

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: En Nihilist

Author: S. Stepniak

Translator: E. Drachman

Release date: January 28, 2008 [eBook #24447]

Language: Danish

Credits: Produced by Louise Hope, David Starnes and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net>

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EN NIHILIST ***

Denne tekst bruger utf-8 (unicode) tekstkodning. Hvis apostroffer, anførselstegn, æ, ø, eller å vises mærkeligt, du kan have en ukompatibel browser eller fonte der til er tilgængelig. Start med at sikre at browserens "character set" eller "file encoding" er sat til Unicode (UTF-8). Det kan også være nødvendig at ændre standard fonten for browseren.

Nogle få typografiske fejl er blevet rettet. De er blevet ændret i teksten med mouse-hover popups.

STEPNIAK

EN NIHILIST

OVERSAT AF

E. DRACHMANN

JOHN MARTIN'S FORLAG

KØBENHAVN — MCMX

3

FØRSTE DEL

De Troende.

I. KAPITEL.

I det lille Værtshus i Genf, hvor Russerne plejede at have deres Tilhold, nød Helene hurtigt sit beskedne Aftensmaaltid uden som sædvanlig at drikke en Kop Kaffe dertil — en Luksus, hun ikke havde nægtet sig lige siden den Dag, hun havde faaet sine Elever i Russisk. Men i Aften maatte hun skynde sig; et længe ventet Brev fra Rusland laa gemt i hendes Lomme. Hun havde for et Øjeblik siden faaet det af den gamle, hvidhaarede Urmager, til hvem hele hendes udenlandske Korrespondance blev adresseret, og hun brændte af Utaalmodighed efter at erfare de Nyheder, som det i al Almindelighed maatte indeholde, og efter at faa det overbragt til sin Ven Andrey, hvem det dog fornemmelig angik.

Hun vekslede nogle Ord med en anden landflygtig, krydsede imellem de mange Rækker smaa

Borde, ved hvilke der overalt sad Mænd i Arbejdsbluser, og naaede ud paa Gaden. Klokken var kun halvsyv, hun var sikker paa at træffe Andrey hjemme. Han boede i Nærheden, og efter fem Minutters Forløb befandt Helene sig uden for hans Dør. Hendes smukke, noget stillestaaende Ansigt havde faaet en let Farve af den hurtige Gang.

Andrey var alene, i Færd med at gøre Uddrag af en Statistik, som han benyttede til Grundlag for den Artikel, han hver Uge skrev til et russisk Provinsblad. Han vendte Hovedet og rejste sig med udstrakt Haand for at byde sin Gæst velkommen.

„Her er et Brev til dig!“ sagde Helene, idet hun gav ham Haanden.

„Naa, endelig!“ udbrød han.

Andrey var en Mand paa seks-syv og tyve Aar med et alvorligt, godmodigt Ansigt, lidt skarpt og regelmæssigt i Trækkene. Over hans Pande laa Spor af tidlige Sorger, og hans Øjne var ualmindelig dybe og tankefulde, men dette forringede ikke det Indtryk af Ro og Bestemthed, man fik af hele hans kraftige, velformede Skikkelse.

Der gled en let Rødme over hans Pande, idet hans slanke, muskelstærke Fingre med nervøs Hast rev Konvolutten op og fremdrog et stort Ark Papir, bedækket med Linier i vid Afstand fra hinanden, skrevne med en uregelmæssig, sammentrængt Haandskrift.

Helene, der ikke syntes at være mindre utaalmodig end han, gik hen til ham og lagde Haanden paa hans Skulder for ogsaa at kunne læse i Brevet.

„Det er bedre, at vi sætter os ned, Helene!“ sagde den unge Mand. „Du skygger for Lyset med dine Krøller!“

Det mere end tarvelige Værelse var kun sparsomt oplyst af en eneste Lampe, dækket af en grøn Papirskærm, saaledes at kun en Del af Brædegulvet, Benene paa nogle simple Stole og den nederste Del af en Mahogni Kommode — Værelsets fornemste Prydelse — var helt oplyst. Væggene, som var betrukne med gult Tapetpapir og prydede med et billigt Litografi af den schweiziske General Dufour, et Landskab, et Fotografi af Værtindens afdøde Ægteherre og hendes Eksamensbevis fra Skoletiden, indfattet i Glas og Ramme, var hyllede i et diskret Tusmørke, meget klædeligt for disse Kunstværker, men umuligt at læse i.

Andrey stillede endnu en Stol hen til det runde Spisebord, som var dækket med Bøger og Papirer, og drejede Lampeskærmen saaledes, at det Hjørne, han plejede at bruge som Skrivebord, var helt oplyst. Helene satte sig ved Siden af ham og saa nær, at hendes Haar undertiden berørte hans; men ingen af dem ænsede det, saa optagne var de af deres Tanker.

Helene var den første, der talte; med en Kvindes hurtige Blik var hendes Øjne lynsnart gledne hen over Papiret.

„Der staar intet i det Brev!“ udbrød hun. „Bare Snak! Det er ikke Umagen værd at spille sin Tid med at læse det!“

Hendes Udtalelse syntes, hvor besynderlig den end kunde lyde, ikke at anfægte hendes Kammerat; thi han svarede roligt:

„Vent bare! Jeg kender Georgs Haand, og han plejer i Almindelighed at have noget særligt at bemærke. Det vil i hvert Fald ikke tage lang Tid at læse det.“

... „Min kære Andrey Anempoditstovitsch, jeg vil i al Skyndsomhed fortælle dig — — hm! hm! — — grundet paa den ualmindelige strenge Frost — — hm! hm! — — Faarene og Ungkvæget — — hm!“ mumlede Andrey, idet han hurtigt gled hen over Liniernerne.

„Naa, her kommer noget om Familien — — — Lad os se, hvad han skriver!“

„Med Hensyn til min Familie — —“ Andrey læste med monoton, refererende Stemme — — „kan jeg fortælle dig — — min Søster Kate har giftet sig — — — hvem hun lærte at kende i Efteraaret — — han viste sig at være en Mand uden Principper eller Æresbegreber, som — — — og værre endnu — — — bundulykkelig — — Jeg vilde aldrig have troet om hende — — Fader er meget nedbøjet og — graahaaret. Vort eneste Haab er den alt lægende Tid, alle ulykkeliges barmhjertige Trøster — — —“

Den patetiske Sætning blev afbrudt af et lystigt Latterudbrud af Helene eller Lene, som hendes Ven kaldte hende.

„Det er let at se, at det er skrevet af en Digter!“ sagde hun.

Uden at lade sig anfægte af hendes malplacerede Lystighed fortsatte Andrey i noget hurtigere Tempo og mumlede Slutningen af Brevet mellem Tænderne.

„Nej, du har Ret! Det er ikke værd at læse,“ sagde han, uden dog at vise noget Tegn paa synderlig Skuffelse, men saa sig om i Værelset, som om han søgte efter noget.

„Der er den!“ udbrød han og greb en lille, sort Flaske, der stod paa Kamingesimsen ved Siden af den lille Spirituslampe, hvorpaa han kogte sin Te om Morgenen.

Helene rakte ham en Glasbørste, medens han omhyggeligt glattede Brevet ud. Derpaa dyppede han Børsten ned i Flasken og lod den et Par Gange glide hen over Papiret foran sig.

De sorte Linier, skrevne med almindeligt Blæk, forsvandt, som fortærede af den ætsende Saft. Et Øjeblik vedblev Papiret at være tomt, men saa blev pludseligt alt Liv og Bevægelse. Som draget frem af en usynlig Haand myldrede det frem overalt — her, der og alle Vegne! Bogstaver, Ord, Sætninger formede sig og stillede sig i Rækker som et Kompagni Soldater, der, naar Alarmsignalet lyder, styrter ud af deres Telte for at indtage deres Plads i Gelederne.

Saa ophørte Bevægelsen; Bogstaverne stod stille. Hist og her ude i Randen kæmpede endnu et enkelt forsinket Ord eller Bogstav for at bryde sin Vej igennem det tynde Dække, hvorunder det laa skjult, og smuttede ubemærket paa sin Plads ved Siden af sine mere rapfodede Kammerater; men den øverste Del af Arket var i fuldstændig Orden. I Stedet for de tidligere intetsigende Ord stod der nu tætsluttende Rækker, skrevne med en fast, sikker Haand, parate til at aabenbare det Budskab, de saa trofast havde bragt det unge Par, der nu med blussende Kinder og tindrende Øjne stod lænede over Bordet.

„Lad mig læse det for dig!“ udbrød Helene, og førend Andrey kunde faa sagt et Ord eller paa anden Maade forsvare sin Ejendomsret, havde hun grebet Brevet og begyndt at læse:

„Kære Broder! Vore Venner har overdraget mig at besvare dit Brev og sige dig, hvor fuldstændig vi alle billiger dit Ønske om at vende tilbage til Rusland. Jeg kan forsikre dig om, at Længslen efter at se dig iblandt os har været stærkere, end du formoder. Men vi har tøvet med at kalde dig tilbage, fordi vi kun alt for vel kendte de Farer, som du i Særdeleshed er udsat for her. Vi vilde vente til det yderste med at sende Bud efter dig. Nu er dette Øjeblik imidlertid kommet.

„Selvfølgelig kender du gennem Aviserne vore sidste Sejre, men du ved rimeligvis ikke, hvor dyrt de er købte! Vor Liga har haft svære Tab; nogle af vore bedste Folk er omkomne. Politiet tror, at de fuldstændig har knust os; men selvfølgelig skal vi nok arbejde os op igen. Der er mange rede til at slutte sig til os; men de er endnu uprøvede. Vi kan ikke længer undvære din Hjælp, derfor kom! Vi venter alle med Længsel paa dig, de gamle Venner, som ingen Sinde har glemt dig, og de nye, som er lige saa utaalmodige som vi efter at byde dig velkommen iblandt os. Kom altsaa saa hurtig, som du kan!“

Helene standsede. Hun glædede sig paa Andreys Vegne; thi hun var ham en god Ven, og idet hun saa op paa ham, ligesom indesluttede hun ham i et Blik fuldt af Forstaaelse og Godhed.

Men hun saa kun hans tætklippede, sorte Haar, stift som en Hestemanke. Han havde trukket sin Stol lidt væk fra Bordet og lænede sig over dens Ryg med Hagen støttet i Haanden, tilsyneladende hensunken i Beskuelsen af nogle Render i de Fyrretræs Gulvbræder. Hun fortsatte sin Læsning.

Brevet omhandlede temmelig bredt flere mere abstrakte Sager, paaviste derpaa de betydelige forandringer, der i den senere Tid var foregaaede i den praktiske Politik, og nævnede de foreløbige Forholdsregler, Partiet i den Anledning agtede at tage.

„Alt dette,“ sluttede den skrivende, „vil vistnok forbavse dig — ja maaske endog i Begyndelsen krænke dig; men jeg tvivler ikke om, at du som en praktisk Arbejder i Sagen i Løbet af kort Tid vil indse det rigtige deri — —“

Her maatte Helene vende Bladet og blev brat afbrudt i sin Læsning ved det første fingerede Brevs meningsløse Indhold. Hun havde glemt, at denne Side endnu ikke var vasket bort, og det virkelige Indhold saaledes endnu ikke kommet til Syne. De første Ord, som hun saaledes uvilkaarlig læste, virkede paa hende som en kaad Farce midt i et Sørgespil.

Hun greb Børste og Flaske og vædede de tiloversblevne Sider. I Løbet af nogle faa Minutter var de undergaaede samme Forandring som den første; dog havde de et noget andet Udseende. Den sædvanlige flydende Haandskrift blev her afbrudt af lange Rækker Cifre, som øjensynlig indeholdt ganske særlig vigtige Meddelelser. Cifferskriften benyttedes som yderligere Forsigtighedsregel over for Politiet, for det Tilfældes Skyld, at det skulde fatte Mistanke til Brevet og ikke nøjes med at gennemlæse det, men benytte kemiske Præparater for at se, om det muligvis skulde indeholde skjulte Meddelelser. Cifferskriften var i Begyndelsen anvendt lejlighedsvis, idet enkelte Grupper af store, tætskrevne Figurer ragede op over den almindelige Haandskrifts regelrette Linier som Buske og Træer paa en Græsmark; men efterhaanden blev Cifrene talrigere, indtil de midt paa tredje Side dannede en hel tæt Skov, som en Logaritme-Tabel, uden nogen som helst Interpunktion eller Afbrydelse.

„Se dog Andrey! Det er en hel Svir for dig!“ udbrød Helene og pegede paa Cifrene. „Jeg er vis paa, at Georg har anvendt dem saa rigelig bare for at glæde dig!“

„En smuk Vennetjeneste!“ svarede Andrey. Han hadede at tyde Cifferskrift og plejede at sige, at dette Arbejde for ham var en Slags korporlig Revselse.

„Ved du hvad!“ vedblev han, „dette Stykke Arbejde vil tage os mindst seks Timer!“

„Aa nej, ikke slet saa længe, du dovne Fyr! Vi to tilsammen skal nok klare det paa langt mindre Tid.“

„Men jeg er kommen noget ud af Øvelsen. Du maa skrive Nøglen op for mig!“

Helene gjorde straks, hvad han bad om; hvorpaa de — hver især bevæbnede med et Ark Papir — satte sig til Arbejdet. Det var langt fra let gjort. Georg plejede at bruge Partiets dobbelte Cifre; de oprindelige Figurer i Brevet skulde ved Hjælp af en Nøgle omdannes til andre Figurer, og disse igen ved en anden Nøgle tydes i Ord. Denne Forvandringsproces fordrede en uendelig Mængde Tegn for hvert enkelt Bogstav i Alfabetet, men havde den Fordel at gøre Cifrene absolut sikre mod Opdagelse, selv over for Politiets allersnildeste Forsøg. Men hvis der i denne Skrivemaade var indløbet blot den ringeste Fejl, blev den ofte til et Mysterium ogsaa for den, for hvem den var bestemt.

Som det sømmer sig for en Digter, var Georg langt fra noget særligt Mønster paa Agtpaagivenhed og Paapasselighed, og hans Venner blev ofte drevne til Fortvivlelse over hans Breve. Enkelte af hans Cifre nægtede med sand Haardnakkethed at blive til andet end stønnende, pustende, hvæsende Stavelser, af hvilke det syntes rent utænkeligt at forme et kristent Ord. Og som for

rigtig at drille forekom disse Hieroglyffer altid paa Steder, hvor hvert Ord var eller syntes at være af allerstørste Vigtighed og Interesse.

Uden Helenes Hjælp vilde Andrey ofte have fortvivlet; men den unge Pige var en øvet Ciffer-Læser og havde et eget Talent til at gætte, hvad der manglede. Naar han ganske modløs foreslog hende at opgive denne eller hin Sætning som haabløs, tog hun begge Ark Papir i sin Haand og gættede ved en Slags Inspiration, hvor det var, at Georg havde gjort Fejl.

I mindre end to Timer havde de tydet de spredte Cifre i Brevet. De gav Oplysning om de nærmere Enkeltheder ved Andreys Rejse, idet de nævnedes Navne og Adresser paa de Folk, som han skulde henvende sig til ved Ankomsten til St. Petersborg og ved den russiske Grænse. Andrey afskrev omhyggeligt alle Adresserne paa et lille Stykke Papir, som han gemte i sin Portemonnæ, for at lære dem udenad, inden han rejste.

Nu havde de den samlede Mængde Cifre tilbage at tyde. De forstod, at det nu drejede sig om et andet Tema, sandsynligvis af en særlig farlig og kompromitterende Natur, siden den skrivende havde gjort sig den Ulejlighed at omskrive hvert eneste Ord i Cifre.

Hvilke blodige Hemmeligheder kunde ikke denne Skov skjule? Andrey stirrede paa den, opsat paa at gætte. Men Skoven bevarede trofast sin Hemmelighed og saa trods sin lunefulde Forskelligartethed irriterende monoton og stum ud.

Efter nogle faa Øjeblikkes Hvile, gav de sig med fornyet Iver i Lag med deres Arbejde og tydede — Stump for Stump — den skjulte Mening.

Som det endelige Resultat af Decifreringen nedskrev Andrey møjsommeligt Bogstav paa Bogstav. Naar han havde Ord nok til en Sætning, læste han den højt for sin Hjælpereske. Men allerede de første Ord berørte ham saa smerteligt, at han ikke var i Stand til at afvente Slutningen af Sætningen.

„Jeg er vis paa, at der er noget galt fat med Boris!“ udbrød han. „Se engang!“

Helene saa hurtigt ned paa Papiret, som han rakte hende, og derpaa paa sit eget. Det var uden for al Tvivl — det drejede sig om Boris — en af Partiets dygtigste og mest indflydelsesrige Mænd —, og Begyndelsen af Sætningen klang uhyggeligt nok — værre endnu, end Andrey formodede; thi hun gættede straks, hvilke to Bogstaver der vilde følge; men hun tav klogelig stille og vedblev at diktere.

„Fem — tre —.“

„Syv — ni,“ svarede Andrey og saa i Nøglen efter Bogstavet.

„Skynd dig!“ raabte Helene utaalmodigt. „Ser du ikke, at det er et *a*?“

Det ildespaende *a* blev nedskrevet af Andrey.

Det følgende Bogstav var et *r*, hvilket var endnu værre.

Det tredje, det fjerde og det femte Bogstav blev skrevet, og deres sidste Tvivl — hvis de i det hele taget havde haft nogen — forsvandt. Uden at veksle et eneste Ord mere vedblev de med feberagtig Iver at tyde Skriften, og efter nogle Minutters Forløb læste de begge, — sort paa hvidt:

„Boris er for nylig bleven arresteret i Dubravnik.“

I stum Forfærdelse saa de paa hinanden.

„I Dubravnik! Hvad Pokker havde han at gøre i det fordømte Dubravnik?“

„Lad os gaa videre,“ svarede Helene, „maaske faar vi det at vide. Der maa sikkert nok være nærmere Oplysninger om hans Arrestation!“

Atter optog de deres irriterende langsomme Arbejde, og i Løbet af en ti Minutters Tid, som forekom dem at være en Time, havde de igen tydet et Par Linier. Deraf fik de at vide, at Boris tillige med to andre Venner, efter en haard Kamp med Politiet, var bleven tagen til Fange. Det var ikke meget; men tilstrækkeligt til at sige dem, at Sagen var fortvivlet. Hvorledes Boris' Andel end havde været i Kampen, saa var han en dødsdømt Mand. I Følge en ny Lov, som var traadt i Kraft, blev enhver, der havde taget Del i disse Fægtninger med Politiet, straffet med Døden; og Boris var ikke den Mand, der nøjedes med at være Tilskuer, mens de andre sloges.

„Stakkels Zina!“ sukkede de begge; Zina var Boris' Hustru.

Efter en kort Pavse nedskrev Helene atter en Række Figurer, som i Løbet af nogle Minutter viste sig at være Navnet paa den Kvinde, hvis Lod de netop havde beklaget — Zina.

„Zina! — Kan det være muligt?“ udbrød Andrey. Hans første Tanke var, at ogsaa hun var arresteret. Men efter andre fem Minutters ængstelig Spænding saa han, at han havde taget fejl.

„Zina“ — stod der — „er rejst til Dubravnik for at undersøge Terrainet og se, hvad der kan gøres for at frelse Boris.“

„Gudskelov, at de tænker paa det! Det er godt og en Grund mere for mig til at skynde mig hjem,“ sagde Andrey.

Efter Meddelelserne om Boris fulgte en Liste over andre Ofre, som i den senere Tid var faldne i Politiets Hænder. Derefter omtaltes de forestaaende Forhør og de ubarmhjertige Domme, som man ad hemmelig Vej igennem Kontorerne allerede havde faaet at vide. De sørgelige Nyheder om de fængslede Venner blev kortelig opramsede i samme forretningsmæssige Tone som Rapporterne over de døde og saarede efter et Slag.

Det var Bagsiden af den underjordiske Kamp, der som en, mudret Strøm, Draabe for Draabe, sivede frem; det var ikke muligt at svælge denne bitre Drik paa én Gang. Ved enkelte særlig sørgelige Nyheder kunde de to Venner ikke undlade at veksle et Par Ord; men forøvrigt fortsatte de i Tavshed deres Arbejde og beholdt deres Følelser for sig selv.

Det gik nu langt raskere fra Haanden end før. Georgs Cifre blev mere tydelige, og Decifringen foregik næsten uden Standsning.

Efter de sørgelige Beretninger om Tab og Lidelser kom man til et lysere Tema. Georg omtalte kortelig, men med den glødende Tro og Overbevisning, der var ham egen, de hurtige Fremskridt, Partiet i al Almindelighed havde gjort, og fremhævede den stærke aandelige Gæring, som sporedes overalt.

„Ja, det vil ikke vare længe, førend der sker noget stort!“ udbrød Helene begejstret og rejste sig for at rette de stivnede Lemmer ved at gaa frem og tilbage i Værelset. Pludselig greb hun Brevet, tørrede det omhyggeligt over Lampen og strøg en Svovlstik for at antænde det.

„Aa nej, lad være!“ sagde Andrey hurtigt.

„Hvorfor? Har du ikke skrevet alle Adresserne op?“

„Jo; men jeg kunde have Lyst til at beholde Brevet lidt endnu.“

„Hvorfor? For at det skulde falde i uvedkommendes Hænder?“ spurgte Helene skarpt.

Andrey svarede, at i Schweiz var disse strenge Forholdsregler overflødige; men det var ikke let at overbevise den unge Pige; thi som alle Kvinder, der er indviklede i en Sammensværgelse, overholdt hun strengt de vedtagne Forskrifter.

„Maaske er du tilgængelig for et Kompromis?“ spurgte hun tøvende.

Hun rev den første Halvdel af Brevet af, den, som indeholdt de rent personlige Meddelelser, og udkradsede omhyggeligt de enkelte Cifre.

„Det er formodentlig dette, du vil læse?“ spurgte hun.

„Naa ja, jeg gaar ind paa dit Kompromis! Unægtelig synes jeg bedst om denne Del og fratræder min Fordring paa Resten,“ svarede Andrey, medens den unge Pige knælede ned foran Kaminen og omhyggeligt brændte Levningerne af Brevet tilligemed de to Ark, hvorpaa de havde løst Cifrene.

Da Helene havde bragt sin Samvittighed til Ro, indtog hun atter sin Plads.

„Altsaa, du skal rejse fra os, Andrey,“ sagde hun drømmende.

Der var en større Varme end ellers i hendes Stemme og i det Blik, hvormed hendes ærlige, klare, blaa Øjne saa paa Andrey. For dem, som bliver tilbage, er det altid vemodigt at se en Mand i Færd med at forlade sit sikre Eksil for paa ny at risikere Livet i Czarens Riger.

„Tager du snart af Sted?“ spurgte hun.

„Ja,“ svarede Andrey. „Pengene og Passet vil kunne være her om tre, fire Dage, haaber jeg, og det er tilstrækkelig Tid til mine Rejseforberedelser.“

Efter en næppe mærkelig Pavse tilføjede han:

„Jeg vilde ønske, at jeg vidste, om de allerede er komne under Vejr med hans Navn?“

„Om hvem taler du?“ spurgte den unge Pige og saa op.

„Om Boris naturligvis!“

„Jeg kan ikke tænke mig, at de saa snart skulde have udfundet det,“ svarede Helene. „Boris har aldrig før været i Dubravnik. Desuden vilde Georg have omtalt en saa vigtig Kendsgerning.“

„Gid du havde Ret,“ svarede Vennen. „Det vilde være saa langt lettere at hjælpe ham! Men lige meget — det vil ikke vare længe, førend jeg ved Besked om alt.“

De fortsatte Samtalen rent forretningsmæssigt. Den unge Pige havde øjensynlig en Del personlig Erfaring i at smugle eksilerede Landsmænd ind i Rusland, og omendskønt hun var adskillige Aar yngre end Andrey, gav hun ham dog mange værdifulde Raad.

„Naar du nu atter er inde i Malstrømmen, saa lov mig ikke helt at glemme os her,“ sagde Helene med et Suk. „Skriv af og til til Vasily eller mig. Ogsaa jeg vilde gerne tilbage til Rusland. Se, om du ikke kan ordne det for mig!“

„Jeg skal gøre mit bedste! Men hvor er Vasily? Hvorfor kom han ikke med?“

„Han var ikke i Kaféen i Aften. Jeg sendte Bud til ham, at jeg gik herop. Han maa være ude — rimeligvis i Operaen. De spiller „Robert“. Ellers vilde han have været her for længe siden.“

Hun stak Haanden i Lommen og trak et stort, gammeldags Guldur frem. Det var et Familiestykke, som hun satte særlig Pris paa, fordi hun havde faaet det efter sin Fader, der var General paa Kejser Nikolaus' Tid. Hun havde haft Uret med sig i Sibirien, og det var ligeledes fulgt med hende i Eksilet. Lejlighedsvis tjente det vel som Tidsmaal; men for det meste laa det fredeligt i en eller anden Pantelaaners Skuffe — til Fordel for hende selv eller en af hendes Venner. Disse Menneskers Tilværelse var saa nøje knyttet sammen, at den personlige Ejendomsret omtrent helt udelukkedes, og det Faktum, at Uret nu befandt sig i dets retmæssige Besidders Eje, var et talende Bevis for, at den lille Kreds af sammensvorne, som befandt sig her, for Tiden var nogenlunde økonomisk betrygget.

„Nej, hvor det er blevet sent!“ udbrød Helene. „Den er over tolv. Jeg maa skynde mig hjem, for ikke at sove over mig til Timerne i Morgen. Du kunde for Resten sørge for,“ vedblev hun, „at en anden fik dit Arbejde, naar du rejste.“

„Ja, det skal jeg. Det vilde egne sig for Vasily. For ham med hans faa Fornødenheder vilde firsindstyve Francs om Maaneden være tilstrækkeligt til alle Udgifter. Og der kunde endda blive saa meget tilovers, at han engang imellem kunde tage dig med i Teatret eller paa en Koncert.“

Helene rødmede, endskønt hun var forberedt paa en eller anden Hentydning af den Art; Andrey drillede hende altid med hendes Beundrer.

„Vasily er en Mand med strenge Grundsætninger, ikke saadan en Sybarit som du,“ sagde hun smilende. „Men jeg vil ikke sinke mig med at skændes med dig — Farvel, Andrey!“

Han greb Lampen for at lyse hende ned ad Trapperne og slap hende ikke af Syne, før hun sikkert var naaet inden for sin Gadedør; Huset, hvori hun boede, laa lige over Gaden. Saa gik han langsomt tilbage til sit enlige Værelse.

Det afrevne Stykke af Brevet laa fristende paa Bordet. Helene havde gættet Sandheden, han havde ønsket at beholde Brevet for, naar han var alene, at fryde sig over disse venlige Ord fra fjerne Venner. Men han kunde ikke gøre det nu, Helene havde ved at gætte hans Tanker ødelagt Glæden for ham. Han stak Brevet i Lommen for at gemme det til næste Dag. Saa gav han sig til at ordne sin Seng; men han var alt for ophidset til at kunne sove.

13

Tre lange, lange Aar var forløbne, siden Andrey Kojukhov, mistænkeliggjort saa vel gennem sine første Forsøg paa at gøre Propaganda blandt Bønderne som ved senere Delagtighed i den underjordiske Kamp, var bleven overtalt af sine Venner til foreløbig at „fordufte“. Han havde i Mellemtiden gennemstrejft forskellige Lande, forgæves søgende at finde en passende Beskæftigelse for sin hvileløse Aand. Først det første Aar af hans ufrivillige Eksil var omme, var han saa plaget af Hjemve, at han spurgte Vennerne, der holdt Valpladsen i St. Petersburg, om han ikke maatte vende tilbage for atter at indtage sin Plads i Rækkerne. Men dette blev paa det bestemteste nægtet ham. Der var en foreløbig Pause i Kampen, idet Politiet ikke havde noget særligt at holde sig til; men da hans Navn var vel erindret, vilde han ved sin Tilbagekomst sætte hele Banden i Bevægelse. Uden at være i Stand til at udrette noget, vilde han kun blive en Byrde for Vennerne. Han burde have forstaaet dette af sig selv; naar man trængte til ham engang, vilde man sende Bud efter ham. I Mellemtiden maatte han holde sig i Ro og søge at finde Beskæftigelse i Udlandet, enten ved literært Arbejde i Revolutionens Tjeneste eller i den sociale Bevægelse i fremmede Lande.

Andrey forsøgte begge Dele; men med mere Iver end Held. Han skrev for flere russiske Blade, som blev udgivne i Udlandet; men han havde oprindelig intet literært Talent. I hans Indre brændte en begejstret Sjæl, og han havde stærke Følelser over for Skønhed og Poesi, men manglede Evne til at give dem Udtryk. Det var ham ikke muligt paa samme Tid at tjene to Herrer. Han levede og aandede kun for Rusland og var ganske optaget af sine Minder, sin Længsel og af alt, hvad der angik Fædrelandet. Han følte sig som en flygtig Gæst ved de udenlandske Socialisters Sammenkomster og blev mere og mere overfalden af Hjemve. Han var lige paa Nippet til atter at skrive til sine Venner, da han modtog en levende Hilsen fra dem igennem Helene Zubova, den unge Pige, der havde hjulpet ham med at tyde Brevet.

Netop hjemvendt fra Sibirien havde hun straks meldt sig til Tjeneste paa ny i Ligaen i St. Petersburg, men var bleven raadet til øjeblikkelig at drage over Grænsen og for en Tid at opholde sig i Udlandet. Tillige med en Bunke Hilsener fra Vennerne havde hun bragt Andrey det bestemte Paabud om at være fornuftig og holde sig i Ro. Foreløbig var der ikke Brug for nogen af dem. Helenes Afrejse til Udlandet var et tydeligt Bevis derfor.

14

Andrey blev altsaa nødt til at gøre en Dyd af Nødvendigheden. Tiden havde taget Brodden af hans første Skuffelse, og han havde lidt efter lidt vænnet sig til at tænke sig sit Liv henlevet i Landflygtighed med alle de deraf følgende pinlige Ærgrelser og Besværligheder, men ogsaa med den udelte Tilfredsstillelse, der en i uhindret at kunne fordybe sig i sine Tankers Lønkamre. Paa denne Maade havde han nu tilbragt tre rolige, ensformige Aar kun oplivet ved den feberagtige Spænding, som Forventningen om Nyheder fra Rusland hensatte ham i.

Han ventede ikke forgæves. Efter en kort Stilstand brød den ulmende Revolution atter ud med fordoblet Kraft, og Andrey greb med Begærlighed denne Anledning. Han sendte en ny Forespørgsel, affattet i veltalende, overbevisende Ord, noget, som uheldigvis aldrig fandtes i hans mere gennearbejdede literære Frembringelser. Der var ingen Grund mere til Udsættelse, og efter nogle faa Ugers ængstelig Spænding modtog han Georgs Brev som Svar.

„Endelig engang!“ gentog han for sig selv, da han langsomt gik frem og tilbage i sit Værelse, optaget af at tænke paa Rejsen.

Landflygtighedens tomme Oplevelser eksisterede ikke længer for ham, han var pludselig igen i St. Petersburg med dens velkendte Omgivelser og følte det, som om han først den foregaaende Dag var rejst derfra.

Hans Hjerne arbejdede mere og mere intenst, og han travede hurtigere og hurtigere frem og tilbage i Værelset.

En lydelig Banken afbrød ham pludselig i hans Drømmerier og kaldte ham tilbage til Virkeligheden. Det var den logerende nedenunder, der, irriteret over hans generende Gaaen frem og tilbage, dunkede i loftet med en Stok for at give sit Mishag til Kende.

„Det er nok Monsieur Cornichon, der ønsker Ro til at sove,“ udbrød Andrey. „Den gode Mand

bryder sig Pokker om, enten den russiske Revolution gaar ad Helvede til eller ej.“

Han standsede imidlertid brat og var stille, indtil Bankningen var ophørt, for paa denne Maade at tilkendegive, at han bad om Undskyldning. Da han imidlertid stadig ikke følte Lyst til at gaa i Seng og ikke vilde kunne holde sig i Ro, naar han var oppe, besluttede han at spadsere ud i den smukke Foraarsnat. Han slukkede Lampen, laasede Døren efter sig og listede stille ned ad den mørke Trappe.

15

II. KAPITEL.

Ved Grænsen.

Samuel Susser, almindelig kaldet „Røde Sam“, Formand for Smuglerne og Værtshusholder i Ishky, en Landsby paa den lithauiske Grænse, betjente sine Gæster med sædvanlig Paapasselighed. Hans aarvaagne Øje bemærkede øjeblikkelig, naar en af dem følte Tørst, og hans øvede Haand skænkede aldrig nogen Sinde en Draabe Øl mere, end der akkurat udkrævedes, for at Glasset skulde synes fuldt, medens der i Virkeligheden manglede saa meget som vel muligt. Hans livlige Aand var for Øjeblikket beskæftiget andet Steds, idet han fulgte Iltoget, som fra St. Petersborg Mil for Mil nærmede sig Grænsen.

Han havde om Morgenen faaet Telegram fra David Stirn, en Student af jødisk Afstamning, som stod i Forbund med „Goiserne“ (kristne Oprørere) imod Autoriteterne og nu bevogtede Grænsen for dem. I et forud aftalt Sprog havde David meldt, at han kom med Aftentoget og havde tre Kammerater med, som skulde „bringes over“.

Tre Personer à ti Rubler pr. Hoved er ingen ilde Dagsindtægt; men alligevel gjorde „Røde Sam“ Regning paa at faa lidt mere for sin Ulejlighed. Det var netop i Udskrivningstiden, og der blev ved Grænsen taget særlige Forholdsregler for, at de unge Jøder ikke skulde løbe væk fra Militærtjenesten. En ærlig Smugler havde under saadanne Forhold Ret til at vente en ekstra Ducør; men det gjaldt om at være forsigtig over for saadan en Gnier som David. Og dog var han ingen daarlig Kunde denne samme David. Et skarpt Hoved, ægte Jødeblod, som overalt i Verden vilde gøre sin Race Ære. Han var efter al Sandsynlighed Fører for „Goiserne“, en rask Knøs, som nok vidste, hvor han var hjemme. Uden Tvivl havde han en Fremtid for sig, og en ærlig Smugler behøvede intet at frygte ved at staa i Forbindelse med ham. Han forstod at holde Mund og var Mand for at staa ved sit Ord; men han kunde prutte og tinge om en Øre, ligesom en Zigeuner paa Hestemarkedet.

„Røde Sam“ havde tilstrækkelig Anledning til at studere sin besynderlige Klient. Hver tredje eller fjerde Maaned viste den unge Mand sig ved Grænsen med et Hold Goiser, som enten ønskede at komme ind i Landet eller ud af det. Saa var der ogsaa Bøger, der skulde smugles ind udefra, og dette var en meget indbringende Gren af Forretningen, thi der blev betalt mere for Bøger end for Tobak og Silke. David havde mange Forbindelsen langs Grænsen, men Samuel var stolt af at turde regne sig for hans Yndlingsagent.

16

Hvad alt dette betød — hvem de underlige Folk var, som David stod i Ledtog med, og hvad de egentlig vilde — kunde Samuel ikke rigtig blive klog paa. Dreven af sin jødiske Nysgerrighed havde han vel forsøgt at læse nogle af de revolutionære Pamfletter, som han skulde smugle ind; men da hans Kundskaber i Russisk kun var yderst mangelfulde, fik han ikke meget ud af det og opgav klogelig at spekulere videre over Tingene. Naar en saa klog Mand som David var Part i Sagen, maatte der sikkert være noget at tjene; hvorledes skulde David ellers kunne betale saa punktlig og saa rigelig, som han gjorde.

Lokomotivets Fløjten i det fjerne sagde ham, at Petersborgtoget nu var ved at løbe ind paa Stationen.

„Der er de!“ tænkte „Røde Sam“, idet han med Alvorsmine serverede en Snaps for en Politiembedsmand.

Samuels Værtshus laa noget borte fra Stationen, og de fleste rejsende tog deres Forfriskninger i nærmere og bedre Lokaler; men der var dog altid en eller anden, der fandt Vej hen til ham. Han gjorde derfor sine Forberedelser til Modtagelsen, tørrede Bordene af, inspicerede Snapsbeholdningen, som stod i en lang Række Flasker langs Væggene, og placerede sig derpaa selv bag Disken. Værtshuset begyndte at fyldes. Flere Bønder fra Landsbyen kom ind, ivrig debatterende Begivenhederne paa Markedet hvorfra de netop vendte hjem. To Gendarmer kom ind for at drikke en Snaps og satte sig paa Hæderspladsen. Flere andre Kunder indfandt sig; men David var ikke til at se. Omtrent en Time forløb efter Togets Ankomst, og han kom stadig ikke. Værten var netop fordybet i sine Betragtninger over, hvorledes han bedst skulde genoprette det Tab, som Davids Mangel paa Punktlighed vilde paaføre ham, da han ved at se til højre opdagede selve Manden i egen Person siddende ganske stilfærdigt ved samme Bord som de to Gendarmer, hvem han syntes at skænke lige saa liden Opmærksomhed som de ham. Den unge, fattigklædte Jøde var sandelig ogsaa den, man mindst skulde betragte med mistroiske Øjne. Som han sad der, med Blikket tomt rettet ud i Rummet, gjorde han ganske Indtryk af at være en yderst beskeden Kunde, som ikke var særlig forhippet paa at forlade et Sted, hvor man sad saa godt og i saa behageligt Selskab.

17

David var en lille, bredskuldret Mand paa omkring de femogtyve med et tiltalende, regelmæssigt Ansigt af udpræget jødisk Type, store, mørkebrune Øjne med et mildt, noget sørgmodigt Udtryk.

Samuel betjente ham, da hans Tur kom, og stillede et Ølkrus hen foran ham uden ellers at tage nogen Notits af ham. Den unge Jøde betalte for Øllet, og da han i Ro og Mag havde tømt sit Krus, forlod han Lokalet lige saa stille, som han var kommen.

Ude paa Gaden drejede David om Hjørnet af Huset og gik ad en Bagdør ind i Køkkenet, hvorfra han atter kom ud i en mørk Gang. Han strøg en Svovlstik og gik op ad en Trappe, der førte til et snævert og temmelig smudsigt Bagværelse, hvor Røde Sam i Almindelighed afgjorde sine Forretninger.

Værten var der allerede. Da han saa David forsvinde, havde han ogsaa skyndt sig bort, efter først at have faaet sin Kone til at indtage hans Plads bag Disken.

„Naa, hvordan gaar det, Sam?“ spurgte David. „De ventede mig vel ikke saa snart?“

„Jeg ventede Dem slet ikke, Hr. David — eller rettere ikke i Dag. Jeg tænkte, at De først kom i Morgen.“

„Jeg havde noget at tage Vare paa,“ svarede den unge Mand og satte sig i en Lænestol af tvivlsom Kulør og skrækkeligt Udseende, som stod op imod Væggen.

Samuel balancerede paa en høj Træstol, som manglede et Ben.

„Er Deres Venner saa med Dem?“

„Ja! — alle tre! To Mænd og en Dame. Jeg forlod dem hos Foma. Vi ønsker at være paa den anden Side i Morgen tidlig. De har vel ordnet alt fornødent?“

„Ja, alt er klart. Klokken otte i Morgen er de derovre uden mindste Vrøvl. Men — —.“ Sam brød af og gned sin Næse, medens han saa spørgende paa David.

„Hvad skal det sige?“ David saa op.

„Ja, ser De, kære Herre, Tiderne er vanskelige, og Soldaterne meget begærlige. Jeg har haft uhyre — ganske frygtelig meget Mas med at faa dem paa ret Køl,“ sagde Samuel og saa alvorsfuldt op i Loftet. „Og jeg blev nødt til at betale dem mere end — —.“

„Det har De gjort galt i, min gode Sam, det var en stor Dumhed!“ afbrød David ham i en ligegyldig Tone.

„Saa? Er der noget dumt i at betjene Dem paalideligt?“

„Nej, det er der ikke! Men De maa holde faste Priser. Jo mere man giver, des mere forlanges der. Husk vel paa det, gamle Ven!“

„Det er nemt nok sagt for Dem, Hr. Stirn,“ svarede Smugleren i en krænket Tone. „Men tror De, at jeg tør fastslaa Reglerne? Det er Soldaterne, der er Herrer, og ikke mig.“

„En klog Mand maa vide at klare sig,“ svarede David med uforstyrrelig Ro. „Sæt nu,“ tilføjede han med et Glimt af Lune i Øjet, „at De en Dag kom og forlangte højere Betaling end den, vi var bleven enige om. Jeg siger ikke, at De vil gøre det; men lad os nu antage, at De gjorde det. Nuvel, hvad tror De, at jeg vilde svare Dem? Min gode Sam, Fisken gaar, hvor Vandet er dybest, og Køberen, hvor Varen er billigst. Grænselinien er lang, og der er mange Soldater. Hvis den ene ikke vil, saa vil den anden. Eller har jeg maaske ikke Ret?“

David smilede godmodigt og begyndte at stoppe sin lille Snadde. Han havde selvfølgelig straks forstaaet, hvor Samuel vilde hen, og var fast bestemt paa ikke at give efter; men han holdt ikke af at optræde barskt, saa længe han kunde undgaa det. Han vedblev derfor, som om intet var forefaldet:

„Naa, hvorledes har saa Familien det? Det har jeg jo glemt at spørge om.“

„Jo Tak, godt!“ svarede Sam mut; det var ikke hans Agt saa hurtig at opgive Ævret.

„Er der ellers passeret noget nyt i Landsbyen?“ spurgte David uforstyrret videre.

„Aa jo, der er vel det,“ svarede Smugleren i samme gnavne Tone og fortalte saa en Del Nyheder, der skulde vise, hvor alvorlig Situationen ved Grænsen var.

„Har De hørt, at Isak er kommen tilbage?“ spurgte David og udsendte en stor Røgsky.

Sams Mod faldt. Isak var en dreven Smugler og højt anset iblandt Fællerne. David havde af og til benyttet ham, og Sam var altid angst for, at Isak skulde stikke ham ud.

„Er han det?“ sagde Sam klejnmodigt. „Det vidste jeg ikke af.“ Han saa forskende hen paa sin Gæst, men Davids Ansigt var ubevægeligt.

„Jeg hørte det nede hos Foma!“

„Saa er der intet Haab mere,“ tænkte Samuel; „med den Mand kommer du ingen Vegne.“

„Har Deres Folk megen Bagage?“ spurgte han derpaa højt i fuldstændig Forretningstone, som om intet var forefaldet.

„Nej, kun en Bagatel! Deres Dreng kan bære det hele.“

„Saa sender jeg ham i Morgen ned til Foma. Pengene udbetales altsaa paa den anden Side?“

„Ja! Men husk paa ikke at tage imod noget som helst af dem — kun en Lap Papir, som De bringer mig, og hvoraf jeg faar at vide, at de er komne sikkert over.“

Sam nikkede tavst. Det var atter en af Davids Særheder, som han gennemførte med ubøjelig Strenghed.

Den krænkede Smugler strøg Haaret fra Panden og gav sig til at spørge om Vejret i St. Petersborg, for at komme ind paa et andet Samtaleemne. Men hans daarlige Humør forsvandt med ét Slag, da hans Gæst spurgte ham, om han kunde holde skarpt Udkig paa sin Post i Løbet af den følgende Maaned.

„Jeg skal over Grænsen,“ forklarede den unge Jøde, „og har en Mængde Ting, som jeg skal have ind i Landet.“

Sam smækkede med Læberne, dette vilde blive fuld Oprejsning for hans skuffede Forhaabninger nu. Forøvrigt gjorde han ingen Spørgsmaal; thi han vidste, at David ikke holdt af det og kun fortalte, hvad han vilde.

De samtalede endnu en Stund om de forskellige Forholdsregler, der skulde tages, og skiltes som fine Venner.

David begav sig tilbage til Fomas Hus, hvor hans Ledsagere havde indrettet sig for Natten. Husets Herre lukkede ham selv ind og fortalte paa hans Spørgsmaal, at alt var i Orden, man havde spist til Aften, og Selskabet var gaaet til Ro. De to Mænd sov i Værelset ud til Gaden og Damen ovenpaa i hans Datters Kammer. David takkede ham og gik ind til sine Venner. Han plejede altid ved Lejligheder som denne at bo hos Foma, omendskønt Sengelejet, som bødes ham der, kun bestod af en Træbænk. Men Foma var Stedets *sotsky* — en Slags landlig Politimand, og hans Stue havde den Fordel at være et sikkert Opholdssted.

Da David var kommet ind i Værelset, undersøgte han alt med samme Nøjagtighed som en vagthavende Officer. Vinduesskodderne var lukkede for at skjule de rejsende for nysgerrige Blikke, og al Bagagen, hans egen Lærredssæk indbefattet, var sammenstabled i et Hjørne af Værelset. Hans Kammerater laa, trætte af den lange Rejse, i tryk Søvn paa Bænkene langs Væggene. Alting var i Orden.

Næste Morgen, da Solen tittede ind gennem Sprækkerne i Skodderne, var David første Mand paa Benene. Han klædte sig hurtig paa, og aabnede Vinduesskodderne; de to andre vækkedes af hans muntre Stemme og var ligeledes snart i Tøjlet.

Ostrogorsky, den ældste af dem, var en midaldrende Mand, mager og med bøjet Ryg og et sygeligt, hentæret Udseende. Han var for flere Aar siden for en eller anden ubetydelig Forseelse bleven forvist til en afsides liggende By ved Volga, og var nu flygtet fra sit paatvungne Opholdssted for at bosætte sig i Udlandet.

Den anden, en ung, kraftig Mand paa treogtyve Aar, ved Navn Sazepin, var en af Davids Med-Sammensvorne; han havde beklædt en underordnet Stilling i et Linieregiment, men var efterhaanden bleven saa mistænkeliggjort, at Ligaen mente det var bedst, at han „forsvandt“ en Tid.

„Skynd jer lidt, Kammerater!“ sagde David. „I skal have meget udrettet i Dag og har ingen Tid at spille. Nu skal jeg sørge for Frokosten.“

Udenfor traf han den tredje af Selskabet, Annie Vulitch, en Pige paa nitten Aar, indviklet som Medvider i nogle Uroligheder af ikke politisk Art.

Da Politiet havde nægtet hende et Pas til Udlandet, havde David beredvilligt lovet hende at skaffe hende over Grænsen, saa snart der gaves Lejlighed dertil.

Frokostmaaltidet var saa rigeligt, som Fomas Spisekammer paa nogen Maade tillod. Dette var en af Davids Egenheder. Fuldstændig ligegyldig over for sine egne Fornødenheder, drog han en — til Tider — næsten latterlig Omsorg for dem, der var betroet til hans Førelse. Teen lavede han altid selv; han førte bestandig et Forraad med sig i Rejsetasken, fordi den Te, man købte undervejs, baade var ham for dyr og for daarlig. Maaltidet forløb livligt. Alle var i denne egne, ophidsede Stemning, som stærk Spænding og Følelsen af forestaaende Fare fremkalder. De kunde ikke faa ud af deres Hoved, at det at komme over Grænsen fra Czarens Rige ikke var en overmaade farlig Historie, endskønt David forsikrede dem, at det var den letteste Sag af Verden. Der var i Hundredevis af rejsende, der passerede Grænsen hemmeligt, simpelthen for at spare Udgifterne ved et Rejsepas; og politisk mistænkte kunde komme lige saa nemt derfra som alle andre, naar der da ikke var noget ganske særligt paafaldende ved deres Ydre.

„Det er meget muligt,“ bemærkede Annie Vulitch med en let Rødmen; „men der er dog mange, der er blevne arresterede ved Grænsen.“

Hun var lidt beklemt til Mode; thi hun havde aldrig før været i en lignende Situation.

„Det har De Ret i!“ svarede David med Indignation i Stemmen. „Men hvis har Skylden været? Ene og alene deres egen! En Tosse kan drukne i en Spand Vand ved at holde Hovedet ned i den.“

Deres Samtale blev afbrudt ved, at Røde Sam traadte ind.

„Alt er i Orden, Herre. Vi kan straks drage af Sted, hvis det passer Dem. Her er to Pas for Herrerne, og Damen faar min Datters — hun møder os paa Vejen til Færgen.“

David oversatte Samuels Ord paa Russisk og rakte Vennerne de to Pas. Det var ikke almindelige Rejsepas, men et Slags Certificat, som udfærdiges for Folk, der bor ved Grænsen og i Forretningsanliggender er nødsagede til ofte at rejse frem og tilbage. Enhver af dem skyndte sig med at aabne sit Pas for at lære det Navn at kende, under hvilket han skulde bringes over paa den anden Side. Det gav et Sæt i Sazepin, og han raabte vredt hen imod Smugleren:

„Hvad er det for noget Kludder? Det er jo et Pas for en Dame!“

„Det er sandt nok,“ svarede Samuel roligt, „men hvad gør det?“

Ostrogonsky og David tittede nu ogsaa i Passet. Jo, ganske rigtigt! I Passet stod der skrevet med store Bogstaver: „Sara Halper, Enke efter Købmand Salomon Halper, fyrretyve Aar.“

De brast alle i Latter, Sazepin med. Han havde under sin revolutionære Løbebane benyttet mange forskellige Pas og spillet mange forskellige Roller; men det var første Gang, at han skulde optræde som en Enke paa fyrre, og han gjorde Indsigelse imod denne Forvandling.

„Det maa De lave om,“ sagde han til Sam, „jeg kan umuligt gaa for en Enke.“

Samuel løftede højtidelig sine Hænder som en Kerub sine Vinger, og sagde med et Blink i Øjet:

„Hvorfor ikke? Med Guds Hjælp kan De det!“

Sazepin, som ikke havde en saa blind Tro til Forsynet, protesterede; men David, der morede sig over sin Vens Ivrighed, blandede sig nu i Sagen.

„Bryd dig bare ikke om Enken,“ sagde han. „Du skal se, det gaar nok.“

Sazepin trak paa Skuldren; hvorledes man vilde lade ham passere for en fyrretyveaarig Matrone, gik over hans Forstand; men da David syntes at være indviet i Hemmeligheden, antog han, at Sagen var klar nok, og man gjorde sig nu færdig til Opbrud.

I Døren mødte de et af Samuels Børn, der leverede Søsterens Pas til Annie Vulitch.

„Se saa, nu er alt i Orden!“ bemærkede David. Man trykkede hinanden hjerteligt i Haanden og skiltes. Sazepin og Smugleren gik først, derpaa kom de to andre i nogen Afstand, for ikke at tiltrække sig Opmærksomhed. Efter tyve Minutters Vandring var de ved en usselig, smudsig lille Bæk, ikke dybere, „end at en Høne i Tørkevejr kunde klare den“, som man siger i Rusland. Paa begge Sider strakte der sig en flad, ensformig Slette, hvor det gule Jordsmon tittede frem mellem det sparsomme, grønne Græs. Paa begge Bredder var der Klynger af Mænd og Kvinder. En fladbundet Pram, der lignede en gammel Kæmpetøffel, flød paa Vandet. En graahaaret, højtidelig udseende Politibetjent med meget rødt Ansigt og Sabel ved Siden stod posteret ved Bredden som Lovens Haandhæver.

Saa snart som Prammen var naaet til Bredden og tømt for sine Passagerer, sprang vore rejsende paa et Tegn af Sam ned i den, efterfulgt af en halv Snes Mænd og Kvinder, der var ved at skubbe hverandre over Bord i deres Iver for at komme med.

„Stop!“ raabte Politimanden og skubbede Mængden tilbage. Idet han vendte sig imod dem i Baaden, sagde han i bydende Tone: „Deres Pas!“

Thi her var Grænsen, den venstre Bred af den lille, smudsige Strøm var Rusland, den højre Tyskland.

Passene kom frem i en Fart og blev i en Bunke rakt den frygtindgydende Cerberus. Med Fingren i Luften talte han Hovederne i Baaden og derpaa Passene; Tallene stemmede. Saa rakte han den nærmeste Passager Bunken og raabte: „Alt i Orden!“ hvorpaa Færgemanden, som hverken havde Ror eller Aare, gav Rusland et velrettet Spark for i næste Øjeblik at lande i Tyskland. Passagererne sprang i Land. Alt var overstaaet; man var i Europa, uden for Czarens Rige.

„Det gik jo nemt nok,“ sagde Annie med et Smil. De følte sig alle befriede fra en Byrde, og under højroset Samtale gik de videre til den Landsby, hvor de skulde vente paa David. Havde de været noget mindre optagne af sig selv, vilde de have bemærket en ung, tarvelig klædt Mand med mørke Øjne og blegt Ansigt, som idet han kom gaaende ned ad Gaden, uvilkaarlig fo'r sammen ved at høre det russiske Sprog. Det var Andrey, som allerede for fulde fem Dage siden var kommet hertil efter Ordren i Georgs Brev. Time efter Time havde han ventet paa David — hvem han skulde træffe her —, og han var ved at forgaa af Kedsomhed.

Han gættede øjeblikkeligt, at disse tre maatte være Nihilister i Davids Følge, og følte sig stærkt fristet til at tiltale dem, men betvang sig. Det kunde jo muligvis være fremmede, og Forsigtighed skader ikke. Hvis det virkelig var Venner af David, vilde David ikke heller lade vente længe paa sig.

III. KAPITEL.

En travl Dag.

Da Andrey var kommen tilbage til Værtshuset, hvor han boede, gav han Besked om, at han, i Tilfælde af, at der skulde komme nogen og spørge efter ham, var hjemme hele Dagen.

Vinduet i hans Værelse vendte ud til en stor, grøn Plads, hvor en Mængde Gader udmundede. Her sad han og iagttog de forbigaaende, og Klokkeren henad elleve opdagede hans skarpe Blik Davids undersætsige Figur, der i fuld Fart kom om et Hjørne. Han var iført den samme svære Kavaj, som han plejede at bære Aaret rundt, og svingede stærkt med Armene.

Andrey fo'r ned ad Trapperne; de to Venner mødtes i Forstuen og omfavnede hinanden efter ægte russisk Skik.

„Du har vel været gnaven, fordi jeg har ladet vente paa mig, hvad, gamle Dreng?“ spurgte David, idet han klappede Andrey paa Skuldren.

„Aa ja, en lille Smule! Men for Resten var jeg bange for, at der var hændet dig noget galt.“

„Snak! Hvad galt skulde der kunne hænde mig? Nej, jeg skulde bare se at faa samlet en lille Trup

til at bringe med over. To Fluer med ét Smæk, forstaar du, det er billigere og nemmere.“

„Jeg er vis paa, at jeg saa dine Folk ved Færgen for lidt siden.“

„Ja, det er rimeligt nok. Sazepin, som du jo nok kender af Omtale, er iblandt dem. Du maa endelig lære ham at kende.“

De var imidlertid kommet til Andreys Værelse; David tog sin Overfrakke af, smed den paa den Hestehaars Sofa og satte sig.

„Fortæl mig nu om alt det nye, du véd,“ sagde Andrey, der stod op foran ham. „Hvorledes lever Georg og alle de andre? Og er der noget nyt om Boris? Har I hørt fra Zina?“

„Ja, vi har faaet et Brev fra Zina. Udsigterne synes ikke at være synderlig lyse, efter hvad vi kan forstaa af de faa Oplysninger, hun giver i sit Brev. Men det varer ikke længe, førend hun atter er i St. Petersburg, og saa faar vi fuld Besked.“

„Følges vi ikke ad til St. Petersburg?“

„Nej,“ svarede David. „Jeg skal videre til Schweiz, og maa blive der i nogen Tid.“

„Véd Vennerne, at du kommer? Har du skrevet til dem?“

„Nej, det gør jeg aldrig, det er bedre at komme uventet. Hvorledes lever de?“

„Der er intet at fortælle! Den ene Dag gaar som den anden, bestandig den samme uendelig triste Tilværelse!“ svarede Andrey.

David slog sig utaalmodigt paa Knæet.

„Det er en uderlig Race, disse Nihilister!“ udbrød han. „At leve i et frit Land under en stor social Bevægelse og saa dog føle sig som en Fisk uden Vand; det er ufatteligt! Er da for jer hele Verden begrænset til Rusland?“

Det var et Spørgsmaal, som David med sin jødiske Kosmopolitisme ofte drøftede med sine russiske Venner.

„Ja, du har Ret til at bebrejde os dette,“ svarede Andrey med den Beredvillighed til Selvkritik, som hyppigt skjuler dyb Tilfredshed med den begaaede Fejl. „Vi er den mindst kosmopolitiske af alle Nationer, omendskønt mange mener det modsatte. Du er egentlig den eneste Mand, jeg kender, der fortjener at kaldes en Verdensborger!“

„Det er smigrende, men ikke meget behageligt,“ svarede David.

Andrey forfulgte ikke denne Samtale videre, men spurgte om, hvad Petersburg-Vennerne egentlig mente om Boris' Stilling. Sagen gik ham nær til Hjerte; Boris var hans kæreste Ven og den Mand paa hele Jorden, han foruden Georg stod nærmest.

„Det er ikke muligt at dømme derom, før Zina er kommen tilbage,“ svarede David. „Men jeg er bange for, at vi i Øjeblikket ikke kan gøre noget for ham.“

„Af hvad Grund?“ spurgte Andrey.

„Fordi vi ikke har de fornødne Midler!“ sagde David med et Suk. „Vi er for Tiden meget vanskeligt stillede. Det vil du snart kunne overbevise dig om.“

Han gik nu over til at give Vennen en nøjagtig Skildring af Ligaens Tab og dens finansielle Vanskeligheder. Andrey gik frem og tilbage i Værelset og lyttede til hans Ord. Det var værre, end han havde tænkt sig; men Tanken om at maatte opgive Haabet fik ham til at dirre af Harme.

Han var vant til at tænke paa sin egen eventuelle Paagribelse med en vis Ro; naar man var i Krig, maatte man være forberedt paa, at Lykken kunde vende sig. Men at finde sig i, at disse Slyngler (som han kaldte hele Statsstyrelsen) nedslagtede en af Vennerne, uden at man saa meget som ofrede et Skud paa at redde ham, det var en Ydmygelse, han ikke kunde være med til.

„Hvad er det for noget Snak!“ udbrød han og standsede brat foran David. „Vi skulde ikke være stærke nok? Vor Styrke ligger jo rundt omkring os. Dersom vi ikke faar tilstrækkelig Tilgang, saa er det kun et Bevis for, at vi ikke er meget værd.“

„Man kan ikke hoppe højere, end man selv er,“ bemærkede David. „Vi kunde vel nok undvære et Par Mænd til at ordne den Affære; men hvad kan de udrette uden Penge?“

„Penge er ikke Hovedsagen,“ svarede Andrey. „Der er intet, der lettere fylder Pengekassen og hurtigere faar Modet op igen end det, at man mærker, at der for Alvor kommer Liv i Bevægelsen igen.“

„Du kan til Dels have Ret!“ svarede David. „Tal med Zina og de øvrige derom. Vi vil alle gerne have noget udrettet.“

Han rejste sig for at tage Afsked.

„Jeg maa hen til mine tre rejsende,“ sagde han.

„Hvorledes skal vi for Resten bære os ad med Sazepin? Vil du gaa med og hilse paa ham, eller skal han komme til dig?“

Andrey erkyndigede sig først om, hvem de to andre var, og foreslog saa at gaa med straks, det kunde ogsaa mere ham at snakke lidt med de to fremmede.

Da David traadte ind i Værelset, hvor hans lille Selskab var samlet, blev han modtaget med stormende Jubel.

Andrey blev indført under et falsk Navn, det første, der faldt den behændige David paa Tungen.

Da Ostrogorsky og Annie var fremmede for Ligaen, mente han ikke, det var raadeligt at trække dem med ind i Hemmeligheden, og hvad Sazepin angik, saa gættede han let, hvem den nyankomne var.

Selskabet delte sig i to Grupper. Andrey og Sazepin blev siddende ved Bordet, medens David trak de to andre med sig hen i en Vinduesfordybning i den anden Ende af Værelset; baade Ostrogorsky og Annie var endnu opfyldte af Forundring over, hvor uhyre simpel deres Flugt over Grænsen havde været.

„Man ønsker næsten altid, at det skal være lidt mere spændende,“ sagde den unge Pige, og Ostrogorsky bemærkede, at han unægtelig ogsaa havde tænkt sig Sagen mere vanskelig. Fra paalidelig Kilde var der blevet ham fortalt, at man, skjult i en Sæk, blev baaren paa en Mands Ryg over Grænsen, og at man ofte maatte tilbringe flere Dage i smaa hemmelige Rum, Pulterkamre og lignende, indtil Smugleren kunde finde en passende Lejlighed til at hjælpe en over. David lo og sagde, at han aldrig havde hørt Tale om Sækkene; men det andet kunde være sandt nok. I gamle Dage, da Smuglerne gjorde, som de vilde, spillede de ofte saadan en Komædie for at dupere deres Klienter og vise dem, at de uhyre Summer, de forlangte, var surt fortjente.

Imidlertid samtalede Andrey i dæmpet Tone med Sazepin, hvem han udspurgte om alt, hvad han vidste om Forholdene. Med den Liberalitet, som almindelig hersker ved Nihilisternes Møder, tog ingen Forargelse af, at de to holdt sig for sig selv. Det var David, der først afbrød dem.

„Kære Venner!“ sagde han, „det er Tid at tænke paa vore legemlige Fornødenheder! Skal vi ikke have nogen Middagsmad? Der er ikke engang to Timer til, at jeres Tog gaar.“

Alle var enige om, at man burde spise, og David gik nedenunder for at ordne Sagen med Værten, medens Ostrogorsky gik ud i Byen for at faa en russisk Pengeseddel byttet. Andrey gav sig nu i Snak med den unge Pige, som hele Tiden havde holdt sig beskedent tilbage, og hvem han knapt havde lagt Mærke til. Han saa nu, at hun havde et nydeligt, ungt Ansigt med et alvorligt, intelligent Udtryk, klare, nøddebrune Øjne og en lille slank, men energisk Figur. Hun var iført en tarvelig sort Kjole, saaledes som Nihilistinderne i Almindelighed plejer at bære. Hun fortalte paa hans Spørgsmaal, at hun var Medlem af en hemmelig Forening af studerende, hvis Formaal er Selvuddannelse, og han gættede let, at hun var Foreningens ledende Aand. Det var hendes Agt nu at fuldende sine Studier et eller andet Steds i Schweiz. Andrey raadede hende til at vælge Genf, hvor hun var sikker paa at finde, hvad hun ønskede, og gav hende et Par anbefalende Ord med til Helene.

Toget kørte Klokkeren fire. David gav de rejsende alle mulige Oplysninger og var dem paa enhver Maade behjælpelig; men hans moderlige Omhu var forsvunden. De var nu ikke længer under hans Omsorg, og al hans Opmærksomhed drejede sig om Andrey. De gik sammen tilbage til det lille Hotel, hvor Andrey boede, da de var blevne enige om at bo der begge to. De havde hele Morgendagen for dem; thi David maatte først have sendt Bud til Røde Sam, saa at han kunde være parat til at føre dem over Søndag Morgen.

„Kan det ikke blive før?“ spurgte Andrey.

„Nej! Det vil da sige, hvis jeg skal have fat i Sam først,“ — forklarede David. „Men her er for Resten en anden Mand ovre paa denne Side, som jeg jo kan opsøge, hvis du synes.“

Det syntes Andrey ubetinget, og David vendte snart efter tilbage med gode Efterretninger. En vis Hr. Schmidt — en Smugler af tysk Herkomst — var villig til at bringe dem over Grænsen allerede samme Nat. Andrey var straks parat; thi han længtes efter at komme til St. Petersborg, og da David ligeledes gerne vilde skynde sig, sendte man straks Bud til Hr. Schmidt, som da ogsaa indtraf punktlig paa den aftalte Tid.

Det var en høj, svær Mand, klædt som Landmand og med et godmodigt, troskyldigt tysk Ansigt. Han hilste høfligt paa Andrey, gjorde et Par Bemærkninger om Vejret og gik saa lige løs paa Sagen, idet han sagde, at alt var i Orden.

En kort, men hurtig Diskussion paa Tysk førtes derefter mellem Hr. Schmidt og David. Andrey var ikke i Stand til at følge med; men forstod dog, at den endte til gensidig Tilfredshed. Tyskeren tog Andreys Vadsæk paa Ryggen, og man begav sig af Sted til Smuglerens Hus. Det var et lille toetages Hus med en sirlig Blomsterhave foran. Schmidts Hustru, en statelig, midaldrende Kone, blev præsenteret og bød dem Forfriskninger.

„Hvor er Hans?“ spurgte Husets Herre.

Hans var lige kommen hjem fra Eftermiddagsskolen og i Færd med at skifte Dragt. Han viste sig imidlertid snart — en æblekindet, lyshaaret Knøs paa tolv Aar i vide Benklæder og en stram, kort Trøje, som var ved at sprænges i Sømmene for at give Rum til de kraftige, unge Lemmer, den dækkede.

„Tag din Hat, Hans!“ sagde Faderen, „og før disse Herrer hen til den graa Sten bag ved Birkehøjene derovre. Du forstaar mig nok?“

„Ja, Far!“

„Men skynd dig!“ tilføjede Hr. Schmidt.

„Ja, Far!“

Smugleren ønskede sine Gæster lykkelig Rejse og fulgte dem høfligt til Haveporten, hvor han gentog sin Ordre til Sønnen.

Det var for Resten overflødigt. Hans var en forstandig Knøs, der nok skulde vide at klare sig og sikkert vilde gøre Professionen Ære — den hans Far og Forfædre i en lang Aarrække havde

drevet. Uden unyttig Tale overtog han rolig og med en vis værdig, selvfølende Mine sin Post som Fører. De to Venner fulgte i nogen Afstand. Man gik ud af Byen og et Stykke langs med den lille Bæk, som Davids Rejsefæller var komne over samme Morgen. Saa drejede Strømmen af til højre, og Vejen gik over et aabentliggende Stykke Moseland, uden Spor af Sti eller Mærker. Men Drengen betænkte sig ikke et eneste Øjeblik; med sikre Skridt vedblev han at gaa, fægtede ganske lidt med Armene med de smaa, tykke Hænder og vendte sig ikke saa meget som en eneste Gang.

Solen var gaaet ned, og den purpurfarvede Aftenhimmel bredte en vis Skønhed selv over dette ensformige Landskab. En endeløs Slette strakte sig til alle Sider omkring dem; men Andrey kunde allerede i det fjerne skimte de fattige Straatage og de usselige Hytter, som er Særkendet for en russisk Landsby og danner en saa stærk Modsætning til de rummelige, vel vedligeholdte Huse i de tyske Landsbyer med deres røde Teglstenstage og pyntelige Udseende. Han var ikke længer i Tvivl; paa hin Side af Buskene laa Rusland, det stakkels Land, som fyldte hans Hjerte med Angst og Smerte, og for hvis Skyld han til enhver Tid var rede til at ofre sit Liv. Om nogle faa Minutter skulde han betræde denne dyrebare, taarevædede Jord.

„Det gør mig oprigtig ondt, kære David!“ sagde han til Vennen ved sin Side, „at vi kun kan være saa kort Tid sammen, der er en Mængde Ting, som jeg gerne vilde tale med dig om.“

„Om en Maanedstid eller saa omtrent er jeg atter i St. Petersborg. Du er vel ikke allerede rejst til den Tid?“

„Næppe! Jeg maa jo først sætte mig ind i Forholdene. Meget har sikkert forandret sig. Sig mig, er der mange, der ser paa Tingene med Sazepins Øjne?“

„Nej, han er én af de faa Særlinge, der ikke vil have med Socialismen at gøre. De andre har deres Synspunkt, og Georg er deres Profet. Du har vel læst hans Ting?“

„Ja!“

„Og synes du om dem?“

„Jo, hvorfor skulde jeg ikke det?“

„Nej, jeg tænkte det nok! Jeg for min Del vilde hælde til Sazepins Anskuelse, hvis jeg skulde vælge.“

„Du vilde ikke komme meget langt sammen med ham,“ sagde Andrey.

„Aa jo! Sandt nok, han ser ikke ud over Dagens Gerning; men han er Dagens Mand, og det er hans Arbejde, vi alle gør. I véd paa en Prik, hvor I har ham. Men I Russere har nu en Gang Afsky for at regne med positive Kendsgerninger, Ting, som I kan tage og føle paa. I maa altid have et eller andet Fantasteri til at omtaage jeres Hoveder med. Det ligger jer i Blodet, tror jeg.“

„Vær ikke saa streng imod os,“ sagde Andrey med et Smil. „Selv om Georg i sin Tro til Rusland og vore Bønders udmærkede Egenskaber skulde gaa lidt for vidt, hvad Skade kan det gøre? Gaar det ikke dig selv akkurat ligedan over for dine højt priste tyske Arbejdere — i Særdeleshed dine kære Berlinere?“

„Det er en anden Sag,“ sagde David. „Min er ingen Tro, men en Fremtids Vision, baseret paa et solidt Fundament af faktiske Kendsgerninger.“

„Den samme Sauce, min kære Ven, kun i en lidt nyere opspædt Form,“ svarede Andrey. „Heller ikke du kan lade være med at idealisere, hvad du holder af; kun gaar dine Interesser i en anden Retning. Vi er stærkt knyttede til vort Folk, det er du ikke.“

David tav en Stund, Andreys Ord havde berørt en øm Streng i hans Hjerte.

„Nej, jeg er ikke knyttet til jert Folk,“ sagde han endelig i en dæmpet, sørgmodig Tone. „Hvorfor skulde jeg ogsaa være det? Vi Jøder elsker vor Race, det er alt, hvad vi ejer her paa Jorden. Jeg elsker mit Folk dybt og inderligt. Hvorfor skulde jeg elske eders Bønder, der hader og forfølger mine Trosfæller med blindt Barbari, og som maaske i Morgen plyndrer min Faders, en ærlig Haandværkers, Hus og mishandler ham brutalt og grusomt, som de har gjort med tusinde andre stakkels, ærligt arbejdende Jøder? Jeg kan føle Medlidenhed med eders Bønder paa samme Maade, som jeg føler Medlidenhed med en abyssinsk eller malayisk Slave eller et hvilket som helst andet uretfærdigt behandlet menneskeligt Væsen. Men mit Hjerte slaar ikke for dem, og jeg kan ikke dele eders ideelle Syn og latterlige Beundring for dem. Og med Hensyn til det saakaldte gode Selskab i de højere Klasser, naa ja, kan man vel føle andet end Foragt for saadan nogle elendige Krystere? Nej, der er intet i jeres Rusland, der er værd at holde af. Men jeres Nihilister kender jeg, og jeg er kommen til at holde af jer, endogsaa mere end af min egen Race. Jeg har sluttet mig til jer og betragter eder som mine Brødre; men dette er ogsaa det eneste Baand, der binder mig til Rusland. Saa snart som vi har faaet Bugt med Czarens Despotisme, udvandrer jeg for bestandigt og bosætter mig et Steds i Tyskland.“

„Men tror du ogsaa, at du vil finde noget bedre der?“ spurgte Andrey tøvende. „Har du glemt den tyske Pøbels Brutalitet? Og var det kun Pøblen alene?“

„Nej!“ svarede David med et Udtryk af dyb Sorg i sine store, smukke Øjne. „Men vi Jøder er nu en Gang tilovers iblandt alle Nationer. Alligevel er den tyske Arbejder den mest civiliserede og paa Vej til at nære bedre Følelser, og Tyskland er det eneste Land, hvor vi ikke føler os absolut fremmede.“

Han bøjede sit fine, ædelt formede Hoved og tav.

Andrey var dybt bevæget over Vennens Sorg. Han gik nærmere hen til ham og lagde sin Haand

blidt paa hans Skulder. Han vilde saa gerne sige ham nogle gode Ord, fortælle ham, at de russiske Bønders Raahed kun skyldes Uvidenhed, og at de, hvis de kun havde halv saa god en Opdragelse som Tyskerne, aldeles ikke vilde være hildede i disse middelalderlige, falske Forestillinger. Men Andrey kom ikke til at sige noget af alt dette; thi i dette Øjeblik traadte deres lille æblekindede Fører hen foran dem og sagde:

„Godnat, mine Herrer!“

„Naa, Hans,“ sagde David. „Vil du allerede forlade os?“

„Ja, Mor bliver ellers urolig for mig. Jeg maa skynde mig at komme hjem.“

David tog nogle Skillinger op af Vestelommen, rakte Drengen dem, klappede ham paa hans buttede Kind og sagde et Par venlige Ord til Afsked.

„Men Grænsen?“ spurgte Andrey. „Skal vi da klare den alene?“

„Grænsen? Den har vi passeret!“

„Hvornaar?“

„For en halv Time siden!“

„Det var mærkeligt! Jeg har ikke set mindste Spor af noget, der kunde ligne en Gendarm.“

„Nej, for han har rimeligvis opholdt sig bag den Høj der eller et eller andet Sted, hvorfra han ikke kunde se os og vi ikke ham.“

„Det er uhyre elskværdigt gjort af ham,“ bemærkede Andrey med et Smil.

„Det er et meget almindeligt Fif,“ svarede David. „Ingen kan bebrejde ham, at han i et givet Øjeblik opholder sig paa et givet Punkt af den Strækning, han har at bevogte. For nogle faa Skillinger — forudsat at han kender en — vil han med den største Fornøjelse opholde sig netop det Sted, hvor man ønsker.“

„Men hvis man nu blev forsinket, og han kom frem netop tidsnok til at faa Øje paa en, hvad saa?“ spurgte Andrey.

„Saa vilde han hurtig gøre højre om og løbe tilbage til sit Skjulested — det er meget simpelt. Men vi maa skynde os! Lad os gaa lige ind til Byen, førend nogen Patrouille faar Øje paa os; thi det vilde næppe blive til vort Held. Husk, at vi nu er paa Czarens Grund!“

Hos Foma, hvor hen de straks begav sig, forefandt Andrey sin Vadsæk, som den paalidelige Tysker allerede havde besørget dertil. De kom til Banegaarden fem Minutter før det pustende og dampende Iltoget løb ind paa Perronen. Det var et saakaldet Harmonikatog og ydede derved Andrey endnu større Sikkerhed; thi velstillede Folk betragtes nu en Gang ikke med samme mistroiske Øjne som den store Mængde. Andrey fandt en Kupé, hvori der kun sad en ung Mand sovende i det ene Hjørne, med et stort Tørklæde viklet om Hovedet. En Gendarm, der gik frem og tilbage paa Perronen, hjalp ham høfligt til Rette med hans Vadsæk; endnu et sidste venligt Nik fra David, og Toget dampede videre. Andrey følte sig nu for fuldt Alvor atter i sit kære Rusland.

IV. KAPITEL.

Vennerne i St. Petersborg.

Da Iltoget kørte ind under det uhyre Glastag paa Stationen i St. Petersborg, stod Andrey lænet ud af Vinduet for at spejde efter Georg, som han ventede vilde modtage ham her. Perronen var fyldt indtil Trængsel af Folk af begge Køn og i alle Aldre, der skulde afhente Slægtninge eller Venner, og imellem dem puffede Dragerne sig frem med deres Hjulbøre, medens de uundgaelige Gendarmer med ophøjet Ro bevægede sig frem og tilbage. Andrey kunde ikke faa Øje paa Georg og tænkte, at han maaske ventede ved Udgangsdøren.

Med sin Vadsæk i Haanden banede han sig Vej igennem Trængslen, da pludselig en Haand lagde sig paa hans Skulder, og Lyden af en velkendt Stemme fik ham til at vende sig om. Det var Georg; han havde ikke kunnet kende ham iblandt Menneskemængden. I de tre Aar, han havde været borte, var Georg fra Yngling bleven til Mand, et smukt, bølgende Skæg dækkede hans Hage og Kinder. Desuden var han klædt med en Elegance, som stod i skarp Modsætning til hans tidligere nihilistiske Ligegyldighed for Udseendet.

„Sikken en Laps du er bleven!“ sagde Andrey smilende efter at have omfavnet og kysset sin Ven. „Jeg kunde jo slet ikke kende dig igen.“

„Ja, det andet duer ikke! Vi er alvorlige Mænd nu og maa sørge for at holde Anseelsen vedlige. Har du nogen Bagage?“

„Nej, kun denne,“ svarede Andrey og pegede paa Vadsækken, som han holdt i Haanden.

De gik i Tavshed ud af Stationsbygningen og tog en Droske for at køre til Georgs Bolig.

„Naa, fortæl mig saa, hvordan det gaar jer her? Er alle vel?“

„Ja, alle vore Folk har det godt!“ svarede Georg. Hermed mente han selvfølgelig, at ingen af Vennerne for nylig var bleven arresteret; et almindeligt Spørgsmaal om Helbredet betragtes iblandt de sammensvorne som overflødigt.

„Saa kommer jeg jo i en god Tid,“ bemærkede Andrey.

„Naa, ikke ubetinget,“ svarede Georg og gjorde en betegnende Bevægelse hen imod Kusken.
„Men herom senere.“ En Droske i St. Petersburg er just ikke Stedet til at tale om Politik. Andrey nikkede forstaaende og gav sig til at betragte de velkendte Gader, som de kørte igennem.

„Hvor det dog er velsignet atter at skumple af Sted i disse græsselige Køretøjer!“ sagde han fornøjet. Han havde allerede glemt Rejsen og dens Farer og følte sig atter helt paa sin Plads, som et Led af det uhyre underjordiske Legeme, der lige for Næsen af Czaren underminerer hans Magt og ofte morer sig med at lege Skjul umiddelbart under hans Gendarmers og Politimænds Frakkeskøder. Her stod de overalt, disse Czarens imponerende Vogtere, med Sværd og Revolver i Bæltet og højtidelige Miner. Men Andrey vidste, at de lige saa godt kunde falde paa at arrestere Halvdelen af Byens Indvaanere som at antage disse to glade og nydelige unge Herrer, der kørte forbi i Drosken, for mistænkelige Individuer, og det fornøjelige ved Sagen fik ham ganske til at glemme den virkelige Fare, som altid laa paa Lur efter dem.

33

Georg beboede et Par Værelser i Jagarinskaja Gaden med tilstrækkelig Plads for to Personer, og de bestemte, at Andrey skulde tage Ophold her, indtil han havde fundet en passende Bolig. Det er forøvrigt en Regel blandt Nihilisterne, at der aldrig maa bo flere sammen, undtagen naar det er absolut nødvendigt for „Forretningen“, for at ikke den enes Arrestation skal drage den andens med sig.

Da Andrey havde gjort Toilette efter Rejsen, fulgtes de ad til „Hovedkvarteret“, hvor man altid kunde være sikker paa at træffe nogle af Kammeraterne; derpaa aflagde de et Par korte Besøg hos dem, der boede nærmest, men udsatte forøvrigt al videre Forhandling til den næste Dag. De ønskede at have Eftermiddagen og Aftenen for dem selv; der var saa meget, de gerne vilde tale om. Andrey havde nok af Spørgsmaal at gøre og Georg tilstrækkeligt at fortælle om alle de nye Medlemmer og nye Ordninger. Det blev en lang og ivrig Samtale, i hvilken Andrey fornemmelig spillede Tilhørers Rolle.

„Nu kan det være nok med Politik for i Dag,“ sagde Andrey, efter at de i fem fulde Timer havde debatteret op og ned. „Fortæl mig noget om dig selv, Georg!“

„Ja, hvor skal jeg begynde?“

„Ved Begyndelsen! Jeg véd i Virkeligheden ikke meget om dig — kender dig kun igennem den Smule, du har ladet trykke!“

„Saa kender du alligevel det meste af mig, endskønt det vistnok er meget lidt.“

„Har du da ikke skrevet mere end det?“

„Næppe noget af Betydning! Jeg har arbejdet meget i de unges Klub,“ svarede Georg og gav en kort Beskrivelse af enkelte af Medlemmerne.

„Der er for Resten en ung Pige, som jeg længes efter at forestille for dig,“ sagde han og satte sig ned paa Sofaen ved Siden af Andrey. „Hun hedder Tatiana Grigorievna Repina og er Datter af den bekendte Advokat. Hun er en ualmindelig interessant ung Pige!“

„Du har en sjælden Evne til at opdage interessante og ualmindelige Personligheder, især blandt de unge Piger,“ sagde Andrey smilende.

„Der er Egenskaber, der er saa haandgribelige, at man ikke kan være i Tvivl om dem, og det er netop Tilfældet med Tania Repina. Hun er virkelig en af de interessanteste Karakterer, jeg har truffet.“

34

„Og ung og smuk, kan jeg tænke,“ sagde Andrey drillende.

„Hun er nitten Aar,“ svarede Georg med en let Rynken af Panden.

„Bliv ikke vred! Jeg mente intet ondt dermed,“ sagde Andrey formildende, og Georg, hvis Vrede aldrig varede længe, begyndte nu en længere, begejstret Beskrivelse af Tanias mange legemlige og aandelige Fortrin. Andrey hørte efter med et noget tvivlende, men meget sympatisk Smil; han var vis paa, at de ni Tiendedele kun eksisterede i Georgs Fantasi. Georg havde et blødt Hjerte, men en mærkelig Mangel paa Mellemtone i de menneskelige Følelsers Skala, og gik over for sine Kammerater enten til den ene Yderlighed eller til den anden, enten til den allerhøjeste Beundring eller fuldstændig Ligegyldighed. Han blev derved ofte vildledt af sine Sympatier, og man kunde ikke stole paa hans Dom, omendskønt han selv troede, at han var en stor Menneskekender. Men Andrey, som selv var en sikker Iagttagere, elskede netop dette Træk hos Vennen og var glad ved at se, hvor uforandret han var.

„Ja!“ udbroød han leende, „Du maa endelig føre mig sammen med din unge Veninde! Hvis blot Halvdelen af det, du har fortalt, er sandt, maa hun jo være sit Køns Vidunderblomst! Hvor kommer du sammen med hende?“

„I Regelen i Klubben — men ogsaa hos hendes Far, — jeg kommer der med Zina. Han er ikke bange for at modtage „Ulovlige“ i sit Hus. Jeg tror, at du helst skal lære hende at kende i hendes Hjem.“

Andrey var af samme Mening; han var desuden nysgerrig efter at lære Repin at kende og udtalte sin Glæde over, at saadan en gammel Bureaukrat var paa deres Side.

„Det er jeg nu ikke helt vis paa, han er,“ svarede Georg. „Jeg kan ikke rigtig gøre mig hans Standpunkt klart. Men Zina kender ham bedre, og hun sætter ham meget højt. Sagen er, at han i forskellige vanskelige Situationer har vist sig meget rundhaandet over for os.“

Han fortalte et Par Eksempler, som tydelig viste, at Repins Sympati for Ligaen maatte være mere

end almindelig Interesse.

„Han maa være en rig Mand,“ bemærkede Andrey.

„Ja, det er han,“ svarede Georg. „Men for Resten er jeg ikke sikker paa, at alle disse Penge altid udelukkende kommer fra ham selv. Tania er ogsaa rig og vil faa en stor Formue, naar hun bliver myndig — en mødrene Arv, saa vidt jeg ved. Zina har fortalt mig noget derom, men jeg husker ikke hvad. Hun selv vil være en langt værdigere Akkvistion for vor Sag end alle hendes Penge,“ sluttede han i en blød, drømmende Tone.

Andrey saa hen paa ham, men fangede ikke Vennens Blik; det stirrede aandsfraværende ud i Rummet.

„Hm!“ mumlede Andrey for sig selv og besluttede at gribe den første den bedste Lejlighed til at lære denne mærkelige unge Pige at kende.

Med den Frihed, der i Rusland hersker i Forholdet mellem unge Mennesker af begge Køn, behøver en ung Mands Beundring eller Hengivenhed for en ung Pige ikke altid at betyde noget særligt: de vedbliver at være Venner og ikke mere. Og for et saa ekstravagant Hoved som Georgs kan Venskabet Grænser sættes meget vidt; men alligevel var der noget i hans Blik og Stemme, der syntes at tyde paa en hel Del mere og gjorde Andrey bekymret for Vennen. Thi selv om Andrey ikke hørte til de Nihilister, der principielt proklamerer, at en Revolutionist aldrig bør elske nogen Kvinde, var han dog af den Overbevisning, at jo længer man kan holde sig borte fra den Slags Dumheder, des bedre, og han mente ikke, at der var nogen Anledning til at lykønske Georg, fordi han netop paa dette Tidspunkt var falden for denne Fristelse, tilmed da hans udvalgte, efter alt hvad han forstod, tilhørte en hel anden Klasse Mennesker end den, de færdedes iblandt.

* * *

Der var hængaet tre Uger, og endnu havde Andrey ikke haft Lejlighed til at besøge Repin. Zina var i Mellemtiden kommen hjem fra Dubravnik og havde bragt saa daarlige Efterretninger med sig, at alle — hun selv og Andrey indbefattet, — var nødte til at indrømme, at ethvert Forsøg paa at befri Boris for Øjeblikket vilde være haabløst. Zina ønskede at tale med Repin om Sagen og opfordrede Andrey til at følge hende derhen. Andrey beboede nu sine egne Værelser i Pesky, ikke langt fra Zina, saa at de meget nemt kunde mødes. Det kom Georg meget tilpas, at den unge Kone vilde ledsage Vennen til Advokatens Hus; thi han selv kunde saa gaa lidt tidligere end de andre. Klokkeren seks præcis, da han vidste, at Familien var færdig med at drikke Eftermiddagskaffen, stod han uden for den elegante Lejlighed, som Repins beboede i Konushennaia-Gaden. Han trykkede paa den elektriske Klokke og havde næppe faaet spurgt, om Familien var hjemme, førend han hørte hurtige Trin, og Tania stod foran ham, smilende og med udstrakt Haand. Det var en Brunette med store, mørke Øjne under sorte, kraftige Øjenbryn og en fint formet, noget stor Mund. Hun havde et livligt, ualmindeligt Ansigt, ikke absolut smukt, men overordentligt indtagende, især naar hun smilede.

„Er det kun Dem?“ sagde hun i en Tone, der fingerede Skuffelse.

„Ja, kun mig, Tatiana Grigorievna! Men De behøver ikke at fortvivle, de andre kommer straks efter.“

Hun førte ham ind i Spisestuen, hvor hendes Fader — en høj og graaskægget Herre oppe i Fyrrerne — befandt sig tilligemed en yngre Mand i Fløjls Frakke og med langt, nøddebrunt Haar; han lignede en Kunstner. Det var Nicolas Petrovich Krivoluzky, Lærer ved en af Petersborgs lærde Skoler og intim Ven af Repin.

Efter at de sædvanlige Hilsener var udvekslede, optog de to Herrer igen deres afbrudte Samtale, og Tania bad Georg fortælle hende, hvilke Spørgsmaal der var blevne debatterede ved Klubbens sidste Møde, som hun desværre havde været forhindret fra at overvære. Georg gav en kort Beretning derom og spurgte saa paa sin Side, om hun allerede havde gjort sine Uddrag af den Bog, som hun ved næste Møde skulde forklare for dem.

„Ja, jeg har! Men jeg finder det selv saa slet gjort, at jeg aldeles ikke tror, jeg kan læse det op. Jeg ærgrer mig over, at jeg ikke har valgt et lettere Tema.“

„Enhver Begyndelse er vanskelig,“ sagde Georg. „Men det er nok bedre, end De selv tror. Vil De lade mig se det?“

„Ja, gerne! Men jeg er vis paa, at De ikke finder det en Smule bedre, end jeg selv gør.“

Hun førte ham ind i sit Værelse, hvor der paa et nydeligt lille Skrivebord laa et sirligt skrevet, omhyggeligt sammenhæftet Manuskript med bred Margen. Hun rakte ham det.

Georg tog en Blyant op af Lommen og satte sig straks til at læse uden at sige et Ord, som en Mand, der er vant til at læse Korrektur.

Tania satte sig lige over for ham paa en Stol, stum som en Fisk, og iagttog i ængstelig Spænding hans Ansigt. Hun var bange for, at han skulde finde hende frygtelig dum, naar han læste hendes første Forsøg i literær Retning.

De havde kun kendt hinanden nogle faa Maaneder; men tilstrækkelig længe til at blive gode Venner, og den unge Piges Tilværelse havde aldrig været saa rig og mangesidet som nu, efter at hun havde truffet Georg. For flere Aar tilbage, da Zina var kommen ud af Fængslet, havde hun fuldstændig vendt op og ned paa Tanias Tanker, idet hun aabenbarede en hel ny Verden for hende; men Tania havde den Gang kun været et Barn, og den nye Verden forfærdede hende lige saa meget, som den interesserede hende. Nu begyndte hun at se mere klart og var kommen til at

holde af Zinas Venner, som hun efterhaanden havde lært at kende. Ved et af Møderne havde hun truffet Georg, og det varede ikke længe, førend han spillede Hovedrollen i hendes aandelige Liv.

Naar den unge Pige lyttede til hans Ord, følte hun sig til Mode, som om nye Kræfter rørte sig i hende. Georg smigrede hende ikke, ja, sagde hende ikke en Gang en almindelig Kompliment, men talte med hende som med en god Ven, idet han alvorligt drøftede Klubbens Anliggender med hende. Tania var glad og taknemmelig over, at en Mand, der stod saa langt over det almindelige Niveau, vilde give sig saa alvorligt af med hende, og Georg var i hendes Øjne Ridderen uden Frygt og Dadel, der kæmpede for en ædel Sag og satte Livet ind paa den. At der kunde være noget andet end Venskab i Georgs Følelser, faldt hende ikke ind. Smuk og rig, som hun var, havde hun Tilbedere nok; men Georg var i sin Maade at være paa over for hende saa ulig disse som vel muligt, og ikke mindst af den Grund var hans Selskab hende saa behageligt.

Hun følte sig ganske let om Hjertet, da Georg, efter at have gennemlæst, hvad hun havde skrevet, erklærede, at det langt fra var daarlig gjort, og derpaa med sin Blyant foreslog forskellige Omskrivninger og Forkortelser, som yderligere vilde forbedre det.

De var midt i dette Arbejde, da Zina og Andrey traadte ind.

Ved Synet af den unge Kone glemte Tania baade Manuskriptet og Georg i en Følelse af overstrømmende Medlidenhed med sin ulykkelige Veninde. Hun vidste, hvor inderligt Zina elskede Boris, og det var første Gang, hun saa hende efter Hjemkomsten fra Dubravnik. Med et ængsteligt spørgende Blik i de store, udtryksfulde Øjne fo'r hun hen til Veninden og omfavnede og kyssede hende med ægte ungpigeagtig Overdrivelse. Men den unge Kones billedskønne Ansigt var fuldstændig roligt og behersket, og den, der i dette Øjeblik saa de to Kvinder, vilde tro, at Tania var den ulykkelige og den anden den, der i medfølelse Deltagelse bøjede sig over hende for at yde hende Trøst. Zinas dybe, graa Øjne mødte klart og roligt Venindens ængstelig bedrøvede Blik, og ingen Sky var synlig paa den fint formede Pande, indrammet af en bølgende Linie smaa nydelige Krøller. Hendes lyse Smil viste, hvor glad hun var ved Venindens Modtagelse.

38

Tania var beroliget; det var ikke særlig vanskeligt at opnaa det; thi Sorgen passer nu en Gang ikke for Ungdommen.

„Og hvorledes gaar det Grigory Alexandrovitsch?“ spurgte Zina. „Han er vel hjemme?“

„Ja, Far er inde i Stuen med Krivoluzky. Vi flygtede herind for ikke at forstyrre dem med vor Passiar,“ svarede Tania. „Men nu, da vi er i Majoritet, kan vi vel nok vove at bryde ind til dem.“

Georg forestillede Andrey.

„Det er min Ven, og jeg beder Dem om at holde af ham, Tatiana Grigorievna!“ sagde han.

„Jeg lover Dem at forsøge derpaa,“ svarede den unge Pige og rakte Andrey Haanden med paafaldende Ynde.

De fandt Advokaten og hans Gæst inde i Arbejdsværelset, indhyllede i en Sky af Tobaksrøg.

Andrey blev forestillet under Navn af Petroff, omendskønt Repin saa vel som Krivoluzky — der udelukkende var kommen for at se ham — meget godt vidste, hvem han var.

Den gamle Advokat tog hjerteligt imod Andrey. Iblandt de ældre Emigranter i Schweiz var der flere af hans Ungdomsvenner, som han længtes efter at faa lidt Oplysning om, og Andrey var i de fleste Tilfælde i Stand til at tilfredsstille hans Nysgerrighed, da han enten personlig kendte dem eller i hvert Fald havde hørt dem omtale.

Samtalen blev snart almindelig. Repin havde været i Schweiz samtidig med Herzen og fortalte sine Oplevelser fra den Tid.

„Hvilken pinlig Overgang maa det dog være for Dem,“ sagde han, henvendt til Andrey, „efter saa lang Tids fuldstændig Frihed at komme tilbage til dette ulykkelige Land, hvor man ikke kan aabne Munden uden at risikere at blive taget i Nakken af en Gendarm.“

„Ja, De har Ret, Overgangen er stor; men jeg føler det dog ikke som noget pinligt — tvært imod, jeg befinder mig bedre her end der,“ svarede Andrey.

Repin rystede tvivlende paa Hovedet. Synet af denne unge, blomstrende Mand, der var rejst saa langt for at komme til denne By — som var fuld af Spioner og Politi — for rimeligvis her at ofre Livet for et Drømmebilleds Skyld, fyldte hans Hjerte med Medlidenhed og tillige med en Slags Selvbebrejdelse. Han saa paa ham og hans to Venner og rystede atter paa Hovedet.

39

„Nej, sig ikke det! Altid at leve i Angst, aldrig at føle sig sikker et Øjeblik paa Dagen — og at vækkes om Natten ved den mindste Larm med den Tanke, at ens sidste Time er kommen — aa, det maa være forfærdeligt!“ sagde han.

Den brave Mand talte med saa megen Alvor og var selv saa greben af det Billede, han udmaalede for dem, at de af hans Tilhørere, hvem det mest berørte, brast i Latter.

„Jeg beder om Forladelse!“ sagde Andrey undskyldende. „Men De maler med meget for stærke Farver.“

Repin følte sig ikke i mindste Maade fornærmet, men derimod, som en Iagttager af den menneskelige Natur, stærkt interesseret; thi dette uvilkaarlige, hjertelige Latterudbrud var for ham mere overbevisende end mange Argumenter.

„De vil vel ikke bilde mig ind, at De slet ikke ænses de Farer, der truer Dem?“ spurgte han og saa sig forbavset om i Kredsen.

Zina, som sad nærmest ved ham, og paa hvem hans Øjne særlig hvilede, som om Spørgsmaalet fornemmelig gjaldt hende, svarede, idet en let Sky et Øjeblik formørkede hendes Pande:

„Faren møder os for ofte, Grigory Alexandrovitsch, man vænner sig til sidst til alt og sløves efterhaanden — desværre!“

Det var som Følge af en utilgivelig Ligegyldighed, at hele Dubravnik-Tragedien — som Boris var indviklet i — havde fundet Sted.

Uagtet den unge Kone hvert Øjeblik paa Dagen følte sin store Sorg i dens videste Udstrækning, var det dog ikke muligt at tage hendes ydre Ro for kun at være en Maske. Enhver Tone i hendes Stemme, enhver Linie i dette smukke, lyse Ansigt udtrykte en saadan Sandddruhed, at selv hendes Stoicisme maatte være naturlig og ikke paataget. I den Verden, hvori Zina levede, vil der iblandt tre Personer i det mindste altid være én, hvis Hjerte sønderrives af en lignende Sorg som hendes. Livet vilde for disse Mennesker være en ren Umulighed, og deres Gerning vilde fuldstændig gaa i Staa, hvis de ikke tillod sig et Øjeblikks Sorgløshed og drog Omsorg for at holde deres Nerver i Orden.

Forøvrigt var Zina ikke meget talende denne Aften, men tog dog paa en naturlig, ligefrem Maade Del i Samtalen og hjalp Andrey i hans Bestræbelser for at bibringe Repin et mere naturtro Billede af en „Ulovlige“ Tilværelse. Hun lo, da Georg søgte at bevise, at „de Ulovlige“ i Rusland er de eneste, som, i hvert Fald til Tider nyder fuld Beskyttelse af Loven.

40

„Tag for Eksempel Dem selv!“ sagde han til Advokaten. „Er De vis paa, at Politiet ikke endnu i denne Nat bryder ind hos Dem? De har afskediget en af Deres Fuldmægtige for Bedrageri; hvem véd, om han ikke hævner sig ved at angive Dem som en, der huser Terrorister? Eller De har sagt et eller andet imod Regeringen, og beredvillige Sjæle indberetter det til Tredje Afdeling. De har maaske for flere Aar tilbage skrevet nogle lignende Udtalelser til en Ven, som først nu bliver arresteret, og Deres Brev findes hos ham. Eller har De maaske i Virkeligheden ikke gjort noget af alt dette?“

Repin maatte tilstaa, at han var skyldig i sligt.

„Saa er det jo en utilladelig Sorgløshed fra Deres Side at sove roligt,“ vedblev Georg. „Hvem véd, De bliver maaske arresteret i Nat og befinder Dem i Morgen paa Vejen til Archangel eller til et andet endnu fjernere og mere ubehageligt Sted.“

Den gamle Jurist svarede smilende, at han ikke haabede, noget saadant vilde ske, men at han selvfølgelig ikke kunde være sikker derpaa.

„Men det kan vi!“ udbrød Georg. „Alle vore Synder bliver vaskede af os, naar vi kaster vore Pas i Ovnens og anskaffer os et nyt — forudsat, at det er et godt, og at vi holder Øjnene aabne. Vi har det saamænd rigtig godt. Jeg fejrer nu snart den fjerde Aarsdag for min „ulovlige“ Eksistens.“

„Saa lever du den ene Halvdel paa en andens Bekostning!“ sagde Andrey. „Thi man har beregnet, at de „Ulovlige“ gennemsnitlig kun lever to Aar.“

„Ja, men de kunde i det mindste forlænge denne Frist til tre Aar, hvis de bare vilde være lidt raskere til at skifte Pas,“ svarede Georg.

I dette Øjeblik blev der meldt, at Teen var serveret, og alle rejste sig for at gaa ind i Spisestuen.

„Zanaida Petrovna!“ sagde Repin, „vær saa venlig at skænke mig et Øjeblik. Der er noget, jeg gerne vil tale med Dem om. Tania!“ tilføjede han henvendt til Datteren, „send os vor Te herind!“

Han vilde have at vide af Zina, hvorledes det i Grunden forholdt sig med hendes Mand, for hvem han nærede stor Interesse — og spørge hende, om han ikke paa en eller anden Maade kunde være hende behjælpelig.

Zina gættede straks, hvad han vilde; der var desværre ikke meget at fortælle om hendes egne Affærer, som der for Øjeblikket ikke kunde gøres noget ved; men hun ønskede hans Hjælp i andre Sager. Der var de to Søstre Polivanov, som Politiet ikke var utilbøjeligt til at slippe fri imod Kaution, da man under deres to Aars Fangenskab ikke havde kunnet finde noget graverende Vidnesbyrd imod dem. Man havde overdraget Zina at ordne denne Sag, og da begge Søstrenes Helbred var stærkt nedbrudt, gjaldt det saa hurtigt som muligt at finde gode Kautionister. Repin maatte tage én af Søstrene paa sin Kappe; men han maatte ogsaa sørge for at skaffe en Kautionist til den anden.

41

Der var for Resten endnu en anden Sag, som Zina ønskede at tale med Repin om; han maatte, hvis det var ham muligt, igennem Statsmyndighederne skaffe hende at vide, hvad der var blevet af de dømte fra det sidste politiske Forhør — de, som hemmelig bliver bragt bort, uden at nogen faar at vide hvorhen.

* * *

Inde fra Spisestuen lød Latter og muntre Stemmer. Georg skændtes med Krivoluzky om dennes Yndlingspaastand, at der ikke var noget Haab for Arbejder-Bevægelsen i Rusland, førend de russiske Bønder ved en fuldstændig Omvæltning var blevne forvandlede til ejendomsløse Proletarer under Kapitalisternes Aag.

Georg var en glimrende Modstander i en Debat; hans utrolige Hukommelse gjorde, at han huskede hvert Ord, som Opponenten havde ytret, hvor lang hans Tale end maatte have været. Tania og Andrey var Tilhørere; i Begyndelsen havde Andrey vel af og til med et Par Ord givet sin Mening til Kende; men hans Interesse slappedes hurtigt; han havde meget lidt eller slet intet af den brændende Lyst til Debatter, som er saa almindelig hos Russerne, og han var glad, da Zina

og Værten viste sig i Døren.

„Naa, hvor langt er I saa?“ spurgte Advokaten de to stridende. „Er Ruslands Skæbne afgjort, eller er der endnu nogle Punkter svævende?“

Man lo, og Passiaren blev nu almindelig.

Lidt efter brød Zina op. Tania forsøgte at holde hende tilbage og bad Andrey hjælpe sig dermed.

„Vil De virkelig af Sted, Zina? Det er jo tidligt endnu!“ sagde han.

„Jeg maa gaa. Jeg har et Ærinde at besørge.“

„Det kan du gøre i Morgen — bliv nu lidt her hos os!“ sagde Tania og smøg sig kælent som en lille Kattekilling op ad hende. Zina lo med denne korte, klare Latter, som klædte hende saa fortryllende.

42

Venindens Opfordring forekom hende saa urimelig, thi det Ærinde, hun havde, var at møde Klokken halv elleve præcis i Bascow Alleen for at tage imod Brevene fra de politiske Fanger i Ravelinerne. Det var Fæstningens Fangefoged, der bragte hende dem.

„Nej, min søde Pige,“ sagde hun og kyssede Tania. „Mit Ærinde kan ikke opsættes til i Morgen — hvis det kunde det, var jeg bleven uden Opfordring.“

Endnu i Døren vendte hun sig med et Smil, og det var, som om alt i Stuen blev mere dagligdags, da hun var forsvunden. Stor Ulykke, baaren med Værdighed og Mod, har en egen Evne til at indvirke forædlende paa Omgivelserne.

„Har De kendt Zinaida Petrovna længe?“ spurgte Andrey den unge Pige.

„Jeg traf hende straks, efter at hun var kommen ud af Fængslet; men det er først, efter at hun har bosat sig her i St. Petersborg, at jeg rigtig har lært hende at kende og ved, hvilken sjælden Kvinde hun er,“ svarede Tania begejstret.

„Jeg vil rimeligvis ikke faa Lejlighed til at træffe Dem saa ofte, Tatiana Grigorievna, men alligevel kom jeg her i Aften med det Haab, at det maatte lykkes mig at blive Deres Ven!“ sagde Andrey.

„Jeg haaber ikke, at De føler Dem krænket derved.“

„Aa nej, tvært imod!“ svarede den unge Pige alvorligt.

„Tak,“ sagde Andrey. „De er nemlig langt fra fremmed for mig — jeg synes, jeg har kendt Dem længe, førend jeg har set Dem. Georg har talt saa meget og saa begejstret om Dem!“

Tania rødmede og ærgrede sig over sig selv.

„Vil De tillade mig at tale med Dem, som om vi var gamle Venner?“ vedblev han.

„Ja,“ svarede hun, „ogsaa jeg har hørt meget om Dem, men fra mange forskellige Sider, saa mit Indtryk af Dem har den Fordel ikke at være ensidigt.“

Andrey begyndte nu at spørge hende om, hvad hun især beskæftigede sig med, om hendes politiske Anskuelse og Interesser. Hans Spørgsmaal forvirrede hende undertiden, men var hende dog ikke imod, og efter et Kvarters Forløb følte hun det, som sad hun over for en gammel Ven.

Georg kom hen til dem, men trak sig snart igen tilbage. Han vilde saa gerne have, at de to skulde blive Venner, og vilde derfor give dem Lejlighed til en lang, uforstyrret Samtale; selv nøjedes han med i Frastand at betragte den unge Pige, medens han dog hurtig saa bort, naar han mødte Andreys let drillende Blik.

43

Da Klokken manglede et Kvarter i tolv — henad den Tid, hvor man er mest „usikker“ — brød Andrey og Georg op og forlod Advokatens Hus.

Tania trak sig tilbage til sit Værelse med en behagelig Følelse af at have tilbragt en god Aften. Hun afførte sig sin elegante Kjole — alt for elegant for en Pige med hendes Anskuelse. Georg havde ofte ivrig bebredt hende hendes Sans for kostbare Toiletter. Hun blev længe siddende foran sit Spejl, i Færd med at ordne det svære, sorte Haar for Natten. Hun var opfyldt af Tankerne paa sin nye Ven; det smigrede hendes Forfængelighed, at en Mand som Kojukhov havde vist hende saa megen Interesse.

Repins Gadedør havde næppe lukket sig bag de to Venner, førend Georg greb Andreys Arm og spurgte, hvad han saa syntes om Tania. Vennen svarede temmelig reserveret, at han syntes godt om hende; hans rolige Svar irriterede den begejstrede Georg, som dybt krænket fortsatte sin Vej i Tavshed. Det varede imidlertid ikke længe, førend han igen begyndte en af sine glødende Lovtaler over den unge Pige, og Andrey spillede atter mere eller mindre Tilhørers Rolle, indtil hans Opmærksomhed pludselig blev optagen af noget helt andet.

Han havde længe hørt Fodtrin bag dem, som forekom ham mistænkelige. Snart lød Trinene støjende, snart igen listende, men altid i samme Afstand; de blev efter al Sandsynlighed forfulgt af en Spion. Andrey sagde først intet til Georg, da han frygtede, at Vennen i sin Ophidselse uvilkaarlig vilde vende Hovedet for at se efter Manden, og dette vilde faa Spionen til at tro, at de vidste Besked.

Han greb derfor sin Ven under Armen og fremskyndede sine Skridt, som om han i Talens Hede uvilkaarlig gik hurtigere til. Trinene bagved fulgte i samme Tempo. Andrey fortsatte Eksperimentet ved atter at sagtnes sin Gang — samme Resultat. Nu vidste han bestemt, at det var en Spion, men han vidste ogsaa, at de ikke var blevne forfulgte førend længe efter, at de var kommen ud fra Repins, det var altsaa ganske tilfældigt — rimeligvis et Par Ord af mistænkelig

Karakter, som Manden havde opsnappet, idet de gik forbi ham. Sagen var saaledes ikke særlig farlig; men de maatte dog se at blive fri for ham, især da de nu nærmede sig til Georgs Bolig.

„Vend dig ikke om — gaa roligt videre,“ hviskede han til Vennen, „der er en Spion efter os. Paa Hjørnet af Kosoistrædet skilles vi, og jeg tager ham paa min Kappe alene. Der er et godt Stykke længere til mit Hus.“

„Jeg er med!“ svarede Georg og nikkede.

De var snart efter ved det Sted, hvor de skulde skilles. Georg gik, Andrey tog et Par Skridt, men standsede saa for at tænde en Cigar. Nu, da han saa Mandens Ansigt, var enhver Tivl forsvunden, i dets Træk stod tydeligt hans Profession skrevet: han havde et eget forskræmt og spændt Udtryk, som han forgæves søgte at skjule under en ligegyldig, skødesløs Mine. For Resten var det en høj, stiv Skikkelse med store røde Hænder og gult Haar og Skæg.

Spionen, som nu maatte gøre sit Valg, hvilken af de to han vilde følge, standsede raadvild et Øjeblik. Andrey var den ældste og smigrede sig med at se langt mere værdig og alvorlig ud end Georg; han var vis paa, at Manden vilde vælge ham.

Rimeligvis vilde han ogsaa have gjort det; men Andrey fik ikke straks Ild i sin Tændstik, og Spionen, som blev gjort usikker ved denne Tøven, gjorde pludselig kort omkring og gav sig til at følge efter Georg. Andrey havde selvfølgelig forudset denne Mulighed og slog straks ind i samme Gade. At have en Fjende foran og en anden bag sig i et snævert, øde Stræde er en højst ubehagelig Situation, og selv den modigste Spion vil næppe holde den ud mere end nogle faa Minutter. Fyren standsede da ogsaa ganske rigtig for at læse en Teaterplakat, der var opslaaet paa en Mur. Andrey gik roligt forbi ham, fredeligt rygende paa sin Cigaret, og da han var kommen en Snes Skridt bort, hørte han atter Fodtrinene bag sig. Det var det, han havde ventet. Han gik langsommere end Georg, som en Mand, der er paa Udkig efter en Droske, og Vennen fik derved et betydeligt Forspring og var snart forsvunden om et Hjørne. Andreys Plan var den, at lade Spionen følge efter sig igennem flere afsides liggende Gader og saa at se at faa fat i en Vogn, som han vilde give Ordre til at køre til et eller andet langt borte liggende Sted; men han blev sparet for denne Udgift, Skridtene bag ham lød fjernere og fjernere og hørtes til sidst ikke mere. Da Manden forstod, at han var opdaget havde han af sig selv opgivet Forfølgelsen. Andrey var snart efter hjemme, laasede omhyggeligt Dørene og forvissede sig om at Revolver og Dolk, som han altid bar i sit Bælte, var i god Orden.

44

45

V. KAPITEL.

Tania vinder sine Sporer.

Georgs spøgefulde Bemærkning om Advokat Repins urolige Søvn syntes at skulle have været et ildevarslende Omen; thi næppe var hans to farlige Gæster ud af Døren, førend Gendarmene viste sig.

Repin var ingen Kujon; men hans Blod stivnede, da Mændene i den forhadte blaa Uniform traadte ind i hans Stue. Hans første Tanke var, at de to unge Mænd var blevne arresterede uden for paa Gaden, og at hans Hus i den Anledning skulde undersøges. Men Gendarmernes første Ord beroligede ham i saa Henseende. Det uvelkomne Besøg skyldtes en eller anden lettere Mistanke, hvis Begrundelse han ikke blev klog paa, og at det netop skete i Aften, var kun en Tilfældighed. Advokaten aandede friere; for hans eget Vedkommende havde han intet særligt at befrygte.

Politiet ransagede Huset, men fandt intet kompromitterende. Klokkeren tre om Morgenen gik de igen. Som Følge af Repins høje sociale Stilling blev han ikke arresteret, men maatte kun aflægge en højst ubehagelig Visit paa Politikammeret for at besvare en Del nærgaaende og taabelige Spørgsmaal.

Man lod ham i Fred; men det skuffede Politi vedblev at bevogte hans Hus. Denne Omstændighed kunde have skæbnesvangre Følger for alle, især hvis man blev opmærksom paa Zinas og Georgs ret hyppige Besøg. Det var nødvendigt saa hurtigt som muligt at underrette dem om det passerede, og Tania blev allerede næste Morgen sendt af Sted for at advare Vennerne.

Hun begav sig paa Vandring med al den Ophidselse, som en ung Pige uvilkaarligt føler, naar man for første Gang har betroet hende en alvorlig og farefuld Mission.

Eftersom deres Hus blev bevogtet, var det mere end rimeligt, at hver enkelt af dets Beboere vilde blive fulgt, naar de gik ud. Hun var i den dødeligste Angst for, at hun, i Stedet for at advare, skulde føre Spionerne lige ind til dem. Hvorledes skulde hun undgaa at blive forfulgt? Hun iførte sig en Dragt, der var noget forskellig fra den, hun plejede at bære, og traadte ud paa Gaden i det Øjeblik, da den mistænkelige Mand henne paa Hjørnet var forsvunden for at aflægge en af sine korte Visitter paa Politistationen. Men hvem kunde vide? Maaske stod der bag Gardinerne i hint Vindue ovre paa den anden Side af Gaden en anden Spion, som havde set hende og signaliserede til den første, saa snart han var vendt tilbage? Hun skyndte sig ned ad Gaden, forfulgt af de Gøglebilleder, hendes Hjerne fostrede. Eller hvad garanterede hende for, at hin gamle, værdigt udseende Dame, som gik i samme Retning som hun, ikke var en Spion? Men den gamle Dame drejede om det første Hjørne og gik hen ad Nevsky-Kvarteret til, uden saa meget som at se paa den unge Pige. Det var altsammen meget godt; men det kunde være et Krigspuds, og den forklædte Spion kunde have givet et Vink til en anden, som skulde fortsætte Forfølgelsen! Eller hvis hun virkelig tog fejl i denne Formodning, var hun da sikker paa, at ikke en virkelig Spion

46

fulgte efter hende i nogen Afstand?

Den stakkels Pige var fuldstændig raadvild og lige ved at tabe Hovedet, da det pludselig faldt hende ind, at en Slægtning af hende boede i et Hus i Liteinaia, som stod i Forbindelse med Mokhovia Gaden ved en smal Gennemgang. Selv paa den travleste Tid af Dagen blev denne Passage kun benyttet af meget faa Mennesker, og nu saa tidligt paa Formiddagen vilde den rimeligvis være helt øde. Dersom hun kom igennem denne Gyde uden at have nogen bag sig, kunde hun være temmelig sikker paa at være undsluppen Tredje Afdelings Blodhunde.

Dette Eksperiment var saa simpelt, at hun undrede sig over ikke at være falden paa det. Hun tog en Vogn til Liteinaia og havde den Tilfredsstillelse at mærke, at hun ikke blev fulgt af nogen anden Vogn. Det var hendes Hensigt at opsøge Georg i hans Bolig. De aktive sammensvorne holder deres private Adresser meget hemmeligt, og som Regel kender kun Kollegerne dem, men Georg havde gjort en Undtagelse over for Tania. Hun vidste hvor han boede, og havde allerede besøgt ham nogle Gange i hans Hule. Den russiske Omgangstone tillader en saadan Frihed mellem unge Mænd og Kvinder. Hun lovede Kusken en Drikkeskilling, hvis han vilde køre hurtigt, og ti Minutter efter holdt hun ved Indgangen til den omtalte Gyde. Den var ikke helt øde, idet to Vaskerkoner, der bar en stor Kurv imellem sig, netop i dette Øjeblik drejede ind i den. Men Tania var nu tilstrækkelig rolig til ikke at mistænke disse to Kvinder for at staa i nogen som helst Forbindelse med Tredje Afdeling. Hun fortsatte sin Vej til Fods.

Næsten i samme Øjeblik, hun ringede paa Georgs Dør, blev den aabnet. Han var hjemme og modtog den uventede Gæst med et Glædesudbrud.

„Hvilken god Vind har dog ført Dem her hen, Tatiana Grigorievna?“ sagde han. „Mine bedste Venner er i Dag samlede under mit Tag, vi savnede kun Dem!“

47

I sin overstrømmende Glæde gav Georg hende ikke Tid til at faa indført et eneste Ord, men trak hende gennem Forstuen ind i sit Arbejdsværelse, hvor hun fandt Andrey og en høj, smuk Dame, som hun ikke før havde set.

Det var Helene Zubova, der lige var kommen fra Schweiz.

De to unge Piger blev forestillede for hinanden, og Tania fandt nu endelig Anledning til at fortælle, hvorfor hun var kommen.

Meddelelsen om det natlige Besøg i Advokatens Hus gjorde et stærkt Indtryk paa Vennerne; men man tog dog Sagen forholdsvis roligt, efter at man havde faaet at vide, at der intet kompromitterende var fundet, og at Repin ikke var arresteret.

Georg fortalte derpaa Tania, hvorledes de to ogsaa nær var bleven nappede paa Hjemvejen om Natten.

„Og hvis vi altsaa kun var bleven et Øjeblik længere oppe hos Dem, vilde vi uundgaaelig være bleven arresterede,“ tilføjede han.

„Ja!“ bemærkede Andrey halvt spøgende og halvt alvorligt. „Ethvert Menneskes Skæbne er skrevet forud, og ingen kan undgaa den.“

„Men det er dog ganske godt at hjælpe Skæbnen lidt med at ordne Tingene,“ mente Georg.

Saa takkede de begge to Tania, fordi hun var kommen for at advare dem.

Helene var den første, der spurgte, hvorledes hun egentlig havde baaret sig ad med at komme ud af Huset, som dog vistnok var bevogtet.

„Er De vis paa, at man ikke er fulgt efter Dem?“ spurgte hun.

Tania fortalte alle sine Ængstelser og den lille List, hun havde benyttet for at komme bort fra mulige Forfølgere.

Helene klappede i Hænderne.

„Det har De jo klaret helt brillant, Tatiana Grigorievna!“ udbrød hun. „Ingen af os kunde have gjort det bedre.“

„Mener De virkelig?“ spurgte den unge Pige rødmende. „Det faldt mig ikke ind, at der var noget særlig klogt i det.“

„Saa meget des bedre,“ sagde Georg, „De har altsaa ligefrem et medfødt Talent i den Retning.“

Han var henrykt over, at Tania havde givet dette lille Bevis paa Aandsnærværelse og Dygtighed, og var lykkelig ved at se det anerkendende varme Blik, det indbragte hende fra hans to Venner.

48

Tania rejste sig for at tage Afsked; nu, da hun havde udrettet sit Ærinde, tillod hendes Taktfølelse hende ikke at blive her længer.

Georg saa umaadelig skuffet ud og bad hende dog endelig blive lidt endnu; men Tania holdt paa, at hun burde gaa.

„De har dog vistnok et eller andet at tale alene om med Deres Venner,“ sagde hun til ham.

„Nej, aldeles ikke, bliv endelig! Det er ikke noget Forretningsmøde. De behøver ikke at gaa af den Grund.“

Andrey gentog Georgs Forsikring og bad hende blive lidt endnu. Nu, da hendes Faders Hus ikke længer var sikkert, kunde det maaske være længe, inden de atter fik Lejlighed til at se hende.

Andrey talte forøvrigt næsten ikke med hende, men overlod hende helt til Georg; han selv var optagen af at tale med Helene om Annie Vulitch. Lenas Fortællinger om den unge Pige

bestyrkede ham i hans egne Formodninger efter det gode Indtryk, han havde faaet af hende.

Desuagtet forlod Bevidstheden om Tanias Nærværelse ham ikke et Øjeblik; han følte den som noget behageligt, paa samme Maade som man ubevidst nyder Glæden ved et smukt Landskab, selv om ens Tanker er optagne i ganske andre Retninger.

Da Tania en halv Time senere rejste sig og gik, idet hun erklærede, at hendes Fader ellers vilde blive ængstelig, forekom det Andrey, som om Stuen pludselig blev mørk og tom.

„Sikken et fortryllende Ansigt!“ udbrød Helene.

„Ja, spørg kun Georg, hvad han mener derom,“ sagde Andrey smilende; han var selv ganske enig med Lena — Tania havde endog set ualmindelig indtagende ud i Dag.

De optog atter deres Samtale, og hen ad Klokkeren tolv kom Zina og Vasily Verbitzky, der var kommen fra Schweiz sammen med Helene. Andrey havde holdt sit Løfte om at sørge for, at de begge to snart fik Lov til at vende tilbage til Rusland. Zina var i den højeste Ophidselse, og selv Vasilys urokkelige Ansigt viste Tegn paa Sindsbevægelse.

„Hvad er der i Vejen?“ spurgte Georg.

Zina svarede ved at forelæse dem et Brev fra Dubravnik, der indeholdt haarrejsende Beskrivelser af den Maade, hvorpaa de politiske Fanger behandledes. Den kulminerede i en hidtil ukendt Skændselsdaad. Efter Dommerens Ordre var en ung Pige — hvis Navn nævntes fuldt ud i Brevet — bleven klædt nøgen af i Gendarmernes og Fangevogterens Nærværelse, under Foregivende af, at Fængselsreglementet forlangte, at man førend Indespærringen skulde have en nøjagtig Beskrivelse af Fangens Person.

Brevet paahørtes under dødlignende Tavshed, den glade Stemning, der før havde hvilet over det lille Selskab, var som bortblæst. Hævnens mørke Aand hvilede nu over dem alle, og hver især var opfyldt af de samme truende, trodsige Tanker.

„Dette maa ikke gaa ustraffet hen!“

„Nej, der maa statueres et frygteligt Eksempel!“ udbrød Georg og Helene omtrent samtidigt.

Andrey sagde intet, han mente, det faldt af sig selv.

„Det er netop det samme, som vore Dubravnik Folk mener,“ sagde Zina. „Thi de beder os i deres Brev om at sende dem en paalidelig og erfaren Kvinde, som kan forestaa et Tilflugtssted for sammensvorne. De spørger ogsaa, om vi kan skaffe dem en sikker Mand med en kølig Hjerne og en rolig Haand.“

„Den Mand vil jeg være!“ udbrød Andrey.

„Nej,“ protesterede Vasily paa sin langsomme, dovne Maade. „Det bliver mig, jeg har allerede talt med Zina derom.“

Zina bekræftede det og erklærede, at det var bedst saaledes, ikke af den Grund, at den ene var mere egnet dertil end den anden, men Andrey havde allerede faaet sine Forbindelser i St. Petersborg og var begyndt paa sin mere aktuelle Virksomhed. Desuden var Vasily en ny Mand og derfor som skabt for Dubravnik-Affæren.

Hermed var Sagen afgjort.

Med Hensyn til Valget af Kvinden var der kun én Mening. Zina, som før havde været i Dubravnik, havde alle Kvalifikationer paa sin Side. Saaledes var begge de ønskede Personer fundne; Sagen skulde nu kun ved næste Møde forelægges Komitéen til Vedtagelse; men dette var en ren Formsag, og man vidste forud, at ikke en eneste Stemme vilde rejse sig imod Forslaget.

„Det er sandt,“ sagde Zina og vendte sig imod Helene, „kunde De have Lyst til at tage min Plads her under min Fraværelse?“

Den unge Pige svarede, at hun vilde være glad ved straks at finde Arbejde, og Zina begyndte at forklare hende, hvad hun havde at gøre.

Det viste sig at være et meget omfattende Arbejde — nemlig Propaganda iblandt den oplyste Ungdom, Propaganda blandt Arbejderne og den hemmelige Korrespondance med Fangerne i Fæstningen.

„Jeg ved ikke rigtig, om jeg kan paatage mig alt det, især Korrespondancen,“ sagde Helene tøvende. „Jeg ved endnu saa lidt om, hvad der foregaar her.“

Georg lovede at paatage sig denne Del af Arbejdet, og tilbød at hjælpe hende med det andet, indtil hun var kommen rigtig ind i Forholdene.

„De vil snart have overvundet de Vanskeligheder,“ sagde han opmuntrende. „I Morgen besøger vi en Ven af mig — Medlem af den ene Klub, han vil sætte Dem ind i det hele. Og De har allerede lært et af Medlemmerne af den anden Klub at kende, Tania Repina, som var her nu.“

„Har Tania været her? Er der hændet noget særligt?“ spurgte Zina.

I Ophidselsen over Brevet fra Dubravnik havde man helt glemt Begivenheden hos Repin og ikke omtalt den for de nyankomne.

Zina blev stærkt berørt ved Meddelelsen.

„Ved Repin, hvorfor Politiet har ham mistænkt?“

„Nej! Man sagde intet, og det er ham ikke muligt at tænke sig Grunden.“

„Jeg tror, at jeg kender den,“ svarede Zina. „Den staar i Forbindelse med Arrestationerne i Dubravnik. Der er en svag Hentydning dertil i Brevet, som jeg først nu forstaar. De omtaler at en vis Novakovsky er bleven arresteret, en Advokat, der, saa vidt jeg ved, stod paa en venskabelig Fod med Repin, og de tilføjer, at jeg maa advare „Pandekt, Nummer et“. Jeg forstod ikke, hvem der mentes med denne Benævnelse; nu kan jeg tænke mig, at det maa være Repin. Det kommer der af at være alt for forsigtige igen.“

„De vilde dog ikke have kunnet advare ham, selv om De straks havde gættet det rigtige,“ sagde Andrey. „Rimeligvis er Ordren om Husundersøgelsen kommen telegrafisk, og da der ingen Ulykke er sket, behøver vi ikke at ængste os synderligt over den Sag.“

„Det er sandt nok, men jeg frygter for, at den ikke er endt dermed. Novakovsky har været indviklet i alvorlige Affærer, hvert Øjeblik kan bringe vigtige Opdagelser for Lyset, og Repin kan blive alvorlig indviklet deri. Vi maa se at faa givet ham et Vink, saa at han ikke falder til Ro i en muligvis skæbnsvanger Sikkerhedsfølelse.“

Da man ikke turde gaa til Advokatens Hus, blev man enig om at en af dem skulde opsøge Krivoluzky og sende Repin Bud gennem ham.

51

VI. KAPITEL.

Advokat Repin.

Kort efter afrejste Zina og Vasily Verbitzky til Dubravnik, og nogle faa Dage senere meldte et Brev, at de var ankomne i god Behold. Ti Dage efter kom endnu et Brev fra Zina, hvori hun meddelte, at „Affæren var i fuld Gang“, og at det ikke vilde vare længe, førend „den var ordnet“. Desuagtet skulde denne Affære ikke blive ordnet, hverken nu eller senere; thi Dommeren, der havde beordret den skændige Handling, blev greben af en saadan Panik, da han forstod, at man agtede at hævne sig, at han under Foregivende af pludselig Sygdom skaffede sig Orlov og i al Hastighed forlod Byen. En Maaned senere sivede det Rygte ud, at han for bestandig havde forladt Ministeriets Tjeneste. Hvor opbragt vore Dubravnik Folk end var paa ham, var der intet andet for dem at gøre end at lade den Fugl flyve. Det er en vedtagen og urokkelig Bestemmelse iblandt Terroristerne, at fra det Øjeblik en Embedsmand ophører at være skadelig, maa han i intet Tilfælde hugges ned kun for Hævnens Skyld. Paa denne Maade har adskillige Kujoner undgaaet den Skæbne, der ventede dem.

Men disse Mennesker, som nu var førte sammen her for at fuldbyrde en Hævnens Gerning, spredtes ikke ved Offerets Flugt. Man blev enig om, siden man nu en Gang var her med hele Apparatet i Orden, at tage fat for Alvor paa Forsøgene paa at redde de tre Revolutionister, som afventede deres Dom i Dubravniks Fængsel, nemlig Boris og hans to Kammerater Levshin og Klein.

Zina skrev i den Anledning til Hovedkvarteret i St. Petersburg, som fuldstændig billigede den ny Plan og lovede at understøtte dem med Penge og, hvis det var nødvendigt, ogsaa med Mandskab.

Andrey var forberedt paa at blive kaldet til Dubravnik hver Dag, men undrede sig desuagtet ikke over, at Uge hengik efter Uge, uden at man sendte Bud efter ham. Zina, som var den, der ledede Forberedelserne dernede, havde faaet Ordre til ikke at skrive efter Andrey, førend det Øjeblik var kommet, da den afgørende Handling stod for Døren, og han vidste af Erfaring, hvor vanskeligt det var at ordne en saadan Sag. Paa denne Maade forløb Sommeren uden at bringe noget særlig nyt fra Dubravnik.

I St. Petersburg var Sæsonen lige saa død, som den altid plejede at være paa denne Aarstid. Den korte Sommers brændende Hede, der føles dobbelt, fordi den staar i saa stærk en Modsætning til Temperaturen den øvrige Del af Aaret, driver enhver, der blot kan skaffe Midlerne dertil, bort fra den kvælende By, ud hvor der findes en Mundfuld frisk Luft. Saavel Arbejderen som Videnskabsmanden søger ud til de grønne Marker, henholdsvis for at finde Arbejde eller Hvile. Denne almindelige Udvandring frembringer en følelig Mangel paa Liv baade i Byens Forretningsverden og i dens aandelige Rørelser. Og Nihilismen slumrer saa vel som alt andet i den hede Aarstid, idet dens Medlemmer er spredte vidt og bredt over Landet. Alligevel var man denne Sommer mindre uvirksom end ellers, hvilket hovedsagelig skyldtes den voksende Propaganda iblandt Arbejderne, af hvilke der altid er nok i Byen baade Sommer og Vinter.

52

Andrey ofrede sig for dette Arbejde med hele sin Energi, saa længe som man ikke paa andre Maader behøvede hans Hjælp. Han havde i tidligere Dage tilbragt en Del af sin Tid med at drive Propaganda iblandt Arbejdsklassen, og havde fra den Gang flere Venner imellem dem, som var glade ved atter at gense ham. I Løbet af fjorten Dage var han helt fortrolig med sine Folk og med sit Arbejde. Han var afholdt paa Grund af sin ligefremme, alvorlige Maade at være paa, og man lyttede med Glæde til hans klare, forstandige Tale, der var fri for enhver unyttig Forsiring. Andrey paa sin Side følte sig hjemme blandt disse Mennesker, og det var egentlig det Arbejde i Revolutionens Tjeneste, han syntes bedst om. I den Retning var han en absolut Modsætning til Georg, som foretrak Propagandaen iblandt den studerende og mere dannede Klasse, hvor hans glimrende Talegaver anderledes kunde komme til deres Ret.

Det var en klar Søndag Eftermiddag i den første Halvdel af August; Andrey var paa Vejen hjem fra et Arbejdermøde i Vyborg-Kvarteret, der stod under hans særlige Varetægt. Klokken var seks, og han standsede ved Liteiny Broen for at overveje, om han skulde gaa videre ad Hjemmet til,

eller om han skulde staa op i en Omnibus og kørte til Repins Sommervilla ved „Den sorte Flod“. Han kunde naa den paa en Time, og Dagen og Tiden egnede sig godt for et Besøg. Alligevel følte han lidt Samvittighedsnag ved at give efter for sin heftige Lyst til at besøge Repins. Han havde været der to Gange i den forløbne Uge, og det var ubetinget klogest ikke atter at vise sig der. Vist nok havde den Uvejrssky, som for nogle Maaneder siden trak sammen over Advokatens Hoved, atter spredt sig; Novakovsky var bleven frigivet, uden at Dubravnik Politiet var kommen under Vejrr med hans kompromitterende Forbindelser, og Repin var ikke yderligere bleven forulempet; hans Hus var saa sikkert, som en Russers i det hele taget kan være.

53

Alligevel indeslutter enhver „Ulovligheds“ Besøg i sig selv en Fare og bør ikke gentages for ofte, og Andrey besluttede derfor at være dydig og gaa lige hjem, omendskønt hans Værelser i dette Øjeblik kun forekom ham lidet tiltrækkende. Han gik ogsaa virkelig over Broen, men da Omnibussen til „Den sorte Flod“ i samme Øjeblik, som han naaede den anden Side, kom rullende hen imod ham, og han saa, at der var en Plads ledig paa Kuskesædet, skyndte han sig med at springe op og sikre sig den.

Man maa heller ikke være alt for ængstelig, trøstede han sig med; i de udenbys Distrikter er Politiet mindre aarvaagent, og en Visit mere eller mindre betyder ikke saa meget, særlig en Søndag, hvor der altid ventes Gæster fra Byen. Det faldt ham pludselig ind, at der var Musik i Parken hver Søndag Aften, og da Tania vist nok gerne gik derhen, kunde han være hendes Ledsager; thi Advokaten arbejdede altid om Aftenen.

Siden Andrey for to Maaneder siden havde truffet Tania første Gang, var der ikke hengaaet en Uge, uden at han havde set hende, i Begyndelsen rent tilfældigt, senere ved mere eller mindre planlagte Kombinationer. Efter at Repins var flyttede paa Landet, tilbragte Andrey de fleste af sine ledige Aftener enten hos Advokaten eller hos Helene Zubova. Den unge Pige havde for Sommermaanederne lejet et Værelse i Nærheden og kom meget sammen med Tania.

For Andrey med hans mange dyrekøbte Erfaringer i Livet var Tania trods sine nitten Aar omtrent et Barn endnu; men der var alligevel i deres Smag, i deres Sympatier og Interesser saa megen Overensstemmelse, at han følte hendes Selskab som noget af det kæreste og bedste. Det faldt ham ikke ind, at denne fortrolige Omgang kunde rumme nogen Fare for hans Sjælsro, og med Hensyn til Tania ansaa han det for helt utænkeligt; han havde intet ved sig, der satte en Kvindes Fantasi i Bevægelse. Vist nok var der mange, der havde holdt af ham; men de havde dog alle giftet sig med en anden. Det var nu en Gang hans Skæbne i Livet; og han havde vænnet sig til at tage det med Ro; en Kvindes Kærlighed er en stor, men skæbnesvanger Lykke, og for en Oprører er det bedre at være den foruden.

Desuden elskede Georg jo Tania, og Andrey havde først troet, at denne Følelse blev gengældt fra hendes Side, men han var i den sidste Tid begyndt at blive noget tvivlsom paa dette Punkt. Tanias Følelser for Georg var næppe mere end søsterlige. Men mærkeligt nok var det dog Vennens Kærlighed til den unge Pige, der gjorde ham blind over for hans egne Følelser.

54

Georg var en sjældnere Gæst i Advokatens Hus end Andrey. Den unge Digter benyttede den Ferie, som Sommeren bragte med sig, til at arbejde paa sine egne Ting.

Da Andrey naaede Advokatens smukke, lille Villa, som var smagfuldt prydet med Træskærerarbejde i russisk Stil, fandt han Husets Herre alene hjemme. Tania var gaaet ud. Helene Zubova var kommen straks efter Middag for at hente hende til en Spadseretur, Georg ventede paa dem i Parken, og de kom næppe hjem før sent paa Aftenen, forklarede den gamle Herre.

Andrey følte sig bittert skuffet og vilde straks tage Afsked, men hans Vært holdt ham tilbage. „Sid dog ned og ryg en Cigar!“ sagde Repin. „Jeg fejrer ogsaa min Søndag nu.“

Foran ham laa et nylig udkommet Hæfte og en Elfenbenspapirkniv mellem dets Blade.

„Hvor kommer De fra, og hvad nyt foregaar der i den Del af Verden, hvor De færdes?“ fortsatte Repin. „Skal vi alle sammen gaa i Hundene, og er De allerede bleven enige om paa hvilken Maade?“

„Aa nej, slet saa galt er det ikke,“ svarede Andrey. „Jeg kommer fra et Arbejdermøde.“

„Ja saa! Udrettes der meget ad den Vej?“

„Ubetinget! Især i det sidste Aars Tid.“

„Og finder De virkelig, at disse Bestræbelser bærer Frugt?“ spurgte Advokaten stærkt interesseret, men i en noget tvivlende Tone.

„Naturligvis gør det det, hvorfor skulde vi ellers blive ved dermed?“ spurgte Andrey.

„Aa, de fleste Mennesker er i Regelen mest udholdende paa de Punkter, hvor det er mest frugtesløst,“ bemærkede Repin.

Født Adelsmand og opdraget iblandt dem, der havde Livegne under sig, nærrede Advokat Repin som saa mange af de bedste Mænd fra hans Tid den Anskuelse, at der imellem den dannede Mand og Arbejderen var en uoverstigelig Afgrund. I sin Virksomhed som Advokat ved de politiske Forhør havde han vistnok truffet adskillige Arbejdere og Bønder, som aandeligt stod paa fuldstændig samme Niveau som den mere dannede Mand, og det slog ham hver Gang som noget helt nyt. En Svale — ja selv en halv Snes — gør imidlertid ingen Sommer, og han var lige saa tvivlende som før, men greb dog nu med Glæde Anledningen til at høre lidt nærmere om dette Spørgsmaal af en Mand, der som Andrey kendte alle dets for og imod.

55

Han lyttede derfor med stor Opmærksomhed til den unge Mands Ord, idet han af og til nikkede

samstemmende.

„Ja, jeg maa indrømme, at det er en god Begyndelse,“ sagde han til sidst, „og den mest haabefulde Del af eders Gerning, den eneste, som jeg i Virkeligheden kan være med til at godkende. Og jeg er Dem taknemmelig, fordi De har sat mig saa godt ind i Sagen.“

Advokat Repin drøftede ofte politiske og revolutionære Spørgsmaal med Andrey. Den unge Mand var den af Datterens Venner, som han helst saa i sit Hus og helst talte med. De var selvfølgelig aldrig enige, men de saarede hinanden mindre og forstod hinanden bedre end de øvrige.

„Jeg vil nu sige Tak for denne Gang!“ sagde Andrey, idet han rejste sig. „Jeg vil gaa igennem Parken, maaske kan jeg være saa heldig at træffe de andre. Tør jeg i hvert Fald bede Dem om at hilse Tatiana Grigorievna fra mig?“

Da Repin atter var alene, greb han sin Bog for at genoptage Læsningen; men det var ham umuligt at læse videre. Han var saa opfyldt af sine egne Tanker, at han ikke var i Stand til at følge Forfatterens. Han tænkte paa sin Datter og paa den vanskelige, sørgelige Stilling, hvori hendes synligt voksende Sympati for Revolutionen bragte ham.

Repin var ingen Tilhænger af Revolutionen, som den var paa den Tid. Som en Mand fra en langt tidligere Periode var han en varm Beundrer og virksom Understøtter af den store Frihedsbevægelse fra 1860, hvortil Herzens Navn saa nøje var knyttet. Han var bleven disse Traditioner tro, og naar Revolutionisterne haardnakket angreb den politiske Despotisme i Rusland, kunde han ikke andet end i dem at se Forkæmperne for hans egne Doktriner. Omendskønt han var alt for gammel til at dele deres Forhaabninger eller til at bifalde deres hensynsløse Midler for at naa Maalet, ansaa han dog ikke dette for tilstrækkelig Grund til selv helt at unddrage sig ethvert Ansvar eller enhver Byrde i den forestaaende Kamp. Han havde set for meget af Despotismens Rædsler til ikke at føle, at selv den vildeste Form for Gengældelse var naturlig og undskyldelig, ja endog moralsk berettiget, og han følte hverken Had eller Afsky for dens Forkæmpere, snarere en vis Respekt.

En Begivenhed, som var hændet for tre Aar siden, havde bidraget væsentlig til at fæstne hans den Gang noget vage Sympatier. Han var bleven opfordret til af optræde som Defensor ved et politisk Forhør. Paa den Tid havde de politiske Forbrydere endnu Ret til at lade sig forsvare af Advokater. Han blev paa denne Maade bekendt med Zina Lomova — hans Klient — og med flere af hendes Kammerater. Hans Interesse for Sagen blev forhøjet ved den stærke personlige Sympati, som disse brave og modige unge Mennesker indgød ham.

56

Da den efter hans Mening højst uretfærdige Dom faldt otte Maaneder senere, og Zina, efter at være flygtet, uventet en Dag opsøgte ham i hans Bolig i St. Petersburg, modtog han hende med aabne Arme og tilbød hende Beskyttelse og alt, hvad hun ellers behøvede. Zina tilbragte i Virkeligheden flere Dage i Advokatens Hus, indtil hun Ved hans Hjælp var bleven sat i Forbindelse med dem af hendes tidligere Venner, der som „Ulovlige“ boede i Hovedstaden.

Igennem Zina var Repin og hans Datter iblandt andre ogsaa blevne bekendte med Boris Maevsky, med hvem hun kort efter giftede sig. Advokatens Hus var Samlingsstedet for den højeste Intelligens i St. Petersburg, og der var intet Sted, hvor Oprørerne — i Mangel af en fri Presse — bedre kunde faa Begreb om de toneangivendes Meninger og Sympatier. Flere af Oprørerne sluttede Venskab med hans Datter, hvem de tydeligt nok betragtede som et fremtidigt Medlem af deres Parti.

Den gamle Advokat var tilstrækkelig klartseende til at frygte at deres Forhaabninger var vel begrundede, og at den Dag var nær, da hans elskede Barn vilde blive trukket med ind i denne bundløse Hvirvel, som krævede saa mange Ofre. Han vilde have givet sit Liv for at frelse hende; men han kunde ikke se, hvorledes det lod sig gøre. At forbyde hende ethvert Samkvem med de sammensvorne forekom ham lige saa moralsk umuligt, som det var ham selv at nægte enhver Hjælp, kun fordi han derved kunde risikere en Dag at komme i Kollision med Politiet. Desuden, til hvad Nytte var alle Forbud og al kunstig Indespærring naar Smitstoffet laa i Luften? Hvor mangan en Fader har ikke forsøgt dette fortvivlede Middel og med hvilket Resultat? For at se sit Barn træde op imod hans Autoritet og i Vrede og Had skille sine Veje fra hans. Nej, saa hellere lade det værste ske, aldrig skulde hans Datter komme til at se paa ham som paa en Fjende. Han lagde intet Baand paa hendes Frihed, men stolede paa, at den moralske Indflydelse, han havde over hende, vilde være tilstrækkelig til at afholde hende fra et Skridt, som han ansaa baade for farligt og fortvivlet. I lang Tid havde han smigret sig med aandeligt at have saa megen Magt over hende, at hun holdtes inden for bestemte Grænser; men i den senere Tid havde han lagt Mærke til en Forandring hos hende, som gjorde ham urolig. Han frygtede, at den skæbnesvangre Krisis nærmede sig, og nu, imedens han sad her foran sin opslaaede Bog, følte han sit Hjerte sammensnøres ved Tanken om dette uafvendelige.

57

VII. KAPITEL.

En Proselyt.

Andrey forandrede sin Beslutning om at gaa ned i Parken og gik i Stedet for lige til Helenes Bopæl. Rimeligvis vilde de dog komme hjem for at spise til Aften, hvis de ikke allerede var der; og han fremskyndede sine Skridt.

Men det var en Dag fuld af Skuffelser. Der var ingen til Stede, og man sagde ham, at de ikke

havde givet Besked om, hvornaar de kom tilbage. Desuagtet bestemte han sig til at vente.

Helene beboede et rummeligt Værelse, tarveligt møbleret, men med en smuk Udsigt. Et stort Akasietræ skyggede foran Vinduet, og dets fine Løv dirrede let i den stille Luft. Andrey aabnede Vinduet og indaadede den krydrede Duft fra Haven og Markerne. Huset stod i Udkanten af den lille Landsby, og man havde en vid Udsigt over Agre og Enge. Midsommerens lyse Nætter var allerede forbi, men Aftenskumringen var endnu lys og lang. Han havde næppe ventet et Kvarter, førend han hørte Gadedøren smække i og et Øjeblik efter Georgs Latter ude paa Trappen og en Stemme, som fik hans Hjerter til at banke heftigere.

Tania saa henrivende ud med en let Rødme paa Kinderne efter den hurtige Gang. Hun var iført en lys Bluse af Raasilke, som klædte hendes smidige, slanke Figur fortræffeligt. I Haanden bar hun sin store, runde Straahat, som hun havde taget af undervejs. Andrey rejste sig og gik hende i Møde med et straalende Smil.

„De har haft en behagelig Spadseretur, kan jeg se,“ sagde han og saa hende ind i det straalende Ansigt.

„Ja,“ sagde hun og kastede sig i en Lænestol, „det var virkelig en rar Tur. Georg fortalte os saa mange morsomme Historier. Skade, at De ikke var med!“

„Mener De for Historiernes Skyld? Maaske har jeg dog hørt dem før. Det hænder undertiden med gamle Venner, som er meget ude sammen.“

58

„Hvorledes gaar det egentlig dig?“ sagde han til Georg. „Det er snart en Evighed, siden jeg har set dig! Du er vel midt i en Skabelses-Paroksysme, kan jeg tænke mig?“

„Jeg har siddet og hekset med Renskrivning, hvis det er det du mener?“ svarede Georg.

„Og nu fejrer du formodentlig dit Værks lykkelige Fuldendelse?“

„Ja, nu er jeg færdig med mit Arbejde for denne Maaned og fejrer, som du siger, min midlertidige Frihed — en Glæde, som kun den helt kan fatte, der maa slide i den literære Trædemølle.“

Tania, som mageligt strakte sig i Stolen, vendte sig mod de talende og lænede begge Albuer mod Stolens Arme.

„Sikken en utaknemmelig Gnavpotte du er, Georg,“ sagde hun. „Jeg mente, at du mindre end de fleste havde Grund til at beklage dig over din Skæbne.“

„Det lader sig høre!“ udbrød den unge Mand. „Vil du maaske være saa venlig at sige mig, hvorledes du er kommen til den Opfattelse? Det vilde være yderst behageligt, om du kunde faa mig til at dele den.“

I dette Øjeblik viste Helene sig i Døren med Tebakken, fulgt af Stuepigen med Samovaren. Med Gæsternes Hjælp blev Bordet hurtigt tømt for Bøger og Papirer, Dugen lagt paa og alt gjort i Orden til Aftensmaaltidet.

„Naa, Tania Grigorievna, du skylder mig stadig en Forklaring,“ sagde Georg, da de huslige Forretninger var besørgede. „Du svarede mig ikke paa mit Spørgsmaal, hvorfor du ansaa mig for at være den lykkeligste blandt alle dødelige.“

„Er Georg det? Det er mere, end jeg har vidst,“ sagde Helene.

„Du forvrænger mine Ord,“ svarede Tania. „Jeg sagde blot at du ikke burde beklage dig over din Skæbne.“

„Ja, men hvorfor skulde denne sølle Glæde nægtes mig mere end andre dødelige?“

„Fordi du en Gang har fortalt mig, at naar du var trykket af et eller andet, saa behøvede du blot at nedskrive det i Vers, for helt at blive befriet for det,“ svarede den unge Pige hurtigt og lo. Hun tænkte sig, at Georg havde ventet en Kompliment, og det morede hende at drille ham lidt.

„Jeg troede ikke, du kunde være saa onskabsfuld, Tania Grigorievna,“ sagde Georg. „Næste Gang skal jeg være mere forsigtig og kun vise dig Reversen af Medaljen.“

59

Paa denne spøgefulde Maade fortsattes Samtalen, medens man indtog Aftensmaaltidet, kun Andrey var paafaldende tavs. Han følte næsten Bitterhed imod Vennen, fordi han besad denne egne Evne til med sine Ords klangfulde Svada at fængsle og interessere sine Tilhørere.

Pludselig rykkede Helene sin Stol hen ved Siden af Andrey og afbrød hans triste Tanker ved paa sin forretningsmæssige Maade at spørge ham, om det ikke var muligt for ham at hjælpe hende et Par Aftener om Ugen med hendes Arbejde.

„Hvilket Arbejde?“ spurgte han, og fo'r op af sine Drømmerier.

„I de unges Klub! Vi vil saa gerne have dig til at tale for dem af og til. Jeg tror, du vil klare det godt.“

„Jeg? Hvad Nytte skulde jeg gøre der? Du ved, at jeg ikke er nogen Taler og kun vil gøre en ynkelig Figur. Bed hellere Georg, han forstaar det bedre.“

„Det har jeg selv tænkt,“ svarede den unge Pige ligefrem, „og jeg har allerede spurgt ham, men han siger, at han er alt for optaget og ikke kan afse en eneste Aften.“

Der var intet i Helenes Bemærkning, som Andrey ikke selv under lignende Forhold vilde kunne have sagt til hende, men han var øjensynligt i daarligt Humør i Aften og svarede gnavent:

„Naa, saa er det altsaa i Mangel af noget bedre, at du kommer til mig?“

Helene gjorde en utaalmodig Bevægelse og sagde:

„Hvad er det for noget Snak, Andrey? Svar mig kun paa, om du vil eller ej.“

„Jeg er selv meget optaget af mine Arbejdere,“ sagde han og tog sig sammen. „Men sig mig dog, hvorfor du pludselig ikke kan klare dig uden Hjælp?“

„Fordi flere af vore Folk er blevne trukne med ind i Affæren ved de sidste Arrestationer — iblandt andre Myrtov.“

„Naa, saaledes!“ udbrød Andrey nu helt interesseret. „Var Myrtov Medlem af din Klub?“

Helene nikkede.

„Jeg har aldrig truffet den Mand,“ vedblev Andrey, „men jeg har hørt, paa hvad Maade han blev arresteret, og naar jeg dømmer herefter, maa han være en ualmindelig ædel Karakter. Har du nogen Idé om, hvorledes det vil gaa ham?“

„Det er umuligt at sige,“ svarede Helene, „det afhænger helt og holdent af Politiets Forgødtbefindende. Hans Tilfælde er en hel Undtagelse.“

60

Hun henvendte sig nu til Georg, som stadig samtalede med Tania, og spurgte, om han nylig havde hørt noget fra Fæstningen om Myrtovs Skæbne.

„Ja, vi har haft et Par Linier fra ham,“ svarede den unge Digter. „Hans Sager staar langt slettere, end vi har troet. Politiet fandt paa hans Skrivebord en lige fuldendt Artikel til det hemmelige Trykkeri og en hel Del af vore Skrifter, færdige til Udgivelse. Jeg frygter for, at han er en dødsdømt Mand.“

„Hvem er denne Myrtov?“ spurgte Tania.

„En meget stilfærdig, ung Student, som ved en Forveksling blev arresteret for nylig i Stedet for Taras. Du ved jo, hvem Taras er — ikke sandt?“

„Jo, naturligvis ved jeg det!“ svarede Tania.

Taras Kostrov var en af Revolutionens mest begavede og populære Mænd.

„Nuvel, Taras boede under Navn af Zachary Volkov, Landmand fra Kassimov, i samme Hus som Myrtov. Men da han sendte sit Pas op paa Politikammeret til Registrering, fik man Mistanke om, at det ikke hang rigtig sammen med denne Zachary Volkov, og der blev beordret en Husundersøgelse. Natten til Mandag ringede Politiet paa Myrtovs Dør; de tog fejl af Etagerne, Taras boede i Etagen ovenover. Myrtov, som endnu ikke var i Seng, fordi han var i Færd med at skrive den ulyksalige Artikel, lukkede selv op, og da Politiet spurgte ham, om han var Zachary Volkov, begreb han straks, hvorledes Sagerne stod, og besluttede at redde Taras paa sin egen Bekostning. Han svarede altsaa bekræftende, Politiet kom ind, fandt alt og førte ham straks med til Fæstningen.“

„Og Taras blev frelst?“ spurgte Tania aandeløst.

„Ja! Om Morgenen vidste alle Husets Beboere igennem Tjenestefolkene Besked med, hvem Politiet havde spurgt efter nede hos Portneren, og Taras afventede selvfølgelig ikke Politiets Tilbagekomst, naar de havde faaet opdaget Fejltagelsen.“

„Har de da opdaget den?“ spurgte den unge Pige.

„Ja, og meget snart endda. Myrtov tog altid den Forholdsregel aldrig at have Breve hos sig, men ved at undersøge Bøgerne i hans Værelse fandt Politiet paa et enkelt Titelblad hans fulde Navn: Vladimir Myrtov. De antog, at det maatte være en Ven af den fængslede, som havde laant ham Bogen, og der blev udstedt Ordre til Husundersøgelse hos Vladimir Myrtov. Selvfølgelig opdagede Gendarmerne snart, at den Mand, de søgte, var identisk med ham, som de allerede for to Dage siden havde arresteret, og at den anden i Mellemtiden var forsvunden.“

61

„Hvad gjorde saa Politiet?“ spurgte Tania videre.

„Ja, hvad skulde de gøre andet end at lade deres Raseri gaa ud over den Mand, de havde faaet i deres Kløer?“ svarede Georg. „Det var dem ikke muligt at finde ud, hvem det var, der levede under Navn af Zachary Volkov; men saa meget forstod de nok, at det maatte være et vigtigt Medlem af Oppositionen, som de var gaaede Glip af. Myrtov vidste, hvad der ventede ham, og ingen ofrer vel sit Liv for at redde en anden, uden at denne anden er en Mand af høj Værd.“

„Var Myrtov og Taras intime Venner?“ spurgte Tania igen.

„Nej aldeles ikke, de kendte kun hinanden saadan i al Almindelighed. Myrtov — som jeg kender lidt til — kunde personlig ikke engang lide Taras, han var ham for meget af en Diktator. Hans Handling skyldtes ingen som helst personlige Følelser; det er derfor, det hele bliver saa uhyre stort,“ sluttede Georg, mens hans Stemme skælvede af Beundring.

Der paafulgte almindelig Tavshed — en Tavshed, som bedre end Ord udtrykker Sjælens dybeste Rørelser. Alle var betagne af denne ædle Selvopofrelse, som endog var enestaaende i Revolutionens Annaler, og alle var et Øjeblik overvældede af deres Følelser: Sorg over det uventede Tab af en saadan Mand, Beundring for hans Daad og Stolthed over, at Partiet fostrede en Mand som ham.

Men for Tania betød dette Øjeblik endnu mere; thi det betød for hende Vendepunktet i hendes Liv.

Efter at hun havde gjort Zinas og senere Georgs og Andreys Bekendtskab, var hun bleven en varm og ivrig Beundrer af deres Sag; men der er et stort Spring herfra og til at blive en virksom Tilhænger, som altid er rede til at sætte noget af sig selv ind paa Sagen. Tania gjorde nu dette

Spring, Krisen var kommen, i et Øjeblik var det sket.

Da Georg holdt op med at tale, var hun sig det klart bevidst, og hun følte sit Hjerte svulme i en overvældende Følelse af dyb Medlidenhed. Det var, som om hun pludselig fra Barn var bleven modnet til Kvinde, de moderlige Instinkter rørte sig i hendes fine Pigesjæl, og denne unge Mand, som hun aldrig havde set, forekom hende at være hendes eget Barn, som grusomme Fjender ubarmhertigt havde revet fra hende.

Der lagde sig en Rødme over hendes Pande, og en egen Følelse, der hverken var Had eller Hævn, fik hendes Hjerte til at bæve og hendes Øjne til at flamme. Her i dette fattige Værelse, i en afsides liggende Del af Byen havde Beretningen om en ædel Daad for bestandig vundet en ny Sjæl for den store Sag.

Da den unge Pige atter talte, var det ikke for at aflægge nogen højtidelig Ed eller komme med patetiske Fraser. Noget saadant vilde i dette Øjeblik have været hende umuligt, selv om hun ikke af Naturen havde haft en udpræget Afsky for enhver Skygge af Ostentation. Hverken nu eller nogen Sinde senere i hendes Liv, under de mange Aars bitre Lidelser og heltemodige Udholdenhed, kunde hun med Ord have forklaret den Forandring, der nu foregik i hendes Sjæl, og som fandt et højst besynderligt Udtryk i følgende Ord, udtalte med en lav, skælvende Stemme:

„Jeg ser ikke noget særlig stort i det, Myrtov har gjort.“

Georg saa med et hurtigt, spørgende Blik hen paa hende.

„Imellem en Mand, der er saa værdifuld for den gode Sag og en anden, som selv ved, at han intet betyder, kan Valget ikke være svært. Myrtov har kun gjort sin Pligt — intet andet,“ vedblev hun uden at se op.

Helene nikkede bekræftende; hun for sin Del var ganske enig med Veninden.

Georg vedblev forbavset at stirre paa hende; han havde aldrig ventet at høre Tania tale saaledes, og dog troede han, at han kendte hende saa godt.

„Vilde du under lignende Forhold have gjort det samme?“ spurgte han med bævende Stemme.

„Ja, hvis jeg havde haft Aandsnærværelse nok,“ svarede Tania uden at betænke sig og saa ham fast ind i Øjnene.

Hun havde netop besvaret sig selv dette Spørgsmaal og var som Følge deraf kommen med sin uventede Bemærkning om Myrtovs Handlemaade.

Andrey kunde ikke faa sine Øjne fra den unge Pige, saa vidunderlig dejlig forekom hun ham i dette Øjeblik, og der gik en Gysen igennem ham som i Forudfølelsen af en forestaaende Fare.

„Hvis moralsk Mod i det hele taget har noget Værd,“ begyndte Georg, „saa maatte den bedste og største af vore Mænd være en formastelig Taabe, om han bevidst modtog et saadant Offer — —“ Han var synlig ophidset og talte i stærk Bevægelse.

Tania saa paa ham og rakte saa sin Haand hen imod ham:

„Du er et bravt Menneske, Georg,“ sagde hun; „men lad os nu hellere tale om noget andet.“

„Men hvad er der i Vejen med dig, Andrey!“ udbrød Helene i samme Øjeblik. „Du er jo bleg som et Lig!“

„Er jeg?“ stammede den tiltalte. „Det maa være det grønne Skær fra Træet derude.“

Han vidste godt, at det ikke var Skæret fra Træet, som gjorde hans Kind voksbleg, men en skærende Følelse af Jalousi, som i dette Øjeblik søndersled hans Bryst og i et Nu havde gjort ham klartseende over for sig selv. Han vidste nu, at han elskede denne fortryllende, unge Pige — elskede hendes Ansigt — hendes Dragt — ja selve den Plet af Gulvet, hendes Fod berørte, og han følte en næsten vanvittig Smerte — som om man skar i hans Hjerte med en Kniv — ved at maatte sige sig selv, at hvis hun i det hele taget kom til at elske en Mand, saa maatte det blive Georg, denne glattungede Smigrer, som han i dette Øjeblik næsten hadede. Det var kun med den yderste Selvovervindelse, at han kunde sidde roligt paa sin Plads, Værelset forekom ham kvælende, og han frygtede ikke længe at kunne beherske sig.

„Jeg maa gaa,“ sagde han med lav Stemme.

„Er det allerede saa sent?“ spurgte den intet anende Tania og trak sit lille, elegante Ur frem. „Saa gaar jeg med! Vil I følge mig hjem?“ Hun henvendte sig samtidig til ham og Georg.

Andrey bukkede i Tavshed, og Georg var straks beredt — man tog Afsked.

Paa Hjemvejen talte Georg uafbrudt med Tania.

Andrey lukkede næppe Munden op, hvert Ord, Georg sagde, borede sig som en Pil ind i hans Hjerte; men han følte en egen Tilfredsstillelse ved at lide paa denne Maade.

Ved Tanias Gadedør tog de Afsked med den unge Pige, og da det endnu ikke var sent, foreslog Georg, at de skulde gaa ind til Byen. Andrey samtykkede, alt var ham ligegyldigt, og han fortsatte sin Vej, hensunken i samme paafaldende Tavshed som før og besvarede kun med Enstavelsesord Vennens Spørgsmaal. Han følte sig i høj Grad ulykkelig; den skæbnesvangre Opdagelse, han havde gjort over for sig selv, vilde bringe ham i en hel anden Stilling til Vennen.

Endelig skulde de hver sin Vej.

„Jeg kommer op til dig i Morgen Formiddag,“ sagde Georg. „Jeg vilde gerne læse mine sidste Digte for dig.“

„Kan du ikke sende dem i Trykkeriet med det samme?“ spurgte Andrey.

Dette var næsten for meget for Georg, det var at saare ham paa hans ømmeste Punkt. Han rynkede Panden og sagde i en halvt krænket, halvt forbavset Tone:

„Nej, naturligvis kan jeg ikke det — eller vil det i hvert Fald ikke. Du ved, jeg stoler aldrig helt paa min egen Dom.“

„Godt, saa venter jeg dig i Morgen!“ svarede Andrey.

„Hvad gik der dog af Andrey i Aften?“ spurgte Georg sig selv, da han var bleven alene, „saadan har jeg aldrig set ham før.“

* * *

Den næste Morgen sad Georg i sin Vens Værelse med en Pakke Manuskript i Lommen.

Andrey havde sovet paa sin Vrede og Sorg — eller rettere ligget vaagen paa den, og saa træt, men rolig ud. Han modtog sin Gæst som sædvanlig, ja snarere med lidt mere Opmærksomhed end ellers. Georg tænkte, at han vilde søge at gøre sin Gnavenhed fra Aftenen før god igen.

Da Georg endelig trak sit Manuskript op af Lommen og begyndte at læse, følte Andrey det som en Befrielse.

Det, Vennen i Dag læste, var ingen politisk Artikel eller Afhandling af dem, han skrev „i sit Ansigts Sved“, som han udtrykte sig, men derimod Lyrik, skreven i hans gode og ledige Timer. Det var for det meste korte Digte, hvert med sit Tema, men dog nøje knyttede sammen ved én fælles Idé, saa at hele Samlingen virkede som et Epos i forskellige Sange.

Det var en stor og begejstret Hymne til Pris for den unge, lysende Dag, der var i Færd med at oprinde for den russiske Revolution; i glødende Ord henvendte han sig til de unge iblandt *Folket*, som dem, der bar Fremtidens Socialisme, i hvilken der herskede Lykke og Broderskab.

Skrevne, som disse Digte var, til forskellige Tider, og i forskellige Stemninger, virkede de højst uensartet. Lune og Skælmeri afvekslede med den højeste Patos, og ganske korte Digte fulgte ofte efter en lang Sang. Men netop denne Uregelmæssighed og tilsyneladende Mangel paa Sammenhæng havde gjort det lettere for Digteren at skabe et ægte Billede af Revolutionens mangesidede, ædle og store Værk. Andrey fulgte ham med aandeløs Interesse og vogtede sig vel for at ytre et eneste Ord. Han var fuldstændig under Fortryllesen af Georgs melodiske, glødende Ord, alle mismodige Tanker eller Følelser var som strøgne af ham, og han frygtede for at bryde den gode Stemning.

Da Georg efter at have læst omtrent en Time, holdt op, brød Vennen ud i en varmt følt og begejstret Tak. Dette var ubetinget det bedste, Georg endnu havde skrevet. De talte let og frit om det læste, Andrey gjorde nogle enkelte kritiske Bemærkninger, og Georg havde ikke mere Anledning til at forundre sig over Vennens forandrede Opførsel.

Da Georg tog Afsked, foreslog han Andrey at gaa med ham; men han var nødt til at blive hjemme; man havde overdraget ham at skrive et Cifferbrev, og det kunde ikke opsættes. Længe blev han staaende ved Vinduet, efter at Vennen var gaaet. De herlige Ord genlød endnu i hans Sjæl. Georgs Talent havde udviklet sig forbavsende, han var uden Tvivl en benaadet Digter. Lykkelige Mand, som bar Geniets Stempel paa sin Pande!

Og atter gled hans Tanker tilbage til Tania; hvorledes kunde hun vel vælge mellem ham og denne Mand?

Med et Suk satte han sig til sit Skrivebord og tog energisk fat paa sit Arbejde. I flere Timer levede han nu i denne underlige Verden af talende Tegn og Figurer, slog ivrigt efter i Nøglen og bandede ofte den møjsommelige Arbejdsmaade. Brevet skulde, saa snart det var færdigt, bringes til Hovedkvarteret, for at Budet, som rejste til Dubravnik hen ad Eftermiddagen, kunde faa det med.

I Hovedkvarteret traf han Helene; det var hendes Tur til at gøre Tjeneste den Dag.

„Her er en Efterretning fra Dubravnik, som angaar dig!“ sagde hun og trak et Brev frem, som endnu var vaadt af den kemiske Proces. „Her er det, og her staar dit Navn!“ Hun pegede paa en enkelt Samling Figurer paa sidste Side. Brevet var fra Zina, og Andrey læste:

„Da, der viser sig mange Vanskeligheder ved den Sag, jeg har for, vilde det være godt, om — — —“ her fulgte Tegnene — „kunde komme hertil.“

Intet kunde i dette Øjeblik være Andrey mere velkomment end at faa Anledning til at komme bort fra St. Petersburg.

„Naa, hvad siger du?“ spurgte den unge Pige noget køligt. „Agter du at tage af Sted?“

„Ja, selvfølgelig!“

„Det tænkte jeg nok!“ ytrede Helene i en misbilligende Tone. „Uden et Øjebliks Betænkning er du i Stand til at forlade dit Arbejde her, som du netop har faaet saa godt i Gang. Men saadan bærer I Herrer Revolutionister af god Familie jer altid ad!“ vedblev hun vredt, uden at agte paa den unge Mands Indsigelser. „Saa snart der blot viser sig en Lejlighed for jer til at kaste jer hovedkulds ind i aktiv Terrorisme, er I straks parate og glemmer ganske jeres stakkels Arbejdere.“

Helene, som havde set, hvilken udmærket Propagandist Andrey var, ærgrede sig over, at han nu uden videre vilde opgive dette Arbejde maaske for bestandig; thi intet var mere rimeligt, end at han satte Hovedet paa Spil ved Affæren i Dubravnik.

„Intet skulde være mig kærere, end om jeg kunde fortsætte mit Arbejde her,“ sagde han godmodigt og beroligende; „men det vilde være en Skam for vort Parti, om vi ikke gjorde et ordentligt Forsøg paa at redde vor udmærkede Ven!“

„Det er ingen Skam for Partiet, at en Mand, som er det hengiven, anvender sin Tid og sine Evner der, hvor de kan gøre mest Nytte,“ svarede den unge Pige.

„Synes du da virkelig, at Boris og de andre to er af saa lidet Værd for Partiet, at det ikke engang lønner sig at ofre et Forsøg paa at frelse dem?“ spurgte Andrey skarpt.

„De har den Værdi for Partiet, som vore bedste Mænd i det hele taget har,“ svarede Helene; „men hvis vi vilde forsøge at frelse alle dem, der er noget værd, kunde vi ikke bestille andet end at hænge over Fængslerne rundt om i hele Rusland.“

„Naa, saa mener du altsaa, at det er det eneste rigtige, at vi overlader dem til deres Skæbne?“ spurgte Andrey ironisk.

„De levende har noget bedre at gøre end at brække Halsen for at grave de døde op igen,“ svarede Helene fast og skarpt.

„Saa er du vel ogsaa af den Mening, at Minearbejderen ikke skal forsøge at befri sin Broder, der er begravet nede i Skakten, men derimod rolig blive ved med sit Arbejde?“

„Aa, bliv mig fra Livet med dine Minearbejdere! de beviser intet,“ udbrød hun ærgerligt. „En Lignelse er intet Argument. Men vi har ingen Tro til vor Gerning, det er Sagen! Hvis vi havde den rette Tro, vilde vi ogsaa have Mod til trofast at blive ved den!“

„Jeg siger Tak til den Slags Trofasthed og ønsker mig den ikke!“ sagde Andrey vredt. „Men det er latterligt at bruge Tiden til at skændes,“ vedblev han lidt efter noget roligere; „thi du ved dog lige saa godt som jeg, at jeg til Trods for din Protest rejser til Dubravnik. Det er bedre, at vi skilles som Venner; rimeligvis ses vi ikke mere førend min Afrejse.“

Trods deres Strid kyssede de hinanden til Afsked, som det er Brug i Rusland iblandt Folk af deres Slags. Andrey lovede hende, at han i Løbet af en eller to Maaneder vilde være tilbage med alle tre Venner, og at han saa straks igen vilde optage sit Arbejde i Propagandaens Tjeneste.

To Dage senere afrejste Andrey til Dubravnik i langt bedre Humør, end han længe havde været.

67

ANDEN DEL

I Ilden.

I. KAPITEL.

De sammensvorne i Dubravnik.

Ingen i St. Petersburg kendte Adressen paa Hovedkvarteret i Dubravnik; Andrey havde faaet Besked om at henvende sig til to Søstre, Masha og Kathrine Dudorov, for hos dem at faa nærmere Oplysning om Zina og hendes Venner.

Det var ikke uden Vanskelighed, at han fandt den snævre, afsides liggende Gade og det stygge røde Murstenshus, hvori de boede.

Ad en endeløs Stentrappe med slidte Trin naaede han til en gulmalet Dør. Der inden for maatte de bo; thi Trappen førte ikke videre.

Han trak i Klokkestrengen, og straks efter stod en høj og paafaldende fattig klædt Kvinde med et sygeligt Udseende foran ham; hendes Alder kunde lige saa godt være tredive som tyve.

„Tør jeg spørge, om Frøknerne Dudorov bor her?“ spurgte Andrey.

„Ja, værsgod at komme indenfor!“ sagde hun kort og førte ham ind i et Værelse, hvis Fattigdom endogsaa var paafaldende for en Nihilist.

Et Shirlingsforhæng delte Værelset i to Dele, den forreste Del, hvor Andrey befandt sig, blev brugt som Dagligstue, den bageste som Sovekammer.

„Hvad ønsker De?“ spurgte Damen videre i samme kølige, korte Tone.

„Jeg kommer med en Hilsen til de to Søstre Masha og Kathrine Dudorov fra Helene Zubova — mit Navn er Andrey Kojukhov!“

„Nej, hvor det glæder mig!“ udbrød hun, og der fo'r et Glædesskær over hendes blege Ansigt. „Jeg er Kathrine Dudorov, jeg skal straks kalde paa min Søster, værsgod at tage Plads!“

Hun forsvandt hurtigt, og Andrey satte sig ved det umalede Fyrretræsbord, som var bedækket med Bunker af Bøger og Manuskripter i alle Størrelser og med forskellige Haandskrifter.

Han vidste fra Helene, at de to Søstre havde arvet en lille Formue efter deres Fader, men at de havde givet alt, indtil den sidste Skilling, til den store Sag og nu fortjente deres Brød ved Afskrivning eller hvilket som helst andet Arbejde, de kunde faa fat paa. Paa en af Stolene laa et pragtfuldt Broderi paa gul Silke, meget for elegant til at kunne være bestemt for Beboerne af dette fattige Værelse.

68

Et Øjeblik efter traadte Masha ind; hun var den ældste af de to, men saa med sit livlige Ansigt, den lille Opstopperrnæse og de klare, brune Øjne ubetinget yngre ud.

„Vi ventede Dem ikke saa snart,“ sagde hun. „Zina sagde, at De ikke kunde være her førend om tre Dage. De ønsker formodentlig straks at opsøge hende?“

„Det gør jeg unægtelig — hvis det da er Dem belejligt?“ svarede Andrey.

„Jeg skal være færdig om et Øjeblik. — Zina bor ikke langt her fra,“ tilføjede hun og forsvandt bag det Shirtings Gardin.

„Hvorledes lever Helene?“ spurgte imidlertid den yngre Søster. Helene var en Slægtning af Dudorovs.

Andrey fortalte med faa Ord, hvad han vidste om hende.

„Ved De, at David ogsaa er her i Byen?“ raabte Masha bag Gardinet. „Hvis De har Lyst til at træffe ham, kan jeg ogsaa give Dem hans Adresse.“

„Er David her? Det anede jeg ikke!“

„Jo, han har været ved den rumænske Grænse for at ordne Indsmuglingen af vore Bøger, og standsede undervejs her, jeg ved egentlig ikke af hvilken Grund,“ svarede Masha, som nu traadte frem fra sit Skjulested, iført en anden Kjole.

„Se saa, nu er jeg færdig!“ vedblev hun. „Hvem vil De først besøge, Zina eller David?“

„Lad os tage den først, som er nærmest,“ foreslog Andrey.

Da David var den nærmeste, begav man sig altsaa først til ham.

De fandt ham hjemme i Færd med at lege med en smudsig lille, gulhaaret Unge med store, blaa Øjne. Det var Værtens Datter; hun løb hurtigt bort, da hun saa de fremmede. David holdt meget af Børn og stod forøvrigt paa den venskabeligste Fod med Værten og hans Familie, der var Jøder. Han tog altid ind hos dem, naar han var i Dubravnik; ingen spurgte ham om hans Pas, han var simpelthen kendt under Navn af David.

Han tog hjerteligt imod Andrey.

„Du kommer akkurat i rette Tid,“ sagde han; „thi allerede i Morgen skal jeg rejse videre.“

Efter at man havde talt en Tid sammen, erklærede David, at han vilde følge med til Zina, da han havde noget at tale med hende om. „Men jeg skal først have ordnet noget,“ tilføjede han og trak sin uundværlige Lærreds-Vadsæk frem af en Krog af Stuen og gav sig til at fare med Haanden ned i den.

„Det er en underlig Vadsæk, den!“ sagde han. „Altid ligger det, jeg søger efter, helt nede paa Bunden,“ og han begyndte i rivende Hast at sprede dens Indhold ud over hele Sofaen.

Endelig fandt han, hvad han søgte: en lille Trææske, som viste sig at indeholde Saks, Fingerbøl, Traad og andre Sysager. Saa trak han Overfrakken af og begyndte at sy.

„Lad mig dog hellere gøre det for dig!“ sagde Masha og rakte efter Frakken.

„Nej Tak!“ svarede han. „Jeg gør det meget bedre selv. Mands Arbejde er langt solidere!“

For ogsaa paa en eller anden Maade at gøre sig nyttig, gav Andrey sig til at lægge Tingene ned igen i Vadsækken. Idet han greb en lille, grøn Pose paa fem, seks Tommers Længde, faldt der en besynderlig Genstand ud, som han først tog for et Stykke Legetøj. Det var en Træklods paa vel en Tommes Højde, stillet paa et lille bitte Fodstykke. Nogle lange Læderremme var fæstet til det og antydede, at det maatte være en Brugsgenstand. Ved at aabne den lille Pose saa han, at den indeholdt et hvidt og sortstribet, uldent Klæde af den Slags, som bruges ved den jødiske Gudstjeneste. Han havde flere Gange været i Synagogen og var vis paa, at han ikke tog fejl. Den lille Træfigur var det diminutive Alter, som Jøderne binder fast til Panden, medens de læser deres Bønner, og det stribede Klæde var den hellige *Talith*, som de bruger til at bedække deres Hoved og Skuldre med, mens de beder.

„Se dog en Gang, hvad David har her!“ sagde Andrey og holdt de to Ting op foran Masha.

De lo begge, det var virkelig for morsomt at se den Slags Sager i Davids Gemmer, han, der saa vel som de andre var afgjort Fritænker.

„Le I kun!“ sagde David. „Jeg rejser aldrig uden de to Ting — det er mit Pas og virker ligefrem magisk paa Spioner og Politi; det falder dem ikke ind, at jeg kan være Nihilist!“

Han lo og bed Traaden over med sine hvide Tænder.

„Se saa, nu er jeg færdig til at gøre vor Herskerinde min Opvartning!“ tilføjede han.

Masha tog nu Afsked for at gaa hjem efter først at have bedt David hilse Zina og Annie.

„Hvem er den Annie?“ spurgte Andrey, da hun var gaaet.

„Annie Vulitch! Du kender hende godt! — husker du ikke, at du traf hende ved Grænsen? Hun er kommen tilbage fra Schweiz og har nu taget Pladsen som Tjenestepige i Hovedkvarteret,“ svarede David.

„Jo vist husker jeg Annie Vulitch!“ udbød Andrey. „Men er det nu ogsaa rigtigt at betro en saa ung Pige saa vigtig en Post?“

„Jeg tænkte det samme i Begyndelsen; men jeg maa indrømme, at hun fylder sin Plads fortrinligt. Det var Zina, der valgte hende, og hun bar samme mærkelige Evne til at se sine Folk an, som hun

har til at knytte dem til sig.“

* * *

Om Aftenen fandt der et improviseret Møde Sted i Zinas lille Hus i en af Byens Udkanter. Der var kun fire Personer til Stede — de to Kvinder, Andrey og David.

Annie Vulitch tog liden Del i Samtalen; begravet i en uhyre Lænestol med de bitte smaa Fødder dinglende i Luften, lyttede hun til de andres Tale, medens hendes livlige, sorte Øjne bevægede sig fra den ene til den anden.

Zina var i Færd med at forklare Andrey den Plan, de havde lagt til Boris' og hans to Kammeraters Flugt, og spurgte til sidst, hvad han mente derom.

„Du kommer med friskt Hoved og kan se klarere paa Tingene end vi andre!“ sluttede hun.

Andrey vedblev i Tavshed at stirre paa den Plan af Fængslet, som Zina i raske Træk havde ridset for ham.

„Men saa tal dog, Menneske! Er du pludselig bleven stum?“ spurgte hun heftigt.

„Naar jeg skal sige min Mening uforbeholdent,“ begyndte han endelig, „saa synes jeg aldeles ikke om eders Plan. Den er meget for kompliceret, alt for mange Ting skal gribe ind i hinanden. Et eneste Uheld paa et enkelt Punkt kan faa det hele til at ramle sammen, desuden er det en alt for løs Grund at bygge paa. Ja, her har du min Mening!“

Planen var baseret paa en Medvirkning af de almindelige Fanger, med hvem de politiske havde været saa heldige at faa sat sig i hemmelig Forbindelse. To af dem, en forhenværende Landevejsrøver, ved Navn Berkut, og en Lommetyv, kaldet Kunitzin, var gaaet ind paa at hjælpe Boris og hans Venner med at flygte.

71

Arbejdet med den underjordiske Gang, ad hvilken de skulde slippe bort, gik rask fremad, om en Uges Tid vilde den være færdig. Det var Berkut og Kunitzin, der gravede den. Deres Celle var i Stueetagen, medens de politiske Fangers, som blev strengere bevogtede, laa i Fængslets øverste Etage.

Naar alt var i Orden; skulde Fangerne ovenpaa — en bestemt aftalt Nat — aabne Dørene til deres Celler ved Hjælp af en Dirk og liste sig ned i Cellen i Stueetagen for at naa den underjordiske Gang, der gik ud derfra.

Den uhyre Fare, som var forbunden med hele dette Foretagende, laa ikke deri, at to almindelige Fanger var indviklet i det, thi baade Kunitzin og Berkut var Boris hengivne med Liv og Sjæl og havde ofte givet Bevis paa deres Tilforladelighed. Men de boede i Celle sammen med femten andre Fanger, som man selvfølgelig havde maattet indvi i Hemmeligheden. Ingen af dem vidste rigtignok andet, end at det var Berkut og Kunitzin, der vilde flygte, og som gode Kammerater bevarede de Hemmeligheden godt.

Imidlertid kunde Brændevinen, som stadig smugledes ind i Fængslet, anstifte uberegnelig Ulykke, idet et eneste uforsigtigt Ord, udtalt i omtaget Tilstand og i Vagtens Nærværelse, kunde røbe hele Planen.

Sluttelig var der Vandringen fra den ene Etage til den anden, som i sig rummede den allerstørste Fare, da der Dag og Nat holdtes Vagt i Gangene.

„Det hele er uhyre risikabelt,“ begyndte Andrey igen. „Hvis de ikke bliver opdagede før, saa vil de sikkert ikke undgaa det paa denne Vandring paa Trappegangene.“

„Hvilket Flugtforsøg er ikke risikabelt, Andrey?“ spurgte Zina. „Men se her, jeg skal vise dig, at denne Vandring, som du kalder den slet ikke er saa farlig endda!“ og hun tegnede paa et nyt Stykke Papir en Plan over det Indre af Fængslet, som hun kendte til dets mindste Enkeltheder.

Der var for Tiden ni politiske Fanger i Dubravniks Fængsel. Cellerne var fordelt i to sammenhængende Gange, som løb i en ret Vinkel hver til sin Side. Heldigvis var Boris og begge hans Kammerater i samme Gang. Efter at Vagten havde gjort sin Runde ved Midnat, skulde Zalessky, en af Fangerne i den anden Gang, se at faa lokket Fangevogteren hen til sin Celle og opholde ham med Snak. Zalessky havde allerede flere Gange paa denne Maade underholdt sig med ham, for at Manden ikke den Nat skulde se noget nyt i hans Adfærd og muligvis fatte Mistanke. Zina viste paa Planen, hvorledes det var umuligt fra Zalesskys Dør at se hen til de andres. Alle Hængsler saa vel som Laase skulde forud være smurte, og Fangerne skulde liste sig af Sted paa Hosesokker. Naar de først var uden for deres egen Dør, skulde de med en Dirk aabne Døren til Trappen, der førte ned til Stueetagen. De fire forskellige Gange dernede blev kun bevogtede af én Mand, som altsaa havde at gøre sin Runde igennem dem alle, og Fangerne behøvede kun at afvente det Øjeblik, da han forsvandt i en anden Gang, for at smutte ud i den, hvor Berkuts og Kunitzins Celle laa.

72

„Og hvor udmunder den underjordiske Gang?“ spurgte Andrey.

„Her,“ svarede Zina og pegede paa sit første Afrids paa en Plet umiddelbart uden for Ydermuren.

„Og hvor er Skildvagten?“

„Her!“

„Altsaa lige i Nærheden! De kommer frem saa at sige for Næsen af Skildvagten,“ sagde han og viste Annie og David Kortet.

„Ja, hvis det var dig, der skulde postere Skildvagterne, saa vilde du rimeligvis nok anbringe ham her paa et andet Sted,“ sagde Zina utaalmodigt. „Men da det nu ikke er Tilfældet, saa maa vi se

at hjælpe os, saa godt vi kan.“

„Nuvel, saa hjælper vi os, saa godt vi kan, og løber Risikoen,“ bemærkede Andrey. „For Resten har jeg en Idé med Hensyn til Skildvagten; men jeg maa først selv se Stedet. — Hvilken Rolle har du for Resten tænkt at overdrage mig?“

Zina fortalte ham det. I Nærheden af det Sted, hvor Gangen udmundede, skulde der holde en Vogn for hurtigst muligt at bringe Fangerne til et sikkert Sted. Vasily, som var en udmærket Kusk og kendte Byen ud og ind, skulde agere Kusk; men man holdt det for raadeligst at have en anden paalidelig Mand med frie Hænder paa Stedet for at hjælpe Fangerne hen til Vognen og i fornødent Fald forsvare dem.

Andrey nikkede bifaldende. „Ja, den Plan kan der intet siges imod, ingen ved, hvad der kan ske,“ sagde han.

Saa aftalte man, at Vasily næste Aften skulde føre ham hen til Stedet, og Mødet sluttedes.

„Hvor kan jeg træffe dig i Morgen?“ spurgte David.

„Det har jeg ingen Idé om — spørg Zina! Jeg staar under hendes Kommando,“ svarede Andrey.

„Kom til Rokhalsky i Morgen, vi er der alle, Andrey skal bo sammen med Vasily,“ svarede Zina.

Vasily beboede et Værelse i det lille Værtshus, hvor hans Hest stod opstaldet. Han udgav sig for at være Kusk og Oppasser hos en mindre Købmand, der var bleven opholdt paa Markedet i Romny, men snart vilde komme efter. Andrey skulde altsaa foreløbig spille denne fingerede Herres Rolle og maatte i den Anledning anskaffe sig en Klædedragt, der svarede til hans nye Stilling og hans nye Pas: en lang Kaftan, et Par lange Støvler, en Hue og Vest af den brugelige Slags og saa fremdeles. I Mellemtiden skulde Vasily forberede Folkene i Værtshuset paa, at hans Herre nu kom.

Den næste Dag skulde de begge mødes hos Rokhalsky for at træffe en bestemt Aftale om Andreys endelige Ankomst til Værtshuset, og det blev overdraget David at bringe Vasily Besked; thi Vasily selv kom aldrig til Zinas Hus; de to Boliger holdtes strengt afsondrede. Værtshuset var kun et midlertidigt Tilholdssted; Politiet vilde ikke have vanskeligt ved at finde dem der, saa snart Flugtforsøget først var gjort. Følgelig skulde det forlades samme Nat, som Flugten fandt Sted, og Andrey og Vasily — saa vel som de undvegne — tage Ophold i Zinas Hus, hvor de skulde holdes indelukkede, medens Politiet vendte op og ned paa Byen for at finde dem. Af den Grund maatte Zinas Hjem ikke alene holdes fuldstændig frit for ethvert Samkvem med Værtshuset, men ogsaa i det hele taget for al mistænkelig Omgang. De to Kvinder levede saaledes næsten helt afsondrede; man mødtes kun til korte Forhandlinger i de offentlige Anlæg eller Pladser, eller, hvis det var nødvendigt, at alle maatte være til Stede, i en Vens Hus, som f. Eks. hos Rokhalsky.

„Hvor vil du anbringe mig i Nat?“ spurgte Andrey, da David var gaaet.

„Jeg vil straks gaa med dig til Rokhalsky, som vist nok gerne giver dig Husly en Nat, saa har du den Fordel at være der i Morgen Formiddag.“

Saa snart Mørkningen var falden paa, begav de sig af Sted.

Rokhalsky var en velhavende og godhjertet Mand med liberale Anskuelser og varm Interesse for de sammensvorne; han modtog mange forskellige Slags Mennesker i sit Hus, havde aldrig haft noget Sammenstød med Politiet, og de „Ulovlige“ havde hos ham et af deres sikreste Tilflugtssteder i Dubravnik.

I en stille Gade i et af Byens fornemme Kvarterer pegede Zina paa en Række oplyste Vinduer i tredje Etage af et nybygget Hus og sagde til Andrey: „Vi træffer ham i hvert Fald hjemme — rimeligvis er der Selskab.“

„De er svært tidligt paa Færde her i Dubravnik og, som det forekommer mig, ogsaa meget økonomiske — der er jo ikke en eneste Vogn at se i hele Gaden,“ sagde Andrey.

„Den fattigste Del er vel kommen først,“ bemærkede Zina ligegyldigt.

Idet de kom nærmere, opdagede Andrey i et Vindue i Stueetagen lige over for Rokhalskys to gamle Damer, der i synlig Ophidselse syntes at pege op imod den oplyste tredje Etage.

En egen Mistanke greb ham.

„Vent et Øjeblik her,“ sagde han til Zina, „lad mig gaa først ind, her er noget ved Stedet, som jeg ikke rigtig synes om.“

„Passiar! Rokhalsky er sikker nok,“ udbød hun og gik hen imod Porten, som hun aabnede. Andrey lagde Mærke til, at der indenfor og paa de hvide Stentrin var Spor af mange og store Fødder, og idet han resolut greb hendes Arm og stak den ind under sin, trak han hende ud paa Gaden.

„Det er højst sandsynligt, at Rokhalsky er sikker, naar du siger det; men hvad kan det skade dig, om du venter et Par Minutter her udenfor, mens jeg løber op for at se ad?“ sagde han.

Andrey vedblev at føle sig usikker — alle disse forskellige Tegn, som i og for sig syntes saa ubetydelige, og som han næppe selv kunde forklare sig, havde faaet ham til at studse; det er det, overtroiske Folk kalder for en Forudelse.

„Det er for latterligt,“ sagde Zina og trak sin Arm ud af hans.

„Ja, hvis du ikke lader mig gaa alene op, gaar jeg slet ikke med.“

Der var en saadan Bestemthed i hans Tone, at Zina uvilkaarligt saa op og blev slaet af Udtrykket

i hans Ansigt.

„Nuvel da, hvis du virkelig tror, at der er Grund til Mistanke, saa lad os hellere slet ikke gaa op — ingen af os —, men spadserer frem og tilbage i Gaden, indtil vi ser et eller andet!“ sagde hun. Det vilde ubetinget have været det klogeste, men Andrey var nysgerrig efter at faa at vide, hvorledes Sagerne i Virkeligheden stod; det var aldeles nødvendigt for Mødets Skyld den næste Dag, og han svarede derfor:

„Naa, det er jo heller ikke nødvendig straks at gøre saa stort Væsen af Tingene; vi kan risikere at komme til at gaa her i Timevis, uden at se noget. Vent henne paa Hjørnet; jeg skal være tilbage om et Øjeblik!“

75

Han traadte ind i Porten; der var ikke en Sjæl at se, Dødstavshed herskede over hele Huset. Da han gik op ad den første Trappe, aabnedes en Dør i Stueetagen, og et rynket, skægløst Ansigt — han kunde ikke afgøre, om det var en Mands eller Kvindes — kom til Syne, kastede et hurtigt, spejdende Blik paa ham og forsvandt. Saa hørte han Døren blive slaet i bag sig og Nøglen drejet hastigt om.

„Besynderligt!“ tænkte Andrey og gik forsigtigt videre — saa lydløst, som det var muligt uden at røbe nogen Angst.

Han lagde hurtigt sin Plan. Han vilde gaa forbi Rokhalskys, lige op til fjerde Etage for at læse Navnet paa dem, som boede der, saa vilde han gaa ned og ringe paa hos Rokhalsky, og hvis Politiet lukkede op, vilde han lade, som om han gik forkert, og spørge efter Familien ovenover. For en Sikkerheds Skyld tog han sin Revolver ud af Hylstret, trak Dolken, som han altid bar i sit Bælte, frem, saa at den var nem at faa fat paa, og var snart efter oppe i tredje Etage, hvor han saa Rokhalskys Navn paa en Messingplade. Han standsede og betænkte sig; hans Plan kunde være god nok; men han løb den Risiko at afskære sig selv Tilbagevejen; havde han dog blot spurgt Zina om Navnet paa dem, der boede ovenover, hun vidste det rimeligvis.

Saa hørte han pludselig en Dør blive hurtig aabnet og Lyden af Sporer og Sabler; al Tvivl var forsvunden. Politiet var der.

Inde i Rokhalskys Entré var der posteret fire Soldater, som havde faaet Ordre til at anholde enhver, der maatte komme. De havde hørt Andreys forsigtige Trin og ventede kun paa, at han skulde ringe, for at kaste sig over ham. Da han imidlertid tøvede med at ringe, frygtede de, at han skulde gaa igen og saaledes undslippe dem, og besluttede derfor at optræde angrebsvis.

Men førend de endnu havde faaet Døren helt op, var Andrey allerede som et Lyn henne ved Trappen, greb fat i Gelænderet og sprang som en Bold nedad. Han havde ikke en Gang set Soldaterne, men hørte kun deres Raaben og Trampen og Lyden af deres Sabler paa Trappen. Det var et vanvittigt Løb, ingen af Parterne havde gensidig set hinanden, men Andrey havde Fordelen paa sin Side; thi han var en smidig, ung Mand — øvet i at klatre paa Bjerge — mens Soldaterne var anderledes stive og tilmed hindrede af deres tunge Dragt og lange Sabler. Allerede nede ved første Etage havde han faaet et godt Forspring. Idet han løb forbi Gasblusset, fik han en god Idé — han slukkede Gassen. Ved næste Afsats gjorde han det samme, og med en lynsnar Bevægelse kastede han Bænken, der stod langs Væggen, paa tværs over Gangen. Der var nu ganske mørkt paa Gangen, og hans Forfølgere sagtnede deres Løb.

76

Saa havde han den Tilfredsstillelse at høre nogen falde over hans improviserede Barrikade: et tungt Fald og en Ed, hvorefter der næsten blev stille; Soldaterne var nødte til forsigtigt at famle sig frem af Frygt for lignende Forhindringer. Nede i Porten slukkede Andrey atter Gassen og stod endelig paa Gaden efter først omhyggeligt at have trukket Porten til efter sig, for at gøre Mørket fuldstændigt.

Zina, som befandt sig i nogen Afstand, havde ikke hørt det mindste til Larmen, kun var det hende paafaldende, at han kom saa hastigt tilbage: men da hun saa hans rolige, om end hurtige Skridt og det fuldstændig beherskede Udtryk i hans Ansigt, gik hun ham uden Ængstelse i Møde.

Han standsede hende med en Gestus og hviskede, da han var kommen helt hen til hende: „Politiet!“

Saa tilbød han hende galant sin Arm og gik roligt hen imod Rokhalskys Hus. Rimeligvis vilde Soldaterne om et Øjeblik styrte frem, og det var da bedre, at de saa deres Ansigt end deres Ryg. Zina gjorde ikke den mindste Indvending, hun var alt for erfaren i den Slags Situationer til ikke straks at forstaa og billige Andreys Plan; de var næppe gaaet ti Skridt, førend Porten blev reven op, og fire Soldater uden Hjælm og med flagrende Haar kom styrtende ud, den ene af dem holdt et Lommetørklæde for Næsen. De saa forvildede til alle Sider, og da de kun opdagede en velklædt Herre med en Dame under Armen, løb de hen imod dem, og en af dem sagde hurtigt og stakaandet til Andrey:

„Undskyld, min Herre; men De skulde vel ikke have set en Mand løbe?“

„Ud af denne Port?“ spurgte Andrey og pegede paa Rokhalskys Hus.

„Ja, netop!“

„Med rødt Skæg og graa Hat?“

„Ja! Nej! — — det kan være det samme. Men hvad Vej løb han?“

„Den!“ svarede Andrey og pegede paa et lille Stræde bag dem. „Han er lige løbet forbi os og maa vist nok være løbet ind i det første Hus paa højre Haand. De vil sikkert kunne faa fat paa ham — men løb hurtigt!“

77

De løb hurtigt og var snart ude af Syne. Zina og Andrey gik videre, Arm i Arm og med rolige,

værdige Skridt. Ved det første Gadehjørne drejede de af, og da der kom en Droske kørende, raabte de den an og opgav Kusken Navnet paa en Gade i et helt andet Kvarter. Som rimeligt var, ønskede de saa hurtigt som muligt at komme bort fra dette farlige Sted.

I Vognen talte de ikke om det forefaldne af Hensyn til Kusken, de opgav ham igen en ny Adresse og steg til sidst ud paa et Gadehjørne.

„Lad mig nu høre det hele!“ sagde Zina og greb atter Andreys Arm.

Han fortalte med faa Ord, hvad der var hændet. „Vi har i Sandhed haft Lykken med os!“ udbrød Zina. „Hvis vi ikke var komne der i Aften, og du ikke havde fattet Mistanke, hvad vilde der saa været hændet os alle i Morgen? Ak ja,“ tilføjede hun tankefuldt, med et Suk — „af hvilke Tilfældigheder afhænger dog ikke vor Skæbne; nu maa vi se at faa fat paa David, for at han kan gaa rundt til vore Folk og give dem Besked. Vi er lige ved Davids Hus, kender du Stedet igen?“

„Nej, jeg har ikke Begreb om, hvor vi er,“ svarede Andrey.

„Vi er komne hertil fra en anden Side,“ sagde hun, slap hans Arm og forsvandt i en mørk Port. Her tog hun sin elegante Hat af, bandt den ind i sit hvide Lommetørklæde, trak Handskerne af og kastede et Tørklæde over Hovedet, som hun knyttede under Hagen paa samme Vis som de russiske Bønderkoner. I dette Kostume og med den lille Pakke i Haanden lignede hun en ung, smuk Syerske, som bar en Pakke til en Kunde.

„Vent paa mig her!“ sagde hun. „Om et Kvarter er jeg tilbage igen. Lad mig se dit Ur?“

Hun sammenlignede det med sit.

„Tre Minutter i otte — hverken før eller senere er jeg her igen.“

„Naa, jeg ser, at du har bibeholdt dine Petersborger-Vaner!“ sagde Andrey smilende.

„Ja, der er intet saa modbydeligt som at vente paa det usikre,“ sagde hun og forsvandt i Mørket.

Endnu en Tid kunde han skimte den lille, hvide Pakke, saa forsvandt ogsaa den. Efter at have bidt omhyggeligt Mærke i det Hus, hvor de skiltes, begyndte han at gaa fremad, af og til seende paa sit Ur. Da Halvdelen af Tiden omtrent var udløben, vendte han og gik i samme Tempo tilbage; et Minut før Tiden var han paa Stedet.

Atter saa han den hvide Pakke nærme sig, dog var det ikke denne Gang Zinas Hat — den havde hun igen taget paa — men Lommetørklædet alene, som hun holdt i Haanden. Ved hendes Side gik en sort Skikkelse; det var David; han havde ikke kunnet modstaa sin Lyst til at gaa med for at lykønske Andrey til hans heldige Flugt.

„Ja, disse smaa Byer er undertiden forbandet hede Steder,“ sagde han leende, „og godt var det, at du slap med at brænde Fingerspidserne!“

Zina gav derpaa David endnu et Par Oplysninger, og saa forsvandt han.

„Jeg er bleven ængstelig!“ sagde hun, da de var alene. „David fortalte mig om en ny, ganske uventet Arrestation — en Mand i en anset social Stilling. Jeg stoler ikke længer paa nogens Sikkerhed; det er bedst, du følger hjem med til mig.“

„Lad os saa gaa da!“

„Ja, men lad os hellere vente til efter Klokkeren ti, paa den Tid er Gaden rolig, og ingen lægger Mærke til dig.“

De havde endnu to Timer for sig; Andrey foreslog, at de skulde gaa en Tur langs med Floden, de kunde da uforstyrret tale videre og samtidig nyde den herlige, sydlandske Aften.

„Nej!“ sagde Zina, „vi kan benytte vor Tid til noget bedre end det! Lad os gaa hen til Fængslet, saa behøver du ikke at gaa der med Vasily. Det er desuden rigtigst at undersøge Stedet ved Nattetid, da det dog er om Natten, du skal gøre Brug af dine Kundskaber.“

De gik altsaa lige hen til Fængslet; det var en stor, svær to Etages Bygning, der ragede op over en høj Mur, som udelukkede den fra den øvrige Verden. En stor og øde Plads uden Spor af Vegetation omgav den og stødte paa den ene Side op til de aabne Marker.

Ad de nærmest tilstødende Gader gjorde de en Rundgang omkring Terrainet og standsede til sidst ved den Gade, hvor Vognen skulde holde, og hvorfra man kunde overse hele Valpladsen.

„Tag blot et Overblik over det hele!“ sagde Zina. „Du behøver hverken at tælle Skridt eller maale Afstande, det har Vasily allerede gjort, og han vil sige dig alt.“

Stedet, hvor Vognen skulde holde, var ret gunstigt, eller rettere, saa lidt ugunstigt, som man kunde vente at finde det. Vist nok var det noget langt borte fra det Sted, hvor den hemmelige Gang udmundede, men til Gengæld var det skjult af Husene, saa at Vognen ikke kunde ses eller beskydes fra Fængselsmuren. Gaden var sikker nok — selv paa denne Tid af Aftenen var der ikke en Sjæl at se i den.

„Her er det svage Punkt!“ sagde Zina og pegede hen imod en tarvelig Vinknejspe i omtrent tre Hundrede Alens Afstand. „Hele Nabolaget her er som en uddøet Ørk ved Midnat; men i den fordømte Kælder derhenne drikker de lige til Klokkeren to. Man kan risikere, at en Opvarter eller en Gæst kommer ud for at se efter, naar der høres Larm paa Gaden, og en saadan Tilfældighed kan blive skæbnesvanger for os.“

„Aa, hvis det ikke er andet, saa behøver du ikke at ængstes for det,“ svarede Andrey. „Det bliver min Sag at tage mig af dem derinde og forhindre dem i at blande sig i Ting, som ikke vedkommer dem. Derimod vilde jeg foreslaa, at Vasily holdt lidt nærmere ved Værtshuset, det vilde se mere

naturligt ud, saa staa jeg ved Enden af Gaden og giver ham et Tegn, idet Fangerne viser sig, for at han kan køre lidt længere frem imod dem.“

De gik atter igennem Gaderne og kom nu ud paa en anden Kant af Fængselspladsen; Zina førte sin Ledsager skraas over den og gik videre langs Fængselsmuren.

„Der oppe er de politiske Fangers Celler,“ hviskede hun og pegede paa en Række Vinduer i øverste Etage, hvoraf nogle henlaa i Mørke, medens der inden for andre skinnede et svagt Lysskær.

„Kan du vise mig Boris' Vindu?“ spurgte Andrey med skælvende Stemme.

„Det syvende fra Hjørnet; der er Lys, rimeligvis læser han. Levisbins er det femte og Kleins det tredje. Begge deres Vinduer er mørke, de sover vel allerede. Men det er ikke værd at stirre saa vedholdende paa nogle Fængselsvinduer,“ tilføjede Zina og stødte til ham, „Skildvagten iagttager dig!“

Andrey havde ikke ventet, at han skulde komme Boris saa nær i Aften, og Tanken om, at hans Ven befandt sig her inden for denne Rude, saa nær, at han kunde raabe til ham, satte ham i stærk Bevægelse. Et Øjeblik fo'r der en vild Idé igennem hans Hoved om at raabe Boris' Navn højt for muligvis at faa et Glimt af ham at se. Han var saa fortabt i sine Tanker, at Zina blev nødt til at tage hans Arm og trække ham af Sted.

De fortsatte en Tid deres Vej i Tavshed; da Fængselsterrainet var et godt Stykke bag dem, spurgte Andrey:

„Vilde han kunne se os, hvis vi gik forbi ved Dagslyset?“

80

„Nej!“ svarede Zina. „Dertil sidder Vinduerne meget for højt, og de er desuden overmalede med hvid Farve, for at man ikke skal kunne se igennem dem. Men jeg skal skrive og fortælle ham, at vi er gaaede forbi hans Celle i Aften og har set Lys derinde; det vil glæde ham.“

„Ogsaa jeg vilde gerne skrive til ham — kan jeg det?“ spurgte Andrey.

„Ja, saa ofte du vil! Jeg kan nu faa bragt alt, hvad jeg ønsker til ham; vi fører en livlig Korrespondance. Men det har været frygtelig svært at faa Bugt med hans Vogtere. Véd du af, at jeg to Gange paa en Haarsbred nær har været ved at blive arresteret? Jeg har altid det Held at komme til de forkerte Folk.“

De vedblev paa hele Hjemvejen at tale om Boris, og hjemme i Stuen viste Zina sin Ven et Fotografi af hendes lille Søn Boria, hun havde faaet det sendt for et Par Dage siden.

„Er han ikke henrivende?“ spurgte hun med en Moders Stolthed, idet hun holdt Billedet af en Baby med buttede Hænder, runde, forbavsede Øjne og aaben Mund hen foran ham.

„Jo, han er nydelig! Finder du ikke, at din Dreng ligner Boris?“

„Aldeles det samme Ansigt!“ udbrød Zina, glad ved at høre dette af en fremmed. „Og han bliver nok ogsaa en Gang i Tiden en lige saa god Oprører som hans Fader. Han er kun et Aar og fire Maaneder gammel, men han har allerede efter Evne hjulpet med til Revolutionen,“ og saa fortalte hun smilende, at hun havde taget Drengen med til Hovedkvarteret i Kharkoff, da han var ni Maaneder gammel.

„Der er intet, der giver ens Hus et mere fredeligt og uskyldigt Udseende, frit for enhver Mistanke, end saadant et lille Barn. Og min Boria viste sig den Gang at være meget nyttig for os. Tror du vel, at der er mange, der i saa ung en Alder, har begyndt deres Arbejde i Revolutionens Tjeneste?“ spurgte hun og lo. „Du ser, der er Grund til at antage, at han vil blive til noget engang!“

„Forhaabentlig behøver dog Rusland ikke længer Revolutionister til den Tid, at din Boria bliver stor“ — mente Andrey, og tilføjede: „Men hvor har du gjort af ham nu?“

Der gled en Sky over den unge Kones Pande.

„Jeg kunde desværre ikke tage ham med mig hertil — i det Tilfælde, at jeg skulde blive fængslet, vilde han saa ogsaa komme til at følge mig — og dertil er han dog lidt for ung. Han er ude paa Landet hos Boris' Moder; de er gode imod ham og skriver ofte til mig. Jeg haaber, at jeg vil kunne ordne det saaledes, at jeg kan rejse derud, saa snart Affæren her er overstaet.“

81

De talte til langt ud paa Natten i Zinas Spisestue, hvor der var redt Seng til Andrey. Annie Vulitch havde forlængst begivet sig til Ro. Andrey maatte fortælle Zina alt, hvad han vidste om Vennerne i St. Petersborg, om Georg, Advokat Repin og Tania; men han vogtede sig vel for at røbe sine Følelser for den unge Pige.

* * *

I Løbet af nogle faa Dage havde Andrey og Vasily ordnet alt fornødent og var installerede som Herre og Tjener i den omtalte Gæstgivergaard. Men kort efter hændte der noget, som foreløbig bragte en fuldstændig Standsning i hele Foretagendet.

I samme Celle, som Berkut og Kunitzin beboede med de andre Fanger, blev der indført en ny Mand, som sagdes at være Falskmøntner; til ham fattede man straks Mistanke; man frygtede for, at han var Spion for Politiet.

Alle Beboere af Cellen blev enige om, at Arbejdet paa den hemmelige Gang maatte hvile, indtil man atter blev den uvedkommende Kammerat kvit. I Løbet af tre Uger gjorde hele Selskabet deres bedste for at gøre ham Tilværelsen derinde saa uudholdelig som vel muligt, og paa denne Maade lykkedes det dem endelig at bringe ham saa vidt, at han androg Fængselsinspektøren om

at maatte blive ført til en anden Celle. Først da kunde man atter tage fat paa Arbejdet.

Disse Forsinkelser var yderst ubehagelige for Hovedpersonerne i Sammensværgelsen; ikke alene tærede det i foruroligende Grad paa deres Pengebeholdning, men det gjorde dem nervøse, fordi de var nødte til at holde sig i fuldstændig Ro og Afsondrethed. Det vilde have været Vanvid, om de var begyndt at tage Del i Propagandaen, der i Dubravnik saa vel som andre Steder gik sin vante, regelmæssige Gang.

I sin Egenskab af Forretningsmand kunde Andrey imidlertid ikke altid sidde hjemme, det vilde se mistænkeligt ud; desuden var det nødvendigt, at han traf Zina, som var Midtpunktet for og Lederen af hele Bevægelsen. Følgelig gik han hver Morgen ud og mødtes i Løbet af Formiddagen paa et forud aftalt Sted og paa et bestemt Klokkelæt enten med Zina eller endnu hyppigere med Annie Vulitch. Resten af Formiddagen maatte han tilbringe i Værelset, hvor Vasily, naar han var færdig med sine Pligter som Kusk og Opvarter, gjorde ham Selskab.

82

For ingen af dem var denne paatvungne Lediggang nogen særlig Nydelse; de var for ophidset til at kunne studere, og selv almindelig Romanlæsning formaaede ikke for en Tid at fængsle deres Tanker. Dog var Vasily den, der fandt sig bedst i sin Skæbne. Naar han havde foret og striglet sin Hest, pudset Seletøjet og ordnet Værelset — som var lejet „uden Opvartning“ — og som just ikke blev holdt overdrevent propert — kunde han i Timevis ligge ud af Vinduet med Piben i Munden og med en saa ligegyldig, sløv Mine, som om han aldrig i sit Liv havde bestilt andet. Andrey søgte forgæves at tilegne sig noget af sin Vens Ro — „for den, der kæmper, er Taalmodighed lige saa nødvendig som Mod og Klogskab,“ sagde Vasily bestandig. Men for Andrey der kom lige fra det virksomme Liv i St. Petersborg, var det dobbelt svært at vænne sig til dette Driverliv, og han levede kun i en eneste nervøs Forventning om, at den store Dag endelig skulde bryde frem.

En Aften, da de begge kom hjem efter en Spadseretur, fandt de en Seddel med Andreys Adresse paa Bordet i Forstuen. Der havde under deres Fraværelse været et Bud fra „Kontoret“ og lagt følgende Besked til Herren, forklarede Portieren. Det var en aaben Seddel med nogle faa Ord nedkradsede med en daarlig Haandskrift og forkert stavet, hvori man anmodede Andrey om at komme paa „Kontoret“ næste Morgen Klokken ti i Stedet for Klokken elleve.

Denne Besked kunde kun komme fra Zina og maatte betyde, at der var hændet noget særligt.

II. KAPITEL.

Man lægger en ny Plan.

Deres Møde næste Dag skulde finde Sted i de offentlige Anlæg. En halv Time før Tiden var Andrey ved den bestemte Bænk i en af de mere afsides liggende Gange, og opdagede et Øjeblik efter Zinas lysebrune Kjole mellem Træerne.

„Hvad er der i Vejen?“ spurgte han.

Hun svarede ikke straks; thi der kom i det samme en Herre gaaende forbi dem; men hendes Ansigt var alvorligt og bar Præg af stærk Sindsbevægelse.

83

„Alt er ødelagt!“ sagde hun endelig og saa op paa ham. „Politiet har opdaget Gangen!“

„Opdaget Gangen?“ gentog Andrey som forstenet.

„Ja, forrige Nat; men lad os sætte os her paa Bænken, saa skal jeg fortælle dig alt.“

Den unge Kone fortalte nu hurtigt, hvorledes det hele var gaaet til. Kunitzin var netop gaaet ned i Gangen for at grave de sidste Spadestik, da et pludseligt Spektakel oppe i Cellen fik ham til at skynde sig tilbage. Det var Fangerne, der var komne i Skænderi ved Kortbordet — en af dem var bleven greben i at spille falsk, og de kastede sig nu alle over ham, en enkelt endog med Kniv, saa at han blev saaret i Skulderen. Larmen hidkaldte selvfølgelig straks Vagten, og det var kun lige netop, at Kunitzin naaede at springe op i sin Seng; men han naaede derimod ikke først at faa Brædtet, der dækkede for Aabningen ned til Gangen, lagt ordentlig til Rette. En af Soldaterne snublede over Kanten af det, og et Øjeblik efter var den hemmelige Gang opdaget.

Andrey stirrede ufravendt paa Zina, mens hun talte, men hørte dog næppe hendes Ord; kun det ene stod helt klart for ham, at deres Plan var tilintetgjort.

„Det er Frugten af al vor Udholdenhed!“ udbrød han bittert.

„Det kunde være gaaet os endnu langt værre,“ sagde Zina roligt. „Sæt nu, at Politiet den Gang gennem den nye Fange havde faaet et Vink om vort Foretagende, saa var vi rimeligvis alle blevne grebne. Nu gælder det kun om at begynde forfra!“

„For tredje Gang, saa vidt jeg véd!“

„Nej, for femte! Vi har forsøgt og opgivet tre andre Planer før denne,“ svarede hun.

„Men hvad skal den næste blive?“ spurgte Andrey og forsøgte at være rolig. „Er der i det hele taget nogen „næste“ tilbage?“

„Jeg haaber, at vi maa kunne finde paa et eller andet — maaske Boris kan hjælpe os — — — men det værste er, at vore Penge er ved at slippe op,“ sagde Zina.

Der fulgte en lang Pavse, hver af dem var optagen af sine egne Tanker. Det var Zina, der talte først.

„Jeg har faaet at vide, at der skal være kommet Ordre fra St. Petersborg til Dommeren om at fremskynde Boris' Forhør saa meget som muligt.“

„Hvad betyder det?“ spurgte Andrey.

„Intet særligt! De vil blot paa ny blive underkastede Forhør.“

„Holdes disse Forhør i selve Fængslet, eller bliver Fangerne førte andet Steds hen?“ spurgte Andrey, som greben af en pludselig Idé.

„Forhørene holdes paa Raadhuset, Dommerne anser det for under deres Værdighed at komme til Fangerne,“ svarede Zina.

„Hvad om vi vovede et Forsøg paa denne Vandring til Raadhuset?“ spurgte han og vendte sig helt om imod hende.

Hun saa bestyrtet paa ham.

„Er du gal? Midt paa Gaden i en stor By — ved højlys Dag? Hvad tænker du paa!“

„Det er jo heller ikke ligefrem et Forslag, jeg gør,“ svarede han. „Det er kun et øjeblikkeligt Indfald, som dog maaske var værd at tage under nærmere Overvejelse. Kan du sige mig, hvor stor Eskorten er, som ledsager dem?“

„Sidste Gang var der fire Mand.“

„Kun fire! Det er ikke saa slemt, som jeg havde troet.“

Han begyndte nu i fuldt Alvor at udvikle sin Plan og søge at bevise, at Faren ved at angribe Politiet paa aaben Gade og ved højlys Dag ikke var nær saa stor, som det straks kunde synes. Hvis Forsøget virkelig blev gjort, vilde Sagen i Løbet af nogle faa Minutter være afgjort enten paa den ene eller anden Maade; paa saa kort Tid vilde der ikke kunne samle sig noget Gadeopløb, tilmed da enhver forbipasserende rimeligvis vilde løbe sin Vej ved det allerførste Skud. Desuden kunde man vælge et ubefærdet Sted til Angrebet; Fængslet laa i Udkanten af Byen, og de nærmest tilstødende Gader var næsten mennesketomme paa den travleste Tid af Dagen.

„Men du glemmer Hovedpunktet,“ afbrød Zina ham, „der er fire Soldater i Eskorten, og de fordrer i det mindste fire Mand fra vor Side, hvis vi, som du siger, skal overrumple dem. Med de tre Fanger bliver der altsaa syv Mand af vore; dertil behøves to Vogne med tilsvarende Kuske for at føre dem hurtigt bort. — Tænk blot, hvilket Materiale der udfordres til at gennemføre din Plan!“

„Med lidt Energi vil vi vel nok kunne skaffe baade Penge og Folk,“ svarede Andrey.

„Maaske! Men det bliver jo en ligefrem Nedsabling, og det er da egentlig ikke det, vi vil. Hvad hjælper det, om vi befrier Fangerne, hvis vi i Stedet for bringer deres Redningsmænd i Ulykke?“

Andrey mumlede noget i Skægget og gik uroligt frem og tilbage; hun havde unægtelig Ret, hans Plan var meget for indviklet. Han forsøgte at simplificere den; den ene Vogn og en Mand til Angrebet kunde maaske spares — men det var og blev desuagtet en yderst kompliceret Historie — — —

„Hvad mener du!“ afbrød hans Ledsagerske ham pludselig i hans Grublerier, „hvis Fangerne var bevæbnede?“

„Det vilde være brillant — men hvorledes skulde det gaa til?“

„Jeg tror, det kunde lade sig ordne. Slutteren giver dem alt, hvad de vil — for nylig lod han dem faa en Sav og et Bundt Nøgler, han kan lige saa godt overtales til at bringe dem tre smaa Revolvere. Jeg vil i hvert Fald forsøge, om det gaar.“

„Ja, — og det saa snart du kan!“ sagde Andrey. „Det vilde unægtelig simplificere Sagen betydeligt.“

Da de mødtes næste Dag, kunde Zina allerede meddele ham, at Slutteren var villig til at hjælpe dem, og man begyndte nu paa den nye Plans Udarbejdelse, efter at den først ved et Fællesmøde enstemmig var vedtagen. Det blev bestemt, at man nu, da Fangerne kom til at føre Vaaben, skulde hjælpe sig med to Mand til selve Angrebet og have to Vogne til at skaffe dem bort i. Det blev overdraget Vasily at købe en ny Hest, medens Zina skulde sætte sig i Forbindelse med Ligaen i Dubravnik for at faa to paalidelige Mænd, en til at være Kusk og en til Angrebet.

En ny Meddelelse fra Fængslet bragte dem til af al Magt at fremskynde deres Forberedelser. Forhøret skulde allerede finde Sted om fjorten Dage; med saa kort Varsel vilde det være umuligt at faa alt ordnet, og Andrey foreslog, at man ikke først skulde skaffe nye Folk, men hjælpe sig med én Vogn og en Mand til Angrebet, og denne Mand vilde han være. Til Hest, med et flinkt Dyr under sig, vilde han alene paatage sig at bringe Forvirring i Eskorten, naar samtidig Fangerne angreb. Boris saa vel som hans to Kammerater var alle tre modige og behændige Mænd, og de vilde i hvert Fald have Fordelen af at have de første to, maaske tre Skud paa deres Side. Hvis det blot lykkedes dem at gøre én Mand ukampdygtig, vilde Overmagten være paa deres Side, fire Mand maatte sagtens kunne gøre det af med Eskorten.

Vasily skulde vedblive at spille sin Rolle som Kusk, kun skulde han anskaffe sig en Droskekusks Mundering og pudse sin Vogn op, saa at den var præsentabel ved Dagslys, alle tre Fanger skulde køre bort i samme Vogn, og Andrey maatte ved Hjælp af sin Hest klare sig selv.

Hele Planen var meget risikabel, thi Fangerne var, hvordan det gik eller ikke, i hvert Fald i Begyndelsen under Opsigt, og Vasily havde sin Vogn at passe; Andrey var saaledes den eneste, der med helt frie Hænder kunde begynde Angrebet. Men han havde en urokkelig Tro til sin Plan,

og det lykkedes ham til sidst at faa Vennerne lige saa overbeviste. Det, som særlig tiltalte dem alle ved Planen, var dens store Simpelhed og Billighed. Den lange Ventetid havde tømt deres Pengekasse; men Zina, som havde et eget Talent til at skaffe Penge, havde igennem en Ven faaet laant to Hundrede Pund Sterling, som skulde tilbagebetales om tre Maaneder. Det var imidlertid ogsaa alt, hvad de for Øjeblikket havde at disponere over. Den strengeste Økonomi var derfor nødvendig.

„Jeg behøver ingen Racehest,“ sagde han til Zina, der fungerede som Kassererske, „et almindeligt Dyr vil være tilstrækkeligt til at klare Forfølgere til Vogns; og hvis det skulde hænde, at der var en Kosak eller Kavalerist iblandt dem, saa er det hele dog forbi, enten jeg har en Racehest eller ej.“

En feberagtig Travlhed fulgte efter Andreys sidste Forslag, som nu blev det gældende. Han og Vasily fandt snart hos en af Byens Anden-Klasses Hestehandlere en flink, lille Steppehest med lille Hoved og lige Ryg. Ejeren garanterede, at den var vant til at bære Sadel.

I Løbet af de følgende Dage søgte Andrey at gøre sig kendt med sit Dyr, som viste sig at være klogt, hurtigløbende og heldigvis ikke sky — hvilket var af den allerstørste Vigtighed.

Da han første Gang paa en afsides liggende Plads ude i Skoven forsøgte, om den kunde staa for Skud, stejlede den lige ret op i Luften, men allerede ved det andet og tredje Skud gik det bedre, og efter en Uges Forløb var den fuldstændig rolig; kun et Skud affyret imellem dens Øren fik den til at skælve, men heller ikke mere.

Zina var paa sin Side fuldt optaget af at instruere Vagtposterne og de øvrige, der skulde hjælpe med i Affæren; det var i alt otte Mand. Ved en Række behændige Manøvrer skulde de sørge for at bringe Eskorten sammen med Andrey paa rette Sted og i rette Øjeblik.

Det var ikke muligt bestemt at skaffe at vide, naar Forhøret vilde finde Sted. Dagen og Timen afgang ganske af Dommerens Forgodtbefindende. Det var derfor nødvendigt, at alt og alle henad den formodede Tid skulde være rede til at handle med et Øjeblikks Varsel.

87

Det første Signal, det, der skulde sætte hele Maskineriet i Bevægelse, skulde udgaa fra Fængslet selv. Man vidste, at Fangerne, førend de forlod Fængslet, nede i Kontoret skulde iføres andre Dragter og visiteres indtil Skindet. Saa snart de modtog Ordren til at begive sig nedenunder, skulde Klein stikke et Stykke blaat Papir op i sit Vindu, som han kunde naa ved at staa paa en Skammel.

Hver Dag fra Klokken ni Morgen til tre Eftermiddag — de Timer, hvor Forhørene paa Raadhuset afholdtes — blev dette Vindue iagttaget af to af de sammensvorne, som havde lejet et Værelse i et Hus lige overfor og skiftedes til igennem en Kikkert at stirre derop. Saa snart som Signalet i Kleins Vindu blev synligt, skulde én af dem løbe hen i det Værtshus, hvor to andre opholdt sig. Den ene af disse, en vis Vatajko, en ung Mand af Annie Vulitch's Medstuderende, skulde øjeblikkelig kaste sig i den Droske, der holdt parat, for saa hurtigt som muligt at faa bragt Meddelelsen til Vasily og Andrey, der med Hest og Vogn var rede til at rykke ud med et Øjeblikks Varsel.

Den anden Mand skulde bringe Besked til de øvrige, der skulde fungere som Vagtposter og holdt sig samlede i et andet Værtshus.

Man havde beregnet, at hver især vilde have tilstrækkelig Tid til at naa sin Post, forinden Fangerne havde faaet skiftet Dragt, var visiterede og komne igennem alle de øvrige Formaliteter, der udkrævedes ved en saadan Lejlighed. Turen fra Fængslet til Raadhuset tog henved fyrretyve Minutter. Efter at være gaaede over Fængselspladsen — en to-tre Minutters Gang — kom de ind i et snævert Stræde, der førte til en nyanlagt og meget bred Lindetræsallé, i hvis nederste Ende der kun fandtes nogle enkelte Butikker. Der vilde medgaa tolv Minutter, førend Eskorten naaede denne Allé, hvor Sammenstødet skulde finde Sted — kun tre, fire Minutters Gang fra Strædet.

En Linie af fem Vagtposter, anbragte paa Strækningen fra Fængselspladsen til Alléen, skulde ved forud aftalte Tegn signalisere, naar Fangerne traadte ud af Fængslet, og hvad der ellers kunde hænde af Vigtighed, til Andrey og Vasily, der holdt sig borte indtil det afgørende Øjeblik.

Efter nøjagtig Overvejelse var man bleven enig om, at Angrebet skulde gøres paa Vejen til Raadhuset, og kun, hvis det ved en eller anden uforudset Hændelse — en Ligbegængelse, et Brudetog eller lignende skulde blive umuliggjort — skulde det opsættes til paa Tilbagevejen.

88

I dette Tilfælde maatte naturligvis alle de medvirkende forandre Stilling, ligesom Andrey og Vasily da skulde vente paa et andet Sted; selve Angrebet derimod skulde foregaa paa samme Sted.

Hele Planen var uhyre vanskelig og risikabel; alt maatte arbejde med et Urværks Akkuratesse, den ringeste Forhindring eller Misforstaaelse kunde bringe det hele til at strande.

For at være sikker paa, at hele Maskineriet arbejdede paalideligt, holdt man en Søndag Morgen en Slags Generalprøve, idet to af dem — Zina og Masha Dudurov — agerede Eskorten og med afmaalte Skridt bevægede sig fra Fængselspladsen og videre til det kritiske Sted. Alt gik, som det skulde; Tid og Afstand var nøjagtig beregnet, og kun nogle faa Signaler blev ændrede.

Der var Grund til at antage, at Forhøret vilde finde Sted i den kommende Uge, enten Mandag eller Onsdag. Mandagen forløb rolig, Tirsdag holdtes der ingen Retsmøder, og man var nu vis paa, at Onsdag vilde blive Dagen.

Vasily var oppe før Klokken seks; for hundrede Gang undersøgte han hver Skrue i Vognen, hvert Søm i Hestens Sko og hvert Spænde i Seletøjet, alt var pudset og blankt som til Parade. Hestene

fik en ekstra Portion Havre og blev striglede med ekstra Omhu.

Da han var færdig med sit Arbejde i Stalden, gik han op for at lave Te til Andrey, der imidlertid var kommen op.

Et Øjeblik efter kom Zina; hun bar en Torvekurv i Haanden og havde et graat Tørklæde over Hovedet. Det uventede Besøg bragte dem straks paa den Idé, at der maatte være hændet et eller andet uforudset, og da den unge Kone nu løste Tørklædet, og de saa hendes blege, ophidsede Ansigt, udbrød Andrey angst:

„Nu er der vel atter hændet en Ulykke?“

„Nej, men læs dette!“ svarede Zina og rakte ham et Telegram fra St. Petersburg.

Det var fra Taras Kastrov og holdt i ganske uskyldige Udtryk som et almindeligt Forretningstelegram, men Meningen var tydelig nok for dem alle. Taras bad dem indstændigt om at opsætte Planen i tre Dage.

Det stod straks klart for dem, at et eller andet vigtigt Anslag, som Ligaen i St. Petersburg havde for, vilde blive ødelagt, hvis Telegrammerne om Dubravnik-Overfaldet forinden naaede Politiet. Baade Andrey og Zina havde tilstrækkelig Erfaring til at vide, at den Slags uventede Sammentræf kunde hænde; men de vidste ogsaa, at en Udsættelse af deres Plan i dette Øjeblik kunde betyde det samme som belt at maatte opgive den.

„Det er for sent nu til at forandre noget,“ sagde Andrey.

„Vist ikke!“ svarede Zina. „Hvad der ikke allerede er udført, kan opsættes.“

„Det vil sige det samme som at opgive det hele; rimeligvis er det den sidste Lejlighed, der gives os.“

„Det er muligt,“ sagde Zina.

„Naa ja,“ vedblev Andrey i Ophidselse; „men har de Ret til at forlange et saadant Offer for os? Maaneder igennem er der arbejdet for denne Plan, og nu, da vi er lige paa Nippet til at gennemføre den, opfordrer man os — maaske for en ren Indbildnings Skyld — til at opgive det hele! Nej, det er for galt! Paa den Maade faar vi aldrig noget udrettet.“

„Vær dog rolig, Andrey!“ sagde Zina stille. „Du véd jo, at de kender Sagen her lige saa godt som vi. Og naar de alligevel sender os et saadant Telegram, saa maa deres Forehavende være af større Vigtighed end vort. Tror du maaske, at jeg er mindre opsat paa at faa Sagen gennemført end du, og at jeg ikke lider ved denne Udsættelse? Men vi maa finde os i det.“

Andrey bed sig i Læben og modsatte sig ikke længer; efter et Øjebliks Pavse spurgte han:

„Er Fangerne underrettede om Udsættelsen?“

„Nej, dertil har der ikke været Tid,“ svarede Zina.

„Jeg fik Telegrammet i Aftes længe efter mit Møde med Slutteren. Men naar de ikke ser nogen i Gaden, vil de snart kunne tænke sig til, at der er kommet noget i Vejen.“

„Nej, saadan kan det ikke gaa. Naar de ingen ser, vil de simpelthen tro, at vi ikke har naaet at komme paa Plads, og at Angrebet vil finde Sted paa Tilbagevejen. De maa øjeblikkelig have et Tegn fra os — maaske vil det være dem muligt at udvirke et nyt Forhør.“

„Det er sandt; men hvorledes skal vi faa givet dem nogen Meddelelse nu saa sent?“ sagde Zina.

„Lad os gaa ned og møde dem paa Gaden,“ foreslog Andrey. „Naar de ser os til Fods, forstaar de øjeblikkelig, at alt er opgivet for i Dag.“

Zina gik med Glæde ind paa Forslaget, og det blev bestemt, at hun og Andrey skulde følges ad; Vasily blev tilbage i Gæstgivergaarden.

De var næppe komne et Par Hundrede Skridt frem, før de saa en Droske i rasende Fart komme imod dem og Vatajkas Hoved tittende frem ved Siden af Kusken, hvem han syntes at sige en Besked.

„Halløj! Holdt!“ raabte Andrey.

Vatajka sprang ned af Vognen; han bragte Meddelelsen: Signalet i Kleins Vindu var givet — alle Vagtposter var allerede paa Plads.

„Løb alt, hvad du kan, og faa dem væk igen,“ udbrød Zina. „De maa ikke ses paa Gaden i Dag, der bliver ikke noget af vor Plan.“ Og da hun saa den unge Mands skuffede og bedrøvede Ansigt, tilføjede hun hurtigt: „Det er intet af Betydenhed, kun en Opsættelse paa nogle Dage.“

Vatajko skyndte sig af Sted, og Zina og Andrey fortsatte deres Gang.

Det var en kold, fugtig Efteraarsmorgen, en fin Regn begyndte at falde og tiltog i Styrke efterhaanden, som de gik. Fodgængerne i Gaderne skyndte sig af Sted, alt hvad de kunde.

„Hvilket udmærket Vejr!“ sagde Andrey med et Suk og pegede paa den efterhaanden ganske mennesketomme Gade.

Zina nikkede, Vejret kunde virkelig ikke have, været heldigere for et Anslag som deres.

Idet de drejede ind i Lindetræsalléen, fo’r de begge sammen.

„Der er de!“ hviskede de uden at bevæge Hovedet. Midt i Alléen saa de den lille Eskorte komme, to Gendarmere gik foran, saa kom de tre Fanger og til sidst igen to Gendarmere.

Kun Boris, som gik i Midten, saa rask og stærk ud, hans lange, nøddebrune Skæg flagrede i

Vinden, og hans Ansigt udtrykte Glæde over det uventede Møde, uden Skygge af Ængstelse for, hvad det kunde betyde. Begge de to andre, Levshin og Klein, var blege, maaske grundet paa Sygdom, men maaske ogsaa kun af Sindsbevægelse.

De to Grupper nærmede sig langsomt hinanden, idet Vennerne hver for sig gjorde sig den mest mulige Umage for ikke ved et Blik eller en Gestus at forraade Gensynets Glæde. Fuldstændig ligegyldige fortsatte de deres Gang og dog vidste de gensidigt, at de saa og følte hinanden.

Zina sagtnede sine Skridt, men alligevel svandt Afstanden mellem de to Grupper med rivende Fart. Med et brændende Ønske om at forlænge disse dyrebare og dog saa vemodige Minutter traadte hun ind i en Port, som for at søge Ly mod Regnen Pludselig fo'r der en Idé igennem hendes Hoved.

Hun saa hen paa Boris og begyndte med Skaftet af sin Paraply at banke paa Døren, som en Dame, der ved, at hun bliver ventet og ikke vil ringe.

91

Andrey saa forbavset paa hende, men forstod straks, at der maatte stikke noget under. Og i Virkeligheden telegraferede Zina til sin Mand i Fængsels-Banke-Systemet, hvor hvert Bogstav af Alfabetet gengives ved forskelligt modulerede Slag. Baade Zina og Boris, som havde tilbragt syv Aar af deres Ungdom i Fængsel, kendte tilstrækkelig dette Sprog.

De Ord, som hun paa denne Maade henvendte til sin Mand, var følgende: „Sørg for et nyt Forhør!“ og saa hurtig havde hun været, at hun var færdig, inden Fangerne endnu var komne forbi. Et let, næppe mærkeligt Nik fra Boris tilkendegav, at han havde forstaaet hende.

Næsten i samme Øjeblik aabnedes Døren foran Zina, og en Tjenestepige spurgte høfligt, hvem hun ønskede at tale med.

„Er Oberst Ivan Petrovitch Krutikoff hjemme?“ det var det første Navn, der faldt hende paa Tungen.

Pigen svarede, at her boede kun Protopope Sakharov, og hun kendte ingen af det andet Navn, hvorpaa Zina bad om Undskyldning og gik.

Fangerne var da allerede i nogen Afstand. Zina og Andrey vendte tilbage til deres Logis i godt Humør og overbeviste om, at denne Forsinkelse ikke vilde medføre ubehagelige Følger.

III. KAPITEL.

Kampen.

Allerede samme Aften blev der vekslet Breve mellem Boris og Zina; hun forklarede Grunden til Udsættelsen, medens han paa sin Side meddelte, at et nyt Forhør vilde finde Sted ved Juryens næste Møde om Lørdagen.

Om Fredagen skulde den Affære i St. Petersborg, som havde forhindret deres første Anslag, løbe af Stabelen, og baade Vasily og Andrey var nu glade over, at de havde fulgt Zinas Raad.

Lørdag Morgen Klokken ni placerede Vasily sig — iført sit Kostume som Droskekusk — uden for Gæstgivergaarden, ivrigt spejdende hen imod Hjørnet af Gaden. En halv Time senere drejede Vatajkos Droske om Hjørnet og fo'r forbi Værtshuset uden at standse; men Vatajko holdt det aftalte Tegn — et hvidt Lommetørklæde i Haanden og svingede endog ganske let dermed, ung og eksalteret som han var. Vasily sprang op ad Trappen for at give Andrey Besked, men mødte ham allerede paa Halvvejen; han havde fra Vinduet set Vatajko og kom nu roligt, fuldstændig udrustet gaaende ned ad Trappen.

92

Hesten stod fuldt opsadlet i Stalden, i et Sæt var Andrey i Sadlen og fulgte tæt efter Vasily, som allerede havde bestaget sin Buk og sat sine Heste i Bevægelse.

Udenfor paa Gaden tilkastede de hinanden et hurtigt Afskedsblik, rimeligvis skulde de aldrig mere tales ved. De tog Vej i forskellig Retning og skulde først mødes i det afgørende Øjeblik.

Ti Minutter senere havde Andrey naaet en lille, afsides liggende Plads, i kort Afstand fra den nederste Ende af den skæbnesvangre Lindetræsallé. Vatajko, der var udset som hans særlige Vagtpost, var allerede paa sin Plads. Han havde afskediget sin Droske og stod nu midt i et snævert kroget Stræde, som forbandt Alléen med det lille Torv. Ved at staa midt ude i Gaden kunde den unge Mand se til begge Ender og saaledes signalisere alle Tegn ude fra Alléen til Andrey.

Vasily, som Andrey ikke kunde se, var allerede paa sin Post i den modsatte Ende af Strædet, og fik sine Signaler fra Vagtposterne, der stod i Linie hen imod Fængslet.

Idet Andrey red forbi Mundingen af det lille Stræde, saa han, at Vatajko stod med Hatten paa, et Tegn paa, at Fangerne endnu ikke havde forladt Fængselsgaarden. Han steg af sin Hest og førte den rundt om Pladsen, som om han ønskede at give den Motion. Synet af en Rytter, der holdt stille, vilde tiltrække sig Opmærksomhed. Han var iført en kort national *armiak*, under hvis Skøder hans Vaaben var skjulte. Da han atter passerede Strædet, saa han, at Vatajko tog sin Hat af og lod, som om han plukkede et Straa af den. Det gav et Sæt i Andrey; nu gik Fangerne ud af Porten — endelig var Øjeblikket kommet! Alligevel besteg han ikke straks sin Hest, men fortsatte, idet han førte den ved Bidselet, roligt sin Gang; han havde endnu et andet vigtigt Tegn at vente paa.

Hver af Fangerne skulde være forsynet med en kort Revolver; det var imidlertid vanskeligt paa Grund af Visitationen, der fandt Sted førend Afmarchen fra Fængslet, at faa disse praktiseret til dem, og Slutteren, der var med i Komplottet, havde derfor foreslaaet, at han vilde forsøge at stikke Vaabnene i de tre Kapper, som han, efter at alle Formaliteter var overstaaede, skulde kaste over Fangernes Skuldre.

93

Alt ahang af, at denne List lykkedes, og Fangerne skulde give et bestemt Tegn til den første Vagtpost for at antyde, om det var sket. Derefter skulde Angrebet finde Sted eller helt opgives for den Gang.

Vatajko, som hidtil havde drevet omkring, tilsyneladende optaget af at betragte de udstillede Billeder i en Papirhandel, opgav nu ethvert Forsøg paa Forstillelse og posterede sig midt i Strædet, idet han aandeløs vogtede paa enhver af Vasilys Bevægelser. Saa snart Signalet var givet, drejede han sig rundt og løb for at bringe Andrey den gode Efterretning. Hans Mission som Vagtpost var endt, han saa Vasily bevæge sig hurtigt fremad i Retning mod Kamppladsen.

Andrey derimod var nødt til at vedblive at bevæge sig omkring paa Torvet; det var for tidligt for ham allerede nu at vise sig i Alléen; han havde endnu fem à seks Minutter for sig.

Vatajko gik ved hans Side.

„Lad os ikke komme for langt bort fra Strædet;“ sagde Andrey med dæmpet Stemme, „og vær endelig ikke nervøs! Glem ikke at bringe Zina Besked — du husker jo nok, hvor hun venter dig? Tredje Bænk fra Begyndelsen af Boulevarden.“

Den unge Mand nikkede et Ja.

„Se saa, nu er det Tid!“ udbrød Andrey og sprang behændigt i Sadlen, medens Vatajko holdt ved Hestens Hoved.

„Farvel!“ sagde den stærkt bevægede Vatajko. „Det hele afhænger af dig —“

„Og af min Rosinante!“ fortsatte Andrey smilende, nikkede venligt og forsvandt i Trav ind i Strædet.

Idet han drejede ind i Alléen, holdt han et Øjeblik sin Hest an. Jo, alt var i Orden, Gaden fuldstændig rolig! Hans Øjne droges som ved Magnetisme hen imod et lille mørkt Punkt, som i den store Afstand syntes at staa stille, men i Virkeligheden bevægede sig fremad med regelmæssige, militæriske Skridt.

„Det er dem! Der er ingen Tvivl mere!“ sagde han til sig selv — „hvorledes det end løber af, saa sker der noget i Dag!“

Langsynet, som han var, kunde han snart skelne hver enkelt af de tre Fanger og opdagede nu, at Boris ingen Kappe bar, men kun en kort Trøje. Han var rimeligvis ikke bevæbnet. Hvilket Uheld! Men Levshin og Klein havde begge to deres Kapper paa, saa skulde de nok klare Sagen alligevel, og Fangerne var vel af samme Mening, siden de havde givet det aftalte Signal.

Til venstre Side af Gaden holdt Vasilys Køretøj, og paa Bukken sad Vasily selv — dog saa Andrey kun hans brede, krumme Ryg i den blaa Frakke og med den skinnende høje Voksdugshat. Han saa fuldstændig ud som en træet, udslidt Droskekusk, der i sløv Ligegyldighed venter paa en Passager. Intet andet Køretøj var at se i Gaden, det var Vagtposternes Pligt — nu deres Mission som Telegraf var endt — at optage enhver Droske, som maatte komme kørende og beordre den til et saa fjernt Sted som muligt, for at Gendarmerne ikke skulde kunne benytte den til Forfølgelsen.

94

De to Parter nærmede sig langsomt hinanden; Andrey holdt sin Hest i Skridtgang. I hele Alléen saas kun nogle enkelte Fodgængere.

Sammenstødet skulde finde Sted en tredive, fyrretyve Alen bag Vasilys Vogn for at lette Flugten. I det Øjeblik, Fangerne fyrede, skulde Andrey allerede være i Ryggen af Eskorten — ved det første Skud skulde han gøre omkring og sprænge ind imellem Gendarmerne, medens disse allerede var optagne af Kampen med Fangerne. Han maatte altsaa sørge for at være passeret, naar de nærmede sig den rette Afstand fra Vasilys Vogn. Han saa ikke hen paa de tre, og de ikke paa ham, og dog iagttog de hinanden skarpt. Levshin var den, der var ham nærmest, Andrey følte næsten fysisk hans ivrigt spørgende Blik, og uden at vide af det, rent uvilkaarligt, gav han et næsten umærkeligt opmuntrende Nik. Levshin misforstod i sin Ophidselse dette Nik. Som et Lyn saa Andrey ham trække Revolveren frem, vende sig og sigte paa Gendarmen, der gik bag ham. Saa fulgte et Skud og en drøj Ed midt i en tæt Røgsky, som et Øjeblik forhindrede Andrey i at se nogen Ting.

Kampen var begyndt.

Andrey drejede lynsnart sin Hest rundt, spændte sin Revolver og ventede med Fingeren paa Hanen. Igennem den forsvindende Røg saa han, at Gendarmen ikke var saaret, men havde kastet sig over sin Angriber og holdt ham fast i Struben. I næste Øjeblik holdt Andrey en rygende Revolver i Haanden, Gendarmen var falden til Jorden, og en grænseløs Forvirring paafulgte.

Gendarmernes Raaben, Skrig af Fodgængerne, der styrtede bort i alle Retninger, Vinduer, der blev smækkede i, blandede sig med Larmen af Skud, der blindt affyredes i Luften.

Da Vasily saa, at det hele foregik for nær ved hans Vogn, kørte han langsomt en tredive Alen fremad. Med Tømmerne i den ene Haand og Revolveren i den anden holdt han skarpt Udkig baade med Fægtningen og Gaden. Hans Hoved bevægede sig uafbrudt, og hans smaa, gnistrende Øjne mindede om et vildt Dyrs.

95

Levshin, der var bleven fri for sin Fjende, løb næsten uskadt hen til Vognen og sprang ind. Klein

var i Færd med at følge hans Eksempel; men en stor, stærk Karl af en Gendarm fik akkurat Tid til at gribe fat om hans Haand og vriste Revolveren fra ham. Andrey sprængte ham til Hjælp. Gendarmen fyrede, men traf ikke, idet han uafsladeligt blev trukken frem og tilbage af Klein, som han endnu ikke havde sluppet. Andrey tvang sin Hest ind paa ham og truede med at trampe ham ned.

Nødsaget til at forsvare sig imod Hestens Hove slap han endelig sit Tag i Klein, der nu løb hen imod Vognen. I et Nu var Soldaten igen paa Benene og vilde atter efter Flygtningen; men hurtig som et Lyn fik Andrey drejet sin Hest ind imellem ham og Klein.

„Du har lidt for meget Hastværk — min gode Mand!“ raabte Andrey og hævede Revolveren.

I samme Øjeblik faldt der to Skud. Gendarmen var truffen i Armen, der faldt kraftesløs ned og slap Revolveren. Andrey var ikke saaret, kun hans Kappe strejfedes af Modstanderens Kugle; men uheldigvis gik den videre og traf Vasilys Hest. Med et Sæt fo'r den i Vejret, og til Trods for alle Vasilys Anstrengelser for at holde den tilbage, fo'r den i rasende Fart af Sted. De to Fanger var i Sikkerhed; men Boris var tilbage.

To Mænd af Eskorten var ukampdygtige, der var altsaa nu to imod to. Boris kunde flygte med paa Andreys Hest.

„Blot lidt Held, og Sejren er vor!“ sagde Andrey til sig selv og forberedte et nyt Angreb.

Boris kæmpede tappert i omtrent tyve Alens Afstand mod de to Gendarmer, der forsøgte at binde ham med et Reb. Han var allerede én Gang sluppen fra dem, idet han forsøgte paa at redde sig paa egen Haand ved at løbe, hvis han ikke skulde være saa heldig at naa Vognen; men han var bleven indhentet og var nu midt i en voldsom Kamp.

„Hold ud! Jeg skal straks være hos dig!“ raabte Andrey og galoperede hen til ham. Andrey var en udmærket Skytte og agtede at gøre den mest mulige Brug deraf; men da han i dette Øjeblik saa en rødskægget Gendarm lægge en Slynge om Boris' Arm, glemte han al Forsigtighed, gav sin Hest Sporene og red ind paa dem. Sergenten med den saarede Arm kom nu ilende til for at hjælpe sine Kammerater. Med sin Hests brede Bringe rendte Andrey imod ham, saa at han som en Bold blev kastet over mod den rødskæggede — denne faldt til Jorden, men trak uheldigvis Boris med sig; imidlertid havde Andreys Hest i den Tro, at den skulde gøre et nyt Stød-Angreb, fjernet sig med sin Rytter i kort Afstand fra selve Kamppladsen, og der gik saaledes nogle faa Øjeblikkes kostbar Tid tabt. Chancerne vendte sig i et Nu mod Andrey.

96

Da han atter fik drejet sin Hest rundt, saa han Boris staa ubevægelig mellem de to Gendarmer. Han kæmpede ikke længer, hans Ansigt var fortrukket i Vrede, og hans Øjne truende fæstede mod noget i det fjerne.

„Red dig selv! Politiet!“ hørte Andrey ham raabe med en Stemme, som han aldrig i sit Liv glemte. Han saa tilbage, og en fortvivlet Ed undslap ham. To Politibetjente, hidkaldte ved Larmen, kom løbende ned ad Alléen, og en tredje drejede om ad et Gadehjørne lidt længere borte.

Boris var fortabt!

Men endnu var Fjenderne langt borte, endnu kunde der gøres et Forsøg!

Med Fortvivlelse og Raseri i Hjertet og et vildt Haab om at kunne gøre det af med alle tre Modstandere, inden Politiet kom, sprængte Andrey ind imod dem; men han var alt for ophidset. Han fyrede næsten uden at tage Sigte, fuldstændig ligegyldig for, om han muligvis kunde træffe Boris. Hellere blive skudt af en Ven end falde for Bødlens Haand! Hans fire Kugler skød alle sørgeligt forbi, medens en af Soldaternes traf ham i venstre Ben. Med sammenbidte Tænder og ganske ude af sig selv af Harmen slyngede han sin tomme Revolver fra sig og greb en anden, som han havde i Reserve.

„Flygt for Pokker! Flygt, ellers fanger de dig!“ hørte han atter Boris' Stemme ud igennem Krudtrøgen og denne Gang mere bydende end før.

De to Politibetjente var nu halede ind paa ham, en af dem havde grebet hans Frakkeskød og søgte at trække ham ned af Hesten. Andrey drejede sig rundt i Sadlen og bibragte ham med sin tunge Revolver et saadant Slag, at han trillede hen ad Jorden.

Men der var intet Haab længer, Slaget var tabt! Han samlede Linerne i sin Haand, for at ingen skulde gribe fat i dem, gav Hesten Sporene og var med et Sæt ude af Kampen.

Endnu hvislede de fjentlige Kugler ham om Ørene, og han hørte Gendarmernes Raab bag sig. Men ve den Mand, der havde forsøgt at standse ham i dette Øjeblik!

Hans Hest, der syntes at være lige saa længselsfuld efter at komme bort fra det uhyggelige Sted som han selv, bar ham af Sted i en Fart, som gjorde den al Ære. I Løbet af et halvt Minut var han for Enden af Alléen med de aabne Marker foran sig. Han valgte dog ikke den Vej, men drejede rask til venstre og forsvandt i en Labyrinth af snævre Gader i et gammelt Forstads-Arbejderkvarter. Her sagtnede han sit Ridt og drejede snart af til højre, snart til venstre for at vildlede sine Forfølgere. Endelig kom han til en ganske snæver Gyde, hvor kun to smaa Børn legede, og derfra ud paa en aaben Landevej.

97

Her gav han atter sin Hest Sporerne, og som en Pil fløj den hen ad den bløde Jordvej.

Ved den sydvestlige Byport stod en Politibetjent paa Post og fikserede ham, idet han red forbi. Andrey drejede derfor ind i en Gade, der førte til Byen; men allerede nogle Huse længere ned drejede han atter af til højre og var snart igen ude paa Landevejen.

Da han saa Trækorsene paa den gamle, nedlagte Kirkegaard foran sig, holdt han Hesten an; her

var Maalet for hans Rejse! Han var nu i den modsatte Ende af Byen, tre Fjerdingvej borte fra den skæbnesvangre Kampplads; Politiet vilde i hvert Fald behøve to Timer for at forfølge hans Spor hertil, han var foreløbig uden Fare; men der var ingen Tid at spille.

Efter forsigtigt at have spejdet til alle Sider steg Andrey af Hesten og trak den med sig ned i en dyb, bred Grav, og nu tænkte han for første Gang paa sit Saar.

Det var ubetydeligt, kun en Skramme, som ikke hindrede ham i hans Bevægelser; men Blodet piblede stadig ud af det og kunde nemt røbe ham ved at lede hans Forfølgere paa Spor. Han forbandt det med sit Lommetørklæde og tog derpaa ud af en Sæk, som han havde haft bundet fast bag ved Sadlen, en lang militær Kappe af graat Lærred, saaledes som fattige, afskedigede Officerer plejer at bære, og en tilsvarende Hue. Andrey stak sin egen Hue i Lommen, kastede Kappen over sig og saa nu ud som en helt anden.

Sin Hest maatte han lade tilbage som en mager Trofæ for Politiet. I sin Egenskab af uansvarligt Kreatur løb den ikke Fare for ilde Behandling paa Grund af dens Delagtighed i en politisk Forbrydelse.

Med tungt Hjerte og bedrøvet indtil Døden forlod Andrey Kirkegaarden for at opsøge den nye Bolig, som Vasily havde i Beredskab for dem.

98

IV. KAPITEL.

Vasily i Knibe.

Andreys og Vasilys nye Logis var inde i Byen. Omtrent fjorten Dage før Katastrofen havde Vasily under Navn af Onesime Pavluk lejet et Værelse i et beskedent Pensionat, for at Værtinden, hvis hun blev uds purgt om sin Lejer, kunde erklære, at han allerede havde boet der en Tid, før Overfaldet i Lindetræsalléen fandt Sted.

Da Vasily intet havde at gøre om Aftenerne og ikke regnede det for noget at løbe en halv Mils Vej, havde han bragt det saa vidt, at han bogstavelig boede to Steder paa en Gang. Hver Aften i Skumringen kom han til sit ny Logis under Foregivende af at vende hjem fra Arbejde; men ved Midnat, naar alle i Huset sov, listede han sig forsigtigt bort igen efter først at have bragt Uorden i Sengen, for at Værtinden skulde tro, at han havde sovet i den og først var gaaet tidlig om Morgenen. Han havde foreslaaet Andrey at vise sig i det nye Logis nogle Dage før Attentatet og forestillede ham saa for Værtinden som en medlogerende, hvem han havde overladt Halvdelen af Værelset. Han blev udgivet for en Skriver, som havde meget Hjemmearbejde. Paa denne Maade kunde Andrey tilbringe hele Dagen paa Værelset, uden at det vakte Mistanke. Selvfølgelig vilde det være forbundet med den største Fare at vise sig paa Gaden i den første Tid efter Attentatet.

Byen var paa den anden Ende, og Politiet syntes at være mere opsat paa at faa fat i ham end i de to undvegne Fanger. Et nøjagtigt Signalement blev givet til Hundreder af Spioner og Politibetjente, som var paa Jagt efter ham alle Vegne. Paa en eller anden uforklarlig Maade var hans virkelige Navn sivet ud, og det gjorde selvfølgelig ikke Politiet blidere stemt; thi man havde mangan uopgjort Regning at klare med ham.

Vasilys Stilling var langt bedre. Skønt der blev givet lige saa strenge Ordre til at paagribe Kusken, vidste dog ingen rigtig, hvem man skulde søge efter. Andrey havde under Fægtningen saa udelukkende fæstet Soldaternes Opmærksomhed paa sig, at ingen af dem havde tænkt paa at se efter Kusken. Og den Beskrivelse, som de ophidsede Gendarmer gav af Vasily, stod i saa absolut Modsætning til den, man fik af Staldkarlen og Folkene i den Gæstgivergaard, hvor hans Vogn og Heste blev funden, at Politiet til sidst kom til det Resultat, at Manden, der passede Hestene i Gæstgivergaarden og den Mand, der sad paa Bukken under Befrielsesforsøget, var to helt forskellige Personer.

99

I hvert Fald følte Vasily sig lige saa sikker som før i Dubravnik og bevægede sig frit omkring i Gaderne. Han gik alle Ærinder, besørgede Indkøb og mødtes paa bestemte Dage i de offentlige Anlæg med Annie Vulitch for at faa Meddelelse om Vennerne. Han gjorde alt, hvad han kunde, for at adspredde Andrey, som befandt sig i en Tilstand af stille Fortvivelse.

Den Uge, som Andrey efter Overfaldet tilbragte i sit nye Skjulested, var i Virkeligheden den tungeste i hans Liv. At Levshin og Klein var frelste, kunde ikke opveje den bitre, nagende Sorg over, at Boris var fortabt. Hvilken frygtelig Skuffelse! Og hvor forfærdeligt for Zina! Hvis han havde baaret sig klogt ad, havde alt nu været anderledes! Boris havde været hos Zina, og Andrey vilde, naar hans Fangenskab her var overstaaet, atter kunne have sin Ven.

Hvis han blot ikke havde givet det ulyksalige Nik til Levshin! Det var det, der gjorde, at han fyrede, før Klein var beredt. Og hvis han ikke senere, da han saa Boris i Færd med at blive overmandet af de to Soldater, havde tabt Hovedet! Ja, hvis — hvis! Han gjorde sig tusinde Selvbebrejdelser og martrede sig uophørligt ved at sige til sig selv, at det var hans Skyld det hele!

Imidlertid gik Dagene, og Politiets febrilske Iver begyndte at sløje af. Da man ikke fandt det ringeste Spor, antog man til sidst, at samtlige Deltagere i Overfaldet var rejste fra Byen. Det var nu paa Tide for Andrey at forlade sin frivillige Karantæne og atter at begynde at vise sig; men han vedblev til den brave Vasilys Fortvivelse at være ligegyldig og sløv for alt.

En Aften foreslog Vasily ham at ledsage Annie Vulitch paa en Tur ud i Byen for at se paa en

Illumination og et Fyrværkeri. Andrey rystede paa Hovedet. „Jeg havde lovet at gaa med hende,“ fortsatte Vasily, „men har helt glemt, at jeg har et nødvendigt Ærinde til Zina i Aften. Du bliver nødt til at følge hende,“ og dermed var han i en Fart ude af Døren. Et rigtigt Instinkt sagde ham, at en Kvinde i et Tilfælde som Andreys kan udrette mere end en Mand, og han haabede, at den unge, elskværdige Pige bedre end han selv maatte være i Stand til at bringe Andrey til at udtale sig.

Da Annie var kommen og havde fortalt, hvad nyt hun vidste, var Andrey den første, der ledede Samtalen hen paa den ulykkelige Begivenhed.

„Der ser du, Annie, du tog sørgelig fejl, da du spaaede mig et heldigt Udfald!“

100

Han hentydede til en Samtale, de havde haft nogle Dage før Katastrofen.

„Jeg spaaede ikke helt fejl — noget er der dog udrettet,“ svarede hun stille. „Men sig mig, Andrey, hvorledes gaar det egentlig med dit Saar? Vasily sagde, at det var intet, men du ser saa angrebet ud!“

Andrey svarede med en afværgende Haandbevægelse, at det ikke var værd at tale om, og at han, selv om han havde faaet tyve saadanne Saar, vilde have været glad som en Lærke, hvis blot Sagen var endt, som den burde.

Hermed var han inde paa det ømme Punkt, og i stærke, selv-anklagende Ord aabnede han nu sit Hjerte for den unge Pige. Og selv om hun ikke formaaede at tage Bitterheden fra ham, saa gjorde hendes varme, ærlig mente Protest hans syge Sind saa uendelig godt.

„Er Fangerne endnu hos eder?“ spurgte han til sidst i en rolig Tone.

„Nej, de forlod Dubravnik i Aftes for at rejse til Odessa. Byen er nu atter falden til Ro, der er intet usædvanligt at spore i Gaderne, og det er ikke nødvendigt for dig altid at sidde inde.“

Hun spurgte, om han vilde følge hende ud at se paa Illuminationen, og til hendes store Glæde samtykkede han.

„Men det er sandt!“ udbrød hun. „Jeg har helt glemt, at jeg har en Besked til dig fra Zina! St. Petersborg Vennerne har skrevet, at en ung Pige, som du kender, af Georg er bleven foreslaaet som nyt Medlem af Ligaen, og Georg har bedt Zina og dig om at stemme for hende.“

„Hvad hedder den unge Pige?“ spurgte Andrey, mens en flygtig Rødme lagde sig over hans Ansigt. Han vidste kun alt for vel, hvem det var. Der var kun en eneste ung Pige, som de alle tre kendte, og som Georg kunde foreslaa som Medlem.

„Tania Repina!“ svarede Annie.

„Ja saa! Tania Repina! Og det er Georg, der foreslaar hende!“ sagde han adspredt.

„Hvem er denne Tania?“

„En Datter af den bekendte Advokat Repin!“ svarede Andrey og saa lige ud for sig.

„Naa! Maa jeg saa bringe Zina den Besked, at du giver det nye Medlem din Stemme?“ spurgte Annie.

„Ja, selvfølgelig!“

De var næppe ude af Døren, førend Vasily kom tilbage. Han blev overordentlig fornøjet ved at se, at Andrey var gaaet, saa var dog hans List lykkedes! Annie vilde nok forstaa at opmuntre ham; han følte med et lille Stænk af Skinsyge, hvor lykkelig han selv vilde have været i Vennens Sted.

101

Vasily havde, trods sin tilsyneladende Barskhed og Sløvhed, et umaadelig blødt Hjerte og havde mindst hundrede Gange været forelsket. Han havde en egen Svaghed for haabløs Kærlighed og anbragte som oftest sit Hjerte der, hvor der ikke var den ringeste Rimelighed for at vinde Genkærlighed. Det var Helene Zubovas kolde Utilnærmelighed, der havde fortryllet ham ved hende, og han var nu atter lige ved at forelske sig i Annie, efter at han i den senere Tid havde opdaget visse Tegn paa, at hans Kærlighed til hende rimeligvis vilde blive lige saa ubesvaret som den til Helene. Han hengav sig i søde Drømmerier om en behagelig Aften; thi Annie vilde efter al Rimelighed følge op med Andrey og drikke en Kop Te.

Samovaren, som han holdt i Beredskab, snurrede gemytligt paa Bordet foran ham, mens han spændt lyttede efter hvert Fodtrin. Endelig kom der nogen; han sprang op for at aabne Døren og — stod Ansigt til Ansigt med Politiet — den forfærdede Værtinde stod i Baggrunden.

„Der har vi det!“ sagde han til sig selv. „Det er naturligvis det fordømte Pas!“

Han gættede rigtigt.

Vasilys Hoved var højst besynderligt; naar han handlede uden Overlæg, i Øjeblikkets Indskydelse, kunde han i vanskelige Tilfælde vise en ligefrem forbavsende Aandsnærværelse og Klogskab; men naar han vilde bære sig rigtig fiffigt ad og sætte sig hen for at spekulere paa, hvorledes han bedst skulde gribe Sagen an, saa kom han altid yderst uheldigt og kejtet fra det.

Saaledes var det gaaet ham med Passet, som han havde faaet gennem Dubravnik-Vennerne. Det lød paa en ung Mand, Onesime Pavluk, der havde fuldendt sine Studier i en Realskole med Dimission til et højere Gymnasium, altsaa nærmest en ung Mand, der tilhørte den dannede Klasse; men Vasily havde mere Lyst til at spille den tarveligere Mands Rolle, og efter længe at have lagt sit Hoved i Blød, satte han sig til at „forbedre“ Passet; han havde en særlig Øvelse i dette Haandværk. Han kradsede „Gymnasium“ ud og skrev „Elementarskole“ i Stedet for med fuldstændig den samme Haand som den, hvormed det øvrige var skrevet.

Da han viste Andrey Forbedringen, brast denne i Latter, det var jo det rene Nonsens! For at fuldende sine Studier i en lavere Skole, behøvedes der vel ingen særlig „Dimission“.

Vasily blev slaaet af Sandheden i denne Bemærkning; men de to Venner blev imidlertid enige om, at Passet næppe vilde blive læst, og selv om man saa nøjere paa det, vilde man antage, at det var en Fejlskrift, og i hvert Fald ikke falde paa, at den Slags Bommerter kunde forekomme i et falsk Pas.

Brevet blev altsaa indsendt, men Ulykken vilde, at netop Politiinspektøren læste den besynderlige Passus og studsede derved. Passet var i alle Henseender korrekt og var paategnet af flere forskellige Politikontorer — han ansaa derfor ikke Sagen for tilstrækkelig vigtig til at lade Indehaveren arrestere; han indførte det og lagde det til Side for egenhændig at bringe det til Ejeren og gøre ham et Par Spørgsmaal.

Synet af Politiet forbavsede Vasily, men forvirrede ham ikke; han besvarede uden et Øjeblik Betænkning Politimandens Spørgsmaal, idet han gav sig ud for en Klejnsmed fra Poltava, der var kommen til Dubravnik for at søge Arbejde, men allerede var ved at rejse hjem igen. Med sit vejrbitte Ansigt, sine haarde Hænder og sin tarvelige Dragt saa han fuldstændig ud som en almindelig Arbejdsmand eller Haandværker.

Han forstod mesterligt at efterligne denne Klasse Menneskers Tale og Manerer, ja selv deres kejtede Ydmyghed over for Politiet. Inspektøren var straks enig med sig selv om, at denne Mand var uskyldig.

Men Værtinden meddelte ham, at der hos Vasily boede en logerende, som ikke havde afleveret sit Pas til Registrering, og som nok kunde forekomme noget fordægtig.

Vasily forklarede med Uskyldens Overbevisning og Frimodighed, hvorledes han ved et rent Tilfælde havde lært denne anden at kende og var gaaet ind paa at tage Ivan Zalupalov — det var Andreys ny Navn — i Logis for en Uge.

„Har du forlangt hans Pas?“ spurgte Politimanden.

„Selvfølgelig, Deres Højvelbaarenhed! Jeg tog det straks fra ham for at have lidt Pres paa ham. Man maa være forsigtig over for disse fremmede, Deres Højvelbaarenhed!“ og han halede det vigtige Dokument, indsvøbt i en Klud, op af en af sine langskafte Støvler.

„Men hvorfor indleverede du det ikke straks til Indregistrering?“ spurgte den anden strengt.

„Aa Gud, tilgiv mig, Deres Højvelbaarenhed! Jeg har altid saa daarlig Tid!“ stammede Vasily.

Politimanden svarede ikke, men saa meget misfornøjet ud. Vasily saa fortabt ned paa sine Støvlesnuder og stak Haanden i Lommen; saa lagde han ydmygt og frygtsomt en lille Sølv mønt paa Hjørnet af Bordet foran den vrede Mand.

103

„Foragt ikke min ringe Gave, Deres Højvelbaarenhed, det er kun lidt; men det kommer af et godt Hjerte,“ sagde han forknyt og bukkede.

„Fæ!“ sagde Politiembedsmanden brysk. „Tag dine Penge til dig!“ Men i Stilhed følte han sig aldeles ikke saaret over denne Maade at vise Underdanighed paa.

„Naar kommer din logerende tilbage?“ spurgte han.

„Det kan jeg ikke sige, Deres Højvelbaarenhed!“ svarede Vasily og antog atter den meddelssomme, fornøjede Tone fra før. „Jeg skal nemlig sige Deres Højvelbaarenhed, at den gode Mand har en slem Svaghed for Drik — og kommer ofte meget sent hjem. Ja, en Nat kom han slet ikke.“

„Ja, jeg venter nu alligevel!“ sagde Politimanden, greb en Stol og satte sig resolut. „Og hør du — hvad hedder du?“

„Onesime, Deres Højvelbaarenhed!“

„Altsaa, Onesime, gaa ned til Sergenten, der venter her nede ved Gadedøren og bed ham komme op — men du kommer med!“ tilføjede han bydende.

Vasilys Mod sank, hele hans Komædie var til ingen Nytte; men han havde intet andet Valg end at spille den til Ende, følgelig udførte han sit Ærinde og vendte tilbage med Sergenten.

Imidlertid spadserede Andrey rundt med Annie og saa paa Illuminationen og Fyrværkeriet uden at ane, hvilken Fare der truede ham hjemme. De gik tidlig hjem; han fandt alting kedeligt og dumt og ærgrede sig over at se alle de voksne Mennesker gebærde sig som Børn. Et Par Huse før de var ved hans Gadedør, standsede Annie for at tage Afsked.

„Hvorfor gaar du ikke med op? Det er tidligt endnu,“ sagde Andrey.

„Ja, jeg ved det,“ svarede den unge Pige, „men jeg har lovet Zina at være hjemme før ti.“

Idet Andrey vilde til at gaa op ad den daarlig oplyste og temmelig smudsige Trappe, saa han Vasily staa ovenfor — barfodet, uden Hat og i Skjorteærmer. Han var ligbleg og gestikulerede heftigt. Andrey forstod, at han ikke skulde gaa videre og standsede øjeblikkeligt. Lydløst og hurtigt som en Kat listede Vasily ned ad Trappen og hviskede til Andrey: „Politiet er i vort Værelse! Skynd dig bort, saa hurtigt du kan!“

„Politiet! — Men saa kom du dog med!“ hviskede Andrey tilbage; men Vasily rystede energisk paa Hovedet og forsvandt som et Lyn op ad Trappen og gik — til Andreys store Forbavselse ikke ind i Værelset, men ind i et lille, ubenyttet Pulterkammer lige overfor.

104

Nede paa Gaden indhentede Andrey Annie.

„Politiet er oppe hos os,“ sagde han.

„Hvad siger du? Politiet? Er Vasily arresteret?“ spurgte den unge Pige forfærdet.

„Nej, rimeligvis er han ikke arresteret, ellers vilde de vel næppe sende ham ud paa Trappen for at advare mig.“ Og han fortalte det besynderlige Optrin. Ingen af dem kunde forklare sig, hvad det betød. Hvorfor blev Vasily deroppe, naar han saa let kunde være sluppen bort med?

Det gik saaledes til: Da Vasily efter Politiinspektørens Ordre havde hentet Sergenten og saa at sige ført Fjenden ind paa sit eget Territorium, satte han sig sindigt paa en Stol i en Krog af Værelset. Det vil sige, tilsyneladende saa han saa ligegyldig og troskyldig ud som vel muligt; men i Virkeligheden var han i den største Ophidselse.

Andrey kunde hvert Øjeblik vende tilbage, rimeligvis i Selskab med Annie. Hvorledes kunde han faa dem advaret? De to Politimænd begyndte at føre en sagte Samtale; den lange Sergent stod ved Siden af sin foresatte, bøjede sig ned imod ham og hviskede ham noget ind i Øret; derefter saa Inspektøren og saa Sergenten hen imod en Plads bag Døren, hvor man kunde staa skjult, naar den aabnedes. De Slyngler vilde rimeligvis falde over Andrey, en forfra og en i Ryggen! Og han kunde ikke en Gang hjælpe ham ordentligt, thi han var ubevæbnet, hans Revolver laa i Brystlommen paa Frakken, som han havde taget af et Øjeblik, før Politiet kom, og han kunde ikke hente den nu uden at vække Mistanke.

Hvad i Alverden skulde han dog finde paa?

Pludselig bragte Lyden af en hvislende Raket ham paa en god Idé.

„Deres Højvelbaarenhed!“ begyndte han i sin mest trohjertede og ydmyge Tone. „Jeg kunde vel ikke faa Lov til at se lidt paa Fyrværkeriet? Her lige overfor er et Pulterkammer, fra hvis Vindue man kan se over hele Parken! — Maa jeg ikke gaa derover?“

Inspektøren, som gerne vilde forhandle lidt alene med sin Mand, svarede:

„Jo, min Søn, hvis det kan more dig, saa gaa du kun; men ikke for langt bort, vi trænger snart igen til din Hjælp.“

105

Paa denne Maade lykkedes det ham at komme ind i Pulterkammeret, hvor han tilbragte et Kvarters Tid i den frygteligste Spænding og med bankende Hjerter lyttede ved den aabne Dør efter hvert Skridt, han hørte nedenunder.

Men da han endelig havde faaet advaret Andrey, vendte han lykkelig og befriet tilbage til sit Pulterkammer og nød nu med stor Sindsro Synet af det smukke Fyrværkeri.

* * *

Hos Zina, hvor Andrey havde søgt Tilflugt, var man imidlertid i den største Ængstelse for Vasilys Skæbne. Da Morgenen kom, og Timerne gik, og han endnu ikke viste sig, blev man for Alvor urolig.

Zina gik hen til sin Ven Slutters Bolig og fik igennem hans Kone bedt ham om at undersøge Listen paa dem, der var arresterede i Løbet af de sidste fire og tyve Timer; Vasilys Navn fandtes ikke iblandt dem. Annie, som imidlertid var bleven sendt omkring til Dubravnik-Vennerne for at spørge, om de maaske havde set noget til ham, vendte tilbage med den mærkelige, men beroligende Besked, at Vatajko havde mødt ham paa Gaden, fuldstændig fri, uden Politi eller Eskorte. Dog var det tydeligt at se, at der var noget galt paa Færde; thi han gik hurtigt forbi og gjorde Tegn til Vatajko, at han ikke maatte kendes ved ham.

Altsaa var det, som man først formodede: Vasily var bleven rodet ind i en eller anden Politiaffære og spillede nu en lille Komædie med Politiet, og man tvivlede ikke om, at han jo nok kom klar af den. Om Aftenen, da de alle tre var forsamlede ved Tebordet i Zinas Stue, begyndte Andrey for første Gang over for den unge Kone at tale om Boris, idet han spurgte hende om, hvad hun nu mente, der kunde gøres?

„Jeg skal vise dig et Brev fra Boris, som jeg fik Dagen efter Katastrofen,“ svarede hun. „Jeg har været saa forlumet, at jeg slet ikke har tænkt paa at sende det over til dig.“

I dette Brev, skrevet Natten efter Overfaldet, takkede Boris Vennerne, der havde vovet deres Liv for ham, frem for alle Andrey, i saa varme og hjertelige Udtryk, at Andreys Øjne fyldtes med Taarer. Som Sagerne nu stod, ansaa han imidlertid ethvert Forsøg for haabløst og kun skikket til at bringe Vennerne i den største Fare. Han sluttede med indstændigt at bede Andrey om øjeblikkeligt at forlade Dubravnik og de andre, saa snart det blot lod sig gøre.

106

„Jeg antager ikke, du mener, at hans Ønske er bindende for os?“ svarede Andrey.

„Nej, selvfølgelig ikke!“ svarede Zina bestemt. „Men i ét Punkt har Boris Ret,“ — fortsatte hun. „Du maa ikke længer tage Del i Affæren! Du har gjort alt, hvad du paa nogen Maade kunde: at blive her længer, vilde for dig være den visse Død.“

„Det samme kan siges om dig!“ mente Andrey.

„Nej! Politiet kender ikke mig, hvorimod de har udfundet dit Navn og er rasende paa dig — — Desuden,“ tilføjede hun drømmende — „er det en helt anden Sag med mig! Hvis Boris var en fremmed for mig, vilde jeg ubetinget sige, at Sagen burde opgives; men nu — — kan jeg det ikke. Derfor maa jeg fortsætte alene — — —“ hun bøjede Hovedet ned over Bordet, foran hvilket hun sad. Andrey greb hendes Haand og førte den ærbødigt og tavs til sine Læber.

„Hør mig, Zina!“ begyndte han lidt efter. „Du har Ret i at mene, at jeg — jaget og forfulgt, som jeg er — for Tiden kun kan være eder til liden Nytte; men den Ting kan snart afhjælpes! Jeg

foreslaar følgende: Allerede i Morgen rejser jeg til St. Petersborg og bliver der, lad os sige i fjorten Dage. I den Tid gaar jeg i Studenternes Klub, til de selskabelige Sammenkomster, kort sagt overalt, hvor jeg kan, for at gøre mig saa bemærket som muligt. Naar jeg paa den Maade har faaet tiltrukket Politiets Opmærksomhed i tilstrækkelig Grad, saa at man er vis paa at have mig sikker i St. Petersborg, rejser jeg i al Hemmelighed tilbage til Dubravnik igen. Men du, Zina, maa fuldt og fast stole paa mig og selv forlade Byen. Du sætter Livet til ved at blive, og det maa ikke ske. Hører du, Zina, lad os bytte Plads — vil du — Hvorfor svarer du ikke?”

Endelig saa hun op. „Jeg kan ikke, Andrey!” sagde hun stille og rystede sørgmodigt paa Hovedet. Et Øjeblik sad de alle tre i dyb Tavshed.

„Hvad er det?” sagde Andrey og sprang op.

De lyttede; det lød, som om en Haandfuld Jord blev kastet mod Ruden.

Annie løb hen og saa ud.

„Det er Vasily!” raabte hun glad og ilede ned ad Trappen for at lukke op.

Et Øjeblik efter viste Vasilys brede Skikkelse og fornøjede Ansigt sig i Døren, han holdt en Vadsæk i den ene Haand og en Bylt i den anden.

107

Andrey og Zina løb ham i Møde, omfavnede og kyssede ham, som om han var kommen tilbage fra en lang Rejse.

„Sagde jeg ikke nok, at han vilde klare det!” udbød Andrey og slog ham saa kraftigt paa Skulderen, at han vaklede. „Fortæl saa, hvor du har været, gamle Ven?”

„Puh! Det var en varm Affære!” sagde Vasily. „Jeg kan næsten ikke rigtig tro paa, at jeg virkelig er kommen ud af den!”

„Har du været arresteret?” spurgte Annie.

„Meget værre!”

„Maaske lagt paa Pinebænken?” spurgte Zina med et Smil.

„Værre, meget værre, siger jeg!” gentog han.

„Hvad i Alverden har du da oplevet? Lad os snart faa det at vide!” sagde Andrey. Og Vasily fortalte.

„Ja, men for Pokker, hvorfor gik du ikke med mig?” spurgte Andrey, da Vasily var kommen til Mødet paa Trappen.

„Ja!” svarede han og kløede sig sindigt bag Øret — „Havde jeg vidst, hvad der kom bag efter, saa havde det jo været det klogeste. Nu troede jeg, at de nok til sidst gik af sig selv, — de Slyngler, og saa var det dog bedst ikke at vække deres Mistanke ved at rende. Derfor blev jeg!”

„Hvad hændte der saa mere? Ventede de længe paa mig?”

„Ja, til efter Midnat!” sagde han med krænket Mine. „En halv Time efter, at du var gaaet, kaldte de mig ind — for at jeg skulde holde dem med Selskab! Og det grinagtigste er, at det egentlig var mig, der opholdt dem, jeg blev ved at trøste dem med, at du kom nok!” Han lo kort, men blev straks efter igen alvorlig. „Naa, endelig Klokken halv et rejste de sig og satte Huerne paa. „Gud være lovet! saa blev du da fri for dem,” tænkte jeg; men Inspektøren, den Ræv, gav mig nu strenge Ordre til ikke at sige et Ord til dig, naar du kom; han selv vilde komme igen næste Morgen Klokken otte, sagde han! Det var en rar Meddelelse; men da jeg ikke ønskede at ødelægge mit Pas, saa blev jeg stadig!”

„Naa, altsaa i Morges Klokken otte stillede min Mand igen!”

„Er din logerende kommen hjem?”

„Nej! Deres Højvelbaarenhed!”

„Hvor tror du, han kan være?”

„Det aner jeg ikke, Deres Højvelbaarenhed!”

„Se saa, nu gaar han!” tænkte jeg; men han blev hængende fast som paa en Limpin.

„Hør en Gang, Onesime,” sagde han yderst venligt. „Jeg forstaar jo nok, at du er en skikkelig Fyr, og jeg vil give dig tre Rubler, hvis du kan hjælpe mig! Gør en Runde i de nærmest liggende Restaurationer og Kaféer og se, om du kan finde din logerende.”

108

„Jo, Deres Højvelbaarenhed! Men jeg er rigtignok nødt til at rejse til Poltava i Dag.”

„Du har Tid nok alligevel; husk paa, at du tjener tre Rubler, hvis du skaffer os fat paa Fyren! Men gør ham nu ikke bange, naar du træffer ham! Sig ham, at hans Pas uden Vrøvl er registreret og sendt tilbage, saa bliver han fornøjet og gaar roligt hjem med dig. Naar du saa møder en Politibetjent, tager du din Mand i Nakken og afleverer ham. Forstaar du?”

„Bevares, Deres Højvelbaarenhed!”

„Du gør altsaa nøjagtigt, som jeg har sagt!”

„Ja vel, Deres Højvelbaarenhed!”

Vasily gengav til sine Tilhøreres store Fornøjelse hele sin Del af denne Samtale med akkurat samme Stemme og samme Manerer, som han havde anvendt over for Politimanden.

„Naa, vi forlod altsaa sammen Huset,” vedblev han, „og jeg begyndte min Runde i Kaféer og

Spisehuse. Jeg turde ikke lade være; thi jeg kunde muligvis blive fulgt af en Spion. Det var under den Vandring, at jeg mødte Vatajko og foretrak ikke at kende ham. Klokken fire i Eftermiddags vendte jeg hjem. Toget til Poltava gik Klokken halv seks, og jeg mente, at nu var alle mine Trængsler endte.

„Saa betalte jeg Værtinden, pakkede mine Sager og vilde endelig gaa hen til jer. Men hvad ser jeg nede paa Gaden? Min Politimand, der forsøger at skjule sig bag et Hjørne. „Aha!“ tænker jeg, „er du der igen, din Rævepels?“ Og saa maa jeg selvfølgelig af Sted til Jernbanen. Jeg springer ind i en Droske, han i en anden, i nogen Afstand efter mig. Vi kom til Stationen længe før Tiden, Billetkontoret var endnu ikke aabnet. Min Cerberus posterede sig i en Krog ved Aviskiosken. Jeg spadserede frem og tilbage, betragtede Loftet, Vinduene, Dørene, alt undtagen ham, han var den eneste, jeg ikke saa. Dog tabte jeg ham ikke et Øjeblik af Syne; jeg ventede stadig, at han skulde forfølge sig væk nu efter at have set mig i Sikkerhed paa Stationen. Men nej! Han vedblev at staa der.

„Saa blev Billetkontoret aabnet; Folk begyndte at stille sig i Række. Han var der stadig! Saa drev jeg hen over Gulvet og indtog min Plads i Rækken. Nu maatte han vel endelig gaa, tænkte jeg.

109

„Jo, han gik, men kun for at komme nærmere, den Skurk! Nu drev han omkring ved Billetsalget.

„Jeg var i den største Forvirring. Skulde jeg tage en Billet til Poltava og staa ud ved første Station? Men jeg havde kun to Rubler i Lommen — ikke halvt nok til en Billet! Og forlange Billet til den nærmeste Station? Men det vilde han høre og naturligvis tro, at jeg havde løjet hele Tiden for ham, og saa lod han mig naturligvis straks arrestere. Folk gik frem — en for en. Endelig kom Turen til mig! Jeg stod foran det lille Vindu — han var lige bag mig, paa den anden Side af Jernstangen.

„En tredje Klasse — Poltava!“ raabte jeg med høj, fast Stemme og begyndte at knappe min Vest op foroven og famlede ind paa Brystet.

„Skynd Dem! Folk venter!“ brølede Billettøren.

„Straks!“ svarer jeg roligt og trækker endelig mit Kors frem fra Brystet — stirrer paa det og slaar i Bestyrtelse begge Hænder sammen over Hovedet.

„Brødre! Venner!“ raaber jeg, „mine Penge er stjaalne!“ og styrter som en gal Mand bort fra Kassen.

En Menneskemængde er i et Nu samlet om mig, og jeg begynder jamrende at fortælle: Alt, hvad jeg ejede, en fem og tyve Rubels Seddel, havde jeg bundet til Korset paa mit Bryst, men den Slubbet — den nedrige Bedrager af en logerende, som jeg samlede op paa Gaden, har stjaalet mine Penge fra mig og er stukket af! Og med mit Frakkeærme tørrer jeg Taarerne af mine Øjne, virkelige Taarer, som flød over min egen gribende Beretning!“

Et Øjeblik oplystes Vasilys Ansigt atter af dette halvt forbavsede Smil, som var ham egent, og som forsvandt lige saa hurtigt, som det kom. Saa genoptog han sin Fortælling.

„Da jeg fandt, at min Tilhørerkreds var tilstrækkelig rørt, tørrede jeg mine Taarer, greb min Vadsæk og stak af det bedste, jeg kunde. Ude paa Gaden sprang jeg i den første Droske, der holdt.“

„Og din Politimand?“ spurgte Annie. „Fulgte han ikke længer?“

„Nej! han havde endelig faaet nok! Jeg var saa optaget af Tabet af alle mine Penge, at jeg et Øjeblik tabte ham af Syne; men da jeg var kommen til Ro i min Droske, saa jeg mig om og kunde ingen opdage. Resten af Aftenen har jeg tilbragt med at gaa fra det ene Sted til det andet for at forvisse mig om, at jeg ikke blev fulgt.“

110

„Han er rimeligvis gaaet hjem for at skrive en Rapport til sin Chef om, hvorledes disse Slyngler af Nihilister benytter sig af stakkels fattige Folks Godtroenhed,“ sagde Zina leende.

* * *

Næste Dag rejste Andrey til St. Petersburg med Anmodning fra Zina om at skaffe Penge til Sagens Fortsættelse.

Vasily blev i Dubravnik. Der var noget usædvanlig ridderligt i hans Karakter, som bedst mærkedes i hans Forhold til Kvinder. Der var altid en, for hvem han sukkede, men som en sand Ridder var han til enhver Tid rede til at tjene en hvilken som helst anden Kvinde, der trængte til Beskyttelse, og ingen var ham mere hengiven end Zina.

V. KAPITEL.

Atter i St. Petersburg.

Hovedstaden var i Festdragt, da Andrey atter betraadte dens Gader. Den første Sne var netop falden, og for enhver Nordbo er denne Begivenhed en Fest. Gader, Gyder, Tage, Huse — alt var dækket af et skinnende hvidt Tæppe, funkende i Solens Skær. Luften var frisk og klar, nogle enkelte Kaner gled rask forbi, Menneskene, som sad i dem, saa straalende og fornøjede ud, stolte over at være de første til at byde Vinteren velkommen.

Andrey gik hurtigt langs med Ligoovsky Kanalen i Retning af Helene Zubovas Bopæl; han mødte

hende i Gadedøren. Hun havde en lille Pelshue paa Hovedet og saa ung og frisk ud som selve den smukke Vinterdag.

„Men er du der, Andrey!“ udbrød hun og rakte ham glædestraalende Haanden: „Jeg frygtede for, at du, efter hvad der var hændet i Dubravnik, vilde sidde endnu fastere end før dernede. Kommer du tilbage for at blive?“

„Ja!“ svarede han.

Helene, som var gaaet ud for at besørge nogle Ærinder for sig selv, opgav sit Forehavende og tilbød at følge Andrey til Hovedkvarteret. Paa Vejen maatte han udførligt fortælle alt om den ulykkelige Begivenhed i Dubravnik og Vennerne der.

„Og hvilke Nyheder kan du saa til Gengæld fortælle mig?“ spurgte Andrey, da han var færdig med sin Beretning.

111

„Intet særligt! At Tania er bleven valgt til Medlem af vor Liga, véd du jo! Jeg haaber, vi har vundet en god Ven i hende!“

„Ja, det er jeg overbevist om!“ sagde Andrey med Varme.

„Hun har allerede arbejdet en Tid i Narva Distriktet og klarer sig brillant af en Begynder at være,“ vedblev Helene. „Det er Skade, at hun saa snart maa forlade Byen!“

„Hvor skal hun hen?“ spurgte Andrey pludselig opskræmmet.

„Til Moskva! Det er nødvendigt at bringe nye Kræfter til Afdelingen der, og Georg er bleven valgt som den, der skal rejse dertil — Tania har tilbudt sig som frivillig.“

„Naa — saaledes!“ sagde Andrey og saa bort for at skjule sin Forvirring.

„Ja, du véd vel, at der siges, der skal blive et Par af de to?“ snakkede den intet anende Helene videre. „Jeg tror det for Resten ikke. Jeg har ikke set noget, der kunde tyde derpaa, det er vist blot løse Rygter.“

I Hovedkvarteret traf de en Del Venner, iblandt andre Georg, som kastede sig stormende om Andreys Hals; ligesom Helene havde han troet, at han vilde blive i Dubravnik, og var derfor dobbelt glad ved det uventede Møde. Han spurgte indtrængende til Zina, og Andrey fortalte uden Udsmykning alt, hvad der var hændet, og lagde heller ikke Skjul paa sin Ængstelse for den unge Kones farlige Stilling. De talte frit og utvungent sammen; men da de øvrige var gaaet, og de to blev alene, følte de begge en Slags Generthed. Andrey brændte af Længsel efter at høre noget om Tania, men kunde ikke faa sig til at spørge, og Georg syntes med Overlæg at undgaa at nævne den unge Piges Navn.

Det var saa uligt Georg, der ellers sent og tidlig snakkede om Tania, at Andrey straks tænkte, han havde gættet hans Hemmelighed og ikke vilde saare hans Følelser ved at tale om hende. Det var ridderligt tænkt af Georg; men til sidst kunde Andrey ikke længer udholde denne Uvished og spurgte, om Tania endnu boede hos sin Fader.

„Nej, hvor kan du tro det?“ svarede Vennen. „Det vilde være rent umuligt; hun vilde jo bringe ham i den ene Forlegenhed efter den anden. Hun bor for sig selv i det Distrikt, hvor hun har sin Gerning.“

Georg tilføjede intet videre, men saa med et underligt Blik — hvori der laa baade Ømhed og Sorg — op paa sin Ven. Dette Blik forfulgte ofte Andrey; han kunde ikke forklare sig det.

112

Andrey genoptog atter sit Arbejde i Propagandaens Tjeneste i sit tidligere Distrikt og arbejdede med en Lyst og Iver, saa at selv den altid fordringsfulde Helene erklærede, at han fuldstændig indhentede, hvad der var gaaet tabt ved hans Fraværelse.

En fjorten Dages Tid efter sin Tilbagekomst traf han Tania for første Gang ved et Møde i en Afdeling, hvortil de begge hørte.

Det var et Møde paa en halv Snes Mænd og Kvinder, som alle virkede i Propagandaen iblandt den arbejdende Klasse. Den berømte Taras Kostrov var til Stede; det var en af Partiets dygtigste Mænd, ligesom han uden Tvivl var den mest dominerende; men hans Maade at være paa var usædvanlig blid og vindende, hans Jernhaand bar Fløjlshandske, og hans Taler var fulde af Glød og „sødere end Honning“, som hans Modstandere plejede at sige.

Omendskønt Værelset var fuldt af Folk, var det uvilkaarlig Taras Kostrov, der først tiltrak sig ens Opmærksomhed, og det var umuligt ikke at føle sig tiltalt af hans sjældne, mandige Skønhed med det stolte, kraftigt skaarne Ansigt, som formelig lyste af Intelligens og Mod.

I det fjerneste Hjørne af Stuen opdagede Andrey Tania, og til sin egen Forbavselse følte han nu, da han stod Ansigt til Ansigt med hende, ingen Forvirring, men kun en dyb, stille Glæde over Gensynet.

Da alle var til Stede, begyndte Forhandlingerne uden nogen som helst Indledning. Ethvert Medlem havde at aflægge Beretning om, hvad der siden sidste Møde var forefaldet i hans Distrikt, hvad der var under Forberedelse o.s.v. Det var mere en fri Diskussion mellem Venner end en formel Beretning.

Da Turen kom til Helene Zubova, erklærede hun, at hun intet særligt havde at meddele, alt var temmelig uforandret siden sidst.

„Lad os hellere høre, hvad Tania har at sige,“ foreslog hun, „hun arbejder i ny, og, som jeg haaber, tilmed i en frugtbar Jord.“

„Jeg maa desværre tilstaa, at jeg hidtil ikke har udrettet stort,“ begyndte Tania roligt og beskedent, og hun udviklede derpaa, hvorledes hun havde den bedste Tro for Fremtiden med Hensyn til sit Distrikt. Hun besvarede derpaa klart og forstandigt Vennernes Spørgsmaal, og man var enig om, at her maatte kunne udrettes noget betydeligt.

„Vilde det ikke være heldigst, om en erfaren og dygtig Mand kunde afses til Narva-Distriktet? — I hvert Fald for en Tid —“ foreslog Taras Kostrov.

„Det er netop, hvad jeg tænker,“ sagde Helene. „Men vi har ingen fri for Øjeblikket. Skulde det ikke lade sig gøre at tage en fra de gamle Pladser, som allerede er udarbejdede? Til at drive et nyt Distrikt op udfordres der absolut en Mand.“

Hun saa paa Andrey, som til sin Ærgrelse følte, at han rødmede under dette betegnende Blik.

„Shepelev kan forlade sin Plads!“ sagde en Stemme.

Shepelev var en af de mest erfarne og dygtige iblandt Propagandisterne.

„Ja, lad Shepelev faa Narva-Distriktet!“ lød nu flere Stemmer.

Helene var af en anden Mening. „Jeg synes,“ vedblev hun, „at Andrey passer langt bedre end Shepelev,“ og begyndte saa med den største Frimodighed og Sindsro at drage en Sammenligning mellem de to Mænds Kvalificationer. Hun indrømmede, at Shepelev var en udmærket Taler, som Arbejderne havde nemt ved at forstaa, og som havde en egen Evne til at overbevise; men han var alligevel ikke den rette Mand for en ny Plads og til at hverve ny Mænd, dertil var han ikke virksom og energisk nok og havde desuden en vis Vanskelighed ved at stifte nye Bekendtskaber. Paa det Punkt var Andrey ubetinget den bedste.

Helene talte paa sin sædvanlige, forretningsmæssige Maade uden at hæve Stemmen det ringeste; hendes store, blaa Øjne vandrede fra den ene til den anden af de to Mænd, og hendes Blik var lige roligt og fast, hvad enten hun sagde dem en Kompliment eller en Ubehagelighed.

Shepelev, som var en ganske ung Mand med blegt Ansigt og langt Haar, lyttede opmærksomt til Helenes kritiske Bemærkninger, og smilede nu og da, naar hun blev særlig skarp. Han syntes at more sig over den unge Piges usminkede Oprigtighed.

„Ja, jeg tror selv, at du vil kunne udrette mere end jeg,“ sagde han til Andrey, da Helene var færdig. „Kan du gøre dig fri?“

„Naturligvis kan han det,“ faldt Helene ind, førend Andrey endnu havde faaet svaret; hun kendte hans Distrikt lige saa godt som han selv.

Andrey saa stjaalent hen paa Tania, som sad lige ved Siden af ham og syntes lidt forvirret over det uventede Forslag. Han var ganske paa det rene med, hvad han vilde, og erklærede sig beredt til at tage den ny Plads.

Efter at den almindelige Diskussion var endt, bad han Tania fortælle sig lidt om deres tilkommende fælles Distrikt. Hun svarede, at der om Aftenen skulde være et Møde i hendes Hjem, og at det allerbedste vilde være, om han straks gik med hende, han kunde saa lære en Del af hendes Arbejdere at kende og derefter selv dømme.

De forlod altsaa Mødet sammen; paa Vejen spurgte Andrey hende, om hun ofte besøgte sin Fader, og hvorledes han egentlig havde taget Skilsmissen. Andrey nærrede den dybeste Højagtelse for den gamle Advokat, og Tania vidste det.

Det var hende derfor en stor Glæde at tale med ham om sin Fader, og det gjorde hende godt at lette sit Hjerte over for en, der forstod hende saa helt paa dette Punkt — det ømmeste i hendes Liv.

Tania boede ikke alene. Ligaen havde til sin Disposition en Del ældre Damer, mest tidligere Tjenestetyende iblandt Revolutionisterne, som nu benyttedes som Husholdersker paa Pladser, hvor der ikke udfordredes nogen særlig Dygtighed; de fleste af disse Kvinder havde ikke det ringeste Begreb om Revolutionen; men da de alle — som gamle, prøvede Tjenere — var trofaste og hengivne, var de til stor Nytte. En af disse Damer — tidligere Zinas Amme — blev givet Tania som Husbestyrerinde og fingeret Værtinde.

Tanias ny Lejlighed var ikke særlig hyggelig og saa ulig som vel muligt det Hjem, hun kom fra. Den var meget for stor til hende, idet den bestod af fem Værelser, hvoraf hun kun benyttede de tre; — men hun havde ikke kunnet finde noget bedre paa det Strøg, der passede hende. I det største af Værelserne stod et langt Fyrretræsbord og nogle tilsvarende Stole og Bænke; her var det, at hun holdt sine Møder.

Et Øjeblik efter, at Tania var vendt tilbage sammen med Andrey, begyndte Arbejderne at komme, — af Forsigtighedshensyn i flere Hold. Der var i alt syv. Andrey blev forestillet som en Ven, der agtede at bosætte sig i deres Kreds for at tage Del i det fælles Arbejde. Alle modtog denne Efterretning med Glæde, og han blev straks behandlet som hørende hjemme iblandt dem.

Han tog dog ikke nogen særlig Del i Forhandlingerne, men nøjedes med at iagttage Tania i hendes ny Virksomhed og var i høj Grad forbavset over at se, med hvilken Ligeformhed og Ynde denne fine, fornemt opdragne unge Pige forstod at bevæge sig iblandt disse tarvelige Mennesker. Uden anden Lærer end hendes eget brændende Ønske om at blive forstaaet talte hun til dem i et Sprog og paa en Maade, som de uden Vanskelighed begreb; ja, hun lagde saa meget af sin egen Sjæl i sine Ord, at hun næsten smeltede sammen til ét med sine Tilhørere.

Kun nu og da, naar hun var allerivrigst, kunde hun pludselig standse, som angst for at give sig helt hen i sin Varme og Overbevisning, hun var da som en ængstelig Rytter, der ikke vover helt

ud at benytte sig af sin Gangers Dristighed.

Da Tania var færdig med at læse og forklare, blev Samtalen almindelig, ogsaa Andrey tog nu Del i den, og man skiltes som de bedste Venner.

I den Maaned, som fulgte efter hans Forflyttelse til Narva-Distriktet, lærte Andrey en Lykke at kende, som næsten taaler Sammenligning med en gengældt Kærligheds Lykke, den nemlig at arbejde sammen med den Kvinde, man elsker, paa et Værk, hvori man begge nedlægger det bedste, man har i sig selv.

Det daglige Livs mange trættende, tunge Pligter viste sig pludselig for ham i et helt nyt Lys, og den Fremgang, han havde med sit Arbejde, blev for ham hele smaa Triumfer, som fyldte ham med den mest ublandede Glæde. Hans egne stærke Følelser lagde en Varme og Magt over hans Ord som aldrig før, og han følte sig stærkere end nogen Sinde knyttet til sine lidende Medmennesker.

Antallet af Andreys og Tanias Tilhængere voksede hurtigt, og det viste sig snart nødvendigt at danne en ny Afdeling i samme Distrikt, hvis Ledelse man overdrog to unge Mænd.

Tanias Del i det fælles Arbejde var ikke den ringeste. I sin Iver for at se den unge Pige virke i sin ny Gerning, tog Andrey undertiden Delingen af Arbejdet lidt for bogstaveligt og lagde vel meget paa hendes unge Skuldre; men hun udfyldte sin Plads beundringsværdigt. Der var for ham noget uendeligt rørende og stort i den varme, inderlige Kærlighed, hun lagde for Dagen over for den jævne Mand, og i den Ro og Værdighed, hvormed hun bevægede sig iblandt de Farer, som hun daglig var udsat for; det var, som om hun aldrig tænkte paa, hvilken Skæbne der muligvis ventede hende.

Hun var for ham med ét Slag bleven en fuldt udviklet Kvinde, som havde bibeholdt Barnets Mangel paa Selvbevidsthed.

For Andrey var denne Tid en stor og stille Lykke, og han lullede sig selv til Ro med den Tanke, at han intet mere ønskede. Han troede fuld og fast paa, at hans Forhold til Tania, som det nu var, kunde fortsættes i det uendelige, indtil pludselig en ubetydelig Hændelse fik ham til at se mere klart.

116

VI. KAPITEL.

Et Vendepunkt.

Tania og Andrey sad en Aften alene i Arbejdsværelset, det var allerede sent, og hele Huset hvilede i den første, dybe Søvn. De havde sammen været til et Møde, som var blevet holdt hos en af deres Medarbejdere, og Aftenen havde været ualmindelig vellykket og interessant. Tania havde forelæst en lille rørende Fortælling ud af det daglige Livs Hændelser og Lidelser, og da hun selv var grebet af Temaet, havde hun talt usædvanlig godt.

Andrey havde som sædvanlig ledsaget hende hjem; men da de begge var i en lykkelig og oprømt Stemning, havde han taget imod hendes Tilbud at gaa med op og drikke en Kop Te under Foregivende af, at det kunde gøre godt efter al den megen Talen.

De havde haft et ualmindeligt fornøjeligt lille Aftensmaaltid og passiarede nu let og utvungent sammen.

Andrey begyndte at tale om den lille Fortælling, hun havde læst. „Den maa vi anbefale vore Venner!“ sagde han. „Jeg véd ingen anden Historie, der til den Grad egner sig til at bringe Bevægelse iblandt vore Arbejdere. Vi maa ubetinget indlemme den i Ligaens faste Bibliotek!“

„Jeg skal tale til Helene derom, første Gang jeg træffer hende.“

„Men hvem véd, maaske var det Rytteren og ikke Hesten, der vandt Prisen,“ sagde Andrey smilende. „Jeg haaber da, at du, efter hvad du har oplevet i Aften, ikke længer er i Tvivl om din Dygtighed, og om hvilken glimrende Fremtid, der venter dig som Propagandist iblandt Arbejderne!“

„Aa ja, jeg tror selv, at jeg vil kunne udrette noget,“ svarede Tania, lykkelig som en ung Lærke, der prøver sine Vinger og gør sin første større Flugt. „Men nu begynder jeg allerede at ængste mig for, at jeg skal være bleven saa vant til at tale til den jævne Mand, at jeg helt har mistet Evnen til at kunne henvende mig til Folk af vor egen Klasse.“

117

„Vilde det da være saadan en stor Ulykke?“ spurgte Andrey godmodigt.

„Ja, selvfølgelig især nu!“ udbrød Tania med ungdommelig Varme.

„Af hvad Grund?“ Andrey følte et uvilkaarligt Ubehag.

„Fordi jeg netop nu skal til at prøve mine Kræfter paa det Felt,“ svarede hun, „og jeg meget nødig vilde gøre Fiasko blandt den Del af mine Venner. Hørte du ikke, at Georg i Gaar sagde til mig, at vi skulde af Sted til Moskva om en Uges Tid eller saa?“

Der lagde sig en kold Haand om Andreys Hjerter; den unge Pige havde jo ikke sagt ham noget nyt, kun havde han i sin nuværende Lykke helt glemt at tænke paa hendes forestaaende Udflugt til Moskva sammen med Georg. Alligevel var det ikke saa meget hendes Ord, der saarede ham, som den absolutte Ro, hvormed hun udtalte dem — ikke en Sky gik over hendes smukke, unge Ansigt. Saa let var det altsaa for hende at forlade deres fælles Arbejde her.

„Længes du saa meget efter at komme til Moskva?“ spurgte han bedrøvet.

Hun svarede ikke paa hans Spørgsmaal, men sad med lukkede Øjne og et lyst Smil om Munden og gav kun et Par smaa, bekræftende Nik.

Andreys Læber blev hvide.

„Jeg forstaar saa godt, at du kan længes efter at komme til Moskva,“ sagde han med rolig, dæmpet Stemme, medens han indvendig kogte af Raseri. „Det er kun et lidet opmuntrende og yderst trælsomt Arbejde evig og altid, Gang efter Gang at gentage de samme Ord over for en Haandfuld almindelige Arbejdere. Selvfølgelig er det langt interessantere at glimre med sine Evner iblandt en Kreds af dannede Tilhørere, som forstaar at værdsætte ens Talegaver og kan bringe ens Pris og Lov viden omkring!“

Tania havde løftet sine Øjne og stirrede nu med aaben Mund i den yderste Forbavselse paa ham. Hun vilde næppe tro sine egne Øren; hvad bragte ham til at tale saaledes til hende?

„Antager du mig da virkelig for saa letsindig?“ spurgte hun endelig med skælvende Stemme og taarefyldte Øjne.

Dette Syn fyldte ham med sviende Selvbekræjdelse, og han var ved at kaste sig paa Knæ for hende og bede hende om Tilgivelse; men det var, som om en ond Aand havde faaet Magt over hans Hjerter og nu igen lagde Gift og Galde i hans Ord.

118

„Hvor kan jeg andet end føle mig skuffet,“ udbød han med Heftighed, „naar du selv indrømmer, at du længes efter at komme bort fra et Arbejde, som hidtil har gjort dig Glæde, — — naar jeg ser, at Tanken om at komme til at glimre mellem Spidsborgere og pyntede Marionetdukker fylder dig med Glæde — — naar jeg ser — —“ han var ikke i Stand til at fortsætte, men brød brat af, greb sin Hat og stormede uden et Ord til Afsked ud af Døren.

Fra den Aften var alt forandret. Selvfølgelig udjævnede de allerede den næste Dag deres Strid; men det gode, stille Venskabsforhold, der hidtil havde bestaaet imellem dem, var rystet i dets Grundvold, og Andrey troede ikke mere paa dets Genoprettelse. Han led ved at mærke, hvilken uhyre Magt hun besad over ham, og kæmpede forgæves for at frigøre sig for den. Denne Kamp hensatte ham i en vedvarende Ophidselse; han blev lunefuld og pirrelig og søgte at finde Fejl hos hende ved enhver Anledning.

Tania modtog hans første Bekræjdelse uden at forsøge at forsvare sig; men da han vedblev at være uretfærdig og haard, begyndte hun at miste sin tidligere Tro paa hans Venskab for hende, og begge saa med Angst, hvorledes hver Dag bragte dem længere bort fra hinanden.

Tania led ikke mindre end Andrey. En Dag, da han uventet kom op til hende, saa han, at hun havde grædt. Han sagde til sig selv, at han var den elendigste Slyngel paa Jorden, og var lige ved at tilstaa hende alt, men hun optog hans første Ord saa unaadigt, at dette Besøg endte i endnu større Disharmoni end noget tidligere.

Han foresatte sig bestemt kun at se hende til de Tider, naar deres fælles Arbejde førte dem sammen; men allerede næste Dag mødte han hos hende længe før den fastsatte Tid for Mødet under Foregivende af at maatte tale med hende om den forestaaende Diskussion.

Den Sag var afgjort i et Par Minutter, og for første Gang i sit Liv var det ham umuligt at finde paa noget at tale med hende om. Saa blev han ærgerlig paa sig selv, fordi han ikke havde overholdt sin Bestemmelse om at undgaa hende, og var straks igen i daarligt Humør.

„Hvor længe siden er det, at du har set Lisa?“ spurgte han endelig for dog at sige noget.

Lisa var en Kusine af Tania og hørte til det fornemme Selskab i Moskva; det var hos hende, den unge Pige skulde bo under sit Ophold der.

119

„Ikke siden forrige Vinter, da hun var her i St. Petersburg,“ svarede hun og syede ivrigt videre paa et Haandarbejde, hun holdt i Haanden.

Atter indtraadte der en lang og pinlig Pavse, som Tania søgte at afbryde ved at begynde at tale om deres fælles Arbejde; men Andrey gav kun korte, undvigende Svar. Hvad Interesse havde hun vel mere af dette Arbejde?

Saa begyndte han pludselig med stigende Heftighed at tale om hendes Rejse til Moskva.

Tania gjorde sig den største Umage for at være rolig og svarede stille uden at se op fra sit Sytøj; om tre Dage skulde hun rejse, hun vilde saa nødtigt skilles fra ham i Uvenskab. Hendes Ro ophidsede ham dog kun yderligere, idet han deri saa et nyt Bevis paa hendes fuldstændige Ligegyldighed for ham, og mere og mere ude af Stand til at beherske sig, gav han sig til sidst til at kritisere og latterliggøre hendes Venner i Moskva, ja, endog til at tale haanligt om hendes Planer og Forhaabninger.

Dette var mere, end Tania kunde holde ud; hun rejste sig med et Sæt og sagde med en af Vrede dirrende Stemme:

„Nej, Andrey, nu kan det være nok!“

Ogsaa han var sprunget op og stod og støttede sig med den ene Haand til Bordet, hans Ansigt var blegt og havde et lidende, sørgmodigt Udtryk.

„Sig mig dog, Andrey,“ begyndte hun, „hvorfors har du i den senere Tid været saa forandret over for mig? Hvad har jeg gjort? Er der noget, hvormed jeg har krænket dig, hvorfors siger du det saa ikke rent ud, som du plejede at gøre? Og hvis du ikke kan, hvorfors skal vi saa pine hinanden? Hvorfors ikke skilles som Venner og gaa hver sin Vej?“

Hendes Stemme var, efterhaanden som hun talte, bleven blød og sørgmodig.

„Ja, gid jeg kunde, Tania! Gud give, jeg aldrig havde truffet dig!“ sagde han med næppe hørlig Stemme og blev endnu en Skygge blegere.

„Men hvorfor? Hvad er — —?“

Hun holdt pludselig inde som ramt af en Anelse.

„Er du da blind? Ser du da ikke?“ — raabte Andrey med hæs Stemme, — „forstaar du ikke, at jeg elsker dig, Tania!“

Han saa op paa hende, og — hvad var det for et Under, der pludselig fik hele hans Legeme til at skælve i Følelsen af en overvættets Lykke? — Havde han set rigtigt? Hendes Ansigt straaede, og med begge Hænder rakt ud imod ham kom hun hen til ham, og — han forstod alt. Med et Glædesraab laa hun om hans Hals.

120

„Er det muligt? Tania, min elskede, min egen, holder du virkelig af mig?“ spurgte han med skælvende Stemme.

Hun klyngede sig kun tættere ind til ham.

„Du slemme Mand, hvorfor har du pint mig saadan?“ hviskede hun smilende.

„Tilgiv mig, min elskede! Jeg pinte jo ogsaa mig selv. Men nu er alt overstaaet!“ udbrod han jublende. „Nu er vi lykkelige — aa Gud, hvor vi er lykkelige!“ Og han trak hende hen til en Stol, knælede ned foran hende og bedækkede hendes smaa, kolde Hænder og hendes søde, blussende Ansigt med glødende Kys.

„Og jeg, som troede, at du var forelsket i Georg!“ sagde han endelig.

„Georg er den bedste Mand — meget bedre end du!“ sagde hun og satte sin lille Finger energisk paa hans Pande. „Men siden den Aften, da du første Gang talte til mig hjemme i min Faders Hus — har mit Hjerte tilhørt dig. Og jeg er stadig kommen til at holde mere og mere af dig! — Jeg véd ikke selv hvorfor,“ — tilføjede hun smilende og saa paa ham med et langt, ømt Blik.

Lyden af Entréklokken kaldte dem tilbage til Virkeligheden. Det var det første Hold Arbejdere, der kom.

Andrey gik ud for at lukke op, og Tania bød dem velkommen og begyndte sit Arbejde som sædvanligt. Hun saa endnu smukkere ud end ellers, et eget forklaret Skær af en stor og højtidelig Lykke laa over hende.

Men Andrey fik ingen Ro paa sig, selv Tanias Nærværelse formaaede ikke at dæmpe hans Hjertes heftige Slag, han havde ikke Sans for andet end for sin egen nye, overvældende Lykke. Han tog Afsked og gik.

Udenfor var det en bidende Frost, og Vinterens hvide Liglagen dækkede Huse, Træer og Gader; men Andrey ænsede ikke Kulden, i hans Bryst var der Foraars og Solskin.

Det var ingen Drøm; det var sandt, hun elskede ham! Han følte endnu det blide Tryk af hendes Arme om hans Hals, og hendes første søde Kys brændte paa hans Læber. Hun var hans! Hendes straalende Skønhed, hendes fine, harmoniske Sjæl, alt tilhørte ham! Uvilkaarlig vandrede hans Tanker til Georg, og en egen Æmhed fyldte hans Hjerte. Hvor uvenlig havde han egentlig ikke været imod ham, han maatte op til ham for at se at faa alt udjævnet!

121

Han fandt Vennen hjemme, begravet i sine Bøger og Manuskripter. I samme Øjeblik Georg saa Andreys Ansigt, forstod han, hvad der var hændet, og inden den anden endnu forvirret og stammende havde faaet aflagt sin Bekendelse, trykkede han hjerteligt hans Haand og ønskede ham til Lykke — ikke en Skygge af Misundelse var at opdage i hans lyse, blaa Øjne.

„Jeg har allerede for flere Maaneder siden vidst, at hun elskede dig,“ sagde han roligt som Svar paa Andreys spørgende Blik.

„Hvor kunde du vide det?“

„Paa den simpleste Maade af Verden — hun fortalte mig det selv — ved en bestemt Anledning!“ svarede Georg og syntes et Øjeblik optaget af sine egne Tanker, men snart efter passiarede de atter fornøjet videre.

Da Andrey tog Afsked, sagde Georg halvt spøgende, halvt i Alvor:

„Jeg haaber ikke, at du bliver skinsyg, fordi jeg ledsager Tania til Moskov?“

„Aa nej, slet saa dybt er jeg ikke falden!“ svarede Andrey og lo.

* * *

Tania havde lovet Andrey at komme hurtigt tilbage, og hun holdt Ord. Fjorten Dage senere var han paa Banen for at tage imod hende, og kort derefter blev de gifte. Ingen Præst eller Øvrighedsperson var til Stede ved den Anledning; de tilkendegav simpelthen deres Beslutning for Vennerne, saadan som man altid plejede at gøre i den Verden, de tilhørte.

Deres Giftermaal forandrede intet i deres ydre Liv. De genoptog begge deres fælles Arbejde, kun flyttede de til en anden Del af Hovedstaden, da det gamle Distrikt efterhaanden blev dem for „hedt“. I en beskeden Sidegade lejede de en lille Lejlighed paa to Værelser og Køkken.

Værelserne var smaa og tarveligt møblerede, Gulvet uden Tæppe, og der var lavt til Loftet; gennem de smaa Vinduer havde de ingen anden Udsigt end den lange, kedsommelige Husrække paa den anden Side af Gaden. Alligevel var dette lille Hjem deres Paradis, — hvis dette Udtryk i

det hele taget kan bruges i den moderne Menneskeheds mere nøgterne Sprog.

Den første berusende Lykke, der var saa lidet forenelig med det Liv, de levede, og det, de saa omkring sig — var snart forbi og havde vejet Pladsen for en roligere og ædlere Følelse. De nød fuldt ud den Lykke, som det er for to Elskende i gensidig Forstaaelse at kunne udveksle Følelser og Tanker, og som først faar den rette Værd og Betydning efter Foreningen.

De var sig begge fuldt bevidst, at denne Lykke kun var et kort Hvilested paa Vejen, at et Damoklessværd stadig hang over deres Hoveder, og at hver Dag kunde være deres sidste. Men de var alt for unge og fulde af Livsmod til at lade sig kue af disse Tanker; hvert Øjeblik, de havde sammen, blev for dem derved kun dobbelt kært og dyrebart.

Det var en Formiddag i Begyndelsen af Foraaret, Tania læste højt for Andrey af et Hæfte, som de havde faaet af hendes Fader, hos hvem de havde tilbragt den foregaaende Aften.

Pludselig genlød hele den lille Lejlighed af en heftig Ringning paa Entréklokken, efterfulgt af to svagere Slag. Det var en Vens Ringning!

Andrey gik ud for at lukke op, og Tania, som blev siddende, hørte ham udbryde i et Glædesraab, som naar man uventet ser en god Ven; men pludselig dæmpedes hans Stemme, der fulgte en hurtig Hvisken og derefter dyb Tavshed.

Da Andrey vendte tilbage, var han dødbleg. Han kom med Georg og en ung Mand, som Tania ikke kendte — begge saa alvorlige og bedrøvede ud.

„Hvad er der hændet?“ spurgte hun angst og gik dem i Møde.

„En frygtelig Ulykke!“ svarede Andrey. „Zina og Vasily er blevne arresterede efter en heftig Kamp — begge bliver rimeligvis dømt til Døden — Annie Vulitch blev dræbt i Kampen!“

Han kastede sig ned paa en Stol og strøg sig med Haanden over Panden. De to Gæster havde ligeledes sat sig; hun mødte den fremmede unge Mands Blik.

„Mit Navn er Vatajko!“ sagde han, idet han forestillede sig, da ingen af de andre tænkte derpaa. „Jeg er lige kommen fra Dubravnik med den forfærdelige Efterretning og med en Besked til Deres Mand!“

„Hvornaar skete det?“ spurgte hun.

„For tre Dage siden. Politiet har forsøgt at holde det hemmeligt; men det er ikke lykkedes; i Morgen vil det staa i alle Aviser. Hele Byen taler allerede derom.“

Saa begyndte han med dæmpet, behersket Stemme at fortælle alle Enkeltheder; men efterhaanden, som han skred frem i sin Beretning, blev han heftigere, og da han endelig naaede til selve Kampen, var han i fuldstændig Ekstase.

Midt i Nattens Stilhed havde Politiet forsøgt at trænge ind i Zinas Hus, hvor Vasily nu ogsaa boede. For at være fuldstændig lydløs og muligvis kunne overraske dem i Søvn, skruede de Hængslerne af Dørene og vilde rimeligvis ogsaa have naaet deres Hensigt, hvis ikke Annie Vulitch imod Sædvane havde siddet oppe endnu og læst. Hun blev opmærksom paa den besynderlige Lyd, og da det gik op for hende, hvad det var, begyndte hun at fyre. Det uventede Angreb drev Gendarmene tilbage, og det lykkedes hende ved at affyre Skud paa Skud at holde dem borte i flere Minutter, indtil hun selv blev truffen af en Kugle i Hovedet. Hun døde i det Øjeblik, Vasily kom løbende til Undsætning.

„Hvilken Helt hun var, denne unge Pige! — og hvilken smuk Død!“ udbrød Andrey begejstret.

„De to andre,“ vedblev Vatajko, „gjorde et Forsøg paa at bane sig Vej med deres Revolvere; men det var umuligt. Saa trak de sig tilbage til de indre Værelser, barrikaderede Døren og brændte alle kompromitterende Papirer. Efter i en halv Time at have holdt Politiet Stangen og efter at have brugt alle deres Patroner, overgav de sig.“

Han tilføjede, at de, efter hvad man havde hørt, rimeligvis vilde blive forhørt sammen med Boris. Politiet havde endelig faaet Nys om, at Zina vistnok stod i Forbindelse med ham, og var henrykt over den gode Fangst. Vasily skulde tiltales for bevæbnet Modstand, og der var næppe Tvivl om, at alle tre vilde blive dømt til Døden.

„Men dette maa ikke ske!“ udbrød han lidenskabeligt. „De maa befries, om det saa skal ske i et Haandgemæng!“

Han sprang op, og idet han, heftigt gestikulerende, snart gik frem og tilbage og snart blev staaende — saa for den ene og saa for den anden af de tre, fortalte han, at Dubravnik Sektionen havde bestemt at sætte alle Kræfter ind paa et Befrielsesforsøg. Der skulde hveres nye Folk iblandt alle Klasser i Byen, iblandt de studerende unge Mænd og iblandt Haandværkerne. I hvert Fald var man fast bestemt paa at gøre et Forsøg; alle som én var varme for Sagen! Men man trængte til en Leder, man havde valgt Andrey, og Vatajko skulde spørge, om han tog imod Valget.

Andrey saa op og sagde:

„Har I ogsaa vel overvejet eders Valg? Jeg har aldrig før været Formand for en saa vanskelig og farlig Affære!“

„Ja, vi er enige om, at vi ikke kan faa nogen bedre end dig!“ svarede den unge Mand med Varme.

„Nuvel, saa lad det blive, som I vil! Jeg er rede til at tjene en Sag som denne paa hvilken som helst Maade, der fordres af mig!“ sagde Andrey.

„Det sagde jeg dem ogsaa!“ udbrød Vatajko og trykkede heftigt hans Haand. „For Resten mener

vi alle, at du ikke behøver at komme til Dubravnik lige straks," vedblev han. „Hvis Politiet skulde faa Nys om, at du var der, vilde man være paa sin Post. Det er bedre, du bliver her, indtil det afgørende Øjeblik staar for Døren; vi skal holde dig à jour med, hvad der foregaar, og raadspørge dig om alt!“

Saaledes gik det til, at Andrey atter blev taget fra sit Arbejde og fra sit stille, lykkelige Liv for igen at blive kastet midt ind i Revolutionens vildeste Malstrøm.

Han gjorde en kort Rejse til Dubravnik nærmest for at undersøge Forholdene. Da han kom dertil, erfarede han en ny Ulykke: et Par Dage før var Søstrene Duderov og en ung Mand ved Navn Botsharov, en af Sagens mest begejstrede Tilhængere, blevne arresterede og skulde forhøres sammen med Boris, Zina og Vasily — et Kompagniskab, som intet godt spaaede dem.

Men forøvrigt var de Indtryk, Andrey fik, ret gunstige, bedre, end han havde ventet; der var rigeligt og udmærket Kampmateriale, og Planen var lagt med stor Dygtighed. Han tvivlede ikke om, at det vilde lykkes dem. Hans gamle Kampinstinkt var vakt, og han ænsede ikke Farerne, ja, saa dem knapt. Men for Tania var de lykkelige Dage til Ende. Hun erkendte fuldt ud, at det var Andreys Pligt at træde til her — *hendes* Andrey kunde ikke holde sig tilbage i en Sag som denne! men hendes Angst og Sorg for ham blev ikke mindre derved.

125

TREDJE DEL

Alt for den store Sag!

I. KAPITEL.

I Themis' Tempel.

I et af de tarveligere Kvarterer i Dubravnik sad en Aften i Begyndelsen af Foraaret to unge Mænd foran et aabent Vindue. Den ene af dem spejdede ivrigt hen ad den mørke Gade og iagttog opmærksomt enhver, der kom inden for den mat brændende Lygtes Lyskreds. Denne unge Mand var Vatajko; den anden var Andrey, som for fjorten Dage siden var kommen til Byen og nu sammen med sin Ven boede i denne stille, beskedne Bydel.

„Ser du endnu ingen?“ spurgte Andrey.

„Nej!“

„Det er besynderligt! Forhøret maa være forbi for mindst tre Timer siden. Han har haft rigelig Tid til at kunne tale med Kusinen og burde allerede for længe siden have været her.“

„Jeg forstaar det ikke! Han er ellers saa uhyre punktlig,“ sagde Vatajko. „Han skulde da vel ikke være sprængt i Luften!“ tilføjede han leende.

„Det kunde saamænd godt være muligt,“ bemærkede Andrey alvorligt. „Han er rasende uforsigtig med alt det Kram!“

„Skal jeg ikke hellere løbe hen til ham og spørge ad?“

„Hvis han er sprængt i Luften, kan han dog ikke svare dig — det er bedre, du venter; han kommer nok!“

I dette Øjeblik hørte de Larmen af en Vogn paa Gaden.

„Der er han endelig!“ udbrød Vatajko.

Ogsaa Andrey gik hen til Vinduet og saa den Mand, de ventede paa, komme kørende hurtigt ned ad Gaden i en aaben Vogn. Det var en midaldrende Mand med et uhyre langt, graat Skæg og en Skikkelse som en Herkules.

Et Øjeblik efter traadte den ventede ind ad Døren, idet han forsigtigt bøjede Hovedet for ikke at støde sig mod Karmen. Vatajko havde allerede lukket Vinduerne, rullet ned og tændt Lys.

126

„Naa, hvad nyt?“ spurgte Andrey.

„Lad mig først faa Frakken af!“ sagde han. „Kun paa Forhaand saa meget: der er intet særlig nyt!“

Ved nærmere Eftersyn viste denne Mand sig aldeles ikke at være nogen Herkules, han var høj og mager og holdt sig lidt kroget — det mest iøjnefaldende ved ham var et Par tindrende, urolige, graa Øjne i det lange, smalle Ansigt.

„Traf De saa Deres Kusine?“ spurgte Andrey.

„Ja vel!“ og den høje Mand satte sig ned og begyndte at fortælle.

Forhørene over de fængslede for den militære Domstol var begyndt den Dag. Der var intet særligt forefaldet i det første Møde, men man kunde dog med lidt Behændighed allerede saa nogenlunde deraf drage sine Slutninger for de kommende. De fleste af Rettens Medlemmer var stævnedes til at møde.

Omendskønt ingen militær Domstol — hvad enten den er almindelig eller ekstraordinær — frembyder særlig Garanti for retfærdig Behandling af politiske Forbrydere, saa var dette dog et

daarligt Tegn. Det viste, at Regeringen havde en eller anden uhyggelig Plan for og ønskede at have sine sikre Mænd om sig. Den kejserlige Anklagers Tale ved Aabningsmødet var af største Vigtighed. Med Hensyn til de tre Hovedfanger var der kun ét at vente, men ikke saa med de andre, som stadig ikke var overbeviste om nogen anden Brøde end den at have kendt de sammensvorne. Det varslede imidlertid meget ilde, at den offentlige Anklager beskyldte dem alle seks for at have udgjort et hemmeligt Selskab, hvis Formaal det var at „omstyrte Tronen“ og saa fremdeles.

Hvis denne Udlægning af Fangernes gensidige Bekendtskab blev taget for gode Varer af Rettens øvrige Medlemmer, saa betød det Døden for dem alle; thi Døden er den almindelige Straf for „Oprør mod Tronen“.

„Men hvilket Bevis har de Slyngler for en Sammensværgelse?“ udbrød Vatajko.

„Der maa være nogen, der har sladret; desuden har Portneren i det Hus, hvor Søstrene Dudorov boede, genkendt Annie Vulitch efter et Fotografi og erklæret, at den Dame ofte kom til Frøkenerne Dudorov.“

„Og hvorledes saa de anklagede ud?“ spurgte Andrey efter en Pavse.

„Min Hjemelsmand fortalte, at de var saa optagne af at tale med hinanden efter alle disse Maaneders Adskillelse, at de næppe tog Notits af Retten; kun ved en eneste Lejlighed gjorde de en energisk Indsigelse.“

127

Og han fortalte, at Anklageren — med Juryens Billigelse — ikke havde undset sig for at overøse Fangerne, især de tre Kvinder, med de mest uhøviske Beskyldninger.

„Den Slyngel!“ raabte Vatajko ophidset. „Harvede jeg ham her under min Haand! Selv Slagteren, der fører Kvæget til Slagtehuset, kaster dog ikke Sten paa det!“

„Du venter vel ikke, at Czarens svorne Blodhunde skulde have en Slagters Menneskelighed!“ sagde Andrey bittert.

„Ja, men det er umuligt, de kan ikke dømme dem alle seks til Døden; de tre har jo vitterligt intet gjort!“ mente Vatajko ivrigt.

„De er endnu meget naiv, min unge Mand,“ sagde den fremmede med skarpt ironisk Tonefald og lod et Øjeblik sine rastløse, funkende Øjne hvile paa Vatajko. Hans Hustru — som heller intet havde gjort — var bleven slæbt væk fra ham og holdt indespærret i Fængselet i flere Aar, indtil hun til sidst var bleven sindssyg og i et Anfald af Raseri havde skaaret Halsen over paa sig selv med et Glasskaar.

„Med Hensyn til Dommen, saa er jeg vis paa, at den vil lyde paa Døden for dem alle“ — sagde Andrey. „Det vil give Dommeren en saa smuk Lejlighed til at lægge sin naadefulde Humanitetsfølelse for Dagen, og han vil rimeligvis formilde Straffen for de to Søstre Dudorovs Vedkommende til Tvangsarbejde — og vistnok for Botcharovs med. Det vil som sagt tage sig godt ud over for den offentlige Mening — den Slags Komedier arrangerer de altid indbyrdes. Jeg tror bestemt ikke, at Dødsdommen bliver stadfæstet for mere end de tre af dem — for Boris og Vasily uden Tvivl ogsaa — for Zina — eller Botcharov — —“ tilføjede han med usikker Stemme. — — „Men hvorfor spekulere videre paa det? Lad os hellere høre, hvorledes Arbejdet skrider frem, min gode Ven?“ vedblev han efter en Pavse, henvendt til den fremmede.

„Alt er rede!“ svarede denne. „Jeg har Bomber til halvtredsindstyve Mand og to Dusin i Reserve. Jeg mangler kun Fængrørene; men det er gjort med et Par Timers Varsel.“

* * *

Forhørene over de seks Fanger varede i fem Dage. Hvis det var gaaet efter den militære Lovbogs almindelig foreskrevne Regler — som sikkert ingen skal beskyldes for Langsomhed —, vilde det have varet mindst tre Gange fem Dage. Men det gjaldt for Autoriteterne om hurtigst muligt at faa afsluttet denne Tragedie, der opførtes midt iblandt Byens Borgere og bragte hele Befolkningen i den største Ophidselse.

128

Det store Publikum blev udelukket fra Retssalen — Adgangsbilletter udstedtes kun med yderste Forsigtighed til Embedsmænd med deres Hustruer og til enkelte Borgere, om hvis Loyalitet man ikke kunde være i Tvivl. For at hindre en mulig Tilkendegivelse af Sympati fra Publikum udenfor blev alle de nærmest liggende Gader besatte med en stærk Politistyrke, som havde Ordre til at forhindre Sammenløb af flere Mennesker.

Til Trods for denne Forsigtighedsregel var der dog altid en Mængde nysgerrige og deltagende rundt om paa Raadhuspladsen, og saa snart en Herre eller en Dame kom ud der inde fra, var han eller hun straks omringet af en halv Snese Mennesker, der ivrigt spurgte, hvorledes Tingene gik derinde.

Man vidste, at Dommen vilde falde om Torsdagen, og Ophidselsen ude i Byen var saa stor, især blandt en bestemt Del af Publikum, at Autoriteterne havde anset det for nødvendigt at tage Forholdsregler mod et muligt Oprør. Raadhuspladsen var fyldt med Soldater og Politi; en Bataillon Infanteri og to Eskadroner Kosakker blev holdt rede til at rykke ud i Ministerialbygningerne i Nærheden.

Alligevel voksede Antallet af dem, der fyldte Pladsen foran Raadhuset, uafbrudt, og henad Aften, da Fabrikkerne lukkedes, kom Skarer af Arbejdere til. Politiet formaaede uden Vaaben intet over for denne Mængde, og man ønskede saa længe som muligt at undgaa at bruge Magt. Inde i Retssalen selv havde Publikum i Løbet af de fem Dage fuldstændig skiftet Karakter. Ved Hjælp af Bestikkelse hist og her og ved at true og tvinge over for deres finere Slægtninge og Bekendte var

det efterhaanden lykkedes en hel Del af dem, man netop ønskede at holde udenfor, at tage Plads herinde. Og baade Dommere og Fanger var forbavsede ved at se, hvorledes deres Publikum, som fra først af havde været saa yderst respektabelt, havde faaet et stærkt blandet Præg. Midt imellem civile Embedsmænd, dekorerede Generaler og Officerer, om hvis Loyalitet ingen kunde nære Tvivl, opdagede man Individuer — Mænd og Kvinder, om hvis Loyalitet man i hvert Fald maatte formode, at den var paa den forkerte Side.

I den anden Stolerække paa Gulvet tronedes Præsidentens Frue i raslende Silkekjole og med skinnende Juveler; ved denne gode Dames Side saa man en ung Pige, hvis alvorlige, kloge Ansigt straks tydede paa Nihilisten, omendskønt hun ikke havde kortklippet Haar og bar en ret elegant blaa Silkekjole — laant i Anledningen. I de bageste Rækker saas umiskendelige Nihilister, Studenter og korthaarede Pigebørn i tarvelige Dragter.

129

Klokken elleve om Aftenen trak Juryen sig tilbage for at enes om sin Kendelse. Først Klokken halv to om Morgenen viste den sig atter. Kun meget faa iblandt Publikum havde i Mellemtiden forladt Salen; man vidste, at Dommen hvert Øjeblik kunde blive forkyndt, og man ventede med Taalmodighed. Langsomt sneglede Tiden sig fremad. Heden og Luften i Salen var kvælende, thi alle Vinduer var omhyggelig lukkede for at forhindre Forbindelse mellem Publikum udenfor og dem herinde. I den svagt dæmrende Morgens matte, graa Lys saa Salen mærkværdig uhyggelig ud; de seks Lys, der i høje Sølvstager brændte paa Bordet foran Dommerens Sæde, gav det hele Udseende af en Ligbegængelse, og iblandt den tæt pakkede Menneskemængde herskede en næsten dødlignende Tavshed; kun henne fra Fangernes Aflukke lød der uafbrudt dæmpet Mumlen. De vidste, at de, saa snart Dommen var falden, atter blev adskilte og saa først mødtes paa den sidste Vandring til Retterstedet.

Publikum kunde ikke se dem, de sad ned, og omkring dem stod tolv Gendarmere med dragne Sværd; men at dømme efter den livlige Samtale, de førte, kunde de ikke være særlig nedbøjede.

Mængden udenfor paa Raadhuspladsen, som den søvnige, udasede Politistyrke efterhaanden havde opgivet at faa Bugt med og derfor havde overladt til sig selv, forholdt sig hverken saa rolig eller taalmodig; den hoverede over at have fordrevet Politiet og tilhørte desuden de uroligste Lag af Befolkningen — Nihilisterne — eller for at tale mere eksakt, det frisindede og fremskredne Element var det overvejende. Efterhaanden, som de andre, slet og ret nysgerrige, blev trætte af at vente og forsvandt, sluttede de første sig mere og mere sammen og dannede til sidst en kompakt Masse. Mange af dem var gode Bekendte og talte ugenert sammen uden at lægge Baand paa deres Følelser; men af denne Samtale fremgik det ogsaa, at ingen af dem hørte til de aktive Oprørere.

I et af Vinduerne i Retsalen blev i dette Øjeblik et hvidt Lommetørklæde synligt.

„Juryen!“ raabte en Stemme blandt Mængden, og øjeblikkelig blev der Dødsstilhed. Man pressede sig sammen under Vinduerne med opad bøjede Hoveder.

130

Inde i Salen forkyndte nu Retsbetjentens Stemme, at den sidste Del af den oprørende Farce var ved at tage sin Begyndelse. Juryen vendte tilbage for at oplæse sin Kendelse.

Som én Mand rejste alle sig op i Salen og stod i aandeløs Forventning. Der var en Stilhed, saa man syntes, man maatte kunne høre hvert enkelt Hjertes Slag — de, der bankede i Dødsangst for dem, de stod nær, og de, der blot bankede i den voldsomme Spænding, som det usædvanlige dramatiske Optrin medførte.

En efter en traadte Juryens Medlemmer op paa Forhøjningen bag det lange, grønne Bord med de seks Liglys. Deres Udseende var ikke just saaledes, som man tænkte sig Retfærdighedens og Lovens Repræsentanter. I deres trætte, urolige Miner laa snarere Bevidstheden om en nylig begaaet Skændselsdaad end den ophøjede Ro, som Følelsen af at have gjort sin Pligt — hvor pinefuld den end er — uvilkaarlig forlener det menneskelige Ansigt med. De seks Fanger, som ogsaa havde rejst sig nu og stod Ansigt til Ansigt med deres Dommere, synlige for Publikum, var absolut de roligste og værdigste af de to Partier. Men endnu saa ingen paa Fangerne, alles Øjne var rettede paa Juryens Formand, som med det hvide Ark Papir i Haanden skulde til at oplæse de skæbnesvangre Ord.

Med usædvanlig høj Stemme læste han Indledningen, som syntes at vare en Evighed.

Endelig kom han til selve Dommen, og allerede ved de første Ord gik der som et elektrisk Stød igennem Tilhørerne. Det var Boris' Navn, der var nævnet og blev efterfulgt af en lang Mumlen, som ingen forstod. Det var Oprensningen af alle hans Synder — saa fulgte en kort Pavse, og saa kom Dommen — — Døden!

Omendskønt ingen havde ventet andet, faldt dette Ord dog som et Hammerslag paa de spændte Nerver. Derpaa fulgte Vasilys Navn — atter en Mumlen; men kortere — saa et nyt Hammerslag: — Døden! — —

Den tredje i Rækken er Zina, hende, hvis Skæbne er bleven mest diskuteret, og om hvem man har været mest i Usikkerhed Tavsheden i Salen bliver om muligt endnu mere aandeløs. „Er det Liv eller Død“ „Liv eller Død?“ spørger hvert Hjerter sig selv medens den uhyggelige Mumlen bliver ved i det uendelige Skyld hober paa Skyld; den truende Hammer løftes — højere og højere — en kort Pavse, og atter falder den med en skurrende Lyd — Det er Døden! —

131

— Et Suk som en mangestemmet Stønnen gaar igennem Salen. Alles Øjne, selv de strengest dømmendes — rettes i Sympati og Rædsel paa denne unge Kvinde, som staar der saa rolig og værdig foran sine Medfanger.

De fleste havde troet, at hun som Kvinde var bleven benaadet; denne Dødsdom virkede som et

brutalt, uventet Slag; men dog gaar der som et Befrielsens Suk gennem Mængden, den værste Spænding er overstaaet! De tre Fanger, som endnu er tilbage, er saa lidt kompromitterede, eller rettere slet ikke, at det kun for dem kan dreje sig om en lettere Straffedom. Den Mumlen, som efterfulgte Botcharovs Navn, bestyrker denne Formodning — det er rent ubetydelige Forseelser, der opramses — Publikum hører næppe efter mere. — Da studser man pludselig ved at bemærke en let Skælven i Dommerens Stemme — en kort Pavse, og — Dødsdommen er forkyndt!

Alle farer sammen; et Forbandelsens Udbrud undslipper alles Læber, man ser paa hinanden som for at forvise sig om, at man har hørt rigtigt.

„Ærbødigst Tak, højstærede Dommere!“ lyder saa skarpt og bidende den dømtes Stemme, og man er ikke længer i Tvivl. Han er virkelig dømt til Døden! Men hvorfor? Hvad har han gjort? Publikums Indignation holdes imidlertid i Tømme ved den fornyede Spænding og Interesse, hvormed man nu atter lytter til Dommerens Ord.

Botcharov er ikke bleven kaldt til Rette for sin usømmelige Afbrydelse; man foretrækker at lade, som om man intet har hørt, glad over, at det ikke var noget værre, og skynder sig videre med Oplæsningen.

Det er den ældste af Søstrene Dudorov, der nu staar for Tur, og denne Gang følger Publikum med spændt Opmærksomhed Ordene. Det drejer sig om rene Ubetydeligheder, som umuligt kan have Døden til Følge; men man er paa sin Post. Med stigende Spænding følger man hver Vending i dette uendelige Væv af kunstig opbygget Anklage og Beskyldning — snart gyser man i Angst, og snart hengiver man sig igen til Haabet. — Den uheldsvangre Hammer løftes og sænkes uafbrudt — endelig løftes den igen og falder — det blev Døden! — — —

Som med ét Slag brød nu den længe tilbageholdte Spænding iblandt Publikum løs. Raab, Stønnen og Eder, hysteriske Kvinders Skrig og vilde Forbandelser fylder Luften! — Folk springer op paa Stolene og gebærder sig, som om de pludselig var blevne gale. Aldrig havde man inden for disse Mure set en lignende Scene.

132

Den gode Dame i anden Række — Præsidentens Frue — besvime, og Officeren, der kommanderede Fangeeskorten, og som personlig kendte hende, ilede til med en Karaffel Vand; men den unge Pige i den blaa Silkekjole træder barsk i Vejen for ham og stiller sig beskyttende hen foran Damen, idet hun raaber: „Rør hende ikke!“ og saa bydende er hendes Stemme og saa vildt flammende hendes mørke Øjne, at han uvilkaarligt trækker sig tilbage, medens hun roligt tager et Glas Vand fra Dommerbordet og vender sig til den besvime for at yde hende Hjælp. Hun kender ikke denne Dame, aner ikke, hvem hun er; men hun føler sig overbevist om, at det maa være en Ven, og af den Grund vil hun befri hende for den forhadte Berørelse af en af Politiets Mænd. Det faldt hende ikke ind, at det maaske kun var den fine Dames overspændte Nerver, der bukkede under for dette Øjeblikke stærke Spænding.

Oppe paa Juryens Forhøjning var Forvirringen ikke ringere end nede i Salen.

Bleg af Harme og Skam søgte Formanden at overdøve Larmen og skaffe Ro til Veje; men hans Forsøg mislykkedes absolut. Alligevel beordrede han ikke Salen rømmet, han ønskede, at Publikum skulde blive og høre Slutningen af Dommen. Det hvide Ark skælvede i hans Haand, og han læste videre. Den sidste af de seks Fanger, den yngste Søster Dudorov, blev i Betragtning af hendes Ungdom dømt — ikke til Døden, som den kejserlige Anklager havde forlangt, men til femten Aars Straffearbejde. De havde forbeholdt sig denne ene stakkels Naadesbevisning, dels for at tilfredsstille deres egen Samvittighed og dels for at vise Publikum deres gode Vilje. Men Publikum hørte ikke et Ord mere af, hvad der blev læst. Ophidselsen var alt for stor, og en ung Mand — den samme, der før havde givet Signalet med Lommetørklædet — stødte et Vindu op, lænede sig ud og raabte med høj Røst til de nedenunder forsamlede Skarer:

„Døden! Alle er dømt til Døden!“

Han erklærede bagefter, at han var overbevist om at have hørt Formanden oplæse Dødsdommen ogsaa for den yngste af Søstrene Dudorov.

Et ildevarslende, gennemtrængende Skrig fra Mængden udenfor var Svaret paa denne Meddelelse og forhøjede Forvirringen i Salen. De loyale Elementer iblandt dem derinde troede, at Folket i næste Nu vilde storme Raadhuset og kaste sig over dem — og i et Anfald af Panik gav de sig nu til at skrike og raabe med.

133

En Politiofficer, der holdt Vagt uden for Døren til Salen, kom ilsomt ind og konfererede med Dommerne, hvorpaa han lige saa hurtigt igen løb bort ad en Bagdør. Præsidenten havde givet Ordre til, at Tropperne skulde tilkaldes og Pladsen udenfor ryddes for enhver Pris.

En for en listede imidlertid Juryen sig væk og barrikaderede sig i de indre Værelser, medens Politiet begyndte at rydde Salen.

Et blodigt Sammenstød syntes uundgaaeligt — men udeblev desuagtet.

Revolutionens organiserede og ledende Parti havde al Grund til at undgaa et saadant Sammenstød i dette Øjeblik, idet det kun yderligere vilde besværliggøre — ja umuliggøre deres forestaaende Forsøg paa at befri de dødsdømte, og da den stærkere aandelige Magt altid har Overtaget over den mindre udviklede, lykkedes det de enkelte, som stod under mere eller mindre direkte Indflydelse af Andreys medsammensvorne, at holde Urostifterne tilbage. Da Militæret viste sig for Enden af Gaden, spredtes Mængden uden videre Tumult med en Del Larm og nogle Stenkast.

Hele den heftige Bvægelse indskrænkede sig saaledes til at blive en rent forbigaaende — et uvilkaarligt Udslag af Øjeblikkets stærke Impuls.

II. KAPITEL. *Modgang og Højhed.*

Fuldbyrdelsen af en Dødsdom foregaar i Rusland sjældent senere end et Par Dage efter, at Dommen er falden.

Om Lørdagen — to Dage efter Domfældelsen — forkyndte Bladene, at Generalguvernøren havde formildet Straffen for de to Søstre Dudorovs Vedkommende, saaledes at den ældste fik tolv Aars haardt Tvangsarbejde og den yngre kun seks Aar almindeligt Straffearbejde i Stedet for de idømte femten Aar.

Dette var en sjælden liberal Formildelse af en Dødsdom og gav en stor Del af Publikum Haab for de fire andre. — Man vilde vist nok ogsaa vise Naade imod dem! Guvernøren, fortaltes der, var personlig stemt for Mildhed og ventede kun paa Ordre fra St. Petersburg.

Men hverken Andrey eller hans medsammensvorne delte disse Forhaabninger; de havde deres sikre Meddelelser fra selve Fjendens Lejr.

For Boris og Vasily var der absolut intet Haab; men det var muligt, at Zina eller Botcharov — maaske endog begge — kunde faa deres Straf formildet, Zina, fordi hun var en Kvinde, og Botcharov, fordi han vittterligt ikke var bleven overbevist om nogen virkelig Brøde. Det eneste Bevis imod ham var, at han havde skaffet Penge til Revolutionen. Imidlertid kunde intet endnu siges sikkert, alt afgang af Autoriteterne i St. Petersburg.

De sammensvornes Arbejde blev under disse Forhold endnu vanskeligere, idet den mindste Uforsigtighed, som kunde bringe Politiet paa Spor, utvivlsomt vilde føre til, at alle fire Fanger uden Skaansel mistede Livet.

Det viste sig at være til uvurderlig Nytte, at Ledelsen af hele Sagen var lagt i en enkelt Mands Haardt, idet man derved undgik de større Møder og Forsamlinger. For denne ene Mand var det imidlertid uhyre vanskeligt at handle energisk og dristigt under de mange trykkende, uendelig hemmende Forsigtighedshensyn.

Indtil dette Øjeblik var kun syv Mand indviede i Hemmeligheden, skønt det Antal, der udkrævedes til Planens Udførelse, beløb sig til syv Gange syv. Hovedstyrken skulde først samles Dagen før Katastrofen.

De syv Mand, der udgjorde Førerne for Komplottet, var alle valgte iblandt de af Byens Revolutionister, der havde den mest udstrakte Bekendtskabskreds blandt deres Fæller. Hver især af disse syv skulde sørge for at have fem indtil ti sikre Mænd i Beredskab, som de i sidste Øjeblik kunde opfordre til Deltagelse uden at faa et Afslag eller at risikere Forræderi. Andrey skulde give det endelige Signal, naar hele Styrken skulde samles.

Lørdag og Søndag bragte intet nyt. Om Mandagen spredte det Rygte sig i Byen, at en Afdeling almindelige Fanger under Eskorte var i Færd med at grave paa Pushkarsky-Fælleden. Det var der, at Galgen skulde rejses.

Men for hvor mange var den bestemt? Den var meget for stor til kun at skulle benyttes til en? — Var den til to — tre — eller til dem alle fire?

Byen var atter i den største Ophidselse, og de samme Folk, som nogle Dage før havde hengivet sig til de videst gaaende Forhaabninger, var nu dem, der ivrigst forfægtede akkurat de modsatte Anskuelser.

Andrey tog lige saa lidt Notits af disse Rygter som af de tidligere; han vidste, at Guvernøren handlede efter sine Instrukser og ikke talte til nogen om Tingene; men hvad der ængstede ham, var, at Sagen stadig forhaledes. Det var før hændet, at politiske Fanger var blevne henrettede med kun nogle Timers Varsel for derved at undgaa ethvert som helst Udslag af den offentlige Mening.

Sæt, at det var det, Guvernøren havde i Sinde!

Var det da ikke bedst, at Andrey straks samlede hele Styrken og hellere løb den Risiko, at en eller anden sladrede, end at komme for sent?

Efter nøje at have overvejet Sagen, besluttede han sig dog til at vente. — Igennem den før omtalte Kusine af Manden med Bomberne havde han den mest udmærkede Forbindelse med Fjendens Hovedkvarter. Og højst to Timer efter, at Guvernøren havde givet sine Instrukser til Eksekutionen, vilde Andrey vide Besked derom. Selv i værste Tilfælde vilde han dog kunne gøre Regning paa at have syv til otte Timer for sig, og om end ikke alle halvtredsindstyve Mand kunde samles med saa kort Varsel, var det bedre at have et noget mindre Antal end at risikere, at Politiet fik Nys om Sagen. Der var i det hele taget ikke stor Sandsynlighed for, at Guvernøren vilde beordre en hovedkulds Eksekution; det vilde aldeles ikke være overensstemmende med hans Værdighed over for Publikum.

Andrey forlod ikke et Øjeblik sit Værelse, det Bud, han ventede paa, kunde komme hvert Øjeblik.

Natten til Tirsdag vækkedes han af sin lette, urolige Søvn ved, at der bankedes paa hans Vindue. Han var i et Nu paa Benene og fik lukket op. — I den dybe Slagskygge af Muren opdagede han en kvindelig Skikkelse, alt for lille til at være Xenia — den Pige, han ventede.

„Hvem er det?“ spurgte han hviskende.

„Xenia Dmitrievnas Pige! Hun kunde ikke selv komme, men sender dette Brev!“ — hviskedes der tilbage.

Andrey rakte Haanden ud for at gribe Brevet; men Skikkelsen holdt det fast og traadte et Par Skridt tilbage.

„Jeg kender Dem ikke!“ sagde Stemmen. „Jeg har Ordre til at aflevere Brevet i Alexander Ilichs egne Hænder!“

Det var Vatajko — som imidlertid var vaagnet og nu stod bag Andreys Ryg. Pigen lod til at genkende ham; thi hun rakte straks Brevet op til ham og løb saa hurtigt sin Vej.

I en Krog af de to Mænds Soveværelse brændte en lille Natlampe — en Forsigtighedsregel, Andrey altid iagttog for det Tilfældes Skyld, at Politiet skulde overrumple ham ved Nattetide. I Skæret af dette sparsomme Lys læste han nu følgende Ord, nedskrevne med Blyant:

„Dommen er af Guvernøren stadfæstet for alle fire. Eksekutionen fastsat til Onsdag Morgens Klokkeren ti, Pushkarsky Fælled.

X.“

Et Øjeblik blev han siddende som lamslaaet, han formaaede næppe at samle sine Tanker.

Var det virkelig muligt? Alle fire skulde dø! — — Zina med? Og Botcharov — — — Botcharov ogsaa!

I alle disse angstfulde Dage havde maaske ingens Skæbne vejret tungere paa ham end denne unge Mands — som han under Forhørene havde lært at kende og sætte Pris paa som et ualmindelig klart og dygtigt Hoved. Han havde absolut intet gjort og var næppe forberedt paa at møde saa haard en Skæbne, — og nu skulde alle disse dygtige, ubrugte Evner ofres for intet!

„Læs højt!“ sagde Vatajko.

Men Andrey kunde ikke faa et Ord over sine Læber og rakte ham stiltiende Brevet.

„Nuvel,“ sagde Andrey efter et Øjebliks Pavse — „Det vil maaske være det bedste, der kunde hænde for vor Sag! Ingen af vore Mænd vil nu holde sig tilbage, men de vil kæmpe som vilde Dyr! Vil du straks i Morgen tidlig gaa til vor Ven og sige, at Bomberne maa være rede til Klokkeren seks Eftermiddag. Til den Tid er du der med Vognen og bringer alt hen paa det aftalte Sted. Jeg selv maa nu af Sted til Hovedkvarteret!“

Klokken var omtrent fire om Morgenen, da Andrey kom ud paa Gaden. Vatajko var allerede gaaet forud for at stævne de syv Mænd til straks at møde. Han havde tredive Timer for sig, mere end tilstrækkeligt til at faa det ordnet uden Overilelse; men han ønskede at have det første Møde med sine medsammentvorne, førend Meddelelsen om Tiden for Eksekutionen var bleven offentlig bekendtgjort. I Løbet af en halv Time var han ved Hovedkvarterets Gadedør, hvortil han havde sin egen Nøgle. Han kom ubemærket ind; alt i Huset var stille, og han satte sig straks til ved Hjælp af et Kort over Byen at betegne den Vej, Processionen maatte tage. Takket være hans praktiske og vidtstrakte Kendskab til Byen, var det ham en let Sag uden megen Overvejelse at vælge den bedste Plads for Katastrofen. Det var en kort Gade imellem to Bøjninger af Vejen, ikke langt fra Fælleden. Sandsynligvis vilde den lille Gade være tæt pakket af Mennesker, men denne Ulempe opvejedes fuldstændigt ved de udmærkede Betingelser den afgav for et Tilbagetog — først en Række snævre Stræder, hvor Politiet med største Lethed kunde holdes tilbage ved Hjælp af Bomberne — dernæst Byens Park umiddelbart ved Bredden af Floden. Man kunde lukke de høje Jernporte ind til Parken ved Hjælp af et Par forsvarlige Hængelaase, og kunde desuden yderligere anbringe nogle af Bombemandens Torpedoer, en Opfindelse, af hvilken han selv var meget stolt og ventede sig store Resultater. Alt dette vilde være tilstrækkeligt til at opholde de forfølgende Tropper længe nok. Inde i Parken havde man i Læ af Buskene ved den lille Flod en Baad i Beredskab, som skulde optage de fire Fanger og dem, der var saarede. Resten af dem skulde se at komme bort igennem den fjernest liggende Del af Parken for derefter roligt at blande sig imellem Mængden ude paa Fælleden.

I Løbet af en Times Tid var alle de syv Mænd samlede, og der holdtes et kort Krigsraad.

I faa Ord forklarede Andrey sin Plan, som vedtoges uden Indsigelse. Derefter opgav man ham Stedet, hvor de tre følgende Møder vilde blive afholdte; da det var en Aftale, at man i Stedet for at samles til ét stort Fællesmøde skulde træffes i flere mindre Hold, og Andrey maatte nødvendigvis være til Stede ved dem alle.

I Mellemtiden var Nyheden — affattet i en saa rolig og fredsommelig Form som muligt — igennem Morgenaviserne bleven meddelt Dubravniks Borgere. Faa var de Læsere, hvis Hjerte ikke krympede sig ved Tanken om, at fire Mennesker, deriblandt en Kvinde, skulde miste Livet paa denne uhyggelige Maade. Russerne er ikke vant til at se Dødsstraffen bragt i Anvendelse — i mere end et Aarhundrede er den kun bleven anvendt over for politiske Forbrydere. For alle andre Forbrydelser, hvor afskyelige de end kan være, anses Tvangsarbejde for tilstrækkelig haard Straf.

Det store Publikum har aldrig rigtig været i Stand til at godkende denne Forskel; for den simple, sundt tænkende Mand kan en politisk Forbryder ikke blive værre end en Mordbrænder eller en Landevejsrøver.

Andrey havde overværet alle tre Møder og vendte nu tilbage til Hovedkvarteret, hvor han til sin store Glæde og Overraskelse fandt David ventende paa sig. Han havde været paa den anden Side af Grænsen, da et Brev fra St. Petersburg satte ham i Kundskab om, hvad der foregik i

Dubravnik. Øjeblikkelig satte han atter Kursen mod Rusland, og ved at rejse Dag og Nat lykkedes det ham at komme akkurat i sidste Øjeblik, for, som han sagde, at stille sig under Andreys Kommando. „Jeg haaber, du har noget at give mig at bestille?“ sluttede David sin Forklaring.

„Ja, saa meget du vil!“

Andreys Humør var blevet betydelig bedre i Løbet af Dagen, Møderne med de sammensvorne havde givet ham nyt Mod og Haab; det var alle tilforladelige, prægtige Folk.

„Vi har al Grund til at haabe paa et godt Udfald af vor Dag i Morgen,“ sagde han til David. „Med de Vaaben, vi har, vil halvtredsindstyve Mand kunne udrette Vidundere. Det er en Fornøjelse, siger jeg dig, at se vore Folk, de vil gaa i Ilden til det sidste! Klokken syv skal vi have endnu et afsluttende Møde her, du vil da faa Løjlighed til at træffe dem!“ Ved den fastsatte Tid begyndte Mændene at komme, en for en. — David kendte en Del af dem og blev forestillet de andre som en god Ven.

Mødet forløb under en lysere og mere forhaabningsfuld Stemning end de foregaaende; hver enkelt følte, at Sagen umuligt kunde have været grebet bedre an.

Planen var i sin Helhed meget simpel. Andrey skulde den næste Morgen tidlig Klokken syv være paa Stedet med ti Mand for at sikre sig Plads forud. De andre fyrretyve skulde opholde sig paa forskellige, bestemte Steder i Nærheden og først efterhaanden, som der kom Bud efter dem, træde til. I Tilfælde af, at Menneskemængden skulde være meget tæt, skulde de stille sig i første Række i to Pelotoner, lige overfor hinanden. Mængden vilde da, naar Panikken brød løs, løbe bort bag dem, og saaledes ikke hindre deres Bevægelser.

Men hvis Menneskemængden derimod kun skulde være ringe, skulde de sammensvorne spredes paa forskellige Steder, idet Andrey med sine ti Mand dannede en Slags Avantgarde. Det blev da hans Opgave at standse Processionen paa dens Vej og give de andre Tid til at indfinde sig paa Kamppladsen.

„Se saa!“ sagde Andrey. „Nu er det Tid at gaa hen og hente Vaabnene. Klokken er halv otte.“

139

Vatajko skulde paa dette Tidspunkt have bragt Bomberne hen til det aftalte Sted, hvor de syv Mand atter skulde afhente dem for at opbevare dem sikkert indtil næste Morgen. — Man ansaa det for alt for risikabelt at uddele dem allerede nu, thi et rent tilfældigt Besøg af Politiet vilde kunne lede til de mest uberegnelige Følger, hvis der noget Sted blev fundet en Bombe. Revolvere og lignende Vaaben blev derimod straks uddelte.

Det første Hold af de sammensvorne var ved at gaa, da Daniel henledte Andreys Opmærksomhed paa et mistænkeligt udseende Individ, der listede omkring i Nærheden af Huset.

„Jeg har lagt Mærke til ham de sidste ti Minutter; han synes særlig at have vore Vinduer her i Kikkerten, endskønt han gerne vil lade som ingenting.“

„Aa nej, han er ikke farlig!“ sagde Andrey beroligende. „Det er en Ven! Han vil rimeligvis tale med Vatajko eller mig! Men gaa lidt bort fra Vinduerne! — Manden er meget frygtsom af sig.“

Manden, som Andrey havde genkendt, var en underordnet Skriver oppe fra Raadhuset, som for et ringe Vederlag bragte ham de Nyheder, det var ham muligt at opsnappe.

Da Andrey, efter at have talt et Par Minutter med den fremmede, atter kom ind i Stuen, var hans Ansigt langt fra roligt.

„Politiet har allerede faaet Nys om vort Foretagende!“ sagde han alvorligt. „En eller anden maa have sladret! Fordømt ogsaa!“

„Det er umuligt! Hvad siger du?“ lød det fra alle Kanter.

„Der er desværre ingen Tvivl derom! Manden derude fortalte mig, at Politiinspektøren, umiddelbart før Kontorerne skulde lukkes, kom styrtende ind og spurgte efter Politichefen. Faa Minutter senere gik de begge i største Hastværk og i synlig Ophidselse til Guvernøren. Idet de gik forbi, hørte min Hjemmelsmand af deres hviskende Samtale tydelig Ordet „Dynamitbomber“. Det kan desværre ikke være et Foster af hans egen Fantasi; thi han aner ikke, hvad vi har for. Jeg mener altsaa, at dette taler tydeligt nok!“

Paa Forsamlingen virkede denne Meddelelse fuldstændigt lammende. Nej, der var ingen Tvivl derom, man stod over for et Faktum — et frygteligt — et uimodsigeligt!

Selv sammensvorne er ikke altid saa tavse, som de burde være, og det laa inden for menneskelige Muligheders Grænse at antage, at en af de nye Mænd kunde have sladret af Skole over for en Hustru, en Kæreste eller en intim Ven.

140

I alles Øjne læste man den samme Tanke. De syv Formænd havde samlet sig i en Gruppe og talte hviskende og hurtigt sammen.

Det var umuligt! — Der kunde intet Forræderi have fundet Sted — enhver af dem turde svare for sine Mænd. Nærmere laa det at tænke sig, at Politiet i sin Ophidselse var bleven opskræmt ved en eller anden ren tom Indbildning. Intet positivt kunde i Virkeligheden være sivet ud.

En voldsom Ringen efterfulgt af en energisk Banken paa Døren afbrød alle videre Gisninger. Andrey gjorde en betegnende Bevægelse med Hovedet og spændte sin Revolver. Alle forstod Signalet og stillede sig ligeledes i Kampstilling, beredte paa at sælge Livet saa dyrt som muligt.

Idet Andrey aabnede Døren, hørte man ikke — som man havde ventet — et Skud, men derimod en heftig Vredesytring.

„Hvad Pokker, er det dig? Hvad skal det betyde? Hvorfor melder du dig paa en saa forbandet

Maade?"

„Jeg skulde skynde mig!“ svarede Vatajko aandeløst; thi ham var det, der nu styrtede ind i Stuen.

„Og Bomberne? Har du bragt dem i Sikkerhed?“ spurgte Andrey.

„Nej, nej! Der er sket en frygtelig Ulykke! Vor Ven er saaret, maaske død. Ved Middagstid har der fundet en Eksplosion Sted i hans Hus. Da vi kom med Vognen, saa vi alle Vinduer og Døre sprængte.“

„Og Bomberne? Hvor er de henne?“ spurgte Andrey. „Gik du ikke ind i Huset?“

„Nej, det var umuligt! Gaarden var fuld af Folk, som jeg straks antog for Detektiver, og i samme Øjeblik kom Politiinspektøren og gik ind i Huset. Det var uden for al Tvivl — Huset var besat af Politiet!“

„Videre!“ sagde Andrey. „Hvad mere?“

„Vi kørte altsaa forbi Huset, og da vi var komne lidt hen i Gaden, overlod jeg Vognen til min Kammerats Omsorg og gik den anden Vej, neden om, langs med Floden, hen til Stedet. I Haven ved Siden af fik jeg Øje paa Gartnerens Datter og gav mig i Snak med hende. Hun fortalte mig, at der havde fundet en Eksplosion Sted i Nabohuset, og at det nu holdtes besat af Politiet. Jeg bad hende ikke omtale til nogen, at hun havde set mig, og skjulte mig derpaa imellem nogle Buske bag Rækværket ind til den anden Gaard.

141

„Igennem nogle Sprækker imellem Plankerne kunde jeg tydelig se en Del af Gaarden. To Fangevogne kom kørende ind, umiddelbart derefter blev vor ulykkelige Ven paa en Stige baaren ud af Huset og anbragt i den ene. Saa bar man — med uhyre Forsigtighed — en Del store Kasser og Krukker ud og endelig Bomberne — en for en —! Politiinspektøren holdt sig i ærbødig Afstand. Jeg ventede nu ikke længer; men løb for saa hurtig som muligt at bringe dig Meddelelsen.“

Der var Dødsstilhed i Stuen, da Vatajko endte sin Beretning.

Nej! der var intet mere at vente paa! Intet mere at vente paa! Intet mere at haabe! Andrey vidste det kun alt for vel. Hvis de dog blot havde haft Bomberne — de havde vovet Forsøget alligeve! — til Trods for, at Politiet var advaret.

Men nu? Alt var med et Slag ødelagt — ramlet sammen for dem! — Om fjorten Timer vilde Zina, Boris, Botcharov og Vasily — alle fire — være hængte! — —

Ikke en eneste af dem vilde det være muligt at frelse! Og de Stakler, som havde været saa forhaabningsfulde, saa fast havde troet, at deres Gang til Skafottet skulde blive den sikre Vej til Frihed!

Han pressede sin knyttede Haand imod Panden. Hvor frygteligt det dog var! Det havde været langt bedre, om der slet ikke var blevet lagt nogen Plan til at befri dem, end nu i sidste Øjeblik at skulle berede dem denne bitre Skuffelse! Da Andrey endelig igen løftede Hovedet, saa han, at alles Øjne var rettede paa ham.

„Hvad skal der nu gøres?“ spurgte David og gav med disse Ord hver enkelt Tanke Udtryk.

„Hvad der skal gøres?“ gentog Andrey. „Der er kun en eneste Ting for os nu at gøre, det er, saa hurtigt som muligt at lade vore ulykkelige Venner faa Meddelelse om, at alt Haab er ude, for at de kan faa Tid til at ruste sig til at møde deres Skæbne!“

Der gik en Mumlen gennem Værelset. Andreys Raad var ham saa uligt og kom dem alle saa ganske uventet. Man begyndte at gøre Indsigelser, først ganske svagt, saa mere og mere energisk. Forsøget burde gøres, selv uden Bomber! — De var halvtredsindstyve Mand, rede til at kæmpe til sidste Bloddraabe, og der vilde endnu være Tid til at skaffe lige saa mange bevæbnede Mænd til, ja maaske endnu flere! Hvorfor opgive det hele?

Men Andrey var ganske paa det rene med, hvad han vilde. Hvad kunde en Haandfuld Mænd bevæbnet med Revolvere og Dolke udrette mod Soldaternes kompakte Bajonetrækker? Det vilde blive en stor og absolut frugtesløs Nedsabling, som ikke vilde indvirke godt paa nogen eller noget.

142

Vatajko var iblandt dem, der ivrigst stemte for et Forsøg, og bebrejdede Andrey hans Lunkenhed.

„Min Ven!“ sagde Andrey og lagde Haanden fast paa hans Skulder. „Hvorfor skal vi forbitre vore stakkels Venners sidste Øjeblik paa saa grusom en Maade? Det er aldeles utænkeligt, at vi kan redde blot en eneste af dem, vi vil derimod blive sablet ned for deres Øjne. Hvorfor skal vi gøre deres sidste Øjeblikke endnu tungere ved at lade dem blive Vidne til dette Syn?“

Vatajko bøjede tavs sit Hoved, og ingen tog mere til Genmæle. Man skiltes kort efter i Stilhed og Sorg; hver enkelt gik for at tilbagekalde sine Ord. Det blev Andreys Pligt at gøre Vennerne den sidste tunge Meddelelse og bede dem om at møde den uundgaaelige Skæbne med al den Højhed, de besad. Han bragte selv sit Brev til Fangevogteren, og fik bagefter at vide, at det allerede samme Aften var kommet dem i Hænde. Zina besvarede det i sine Lidelsesfællers Navn. Hendes Brev var ikke sørgmodigt; snarere glad og fortrøstningsfuldt. Men desuagtet fik det Andrey — denne Mand med Jernnerver — til at græde som et Barn; thi han modtog det først to Dage senere, da den Haand, som havde skrevet det, allerede var kold, og det Hjerte, som havde dikteret disse simple, rørende Ord, havde ophørt at slaa.

* * *

Andrey vaagnede med et Ryk, som om nogen havde givet ham et Puf i Siden. I samme Øjeblik slog et Kirkeur i Nærheden Fem-Slaget — han saa paa sit Ur, der laa paa en Stol ved Sengen,

tillige med hans Revolver og Dolk — Klokken var fem, og han huskede nu, at han Dagen i Forvejen, mens han endnu var midt i Forberedelserne til Kampen for at befri Vennerne, havde foresat sig at ville vaagne Klokken fem. Andrey besad den Evne til i Kraft af sin Vilje at kunne vaagne til et hvilket som helst bestemt Klokkeslæt. Han havde ikke senere tænkt paa det, men vaagnede nu ganske mekanisk, endskønt der intet mere var at vaagne for.

Han var kommen sent hjem Aftenen før, træt og medtaget af det utaknemrrelige Arbejde, som det var at sørge for at forhindre et eller andet taabeligt Udbrud fra de alt for varmlodiges Side, et Arbejde, som han ikke udelukkende kunde lægge paa sine Kammeraters Skuldre. De faa Timers Søvn, han havde faaet, havde ingen Hvile været; thi selv i Søvn forlod Bevidstheden om den sørgelige Virkelighed ham ikke helt.

Vatajko sov i samme Værelse, men med den tyveaariges dybe, lykkelige Søvn. Andrey nænnede ikke at vække ham, men klædte sig stille paa, tvang sig til at spise et Stykke Brød og listede saa ud af Værelset og ned paa Gaden.

Solen var allerede staaet op, men var skjult bag en let Taage. Byen laa endnu i Nattens Hvile, alle Skodder var lukkede, kun Natmændenes Køretøjer og enkelte Drosker var at se i Gaderne. Iblandt de faa Fodgængere, han mødte, var der flere Mænd, om hvem han antog, at de var Lidelsesfæller. Den langsomme Gang, hvormed de bevægede sig fremad, de feberagtigt flammende Øjne og det forpinte, sørgmodige Udtryk i deres Ansigter kunde nok tyde paa, at de var Venner og Bekendte af de dødsdømte, og at de, ligesom Andrey, forfulgt af deres indre Uro, var blevet drevne bort fra deres Leje, ud paa Gaden — hvor de vistnok havde vandret omkring hele Natten, maaske i det Haab ved legemlig Træthed at døve deres sjælelige Lidelser. — — —

Uden nogen bestemt Tanke eller Følelse, kun med en pinlig, nagende Smerte i Hjertet, vedblev Andrey at gaa og gaa, indtil han pludselig befandt sig paa et Sted, som han kun alt for godt kendte. Det var der, at Anslaget skulde have fundet Sted. Han havde været der den foregaaende Dag saa fuld af Haab og Tillid, og nu — kun nogle faa Timer senere, var det alt som en fjern og utydelig Drøm.

Han drejede hurtigt om, gik ind i en Række smaa, snævre Gader, som førte til Byen, og foresatte sig at ville gaa uafbrudt, indtil den frygtelige Time var forbi — først da vilde han vende tilbage til Hovedkvarteret. — —

Men jo længere han kom frem, desto mere blev han hindret i sin Gang af utallige Menneskeskarer, som gik i modsat Retning, og det varede ikke længe, førend Gaderne var overfyldte af gaaende, ridende og kørende — som alle bevægede sig fremad i en og samme Retning.

Mon disse Mennesker tænkte paa, hvad det var, de gik ud for at se? Var der i det hele taget nogen af dem, der begreb det? Og hos hvem var deres Sympati? Hos dem, der blev dræbte, eller hos dem, der lod dræbe? — —

Intet kunde man læse sig til i disse Træansigter, de bevarede deres Hemmelighed godt, *hvis* de havde nogen! Mon de vilde bære denne Maske lige til det sidste? Vilde den ikke pludselig falde og aabenbare menneskelige Følelser — Had eller Kærlighed — bag sig?

Antallet af Træansigterne, af Kjoler, Huer, Frakker og Hatte i alle Farver og alle Former voksede stadigt og dannede til sidst en kompakt Masse, som man kun med Magt kunde tvinge sig Vej igennem.

Men hvorfor egentlig? Hvor vilde han hen?

Andrey hørte op med at kæmpe sig frem og lod sig viljeløst, føre med af Strømmen, ogsaa hans Ansigt blev træagtigt. — — —

I Begyndelsen gik det ret hurtigt, men efterhaanden sagtnedes Gangen for nu og da helt at standse, naar nye Skarer kom væltende frem fra de tilstødende Gader. Efterhaanden, som Folk trykkedes tættere sammen, blev Larmen af Stemmerne stærkere. Han hørte dem tale — med Ord, der var lige saa forstenede og træagtige som deres Ansigter, og som det senere vilde have været ham umuligt at huske et eneste af. Saa presseses pludselig hele den brede Strøm ind i et snævert Stræde, og da man atter kunde begynde at aande friere, kom Andrey pludselig til at gyse. Foran ham laa en stor, aaben Slette, og højt op i Luften, — imod den lyse Morgenhimmel, ragede fire Galger — klodsede, ubevægelige, rædselsfulde! — — —

Uvilkaarlig saa han paa sine Naboer til højre og til venstre; alles Øjne var rettede mod de fire Mordmaskiner, og Træansigterne havde nu faaet et Udtryk af Angst og Forfærdelse. Alligevel vedblev man at arbejde sig videre frem, og Andrey fulgte med.

De fire sorte Galger stod paa en sort Forhøjning omgivet af et sort Rækværk, og sortmalede Trappetrin førte op til den. Fra det Sted, hvor han stod, kunde han tydeligt se Tovene, Trisserne og Ringene. I den lette Morgenbrise svingede Tovene langsomt — ganske langsomt — frem og tilbage, og saa ud, som om de ved deres Tyngde vilde knække Tværbjælkerne. En lille, firskaaren, gemytlig-udseende Mand med kort, hørgult Skæg og iført rød Skjorte og en russisk Fløjelstrøje — med Hatten lidt paa den ene Side, gik frem og tilbage paa Forhøjningen. Det var Bødlen. Nedenfor ved Trappen saa man Militær — i brogede Uniformer og med alvorlige Ansigter, nogle af dem til Hest. Men alt tilsammen, den sorte Forhøjning, Rytterne og Soldaterne var paa alle Sider indrammet af en tæt Mur af Infanteri med funkende Bajonetter. Kun Døden alene kunde komme inden for disse Mure af Kød og Jern, kolde og haarde som Jernet selv!

I kort Afstand fra den første levende Mur stod en anden, dannet af Kavalleri-Eskadroner. Den var ikke langt fjernet fra Mængden, man kunde tydeligt se hver enkelt Ansigt, og det var vanskeligt

at afgøre, hvem der saa mest ligegyldige ud — Hestene eller Mændene paa deres Ryg.

Umiddelbart bag denne sidste Mur var en enkelt Række Politibetjente til Fods, hvis Opgave det var at holde Mængden tilbage.

Nye Skarer vedblev uafbrudt at strømme til og optog hver eneste lille Plet, som endnu var levnet paa den uhyre Plads. Alle stirrede i taalmodig Forventning op imod den sorte Forhøjning, hvor om et Øjeblik Døden — denne grufulde Magt, som de alle frygtede, men som her i dette Tilfælde lod dem uskadt — skulde opføre sin rædselsfulde Dødningsdans — et Syn, der lokkede dem paa samme Maade, som Slangens Blik fortryller Aben.

Andrey var ikke kommen for at overvære dette nedværdigende Skuespil. Hvad han ønskede, var at se sine Venners kære Ansigter for sidste Gang og muligvis veksle et Blik, et Farvel uden Ord med dem. Men her paa denne Plads med den dobbelte Række Soldater vilde ethvert Haab derom være umuligt.

Det lykkedes ham at komme fri for Mængden og slippe ind i den Gade, gennem hvilken de dødsdømte vilde komme ud paa Pladsen.

To Rækker Politibetjente holdt Midten af Gaden fri, for at Fangevognen og Eskorten uhindret kunde passere. Bag dem stod Mængden atter tæt pakket. Andrey gjorde en kort Omvej og kom endelig til den længst borte liggende Del af Gaden, hvor han fandt en god Plads.

Tilskuerne her hørte udelukkende til de bredere Lag, og det var interessant at iagttage dem. De havde vistnok allerede staaet opstillede længe, thi de havde gensidig stiftet Bekendtskab og var synlig kedede af at Vente. I hvilken Anledning de var komne, syntes de helt at have glemt; kun meget faa talte on noget, der stod i Forbindelse med den forestaaende Begivenhed.

En gammel Kone skændte paa et ungt Pigebarn ved sin Side, fordi hun havde glemt at sætte Grøden paa Ilden, førend de gik; nu vilde der ligge et Hus, naar Mændene kom hjem til Middag! En ung opløben Knøs med hængende Skuldre og lang Hals i en Sirtses Bluse gnaskede gemytligt Frøet af en Solsikke i sig og morede sig med at spytte Skallerne saa langt som muligt ud i den tomme Gade. En ung, robust Kvinde med et spædt Barn ved Brystet forsøgte energisk at skubbe sig frem foran den af Politiet dannede Række, men blev vist tilbage af en ung Politimand. Med en djærv-gemytlig Spøg foreholdt han hende, hvilket Besvær hun vilde have af atter at maatte skaffe sig et nyt Barn, hvis dette blev trampet ned af Hestene! — Den unge Kvinde gav et skarpt Svar tilbage, og Folk omkring hende lo.

146

Bag Andreys Ryg udspandt der sig imidlertid en mere højroestet Diskussion; han forstod, at man talte om Politik — rigtignok af en egen Sort. Han vendte sig om og saa en Bondemand i graa Kappe med et magert, solbrændt Ansigt og et lille, graasprængt Skæg paa en fremspringende Hage i Samtale med en anden Bonde.

— — „Naa ja!“ — fortalte han, „saa greb de altsaa dem alle fire, — men den femte, som var deres Fører, fik de ikke fat paa — han forvandlede sig til en gul Kat og forsvandt op igennem Skorstenen. Men han kom bestandig i sin Katteskikkelse tilbage til det gamle Sted, og endelig lykkedes det dem en Dag at gribe ham, og nu læser hans Højærværdighed Biskoppen hver Dag Steder i de hellige Bøger over ham for at forsøge at bryde Fortryllelsen, saa at han atter kan faa sin menneskelige Skikkelse tilbage!“

„Er det virkelig muligt?“ spurgte den anden forbavset.

„Det er sandt nok! Det skal have staaet i alle Aviser, efter hvad Folk siger!“

Andrey mindedes, at der i enkelte Blade af Smuds-Pressen havde været gjort en Del Løjer med Zinas gule Kat, som man nogle Dage efter Arrestationen havde fundet i Boligen halv død af Sult.

I dette Øjeblik løb en utydelig Mumlen igennem Menneskerækken; det lød, som naar et Vindpust farer igennem Skoven.

„Nu kommer de! Nu kommer de!“ lød det dæmpet fra Tusinder af Stemmer.

Øjeblikkelig forstummede al Tale, og i den dødlignende Tavshed hørte man langt borte Trommernes Hvirvler.

En Ordonnans kom sprængende op ad Gaden, efterfulgt af en Afdeling Kosakker. Folk saa paa dem, idet de red forbi; men ikke et Øje fulgte dem, alle saa i samme Retning med samme aandeløse, rædselsslagne Udtryk.

Endelig kom det højtidelige Tog, som de ventede paa; der gik en Gysen igennem Mængden, som i dette Øjeblik syntes at udgøre et Legeme.

Op imod Himlens lyse Baggrund saa Andrey en bølgende Linie af sorte, skinnende Hjælme og blinkende Lanser, og imellem dem en sort Masse, hvoraf han utydeligt udskilte Omridsene af fire menneskelige Skikkelser. Endnu syntes disse fire Skikkelser og disse skinnende, bølgende Hjælme og Lanser at være et med Menneskemængden paa Gaden. Langsomt, ganske langsomt kom de nærmere, og nu saa han Vognen, Hestene, Kusken, Kuskens Ansigt; men endnu kunde han ikke skelne de fire Skikkelser. Til sidst forstod han hvorfor.

147

De sidder baglæns, hver paa en Stol, ragende op over Omgivelserne og bundet ved Skuldrene med stærke Læderremme til Stolens Ryg. De er alle iførte den samme hæslige, graa, uformelige Klædning og ser ud, som om de var indsvøbte i Tæpper. De kommer bestandig nærmere, lige saa uformelige som før; men nu kan han skelne deres Haarfarve; han kender Vasilys mørkebrune Lokker, Boris' lyseblonde og Botcharovs Hørtot. Men han kan ikke rigtig faa den fjerde Skikkelse ved Boris Side til at blive til Zina. — Vinden spiller med de korte, lysegule Krøller paa det ubedækkede Hoved, der ligner en ung Knøs's.

„De har klippet Haaret af hende for nemmere at kunne hænge hende,“ gaar det endelig op for ham.

En Fugl flyver over de dødsdømtes Hoveder; den maa have set disse fire Ansigter og ogsaa de fire sorte, klodsede Maskiner, der staar og venter paa dem deroppe paa den sorte Forhøjning, — og som greben af Rædsel flyver den i svimlende Fart langt, langt bort, saa hurtigt, som dens stærke Vinger kan bære den! Hvor han misundte denne Fugl! Men selv om han havde Vinger, vilde han ikke have været i Stand til at røre sig ud af Stedet. Skælvende som i Feber, med vildt bankende Hjerter og med vidt opspilede Øjne stod han der, i Angst for at gaa Glip af det ene korte Minut, hvor de kunde veksle Blik. Og dog frygtede han dette Møde og vilde være løbet bort, hvis ikke hans Fødder havde været naglede til Jorden og hans Øjne som magnetisk hæftede paa de fire høje Skikkelser.

Boris drejede sig paa Stolen; med sine, stærke Skuldre tvang han Læderremmene til at give efter og vendte sig, imod Mængden til venstre. — Andrey, som havde hans Ansigt i Profil, forstod af hans Læber, der bevægede sig, at han sagde noget til Mængden ved hans Fødder. Men Trommerne overdøvede hans Stemme — han havde allerede flere Gange undervejs gjort Forsøg paa at tale — hver Gang forgæves! Ikke et Ord kunde høres! Nu opgav han det atter og kastede sig ærgerlig tilbage.

Endnu et Par Omdrejninger af Hjulene, og Andrey saa dem alle ind i Ansigtet.

De sad tæt sammen med Fødderne hvilende paa samme Bræt. Boris saa vrede og trodsig ud som en tapper Krieger, der, besejret af Overmagten, er bleven lagt i Lænker. Vasily sagde noget til Botcharov, der var den sidste i Rækken; det maatte være noget morsomt; thi et svagt Smil gled over den unge Mands Læber. Vasilys Ansigt havde ikke længer det jævne, noget sløve Udtryk, det plejede at bære.

Rolig, behersket og ophøjet sad han der og forekom Andrey at være en hel anden end den Mand, han havde kendt.

Men det er og bliver dog Kvinden, der paa et hvilket som helst Stadium i Verden bliver den dominerende! Alles Øjne var rettede mod dette ene Ansigt ved Siden af Boris. Skøn, som kun en Kvinde kan være det, med det lyse, gule Haar indrammende Hovedet som en Glorie og med en fin, blufærdig Rødmen under de mange Blikke saa Zina ned paa Mængden foran hende med et uendelig mildt, medlidende Blik. Hun søgte nogen dernede.

I Afskedsbrevet, som Andrey den Gang endnu ikke havde modtaget, havde hun skrevet, at de alle vilde være glade, hvis en af Vennerne vilde tage Plads paa et iøjnefaldende Sted undervejs, saa at de endnu sidste Gang kunde ses. Hun ventede, at Andrey vilde komme, og opdagede ham øjeblikkelig.

Der stod han, lige under hendes Fødder, med Hovedet bøjet op imod hende. Deres Øjne mødtes. — — —

Hverken den Gang eller nogen Sinde senere kunde Andrey forklare sig selv, hvad der i det Øjeblik foregik i ham, men alt blev med et Slag forandret, det var, som om der havde ligget en Trolldom i dette milde, medlidende Blik. Angst, Frygt — ja selv Vrede, Had og Sorg var glemt — maatte vige for noget, der var endnu stærkere og voldsommere, noget, som ikke var til at beskrive, og som var mere end Enthusiasme, mere end Beredvillighed til at lide alt. Det var en fortærende Længsel efter et Martyrium — en Følelse, han aldrig før havde forstaaet, men som i dette Øjeblik brød frem i ham.

At sidde deroppe imellem de fire paa Skændselens sorte Karre, surret fast til Træbænken lig hin Kvinde, hvis lyse, straalende Pande bøjede sig ned over Mængden, det var ikke Straf, ikke Rædsel! Nej, det var hellige Ønskers og skønne Drømmes Virkeliggørelse! Og idet han glemte Stedet, Mængden, Faren, alt — og kun gav efter for Øjeblikkets Indskydelse — traadte han et Skridt frem og strakte begge Hænder ud imod hende.

Han raabte ikke Ord højt, som øjeblikkelig vilde have ødelagt ham, men kun af den Grund, at Stemmen svigtede ham, — eller overdøvedes maaske hans Ord af Trommehvirvlerne og Larmen af Mængden, der nu fra begge Sider trængte sig sammen og som en uhyre Bølge fulgte det bestandig fremadskridende Tog?

Da han atter kunde skelne noget for Taagen, der et Øjeblik havde dugget hans Øjne, saa han, at der midt paa Vejen var noget galt paa Færde. Det var en Mand, der blev ført bort af to Politibetjente. Til sin store Forbavselse genkendte Andrey i Arrestanten den Bondemand, der for lidt siden havde givet Historien til Bedste om den gule Kat og Forvandlingen.

Manden havde, idet Toget kom forbi — paa sin Maade greben af Synet — knælet ned, bøjet Hovedet og bedt en Bøn for de dømtes Sjæle.

Fangevognten og Mængden, som fulgte den, var draget forbi; Andrey ønskede ikke længer at følge. Han havde faaet sit Budskab! — Mere vilde han ikke. Han saa Toget forsvinde om Hjørnet, og i samme Øjeblik var Gaden næsten tom; han selv gik stille bort i en anden Retning.

Ad ubrolagte Veje, langs Marker og Haver vedblev han at gaa, fuldstændig fordybet i sine Tanker, som han nu var i Stand til roligt at forfølge. Vistnok var disse Tanker stadig yderst sørgmodige, men dog paa en hel anden Maade end før og af ganske andre Grunde end om Morgenen.

Men pludselig var det, som gik der et Stik igennem hans Hjerter, det bankede voldsomt, og hans Strube snørede sig krampagtigt sammen. Han følte det — ikke som en Formodning, men som en fast, urokelig Kendsgerning, at i dette Øjeblik var alt forbi deroppe paa den frygtelige, sorte

Forhøjning! Han sank ned paa en lille Jordhøj og bedækkede sine Øjne med Hænderne.

Et Øjeblik senere gik han hurtigt, næsten løb tilbage til Byen, han kunde ikke udholde at være alene.

I Hovedkvarteret havde der efterhaanden samlet sig en Del af Partiets Folk; mange af dem kom først langt ud paa Aftenen, de fleste af Kvinderne savnedes. Iblandt de Mænd, der var til Stede, opdagede Andrey Georg — den sidste, han havde ventet at træffe her!

Sektionen i St. Petersborg havde faaet Meddelelsen om Eksplosionen og de deraf følgende Begivenheder endog lidt før end Andrey selv, idet Opdagelsen af Anslaget øjeblikkelig var bleven telegraferet til Central-Politikontoret i Hovedstaden og derfra hemmeligt bragt Ligaen. Samtidig fik man at vide, at Andreys Ophold i Dubravnik ikke længer var nogen Hemmelighed, og at en Mængde Spioner, som kendte ham af Udseende, skulde sendes af Sted for at paagribe ham. Alarmeret ved den overhængende Fare, hvori hendes Andrey svævede, havde Tania faaet Georg overtalt til øjeblikkelig at rejse til Dubravnik for i hvert Fald at vinde en Dags Forspring for Forfølgerne.

150

Georg sagde imidlertid ikke straks dette til Andrey, men nøjedes med at trykke hans Haand. Saa rykkede han lidt til Side paa Sofaen, hvor han sad, for at gøre Plads til Vennen, og begge lyttede til den Mand, der netop var i Færd med at aflægge sin Beretning for Forsamlingen.

Det var „Onkel“, som talte — en midaldrende Herre med et glat skægløst Ansigt. Som Følge af sin Stilling som civil Politiembedsmand havde han Ret til Adgang til den sorte Forhøjning. Han havde denne Dag gjort Brug af sit Privilegium, for at de dødsdømte dog skulde se et Venneansigt iblandt de mange Fjender, og havde saaledes overværet hele den uhyggelige Handling. Med ensformig, hul Stemme, uden nogen som helst Afvigelse eller Kommentar — kun som en simpel Kendsgerning gengav han hele Scenen. To Mænd stod nær den talende, de øvrige seks, syv sad rundt omkring i Værelset, alle aandeløst lyttende, fuldstændig ubevægelige, som stivnede til Automater. Ingen spurgte, ingen gjorde Bemærkninger.

Efterhaanden, som Beretningen nærmede sig sin Slutning, følte Andrey, at Georg rystede som i Feber; han lagde sin Arm fast paa Vennens og tvang ham til at være rolig, for at intet Udbrud skulde afbryde „Onkel“. Georg blev atter Herre over sig selv og hørte den frygtelige Skildring til Ende; men ved de sidste Ord svigtede hans Nerver ham, og han brød ud i en krampagtig Graad.

Andrey greb ham i Skulderen og rystede ham heftigt.

„Hold op med den Kvindegraad!“ sagde han rasende. „Det er ikke med Taarer, men med Blod, at den Slags Skændselsgerninger skal besvares!“

En stor og frygtelig Plan formede sig i dette Øjeblik for Andreys indre Øje, men han sagde intet endnu. Thi denne Tanke maatte tænkes om og om igen, inden den udtaltes i Ord.

Georg faldt efterhaanden til Ro og blandede sig i Samtalen, der førtes mellem Kammeraterne, og som udelukkende drejede sig om Hævnplaner. Generalguvernøren, den kejserslige Anklager og Føreren for Gendarmerne blev udpegede som de „Kandidater“, der ved første Lejlighed skulde falde for de sammensvornes Haand.

Kun Andrey sagde intet; alt dette kunde være meget godt; men hvad førte det egentlig til? Hvad nyttede det at falde over disse Mennesker, som dog alle mere eller mindre var villieløse Redskaber i en højeres Haand? Vilde det rokke ved Despotismen? Nej! Hvis Slaget skal virke, saa maa der sigtes højere — det maa træffe den Mand, som er Grundpillen — Hovedet for hele Systemet!

151

Han hørte ligegyldig Vennernes heftige Ord, som efterhaanden mistede enhver Interesse for ham. Lidt efter rejste han sig og tog Afsked; han gik bort sammen med Georg.

De tilbragte hele Dagen ude, og gik ustandselt. Georg fortalte, hvorfor han var kommen, og det blev bestemt, at de endnu samme Nat skulde afrejse til St. Petersborg — Andrey havde nu intet mere, der holdt ham tilbage i Dubravnik.

„Lad os blot ikke tabe Modet!“ sagde Georg med sin sædvanlige Haabefuldhed — han havde nu ganske overvundet sin Svaghed fra før. „Vor endelige Sejr afhænger udelukkende af, at vi kan bære Nederlag paa Nederlag med tilstrækkeligt Mod!“

„Det er muligt,“ svarede Andrey, „men saa maa vi i hvert Fald sigte højere med vore Slag, end vi hidtil har gjort, for at selve vore Nederlag kan gøre Epoke!“

„Hvad mener du med det?“ spurgte Georg; hans hurtige Blik havde opfanget noget ubeskriveligt, noget, han aldrig før havde set i Vennens Ansigt.

„Det skal du faa at vide, naar Tiden kommer!“ svarede Andrey undvigende og afbrød Samtalen.

III. KAPITEL.

I Fængslet.

Da de vendte tilbage, fandt de Vatajko ventende utaalmodigt paa dem — ogsaa David var der, mere nedbrudt og sørgmodig, end Andrey nogen Sinde havde set ham.

„Hvor kedeligt, at I ikke kom før!“ var Vatajkos første Ord. „„Onkel“ har været her for at spørge efter dig, Andrey.“

„Hvad vilde han mig?“

„Han vilde tale med dig om et Brev fra Zina!“

„Et Brev fra Zina! Hvor er det? Gav han dig det ikke?“

„Nej, det er just Sagen, han kan ikke faa fat paa det uden at have et Par Ord med fra dig. Slutteren har ved sædvanlig Tid været i Værtshuset i Dag, men du kom ikke.“

152

Det var sandt nok, Andrey mente ikke, at der nu var mere at gaa efter.

„Saa vil jeg straks se at opsøge Slutteren!“ sagde Andrey.

„Det er der ikke Tid til nu! Saa kommer du for sent til Toget!“ mente Georg.

„Saa lad Toget køre — for mig gerne! Hvis jeg ikke kan træffe Manden i Aften, saa venter jeg til i Morgen!“ sagde Andrey bestemt.

Tidlig næste Morgen gik Vatajko til Slutterens Hjem for at aftale et Møde midt paa Dagen, men vendte tilbage med uforrettet Sag. Manden havde Fængselstjeneste hele Dagen og kom først hjem sent paa Aftenen, hans Kone vidste intet om Brevet.

Det var en kedelig Meddelelse, thi det betød i det mindste endnu en Dags Udsættelse — en Risiko, Andrey ikke turde løbe, naar han vilde undgaa Spionerne.

„Jeg vil forsøge at træffe Manden i Fængslet!“ sagde han efter nogen Overvejelse.

„I Fængslet! Er du rigtig klog!“ udbrød Vatajko.

„Ja, hvorfor ikke? Det er i Dag de politiske Fangers Modtagelsesdag. Jeg vil gaa hen til Varia Voinova og følge med hende, naar hun som sædvanlig aflægger sit Besøg hos Søstrene Dudorov.“

Denne Varia Voinova var velkendt iblandt dem alle og gik almindeligt under Navnet „de bedrøvedes Moder“. Hun var Enke efter en Læge med frisindede Anskuelser og havde sat sig til Opgave ved de Midler, der stod til hendes Raadighed, saa vidt det laa i hendes Magt, at lette Tilværelsen for de politiske Fanger og var i den Anledning en kendt Gæst i Fængslet.

„Men du vil straks blive genkendt og øjeblikkelig ført i Arrest!“ sagde Georg.

„Aa nej!“ svarede Andrey smilende. „Intet Menneske falder paa at søge mig i Fængslets Modtagelsesværelse. Det ser kun farligt ud. Jeg maa have det Brev, førend jeg rejser!“ tilføjede han alvorligt.

Uden at vente paa yderligere Indsigelse skyndte Andrey sig bort.

De politiske Fangers Besøgstid var mellem Klokken to og fire. Lidt før to var Andrey ved Varia Voinovas Side i Nærheden af Fængslet, den store, stygge Bygning, der for ham gemte saa mange Minder. I Haanden bar han en lille Pose med Fødemidler og nogle Bøger, han havde laant i et Lejebibliotek. Varia, som af Erfaring vidste, hvor uhyre simple de Formaliteter var, som man havde at gennemgaa for at faa Lov til at besøge en Fange, var beredvilligt gaaet ind paa Andreys Idé og mente ogsaa, at han ikke løb nogen særlig Fare derved.

153

Skildvagten aabnede Porten og lukkede den atter omhyggeligt efter dem — Andrey var inden for Løvens Klør! Et Øjeblik paakom der ham en uhyggelig Følelse af Hjælpeløshed, han var til Mode som en Mand, der pludselig kastes i et Fangetaarn. Saa saa han op og lyttede. En undertrykt Mumlen af mange Stemmer hørtes rundt omkring, men alting var mørkt. De befandt sig i en lang, overbygget Gang med svære Jerngitterporte for hver Ende, og kun igennem disse trængte Lyset sparsomt ind. Denne Gang, som førte ud til en Gaardsplads, der var indrammet af selve Fængselsbygningerne, tjente som en Slags Venteværelse for de besøgende.

Efterhaanden, som Andreys Øjne vænnede sig til Halvmørket herinde, saa han en Mængde Mennesker — Mænd, Kvinder og Børn, hobede sammen bag Jerngitterne paa begge Sider af Gangen. Flertallet af disse besøgende skulde til de almindelige Forbrydere. Men i et Hjørne til højre Side for Indgangen stod der en Samling Mænd og Kvinder, hvis Dragter viste, at de hørte til den mere „privilegerede“ Klasse, og som desuden adskilte sig fra de øvrige derved, at de fleste af dem holdt Blomster, Pakker eller Bøger i Haanden. Det var Folk, der vilde besøge „de politiske“.

Varia gik hen til dem, fulgt i nogen Afstand af Andrey. Hun syntes at kende dem alle og vekslede Hilsener og Haandtryk med de fleste. En bleg, mørkhaaret Dame, som holdt en ti-tolv Aars Dreng ved Haanden og havde en Kurv med Blomster paa Armen, optog hende lidt længere end de andre.

„Hvilke smukke Blomster De har bragt med!“ sagde Varia. „Giv mig nogle af dem til mine Fanger, jeg har desværre ingen faaet med i Dag!“

Damen rakte hende Kurven, og Varia tog meget uceremonielt Halvdelen af Blomsterne, hvoraf hun rakte nogle til en høj, graahaaret Herre, som stod et Par Skridt fra hende.

„Se her, tag dem til Deres Datter! Der er intet, Fanger sætter saa megen Pris paa som Blomster.“

Derpaa gik hun hen til en ældre Kone, iført en tarvlig Bondedragt med Hovedet indhyllet i et Sirtsestørklæde.

„Har din Søn flere Penge tilbage?“ spurgte hun.

„Ja, lille Mor, han har endnu to Rubler!“ svarede den gamle.

154

I sin Egenskab af Revolutionens barmhjertige Søster havde Varia Bestyrelsen af Fængselsfondet under sig, og det var hendes Pligt at sørge for, at alle Fangerne, rige og fattige, fik hver sin Del

af Penge, Bøger, Linned o.s.v.

„Hvem er den Dame med Drengen ved Haanden?“ spurgte Andrey, da Varia atter kom tilbage til ham.

„Det er Advokat Palizins Hustru,“ svarede hun. „Han skal sendes til Minerne i Sibirien, og hun følger ham. Stakkels Kone, det vil blive drøjt for hende; thi hun maa lade Drengen blive tilbage her,“ og Varia fortalte videre uden først at blive spurgt.

Den gamle Herre var en Købmand fra Byen, som skulde følge efter sine to ældre Søstre til Øst-Sibirien. Bondekonen var Moder til en ung, lovende Knøs, og saa fremdeles; alle disse Mennesker, hvilken Klasse de end tilhørte, var knyttede sammen ved en stor fælles Sorg.

Raslen af Kæder og Laase, der blev lukkede op, afbrød deres Samtale. Den inderste Port aabnedes og gav Plads for en Afdeling almindelige Fanger, der skulde ud af Fængslet. De passerede Gangen og blev lukkede ud af den sidste Port, som atter forsvarlig stængedes efter dem. Derpaa laa alt i det tidligere Halvmørke. Nu og da viste der sig ved Døren, der førte ind til Kontorerne, en Konstabel, der raabte Navnene op paa dem, hvis Tur det var til at tage imod Besøg.

„Der er endelig Mikael Evgrafich!“ udbrød Varia.

I dette Øjeblik viste der sig en høj, svær Politi-Officer i Døren ind til Kontorerne.

„Er der Gæster til „de politiske“?“ raabte han højt.

Varia gik op ad de faa Trappetrin, der førte til Døren, og hilste paa Officeren som paa en gammel Bekendt.

„Jeg har bragt en Broder af Søstrene Dudorov med mig i Dag, Mikael Evgrafich!“ sagde hun.

„Han er for et Øjeblik siden kommen hertil fra Moskva blot for at se sine Søstre. Desværre maa han rejse igen i Morgen, saa der var ikke Tid til at faa Adgangstilladelse for ham; men jeg er vis paa, at — —“

Officeren kastede et prøvende Blik paa „Broderen“, som imidlertid var traadt frem og bukkede høfligt.

„Skriv hans Navn op inde i Kontoret!“ afbrød han hende kort; „men lad det ikke hænde oftere! De ved, at det er imod Reglementet!“

En gammel, skaldet Herre, som et Øjeblik før var kommen ind, havde imidlertid nærmet sig og betragtede Andrey med et mistroisk forskende Blik.

„Jeg beder Dem undskylde, min Herre,“ sagde han til Officeren, „men ogsaa jeg kommer for at besøge Søstrene Dudorov, mit Navn er Timothy Dudorov, jeg er en Onkel af dem!“

„Jeg kan ikke tillade flere Visitter i Dag til de to Søstre!“ svarede Officeren kort.

„Men jeg har min Adgangstilladelse, og det er mine Niecer! — Jeg synes, naar en fremmed kan faa Lov —“

Officeren havde imidlertid allerede vendt Ryggen til ham og var forsvunden ind i Kontoret uden at høre videre paa ham.

„Nej, det er uhørt,“ udbrød den gamle vredt. „Jeg gaar lige ind paa Kontoret og klager —“

„Saa vær dog stille, Menneske!“ hviskede Varia og greb ham heftigt i Armen. „Det er Mashas Kæreste, de elsker hinanden over al Beskrivelse, og han vil gifte sig med hende, saa snart hendes Skæbne er afgjort. Det er for at træffe Aftale med hende om den Sag, at han kommer i Dag. De vil da vel ikke ødelægge deres Lykke ved at gøre Skandale her? Vær bare stille og stol paa mig! Jeg skal nok faa ordnet det saaledes, at De ogsaa kommer ind.“

„Naa, hænger det saadan sammen!“ sagde den gamle venligt. „Det kunde De jo straks have sagt mig!“

Varia forsvandt ind i Kontoret, og den gamle gik hen til Andrey og trykkede hjerteligt hans Haand.

„Jeg kender Deres Hemmelighed, unge Mand,“ sagde han, „og ønsker Dem al mulig Lykke! Jeg skal ikke forhindre Deres Møde med Masha! De kan hilse hende mange Gange fra Onkel Timothy!“

Da Varia kom tilbage, fandt hun de to Mænd i fredelig Samtale. Hun havde faaet ordnet det saaledes, at de to Søstre blev bragte ind hver for sig; den gamle Herre skulde tale med den yngste, og hun og Andrey med Masha.

Et Øjeblik efter blev den gamles Navn raabt op, og da han et Kvarters Tid senere kom ud, hviskede han glædestraalende til Andrey: „Masha er forberedt paa Deres Komme! Jeg lod et Par Ord falde derom til Katia!“

Nye Hold besøgende blev indladte, en for en — Fædre, Mødre og Hustruer — alle gik hurtigt, hver især med sin Pakke eller Blomsterbuket. Naar de vendte tilbage, havde de ingen Pakker og ingen Blomster mere, men kun et uendelig sørgmodigt Udtryk i deres Ansigt. Enkelte var fuldstændig knuste, skønt de gjorde deres Bedste for at holde sig tappert. En for en, som blege Skygger forsvandt de i den halvmørke Gang. Andrey var dybt greben ved dette Syn; bag hvert enkelt af disse Ansigter læste han den skjulte Tragedie, og det forekom ham, at han aldrig i sit Liv havde set saa megen Sorg og Lidelse som i disse to Timer.

Endelig kom Turen til ham og Varia.

„Denne Vej!“ sagde hun og førte ham hurtigt igennem en Række mørke Gange ind i et stort, lyst Rum, der mere saa ud som en Forsal end som et Værelse. Til begge Sider fra Indgangsdøren løb to Afdelinger, som nærmest kunde betegnes som to uhyre Bure. Et tæt Staaltraadsnet, som ved nærmere Eftersyn viste sig at være dobbelt, idet der med fire, fem Alens Mellemrums atter var et lignende, spærrede ind til disse Afdelinger. Imellem de to Gitre gik en Skildvagt op og ned, og i Rummet selv sad der to andre, som saa meget søvnige ud.

„Hvor er Fangerne?“ spurgte Andrey.

„De bliver straks førte ind. Vi skal først efterses,“ sagde Varia.

En af Skildvagterne rejste sig og sagde, at hvis de havde bragt noget med til Fangerne, maatte de aflevere det til den vagthavende Skildvagt, som skulde undersøge det. Denne Skildvagt var ham, der gik op og ned mellem Gitrene, og netop den Mand, som Andrey ønskede at træffe.

Han rakte sin Pakke ind igennem en Luge og sagde højt: „Til Søstrene Dudorov!“

Manden kastede et ligegyldigt, sløvt Blik paa den besøgende og begyndte langsomt at aabne Pakken.

„Jeg maa have mit Brev i Dag,“ hviskede Andrey.

Manden syntes intet at have hørt, men var tilsyneladende ganske optaget af at skære en stegt Kylling i to Dele for at forvisse sig om, at intet Budskab var skjult inden i den.

„I det bageste Værelse — under den gamle Kiste!“ sagde han lidt efter uden at se op.

Varia talte allerede med Masha Dudorov, der med ligblegt Ansigt lænede sig til Gitteret.

„Naa, det er altsaa dig, der er min Kæreste!“ sagde hun smilende, da Andrey kom hen til dem. „Jeg kunde ikke forstaa, hvad Onkel havde ment med sine Ord til Katia!“

„Hvordan har Katia det, og hvordan gaar det eder begge?“ spurgte han.

Hun fortalte, at de begge var raske og vistnok snart vilde blive sendte til Sibirien — de vidste allerede, til hvilken Mine de skulde. Andrey havde flere Venner deroppe og bad hende tage Hilsener med.

157

De talte i en hurtig, hviskende Tone, uforstyrret af deres Ven Vogteren, der lod, som om han intet hørte.

Masha bad derpaa Andrey om at hilse alle Vennerne, der blev tilbage, og udtalte sluttelig i varme Ord et Ønske om, at han endnu længe maatte beholde sin Frihed og være i Stand til at udrette mere for den store Sag, end hun og Søsteren havde været i Stand til.

Den usædvanlige Samtale bragte Mashas Nabo inden for Gitteret til at studse, og han sagde hviskende et Par Ord til den unge Pige, som derpaa henvendte sig til Andrey.

„Min Nabo, Palizin, ønsker at hilse paa dig!“

Den lille, energisk udseende Mand med de skarpe Ansigtstræk var altsaa den bekendte Revolutionist, den forhenværende Dommer Palizin! Andrey burde for Resten have kunnet tænke sig det; thi uden for Gitteret stod Damen med Drengen, der for nylig var bleven vist ham som Fru Palizin.

Andrey sagde, at han glædede sig over at gøre hans Bekendtskab, selv om det var under disse uhyggelige Forhold, og udtalte sin Beklagelse over, at de ikke mødtes begge to paa denne Side af Gitteret.

„Naa, hvem ved, hvorledes det kan gaa!“ sagde den uforsagte Frihedsmænd med et stolt Kast med Nakken. „Vi mødes nok udenfor en Gang! Fængselsmurene er høje, men en Ørn stiger dog endnu højere! I hvert Fald vil min Dreng der snart træde i mine Fodspor!“ Han pegede paa Drengen, hvis Kinder farvedes af en dyb Rødme.

Men pludselig afbrødes deres Samtale ved, at en Stemme fra den anden Del af Rummet raabte: „Andrey, Andrey!“

De to halvsovende Skildvagter fo'r i Vejret, og alle Hoveder vendte sig i Retning af den, der havde raabt; Varia stod stiv af Skræk.

I Afdelingen lige over for stod en Fange og vinkede ivrigt ad Andrey, som nu gik over Gulvet hen til ham.

„Hvad? Mitia? Er det dig? Hvorledes kommer du her?“

Fangen var en tidligere Studiekammerat og Ven af Andrey og den sidste, han ventede at træffe paa dette Sted.

Vagten traadte til.

„Gaa tilbage til Deres Plads, min Herre!“ sagde han barskt. „Det er forbudt de besøgende at tale med andre Fanger end dem, de har Adgangstilladelse til.“

„Jeg beder undskyldte!“ sagde Andrey høfligt, men viste desuagtet ikke synderlig Iver for at gaa sin Vej.

158

„Det er nu det tredje Aar, at jeg er her, kun paa Mistanke!“ hviskede Fangen hurtigt. „Jeg har Brystsyge! Lægen siger, at der kun er en Ottendedel af Lungen tilbage,“ tilføjede han triumferende og med høj Stemme, som om det var en stor Lykke, der forestod ham.

Et voldsomt Hosteanfald afbrød ham, og i samme Øjeblik lød Signalet, der betegnede, at

Besøgstiden var til Ende; Fangerne blev førte bort, og de besøgende maatte gaa.

Udenfor i Gangen var der Larm.

„Hvad er der i Vejen?“ spurgte Varia noget angst.

„Det er en ny politisk Fange, der bliver bragt ind!“ forklarede Fru Palizin.

I dette Øjeblik saa man i den nederste Ende af Gangen. Gendarmen i Færd med at aabne den yderste Port.

For Andrey frembød det ikke nogen særlig Fare at vise sig iblandt de almindelige Fængselsbetjente, da ingen af dem — med Undtagelse af den ene, der var hans Ven — kendte ham af Udseende; men helt anderledes forholdt det sig med Gendarmene! Han havde al Grund til at holde sig saa meget som muligt paa Afstand fra dem. Men gjort tryk ved den saa heldig overstaaede Visit og ivrig efter at se, hvem Fangen var — det kunde jo være en af Vennerne — glemte han i dette Øjeblik at iagttage den nødvendige Forsigtighed. Lænet op imod Jernstangen tog han Plads i Gangen nogle faa Skridt fra Porten. Et Øjeblik efter rullede Transport-Baaren ind, og i det fulde Dagslys, som nu faldt paa det lille Gittervindue i Baaren, saa han den ulykkelige Bombemands udtærede, spøgelseagtige Træk! Efter tre Dages Ophold paa et Hospital ansaa man ham for tilstrækkelig restitueret til at kunne forflyttes til Fængslet.

Saa optaget var Andrey af dette uventede Møde, at han ikke bemærkede, at han selv var Genstand for en temmelig skarp Iagttagelse. En rødskægget Gendarm, der gik efter Fangevognen, havde flere Gange set forskende hen paa Andrey og pressede sig nu imellem Jernstangen og Baaren frem til en af Gendarmene, der gik forbi.

Et Øjeblik efter vendte de tilbage, men da var Andrey forsvunden. Uden at give sig Tid til at vente paa Varia var han hurtigt smuttet ud igennem Porten. Han længtes efter at faa fat paa det dyrebare Brev, som ventede paa ham i Slutterens Hus.

Skildvagten uden for Porten, der som de andre havde været optaget af at stirre paa Transportbaaren, havde ikke lagt Mærke til, at Andrey gik, og da Gendarmene spurgte, om nogen var gaaet ud, forsikrede han højt og helligt og i god Tro, at ingen i Løbet af de sidste fem Minutter havde forladt Vestibulen.

159

IV. KAPITEL.

Den store Beslutning!

I Hovedkvarteret modtoges Andrey med Glædesudbrud af Georg og Vatajko, der i Ængstelse havde afventet hans Tilbagekomst.

St. Petersborger-Toget kørte Klokken halvti, der var ingen Tid at spille.

Hurtigt pakkede de deres Ting sammen. Man blev enig om, at Vatajko skulde køre forud til Banen med Tøjet — to smaa Kufferter og en Vadsæk — tilstrækkeligt til at give dem Udseende af at være almindelig rejsende — og tage Billetterne, belægge deres Pladser og derpaa gaa dem i Møde. Da Andreys Stilling var meget udsat, burde han ikke vise sig paa Stationen førend i sidste Øjeblik.

Længe før Andrey og Georg havde ventet, kom Vatajko dem i Møde. Han havde ingen Billetter taget, han erklærede, at det var ganske umuligt for Andrey at rejse med Toget. Der var ikke Tvivl om, at man var paa Jagt efter ham. Stationen var fyldt med Politi; ved Indgangen var der posteret to civilklædte Individuer — rimeligvis Spioner, som kendte ham — der stirrede hver enkelt, som kom, hensynsløst ind i Ansigtet. Hvis han viste sig, vilde han straks blive nappet.

Af den Grund havde Vatajko anbragt Bagagen i Garderoben og kom nu for at foreslaa en anden Plan. De skulde køre med Vogn til en af de nærmeste Stationer og rejse derfra — David kunde imidlertid tage med Toget og være der for at advare dem, hvis ogsaa der skulde vise sig at være Ugler i Mosen.

Andrey var adspredt og nedtrykt. Besøget i Fængslet og Zinas Brev havde bragt yderligere Uro i hans forud saa oprørte Sind, og han var kun lidet interesseret i, hvad der foregik omkring ham. De fulgtes alle tre ad; efter adskillig Talen frem og tilbage blev Georg og Vatajko enige om, at det dog vist var sikrest, at de begav sig til Fods til den nærmeste Station, som var fem Mile borte; kun maatte de da se at faa fat paa nogle andre Dragter; thi det vilde se mistænkeligt ud, om „fine Herrer“ rejste til Fods. Vatajko kendte to Snedkere — Brødrene Shigaev — som han var sikker paa vilde hjælpe dem. Han tilbød straks at gaa til dem for maaske endnu samme Aften at kunne bringe de nye Klæder; i saa Fald vilde de kunne komme af Sted tidlig næste Morgen.

160

Henad Midnat vendte Vatajko tilbage til Hovedkvarteret med en stor Bylt, der indeholdt de fornødne Klæder til Andrey og Georg og to Lærredssposer med Værktøj, saadant som rejsende Snedkersvende i Almindelighed medfører. Men det bedste af det hele var dog to Passer, som Snedkerne havde laant ham paa den Betingelse, at de straks blev sendte tilbage, naar de rejsende var komne til St. Petersburg.

De gik alle tre til Ro for at faa nogle Timers Hvile, inden de begyndte paa deres Vandring. Men det var ikke Andrey muligt at sove, de sidste Dages frygtelige Begivenheder forfulgte ham uafbrudt.

Hvilken Mængde Ofre! Zina — Boris — Vasily og Botcharov — alle døde! Og Masha, Katia og saa mange, mange andre levende begravede! Ogsaa han vilde en skøn Dag staa for Tur, han kunde ikke haabe til evige Tider at undslippe Politiet. Og hvad hjalp saa alle disse Ofre? Havde de i Virkeligheden forbedret Sagen?

Aa, jo! Alle disse Mennesker var ikke døde for intet! Det var Tirailleurerne, hvis Opgave det havde været at skræmme det store Uhyre op af sin Ro, og det blev nu de efterlevendes Sag at fortsætte Arbejdet — at bekæmpe og overvinde Uhyret.

Den Idé, som under „Onkels“ Fortælling vagt og usikkert havde formet sig for ham, slog nu som en fuldt moden Plan ned i ham.

Kampen mod Selvherskerdømmets krybende Lejesvende skulde være forbi, Slaget maatte rettes mod Czaren selv! Og han — Andrey — var Manden, der skulde gøre det!

Halv paaklædt og paa bare Fødder — for ikke at vække Georg — gik han op og ned ad Gulvet.

„Tania!“ raabte pludselig en Stemme i ham, og hans Hjerter snøredes sammen i Fortvivlelse og Angst. Men kun et Øjeblik varede hans Svaghed! Hvad betød deres egne personlige Lidelser i Forhold til hele det uhyre Lands ubeskrivelige, uendelige Lidelser? Desuden — Tania var ikke alene hans Hustru, men hans Kammerat og medkæmpende! Hun vilde billige hans Beslutning og have tilstrækkeligt Mod til at bære sin Del af Byrden.

161

Han standsede brat midt i Værelset — hans Øjne flammede i vild Begejstring, der laa en ubøjelig Vilje i hans Ansigt, og han rakte begge Hænder frem med samme Gestus, som da han saa Zina paa Fangekærren.

Beslutningen var tagen og var uigenkaldelig; nu kunde han tale om den.

Han vækkede Georg og fortalte ham, i hvilket Ærinde han rejste til St. Petersborg. Georg syntes at blive mere bedrøvet end begejstret ved Meddelelsen; han tænkte paa Tania. Men han kunde ikke lade være med at give Andrey Ret i hans Argumenter, og det var alt, hvad Andrey i Øjeblikket forlangte af ham.

De vækkede Vatajko, som sov i et tilstødende Værelse, og begyndte derpaa at gøre sig i Stand til Rejsen. Man blev enig om ikke at forlade Byen før Klokkeren otte, den Tid, da Bønderne vender tilbage fra deres Markedsforretninger. I Værktøjssækkene fandt de blandt andet to smaa Haandøkser, som de stak i Bæltet, de gav dem mere Udseendet af rejsende Haandværkere og kunde desuden i Nødstilfælde benyttes som Værge. Det eneste, som ikke passede til Forklædningen, var deres Fodtøj. — Vatajko havde et Par langskaftede Jagtstøvler, som Georg kunde passe; men Andrey var nødt til at gaa i sine egne Fjersko.

Da de nærmede sig Byens Port, saa de til deres Overraskelse to Politibetjente staa opstillede der. Siden Ophævelsen af Brændevins-Monopolet havde der aldrig været Vagt ved Byens Porte — det maatte altsaa have sin særlige Grund.

En Bondekone, som kom bærende med en tom Kurv, hvori hun havde anbragt sit Barn, fik Lov til uhindret at passere. Derefter kom to ældre Mænd, som begge paa det omhyggeligste blev undersøgte, inden de slap igennem. Ikke saa let slap en yngre Haandværker fra det, med ham opstod der en formelig Strid. Han syntes at have besvaret Gendarmernes Spørgsmaal uforskammet; thi pludselig fo'r en af dem løs paa ham med knyttet Næve; den unge Mand parerede behændigt Slaget og løb under djærve Eder sin Vej saa hurtigt, han kunde.

Dette saa ikke meget lovende ud for vore to rejsende.

„Vi maa være belavede paa det værste!“ sagde Georg.

„Overlad bare alt til mig! Vi skal nok slippe igennem!“ svarede Andrey.

De var nu lige ved Porten og følte de to Vogteres Øjne hvile forskende paa sig — Andrey især syntes at være Genstand for deres Opmærksomhed.

162

„Stop!“ sagde den ene — en lille, kortbenet Fyr — og stillede sig i Vejen for dem.

„Hvem er De? Og hvor skal De hen?“ spurgte han.

„Vi er Snedkere, der er paa Vejen til vor Hjemstavn!“ svarede Andrey i samme Aandedræt.

„Deres Navn, Adresse, Fødested? Hvor længe har De opholdt Dem her i Byen?“ spurgte han.

Andrey besvarede roligt alle disse Spørgsmaal, han havde omhyggeligt studeret sine Passer.

„Hvorfor er De ikke rejste med Banen? Det plejer alle at gøre nu til Dags!“ spurgte han videre.

„Jeg antager, at Vejene er til for enhver!“ svarede Andrey kort — han mente, det var bedst at lade fornærmet.

„De gjorde bedre i at passe lidt paa Deres Mund!“ sagde den anden. „Har De Pas?“

„Ja, naturligvis har jeg Pas!“

„Vil De lukke Deres Sække op, saa at jeg kan se, hvad der er i dem!“

„Der er i hvert Fald ikke noget, der tilhører Dem,“ svarede Andrey mere og mere gnaven — „De spilder bare Tiden for os!“

„Gør, som jeg siger, og se, at du kan rappe dig!“ brummede Politimanden.

Andrey trak paa Skuldrene og aabnede med en halv fortrædelig, halv haanlig Mine sin Sæk.

Betjenten undersøgte Indholdet og vendte sig derpaa mod Georg.

„Og hvem er saa De?“ spurgte han i en langt roligere Tone.

„Jeg hedder Semen Shigaev og skal ogsaa hjem!“

„Saa er De vel Brødre?“

„Halvbrødre!“ svarede Georg; det faldt ham ind, hvor lidt de lignede hinanden.

Imidlertid var der kommet flere Folk til, der skulde igennem Porten og altsaa ogsaa maatte undersøges.

„De kan gaa!“ sagde Politibetjenten og vinkede affærdigende med Haanden.

Andrey tog atter sin Sæk paa Ryggen og belavede sig paa at fortsætte sin Vej. Men den anden Betjent, en høj, koparret Fyr, gik hurtigt hen til sin Kollega og hviskede ham et Par Ord i Øret, hvorpaa denne sprang frem foran Andrey, spærrede Vejen for ham og raabte:

„Halløj — Stop igen! De kommer til at følge med paa Stationen!“

„Hvad skal jeg paa Stationen?“ spurgte Andrey. „Jeg er hverken gal eller drukken, og mit Pas er i Orden.“

„Det skal De nok faa at vide! Min Pligt er det kun at standse Dem her!“

Sagen begyndte at antage et uhyggeligt Udseende. Det vilde være let nok at slaa disse to Karle ned; men hvorledes skulde man undslippe til Fods, paa aaben Landevej og i fuldt Dagslys?

Medens Andrey hurtigt oversaa Terrainet omkring dem, begyndte han heftigt og højlydt at protestere mod denne Behandling. Han var kendt for at være en ærlig Mand og havde de bedste Vidnesbyrd fra sine Mestres.

„Semen!“ sagde han til Georg. „Løb hen og bed Hr. Arkipovs Forvalter om at komme et Øjeblik herhen! Det er ikke langt herfra,“ forklarede han Betjenten og nævnede en af de nærmest liggende større Gader.

Lovens Haandhæver syntes ikke at ville gøre Indsigelse imod denne Plan, han havde ingen særlige Instruksers for dette Tilfælde, men Georg rørte sig ikke af Stedet, han forstod godt, at Andrey blot vilde se at faa ham bort og i Sikkerhed.

„Jeg har ikke stor Lyst til at gaa!“ sagde han betænksomt. „Efim Gavrilich er en sær Patron — han bliver bare gnaven, hvis man ulejliger ham for en saadan Bagatel!“

Andrey forstod, at Georg ikke lod sig sende bort.

„Nuvel, saa lad os straks gaa til Stationen! Vi har daarlig Tid!“ sagde han til Gendarmene.

Det var ham om at gøre saa hurtigt som muligt at komme væk fra Stedet, thi der var allerede fuldt af nysgerrige omkring dem.

„De har at vente, til Patrouillen kommer!“ sagde deres Cerberus kort. „Vi kan ikke forlade vor Post for Deres Skyld!“

Andrey og Georg satte sig roligt paa Grøftekanten nogle faa Skridt borte og tændte deres Piber.

Da Mængden ikke længer hørte nogen Strid, gik snart hver til sit — selv Gendarmene syntes at miste Interessen for deres to Fanger. Men Patrouillen kunde hvert Øjeblik komme.

„Stik et Guldstykke til den Slyngel!“ hviskede Georg ind imellem to dygtige Drag af sin Pibe.

Andrey nikkede; han havde selv tænkt, at de maatte forsøge Bestikkelse. I et Øjeblik, da der ikke fandtes Mennesker i Nærheden, vendte han sig imod Betjenten:

„Hør en Gang, gode Ven! Hvad vil De have for at lade os gaa i Fred?“ spurgte han.

„Hvor meget vil De give?“ spurgtes der tilbage.

Andrey rakte et Par Kobbermønter frem — et alt for stort Tilbud vilde i dette Tilfælde kunne vække Mistanke.

„Nej, min Ven! det er for lidt! Vi er to Mand til at dele. Giv os en Rubel!“

„Det er godt nok sagt! Men tror De maaske, at jeg har mange Rubler at kaste bort. Her er en halv Rubel! Det er meget for meget; men jeg har ikke Tid til at staa her og prutte med dem.“

De var atter fri Mænd. I den første Landsby, de kom til, lejede de et lille Enspænder-Køretøj og ankom ved Middagstid til Jernbanestationen. Her ventede David paa dem med den gode Nyhed, at Vejen var klar, og ikke længe efter dampede de af Sted til St. Petersburg.

* * *

Tania havde imidlertid tilbragt en frygtelig Tid; i de fire Dage havde hun været fuldstændig uden Underretning fra Andrey, som indtil da regelmæssigt hver Dag havde sendt hende en Avis fra Dubravnik — selvfølgelig Byens mest konservative. — Andrey turde ikke paa anden Maade staa i Forbindelse med hende; men for Tania var denne lille, dumme Avis en dyrebar Skat, fordi den bragte Hilsen og Bud om, at hendes Andrey endnu var uskadt.

Men den skæbnsvangre Eksplosion i Bombemandens Hus, som med et Slag kulkastede alle Planer, og de derefter følgende frygtelige Begivenheder havde til den Grad opfyldt Andreys Sind, at han rent havde glemt at sende det lille Blad til Tania, desuden troede han, at Georg havde skrevet.

Imidlertid var Aviserne i Hovedstaden fyldte med de mest alarmerende Meddelelser, som alle drejede sig om Andrey. Snart hed det sig, at han var arresteret i sit Hjem — saa paa Jernbanen

og saa i Byen paa aaben Gade. Rygterne blev vildere og vildere, og den Masse Arrestationer, der foretoges, viste, hvor ivrigt man var paa Jagt efter ham.

Andrey kunde selvfølgelig ikke være bleven arresteret samtidig paa flere Steder; men var det tænkeligt, at han kunde være paa fri Fod uden at sende hende nogen Meddelelse?

Da David kom op til Tania for at fortælle hende, at Andrey om et Øjeblik vilde følge efter — han var kun gaaet til Hovedkvarteret for at skifte Dragt —, vilde hun næppe tro paa Rigtigheden af hans Ord. Men da David smilende forsikrede hende, at han for et Øjeblik siden havde forladt hendes Mand i levende Live, og at de havde gjort Rejsen sammen fra Dubravnik hertil, opklaredes hendes blege, forgræmmede Ansigt af et lykkeligt Smil.

165

— „Det er jo et rent Mirakel, at han er sluppen helskindet ud af det Helvede!“ sagde hun, da David havde endt sin Beretning.

„Ja, de gjorde det hedt nok for ham,“ svarede David. „De maa sørge for i det mindste i det første halve Aar at holde ham borte fra lignende Affærer, hans Stilling er alt for udsat. Frem for alt maa han ikke forlade St. Petersburg.“

„Jeg skal gøre mit Bedste!“ svarede Tania. „Men jeg frygter desværre, at her heller ikke er synderlig Sikkerhed for ham.“

„Det er alligevel ubetinget det sikreste Sted,“ mente David og tog lidt efter Afsked. Saa snart han var gaaet, løb Tania hen og stillede sig paa Vagt bag Vinduesgardinet — hun kunde herfra overse Gaden i hele dens Længde. Da hun endelig saa ham komme i Drosken, gav hun intet som helst Tegn, men blev staaende ubevægelig; kun hendes lykkestraalende Øjne og smilende Mund sagde ham, at hun havde set ham.

Et Øjeblik senere sluttede Andrey hende i sine Arme og glemte baade Planer og Forsæt, Czaren, Politiet og Sammensværgelser — alt forsvandt i den jublende Følelse af at være elsket og elske igen.

„Du kære!“ hviskede hun ved hans Bryst. „Jeg troede aldrig, at jeg skulde have set dig igen!“

„Det gjorde du Uret i!“ sagde han smilende. „Jeg lovede dig jo at komme fri og frank tilbage!“ Han sad i en Lænestol, hun paa hans Skød. „Men hvor mager og bleg du dog er bleven!“ sagde han. „Har du været syg?“

„Nej; men det har været en frygtelig Tid for mig!“ svarede hun. „Men nu er det alt sammen glemt!“ tilføjede hun fornøjet og fortalte smilende om alle sine Ængstelser.

„Tilgiv mig, du søde! Nu ser jeg først, hvor styg jeg har været imod dig!“ sagde han.

„Bryd dig bare ikke om det! Det var dumt af mig straks at tro det værste. Næste Gang skal jeg være mere fornuftig —“

Men ved den pludselige Tanke om, at hun maaske atter skulde gennemleve noget lignende, udbrød hun i en ganske forandret Tone, idet hun klyngede sig til ham: „Nej! nej! Vi vil aldrig mere skiller! Hvorfor skal vi ogsaa det? Jeg kan paa saa mange Maader være dig behjælpelig. Jeg er jo dog ingen Kryster — er jeg vel?“

166

Og idet hun lagde begge sine Hænder paa hans Skuldre, bøjede hun sig spøgefuldt tilbage, saa at han kunde se hende lige ind i Ansigtet.

„Nej, det er du ikke,“ svarede han og kyssede hende.

„Det er heller ikke Faren, jeg frygter,“ vedblev hun. „Eller har jeg maaske nogen Sinde ænset den, naar du var her hos mig? Nej, det er Uvisheden, der er saa frygtelig. — Du aner ikke, hvad jeg har lidt, mens du var borte. Jeg levede i en eneste Spænding, indtil Posten havde bragt mig den stakkels „Dubravnik Tidende“, og naar jeg saa endelig havde faaet den, sagde jeg til mig selv, at du jo godt kunde være bleven arresteret et Øjeblik efter, at du havde sendt den — og saa var det lige galt! — Og saa de frygtelige Dage, da der slet ingen Avis kom mere — Aa Gud, alle de rædselsfulde Muligheder, jeg tænkte mig — Men det er stygt af mig at tale om dette! — Jeg ved godt, at du ikke længe vil holde dig i Ro; men du maa love mig, at hvad end din næste Opgave bliver — selv om den bliver langt værre end den sidste i Dubravnik —, saa vil du tage mig med dig? Ikke sandt — du vil give mig Lov til at dele enhver Fare med dig?“

Hun saa paa ham med et ømt bedende, men dog saa tillidsfuldt Blik, som om den Mulighed var helt udelukket, at han kunde afslaa hendes Bøn.

Andrey svarede intet, men betragtede i stum Sorg det yndige, uskyldige, unge Ansigt foran sig. Tania havde ved sit Spørgsmaal selv brudt den Fortryllelse, som et Øjeblik havde holdt alle Skyer borte. Pludselig stod atter den sidste Nat i Dubravnik lyslevende for ham — han mindedes den store Beslutning, han havde fattet, og vidste atter, at han var en dødsdømt Mand. Lykke, Venskab og Kærlighed var ikke mere til for ham! — Den Opgave, han nu havde foran sig, tillod intet Medarbejderskab og havde som Udgang kun Døden.

Den eneste Delagtighed, han kunde give hende i den, var nu at fortælle hende alt; men han tøvede. Han, hvis Nerver var blevne hærdede til Jern igennem de blodige, bitre Erfaringer, som den underjordiske Kamp indbragte, han manglede nu Mod til at hæve Dolken imod dette dyrebare Offers Bryst.

„Andrey, min egen! Hvad er der i Vejen? Hvorfor ser du saa underligt paa mig?“ udbrød hun angst. „Stoler du ikke paa mig? Frygter du for, at jeg ved min Nærværelse skal svække dit Mod? Tro dog ikke det! Hvis du ikke var, netop som du er — saa kunde jeg slet ikke elske dig! Da David fortalte om alle de Farer, der truede dig i Dubravnik, og den Maade, hvorpaa du tog dem,

167

skælvede jeg rigtignok; men jeg følte mig tillige stolt og lykkelig! Det var saa ganske min Andrey — ham, jeg elskede! — Vær overbevist om, at jeg aldrig nogen Sinde skal forsøge at afholde dig fra at gøre det, som du anser for rigtigt og nødvendigt!“

„Jeg ved det, du søde!“ sagde han og kyssede hendes Hænder.

„Hvorfor sætter du da et saa alvorligt Ansigt op? Hvorfor lover du mig ikke rent ud at ville have mig med næste Gang? — Du holder maaske ikke saa meget af mig, at du altid vil have mig om dig?“ Hun lo nu, og han trykkede hende heftigt op til sig.

„Naa ja — hvis du virkelig har en Hemmelighed, som du vil beholde for dig selv — saa for mig gerne! Men det siger jeg dig, at næste Gang du drager af Sted paa en Ekspedition, saa bliver du ikke fri for mig! Og saa taler vi ikke mere om den Sag! — Fortæl mig nu alt, hvad du har oplevet i Dubravnik — udelad intet! — Jeg har Mod til at høre alt!“

Andrey var glad ved at faa en Anledning til at forhale sin skæbnesvangre Meddelelse.

Det var jo ikke nødvendigt straks at komme med den — han kunde da i hvert Fald udsætte det til den næste Dag — unde sig selv en sidste Drik af Lykkens Bæger.

Han fortalte Begivenhederne der nede fra, men undgik saa meget som muligt de mest gribende Enkeltheder; selve Eksekutionen berørte han næsten ikke, idet han sagde, at hun jo allerede havde læst alt det i Aviserne. Mest opholdt han sig ved sine egne personlige Eventyr, som nu, da de var endte godt, nærmest var fornøjelige. Tania lyttede tavs til hans Ord; men hendes Øre lod sig ikke bedrage af hans lette Tone. Da han var færdig, lænede hun sig op imod ham, saa ham fast ind i Øjnene og sagde:

„Der er noget, du skjuler for mig, Andrey! Noget meget sørgeligt — noget, der tynger paa dit Sind! Sig mig, hvad det er! Lad mig faa Lov til at dele alle dine Sorger! Du vil selv føle dig lettere til Mode, naar du har faaet talt ud!“

Et Øjeblik sad Andrey tavs og samlede alt sit Mod til det Slag, der nu skulde komme.

„Du har gættet rigtigt, Tania!“ sagde han til sidst. „Jeg har bestemt at angribe Czaren!“

Hun forstod ham ikke først.

„Har du da ikke altid gjort det?“ spurgte hun.

I fire korte, knappe Ord, som ikke levnede Rum for Tvivl eller Spørgsmaal, oplyste han hende om hendes Fejltagelse.

Denne Gang ramte Slaget. Hun skiftede Farve, og hendes Mund aabnedes krampagtigt — uskønt — som naar et Menneske falder ned fra en svimlende Højde og brækker Halsen.

„Aa, min Gud!“ stammede hun hæst — hun pressede begge Hænder mod Hjertet og lod dem saa falde hjælpeløst ned i Skødet.

Hendes taareløse, blanke Øjne vandrede uroligt fra et Sted til et andet med et underligt tomt, forbavset Udtryk. Hele hendes sammensunkne Skikkelse og forvildede Blik syntes at sige: „Min Gud, var det det, jeg ventede paa?“

Andrey rejste sig og greb hendes Haand, hun lod ham viljeløst tage den uden at se paa ham.

„Tania, min elskede! Hør paa mig!“ sagde han og bøjede sig over hende. „Jeg vilde saa gerne faa dig til at se, at det er det rette — fortælle dig, hvorledes og hvornaar jeg kom til den Beslutning —“

Hans Stemme vakte hende, hun drejede sig hurtigt om imod ham, og hendes Fingre omklamrede krampagtigt hans Haand.

„Ja, ja, tal ud, hører du! Jeg er rolig. — Lad mig høre dine Grunde —!“ Ordene kom hurtigt og stødvis fra hendes Læber.

Et svagt Haab dæmrede i hende, maaske var det dog endnu ikke helt afgjort, siden han ønskede at tale med hende derom.

Han begyndte at fortælle, og denne Gang skaanede han hende ikke for de uhyggelige Enkeltheder baade ved Forhørene og ved den sidste frygtelige Katastrophe. Han haabede derved at vække den samme Indignation, som han selv følte, hos hende. Men han sigtede helt forkert — hun hørte fuldstændig koldt og udeltagende paa ham. Ting, som for et Øjeblik siden vilde have faaet hendes Hjerte til at bløde, prellede nu virkningsløst af som Pile mod et Jernpanser. Hun lyttede i Tavshed; men det haarde, udeltagende Udtryk i hendes Ansigt syntes at sige: „Alt dette er jo nu en Gang sket og kan ikke afhjælpes — hvad har det med din Beslutning at gøre?“

I dette Øjeblik gaves der for hende kun én Kamp, kampen for at beskytte ham, som var hende kærere end hendes eget Liv. Men ogsaa Andrey havde sin Opgave liggende klar for sig, Kampen nemlig for at blive sig selv og sin Overbevisning tro. —

„Og det slog mig,“ fortsatte han sin Tale, „at alle disse Rædsler kun var et svagt Sindbillede paa, hvad der daglig og overalt bliver forbrudt imod Tusinder, og at disse Lidelser aldrig nogen Sinde vil blive mindre eller holde op, hvis ikke vi bringer Ulykke, Skam og Trængsler over den Magt, der afstedkommer dem —“

Han vedblev at tale længe paa denne Maade med varme, overbevisende Ord; men det lykkedes ham kun at vække hendes Modstandskraft.

„Hvorfor i Alverden skal du netop være denne ene Mand, der er dømt til at gøre det?“

„Og hvorfor skulde jeg ikke være denne ene Mand, Tania? Det er mig, der kom til den Beslutning,

det maa være mig, der udfører den. Men skulde der i Morgen komme en anden Mand og sige, at han har fattet samme Plan som jeg, saa vil jeg med Glæde lade ham have Forrangen. Jeg føler ingen særlig Ærgerrighed efter at dø Heltedøden, jeg kan lige saa godt som alle de andre dø i Mørke og Ubemærkethed. Men et Tilbud som mit gøres ikke hver Dag, og man betror heller ikke hvem som helst en saadan Opgave. — Jeg haaber og tror, at man vil have Tillid til mig!“

Tania skjulte sit Hoved i Hænderne. —

„Ja, det vil man — det vil man — det vil man!“ hamrede det inde i hendes Hjerne. „Saa snart han har talt, er alt Haab ude!“

Som en blændende Vision stod pludselig hendes korte Samliv med Andrey for hende, og hele hendes unge, kraftige Natur oprørtes imod at skulle bringe et saa grænseløst Offer. Hun maatte faa ham bort fra hans Idé — hun maatte redde ham for sig selv og for hende. Med en voldsom Kraftanstrengelse samlede hun sine forvirrede Tanker, førend hun begyndte at tale.

Hun greb hans Haand og saa ham bønligt ind i Øjnene.

„Andrey, min Ven!“ sagde hun. „Overvej endnu en Gang hvad det er, du vil! Er der da ikke nok af Mord og Blodsudgydelse? Hvad fører det til andet end til nye Rædsler? Galger og atter Galger! Der bliver til sidst ingen Ende paa dem! Jeg har tænkt saa meget over Tingene i den senere Tid, og mit Hjerte har blødt ved at tænke paa, at de ædleste og bedste iblandt os bliver nedslagtede paa denne Maade! Gives der da ikke andre Midler? Hvorfor skulde du ikke forsøge derpaa? Hvorfor kan vi ikke vedblive med vort Arbejde iblandt Folket og overlade Grusomhederne til de andre? — Jeg kan ikke rigtig udtrykke mig, som jeg gerne vilde, men du forstaar mig nok.“

„Ja, jeg forstaar dig!“ svarede Andrey. „Og jeg har endogsaa gjort mig det selv samme Spørgsmaal. Det var, da jeg i Onsdags vendte tilbage fra Eksekutionen, hvor saa mangen en bitter Tanke havde faaet Bugt med mig! Men det kan ikke nytte, vi *maa* føre vor Mission til Ende! Hvad vilde Landet have vundet, hvis vi, i Stedet for at gengælde Slag med Slag, havde nøjedes med at rejse omkring og tale og undervise i alle mulige afsides Kroge? Man vilde ikke have hængt os — sandt nok! Men hvad var der naaet derved? Man vilde alligevel have arresteret os og sendt os til Sibirien, og vi vilde alligevel raadne rundt omkring i Fængslerne. Og Folket vilde vi ikke have gavnet en Døjt mere! Eller tror du maaske, at de giver os Frihed som Belønning for god Opførsel? Nej, vi maa kæmpe med de Vaaben, vi kan faa fat paa. Og hvis det bringer os Lidelser — saa meget des bedre! Det vil være et nyt Vaaben i vor Haand. Lad dem blot hænge os, skyde og myrde os i deres underjordiske Fængsler! Jo grusommere de behandler os, des større Fremgang faar vor Sag! Jeg vilde blot ønske, at de vilde slide mit Legeme i mange Stykker eller brænde mig levende over en langsom Ild midt paa Torvet —“ sluttede han med hviskende, uhyggelig Stemme og saa paa hende med et flammende Blik.

Tania følte med Rædsel, at Grunden var ved at slippe væk under Fødderne paa hende. I Stedet for at dulme Ilden havde hun kun gydt Olie i den; hun vidste ikke mere, hvad hun skulde sige.

„Andrey — hør mig! — Der er noget mere, jeg vil sige; men nu har jeg glemt, hvad det var —“ stammede hun og lagde sin Haand paa hans Arm. „Det var noget meget overbevisende — det ved jeg — men mit Hoved er ganske forvirret. Aa Gud — det er alt sammen saa frygteligt! — Men vent blot et Øjeblik — jeg kommer nok paa, hvad det var, jeg vilde sige —“

„Jeg skal vente, saa længe du vil, du kære Barn!“ sagde Andrey og kyssede hendes hvide Pande. „Lad os slet ikke tale mere om den Ting i Dag, hører du!“

Hun rystede energisk paa Hovedet — hun maatte og skulde sige det, der laa hende paa Hjertet, netop nu — i Dag — lige straks.

„Jo — ser du“ — begyndte hun — „Bondebefolkningen, som tror paa Czaren. — Aa nej, det er ikke det, jeg mener. — Men den Del af Samfundet, som nu er neutral. — Nej, jeg kan ikke!“ brød hun pludselig af; der gik en heftig Skælven igennem hendes Legeme, og hendes Læber blev ganske hvide.

„Aa, min Gud, hvad skal der blive af mig, naar de dræber dig?“ gispede hun, lagde Haanden over Øjnene og kastede sig tilbage.

„Min stakkels, kære, lille Tania!“ udbrød Andrey og greb hende i sine Arme. „Jeg ved jo, hvilket frygteligt Kors jeg lægger paa dig. Det er saa langt, langt sværere for den, der bliver tilbage, end for den, der gaar bort. Men tro mig, min egen kære, min Skæbne falder mig heller ikke let. Livet var blevet saa dyrebart for mig nu, siden jeg ejede dig! Det er svært, frivilligt at maatte kaste det fra sig — frivilligt at skilles fra dig og dø, naar jeg kunde leve saa lykkeligt! — Jeg vilde give alt for at kunne skaane os begge! Men det er umuligt! Slaget *maa* slaas! Jeg kan ikke træde tilbage, fordi jeg elsker dig. Jeg vilde foragte mig selv — føle mig som en Løgner og en Bedrager over for mit Land, min Mission og mit eget Selv. Tror du, jeg kunde leve med en saadan Byrde paa mit Sind? Og tror du, at vor Kærlighed kunde trives under saadanne Forhold? — Tilgiv mig, min elskede! Tilgiv mig for vor fælles store Sags Skyld, for vort dyrebare Lands Skyld den Sorg, jeg bringer over dig! — Hvad betyder Døden — hvad vil alle vore Lidelser sige, hvis vi derved blot en eneste Dag før kan gøre Ende paa al den grænseløse Ulykke rundt omkring os?“ —

Han talte med dæmpet, næsten hviskende Stemme, udmattet, som han var, af denne unaturlige Kamp.

Hans Ord var en Bøn om Fred, om Henstand og talte lige til Tanias Hjerte; der foregik pludselig en fuldstændig Forandring med hende. Hvor ungdommelig, hvor romantisk og overspændt en Kvindes Kærlighed end er, saa vil der dog altid paa Bunden af den — hvis hun da virkelig elsker rigtigt — være noget af Moderens beskyttende og medlidende Følelser. Andrey havde ved sine

simple Ord, fremførte med den skælvende, bløde Stemme, berørt denne Streng i Tantias Hjerter. Hun var ikke overbevist; men hun bøjede sig. Hvor kunde hun vel nænne at gøre hans Lod endnu tungere? Hendes Ansigtstræk formildedes, hendes dybe, mørke Øjne lyste atter i uendelig Ømhed, da hun saa paa ham og lod sin Haand kærtegnende glide hen over hans Hoved, der laa i hendes Skød, og hun talte milde, beroligende Ord til ham.

Fremtiden laa som et uhyre Mørke for hende — hendes Liv endte med Andreys frygtelige Daad. Men hun saa tydelig den Vej, hun *nu* burde gaa. Hun var hans Hustru, hans Ven og hans Kammerat, og det var hendes Pligt at samle alt sit Mod for at kunne bistaa ham i hans svære Kamp og tage saa meget som muligt af Byrden over paa sine Skuldre.

Hun var efterhaanden bleven ganske rolig; der var ingen Taarer i hendes store, sørgmodige Øjne; men indvendig græd hun Taarer af Blod — ikke længer over sin egen Skæbne, men over hans, som hun elskede.

172

V. KAPITEL.

To Mænd.

Andrey gjorde sit Tilbud, og det blev antaget.

Den uhyre og komplicerede S sammensværgelse, hvis udøvende Haand han skulde være, var allerede i fuld Gang og arbejdede sig langsomt fremad paa sin mørke, underjordiske Vej.

En Aften, omtrent fjorten Dage efter Andreys Tilbagekomst til St. Petersborg, sad Advokat Repin i sit Arbejdsværelse og ventede paa sin Svigersøn. Han havde Dagen før sendt Bud til ham, at han ønskede at tale med ham, og havde nu givet Ordre til, at ingen andre end Andrey maatte komme ind.

Den gamle Advokats Ansigt var tankefuldt og alvorligt, som han sad der foran sit Skrivebord og aandsfraværende gennemsaa nogle Breve. Han havde i Sinde at gøre Andrey et Forslag, som laa ham meget paa Hjerte, og som han længtes efter at faa fremført.

Næsten bestandig, naar de sammensvorne har noget særligt alvorligt og vanskeligt for, vil selv den Del af dem, der ikke er med i Hemmeligheden, kunne spore, at der er noget i Gære — det er, som om der ligger Fare og Ophidselse i Luften omkring dem.

De indviede bliver mere forsigtige over for Politiet og paalægger mere indtrængende end ellers deres Venner at være paa deres Post over for mulige Husundersøgelser. Papirer, som ellers ligger aabenlyst fremme, bliver tilintetgjorte eller anbragte paa sikre Steder. Ja, det kan vel ogsaa hænde, at en enkelt, noget mere nervøs end de øvrige, viser Tegn paa sjælelig Uro og Adspredthed. Saaledes hænder det ofte, at alle i Partiet er forberedte paa, at noget vil ske, om end man ikke kender selve Hemmeligheden.

Repin havde længe iagttaget disse foruroligende Symptomer og var ikke i Tvivl om, at der igen var nye, frygtelige Planer i Gære. For et Par Dage siden havde han truffet Tania i en fælles Vens Hus, hvor han dog ikke havde haft Anledning til at tale alene med hende; men hendes nedtrykte, forgræmmede Udseende havde bekræftet hans værste Mistanke. Det maatte være noget ganske overordentlig farligt, der forestod; thi han havde aldrig før set sit Barn se saaledes ud.

Det laa uden for hans Magt at kunne faa Tania helt bort fra alt dette, men han vilde forsøge, om han ikke for en Tid kunde faa baade hende og Andrey ud af Bevægelsen. Næst efter Tania var hans Svigersøn det Menneske, han holdt mest af. Vistnok vilde han næppe, hvis han selv havde haft Valget, have taget en Svigersøn iblandt Oprørerne; men da Tania alligevel selv var traadt over i Oprørernes Rækker, forværredes Sagen ikke synderligt ved, at hun giftede sig med en af dem. Hvis Andrey blot ikke havde tilhørt netop den mest fortvivlede Afdeling af Nihilisterne, vilde den gamle Advokat have været helt tilfreds.

173

De to Mænd stod paa en udmærket Fod med hinanden, og Andrey besøgte sin Svigerfader saa ofte, det blot af Forsigtighedshensyn lod sig gøre, og talte aabent og frit med ham, for saa vidt som det lod sig forene med hans Forpligtelser som aktiv Oprører.

Repin kendte hele Dubravnik-Katastrofen i alle dens Enkeltheder og vidste ogsaa, hvilken Fare Andrey for Tiden svævede i. Nu var netop Øjeblikket kommet til for en Tid at faa ham fjernet, og det var det, som han i Aften vilde foreslaa ham.

Han tog hjerteligt imod Andrey, som han ikke havde set, siden han kom tilbage fra Dubravnik. Paa hans Spørgsmaal om, hvorledes Tania havde det, svarede Andrey, at hun befandt sig i bedste Velgaaende.

„Jeg tror,“ vedblev han med et Smil om Læben, medens hans Øjne dog stadig havde et alvorligt Udtryk, „at det er lige saa umuligt for en af vore Folk at blive syg, som det er for en Salamander at faa Snue. Der er saa forbandet hedt i vor underjordiske Verden, at ingen Bakterier kan trives der.“

„Ja, du har Ret, der er meget hedt — især for dig, Andrey!“ svarede Advokaten. „Der fortælles, at Politichefen har sagt, at han vil lade vende op og ned paa Byen for at faa fat paa dig — død eller levende.“

„Det er lettere sagt end gjort,“ — svarede Andrey. „Den Slags har de sagt før ved tidligere Lejligheder.“

„Alligevel — de har i hvert Fald faaet Nys om, at du er her i Byen — det ved du maaske ikke? Det er bedre ikke at lege med Ilden! Jeg synes, at Øjeblikket nu er der til at forsvinde udenlands for en Tid! — — Det er for Resten om den Sag, jeg ønsker at tale med dig.“

Andrey rystede energisk paa Hovedet.

„Vær ikke alt for hastig med dit Afslag!“ sagde den gamle. „Lad mig først faa talt ud! Et Par Maaneders Hvile vil ikke kunne skade dig, og hvad Tania angaar, vil en saadan Ferie være af uvurderlig Nytte for hende. Hun vil faa Tid til at læse og studere. Thi du vil vel ikke nægte, at Kundskaber er nødvendige for en Revolutionist?“

174

„Nej, det vil jeg ikke!“ svarede Andrey.

„Nuvel, — saa er der da noget godt ved min Plan, som du ser. Hun vil vinde noget ind for Fremtiden, og du vil blive noget kvit af Fortiden, og I vil begge vende dygtigere tilbage! — Jo længer I bliver borte, des bedre, hvis du vil lytte til mit Raad. Dersom du skulde gøre dig Skrupler ved at trække af Partiets Fond, saa vil jeg med Glæde forsyne dig med de nødvendige Midler. — Naa, hvad siger du saa til mit Forslag?“

Andrey overvejede — ikke, om han skulde tage imod Tilbudet, thi for ham var Sagen klar nok — men om ikke det vilde være en Udvej for Tania. — — Dog nej! Intet vilde faa hende til at forlade ham nu, paa dette Tidspunkt, selv om det kun var for en kort Tid.

„Tak for din gode Vilje!“ sagde han. „Men det er mig aldeles umuligt at gaa ind paa dit Forslag, og jeg tvivler om, at Tania gør det. Men der er dog noget, du kan gøre for os! Hvornaar flytter du ud i din Sommervilla?“

„Om en Maanedstid, antager jeg — maaske ogsaa lidt før! Men hvorfor spørger du?“

„Det vilde være godt, om du kunde flytte noget tidligere ud —“ sagde Andrey, „og om Tania saa maatte bo hos dig i nogle Maaneder.“

Da Andrey vidste, hvor højt Tania elskede sin Fader, havde han tænkt sig, at det vilde være lettere for hende at komme over Adskillelsen, naar hun var hos ham. Tania var — for hans Skyld — gaaet ind paa denne Plan, omendskønt hun for sit eget Vedkommende ikke troede, at det vilde hjælpe hende synderligt.

Repin svarede paa Andreys Spørgsmaal, at han selvfølgelig altid vilde være glad ved at have sin Datter hos sig. Men det var dog ikke det, han havde tænkt sig; han vilde have dem begge ud af Kampen for en Tid, og han begyndte paa ny i ivrige Ord at tale for sit Forslag.

„Det nytter ikke mere at tale om den Ting,“ afbrød Andrey ham bestemt. „Det er mig aldeles umuligt for Øjeblikket at forlade Byen.“

Repins Ansigt formørkedes. Det var tydeligt, at der forestod noget alvorligt, og Andrey var rimeligvis Manden, der ledede det.

„Det er vel atter en eller anden djævelsk Plan, I har for?“ sagde han med dæmpet Stemme.

„Ja — saadant noget er det,“ svarede Andrey kort.

Et Øjeblik tav de begge.

175

„Jeg finder sandelig ikke, at du behøver at være saa forhippet paa at knække Halsen —“ sagde Repin til sidst. „Du har risikeret den ofte nok i den sidste Tid og kunde gerne tillade dig lidt Hvile nu“.

„En Soldat kan ikke unddrage sig Tjenesten i Krigstid, blot fordi han nylig har gennemgaaet store Strabadser,“ — svarede Andrey.

„Nej — men Soldaten afløses nu og da i sin Tjeneste — for at blive i din Lignelse“ — sagde Advokaten.

„Undertiden, ja! Men der er ogsaa Tider, hvor der ingen Hvile undes ham, og det er netop Tilfældet med mig nu“.

Det var dette uovervindelige Mod og den ubetvingelige Vilje hos Revolutionisterne, der tiltalte den gamle Advokat, og især beundrede han begge disse Egenskaber hos Andrey. Han for sit eget Vedkommende var saa fortvivlet skeptisk, og han havde set saa megen Fejghed og Egoisme rundt om sig, at han ikke kunde lade være med at beundre disse Menneskers Trofasthed over for den Sag, de tjente. Selv om han ikke var i Stand til at dele deres Begejstring for Sagen, saa følte han dog den allerstørste Sympati for dem som Personer.

Men denne Dag var han pirrelig og fortrædelig — Skuffelsen over Andreys Afslag havde været ham for stor, og i bitre, haanlige Ord bebrejdede han Nihilisterne deres Stædighed og vilde Fanatisme.

Andrey hørte efter med et Smil paa Læben — og besvarede halvt alvorligt, halvt spøgende den gamle Mands Udfald.

„Hvis I i Virkeligheden ønsker at gavne eders Land, saa maa I i hvert Fald sørge for at lægge Baand paa eders lidenskabelige Vrede, saa længe den ikke afføder andet end Ødelæggelse og Ulykke!“ sluttede Repin sin heftige Tale.

„Er du da vis paa, at den ikke afføder andet end Ødelæggelse og Ulykke?“ spurgte Andrey. „Husk paa, at Moskva tændtes i Brand ved en Tællepraas! Og det er en flammende Fakkell, som vi har kastet ind i Hjertet paa Rusland. — — Ingen kan forudsige Fremtiden, og ingen er ansvarlig for, hvad den bærer i sit Skød. Vi kan kun gøre vort Bedste for Øjeblikket, og de Eksempler, vi

har aflagt paa, at der staar Mænd bag Revolutionen, kan aldrig være helt frugtesløse. Med din Tilladelse vover jeg at sige, at vi har givet Russerne deres Selvrespekt tilbage, og at det er os, der har frelst den russiske Nations Ære, saa at det at være Russer nu ikke længer er identisk med at være Slave.“

„Beviser I maaske denne Paastand igennem jeres foragtelige Angreb paa de enkelte Individder?“ spurgte den anden bidende.

176

„Hvem har Skylden her?“ raabte Andrey, irriteret over hans Tone. „Ikke vi — i hvert Fald! Nej! det er jeres Skyld! — hele den store Del af det frisindede Rusland, som fornemt holder sig tilbage fra Kampen, medens vi — eders egne Børn, — kæmper og omkommer i Tusindvis — Aar for Aar — —“

Andrey tænkte ikke paa at ramme Repin med denne Beskyldning — Repin var snarere en Undtagelse fra Regelen; men desuagtet følte den gamle Mand disse Ord som rettede mod sig. Han tav en Stund, og da han atter talte, var det i en helt anden Tone og paa en hel anden Maade end før.

„Lad os formode, at det er, som du siger,“ begyndte han roligt. „Det er os, de saakaldte „bedre stillede“, der er Kujoner. Men naar det nu en Gang er saaledes, og I ikke formaar at ændre det, vilde det da ikke være bedre, om I regnede med det som et Faktum og ikke til ingen Nytte rendte Hovederne imod Muren?“

„Aa nej — saa galt er det ikke! Vi har andre Hjælpekilder end det „gode Selskab“ — ja, vi har endog det Haab, at dette gode Selskab ved Tilførsel af nyt Blod maa kunne forbedres,“ svarede Andrey halvt spøgende og afbrød derpaa Samtalen ved at gaa over til andre Emner.

Lidt efter gik Andrey; de to Mænd skiltes lige saa hjerteligt, som de havde mødtes. Repin gentog, at hans Hus og hans Midler til enhver Tid stod til hans Raadighed.

Andrey svarede, at han vidste det og var ham oprigtig taknemmelig derfor.

„Farvel, Grigory Alexandrovitch!“ sagde han og trykkede varmt hans Haand. „Jeg ved ikke, hvornaar jeg igen faar Tid til at besøge dig!“

Der var et besynderligt Udtryk i Andreys Ansigt, som Svigerfaderen først senere forstod.

* * *

Andrey gik ikke lige hjem; han havde først noget at besøge i Hovedkvarteret. Her fik han Bekræftelse paa sin Svigerfaders Udtalelser: Politiet var stærkt paa Spor efter ham, man vidste med Bestemthed, at han opholdt sig i Hovedstaden og havde sin Bolig paa den anden Side af Nevaen. Det var nødvendigt for ham straks at søge sig et andet Kvarter. Venerne raadede ham indstændigt til ikke mere at gaa hjem; men Andrey frygtede for, at det paa den anden Side kunde vække Mistanke, hvis Husets Beboere saa Tania flytte alene. Ad uendelige Omveje og med lagttagelse af den største Forsigtighed naaede han endelig sit Hjem.

177

„Hvad var det saa, Fader vilde dig?“ spurgte Tania.

Andrey fortalte hende det og ligeledes, at man i Hovedkvarteret havde bekræftet den gamles Ængstelser, saa at de blev nødte til at flytte straks. De tog øjeblikkelig fat paa at pakke de faa Ting sammen, som de vilde have med. — Det lykkedes dem, tidlig næste Morgen, i al Stilhed at forsvinde fra Stedet og lige saa ubemærket at holde deres Indtog i en anden Lejlighed.

Den ny Bolig var saa sikker, som kun de mest yderliggaaende Forsigtighedsregler, dikterede af lang og prøvet Erfaring, kunde gøre den. Men desuagtet viste det sig snart, at Stedet her heller ikke var tilstrækkelig sikkert. Politiet anede intet om det paatænkte Attentat paa Kejseren; men alligevel blev Jagten efter Andrey mere og mere ivrig.

Hovedkvarteret vilde under disse Omstændigheder ubetinget være den rigtige Plads for ham — der vilde han kunne være absolut sikker for Politiet og holde sig indendørs i Dage, ja Uger, uden at det vakte nogens Opmærksomhed.

For Tania var Tanken om at skulle skilles fra Andrey før Tiden forfærdelig — hver Dag, de havde tilbage sammen, var for hende en Skat, som, jo længere man nærmede sig Maalet, blev hende mere og mere dyrebar.

Andrey derimod følte en saadan Adskillelse næsten som en Lettelse. Tania havde siden hin frygtelige Dag, da han fortalte hende sin Hemmelighed, tappert gennemført med Mod og Selvfornægtelse at bære det uundgaaelige — men han saa kun alt for vel, hvad denne tavse Heroisme kostede hende, og Synet af hendes unge, forpinte Ansigt søndersled hans Sjæl.

Han fulgte derfor Vennernes Opfordring til at flytte til Hovedkvarteret i de Par Uger, der endnu kunde være tilbage, og Stedet egnede sig godt til at berolige hans Nerver — de utallige „Forretninger“, som her optog alle, og hvoraf ogsaa han fik sin Del, gav ham ikke Tid til at henfalde i Grublerier over sine egne personlige Følelser.

Hovedkvarteret var Centrum for Partiets hemmelige Korrespondance over hele Rusland, dertil indløb alle Meddelelser — fra Fængslerne, Fæstningerne, Minerne i Sibirien og fra øde, fjerne Isregioner — enhver Post bragte Fortællinger om ødelagte Menneskeskæbner, om frygtelige Familietragedier, om Vanvid, Selvmord og Død under alle Former.

178

Med alt dette for Øje blev Tanias og hans egen Skæbne ikke noget enestaaende.

En Gang under hans Ophold her afholdtes der et af de almindelige, større Møder, hvor ogsaa Tania var til Stede. Andrey var glad ved at se, hvor fattet hun saa ud — hun lyttede opmærksomt til Diskussionen og aflagde roligt sin Beretning, da Turen kom til hende.

Da Mødet var forbi og enhver efterhaanden gaaet til sit, blev Tania tilbage; det var hendes Agt at blive hos Andrey Aftenen over. Det lykkedes dem at finde et Værelse, hvor de kunde være ene; men i Værelset ved Siden af taltes der saa højt og ivrigt, at de uafbrudt hørte Ordene derinde fra. Det var dem ikke muligt at faa en fortrolig Samtale i Gang. For Tania blev denne Tilstand uudholdelig — og efter en halv Times Forløb rejste hun sig for at gaa.

Andrey søgte ikke at holde hende tilbage.

„Bliver det snart?“ spurgte hun.

„Ja.“

Han forstod straks, hvad hun mente.

„Hvornaar?“ spurgte hun næppe hørligt uden at se paa ham.

„Om en Uge!“ svarede Andrey kort.

Hvis der ikke havde været mørkt i Værelset, vilde han have set, at hun skiftede Farve — hun havde ikke troet, at det var saa nær; — men hun sagde intet, stod kun ganske ubevægelig henne ved Døren. Saa traadte hun pludselig helt tæt hen til ham, greb hans Haand og sagde med en sagte, lidenskabelig Stemme, medens hendes Øjne glødede i Mørket:

„Jeg maa se dig forinden — men ikke her, ikke i Dag — hjemme hos os selv! — Kom, hører du! — Jeg kan ikke skilles saaledes fra dig!“

„Ja, jeg skal komme!“ hviskede han tilbage, og uden at sige et Ord mere var hun forsvunden ud af Stuen.

Andrey var alene — forvirret og urolig — denne lidenskabelige, hviskende Stemme — disse glødende Øjne havde i et Nu forandret alt i ham — de havde vakt hans hede Længsel efter Livet — Elskov og Lykke —, som han troede helt at have faaet Bugt med. Ja, han *maatte* se hende endnu en Gang. Han *kunde* ikke dø forinden.

Men han ønskede, at dette Besøg var overstaaet, eller rettere, at hans frygtelige Gerning, der vilde ende hans Liv, skulde finde Sted den næste Dag og ikke først en Uge senere. Han var ikke født til at være Martyr — det vidste han kun alt for vel. Men en frygtelig Nødvendighed, over hvilken han ingen Magt havde, bød ham at kue sine egne Længsler og frivilligt at give sit Liv hen.

179

Om Natten havde Andrey en besynderlig Drøm. Han gik paa en uhyre Slette, over sig havde han en uendelig trøstesløs, gul Himmel. Han vidste, at han sov, og dog gik han. Omkring ham var der kun graat Sand, hist og her enkelte Klipper og store Stene, som gjorde Landskabet endnu mere øde og vildt. Tunge, mørke Skyer jog i rasende Fart hen over Himlen, skønt der ikke var den mindste Vind. Intet Spor af Liv var at se, og dog var Landevejen, hvorpaa han gik, nedtraadt af mange Menneske-fødder. Andrey undrede sig over, at han var ganske alene paa en Vej, der syntes saa stærkt befærdet. Men pludselig befandt han sig midt i en Skare Mennesker — med blege, skyggeagtige Ansigter — de fleste var ganske fremmede for ham. Da saa han med ét Boris, Vasily og Botcharov — den sidstes Ansigt kunde han dog ikke se, thi han var iført en stor, vid Kappe, hvis Hætte var trukken ned over Hovedet paa ham, medens begge de lange Ærmer var bundne bag paa Ryggen. De to andre bar almindelige Dragter og saa paa ham med et mørkt Udtryk!

„Naa, endelig mødes vi!“ sagde Boris med et uhyggeligt ironisk Smil. „Du havde nok ikke tænkt at skulle træffe mig!“

„Nej, det havde jeg ikke,“ svarede Andrey, „for jeg troede, at du var død!“

„Det er vi ogsaa; men vi kom for at holde dig med Selskab, og Zina sender dig Brev. Kan du kende Botcharov? Han har taget en Ligdragt paa — bare for Kommers! — Men du kan godt komme til at se ham!“

Med disse Ord løftede han Hætten, og Andrey saa under den sit eget Ansigt med frygtelig fortrukne Træk. Han følte Blodet stivne i sine Aarer af Rædsel; men efterhaanden, som han stirrede, blev dette Ansigt til Botcharovs, der smilede fornøjet til ham og blinkede skælmisk med det ene Øje.

„Det er bare for Kommers!“ sagde han.

Andrey fandt, at det var en daarlig Spøg, men vovede ikke at sige noget; han følte Angst for dem alle.

„Hvor skal vi egentlig hen?“ sagde han til Boris.

„Til Landet med Floder af Mælk og Honning! Det ligger paa den anden Side af Bjergene der!“ svarede Boris og pegede frem. „Hvis du tvivler, saa kan du lade den gamle Fyr der forklare dig, hvorledes det kan lade sig gøre i fuld Overensstemmelse med Kejserrigets Love!“

180

Andrey saa frem foran sig og opdagede nu den gamle Repin, klædt i en sort Kappe med en stor, bredskygget Filthat — saadan som Fakkellærerne bruger ved Ligbegængelserne — under Armen holdt han noget, der lignede en uhyre Protokol. Han gik umiddelbart foran dem uden en eneste Gang at se sig om — som en Mand, der skal vise Vej. Men pludselig blev det til Czar Alexander selv, og i samme Øjeblik huskede Andrey, at det var hans Pligt at dræbe ham, og at han — uagtet Tiden endnu ikke var kommen — burde gøre det straks — nu, her, hvor en saa uventet gunstig Lejlighed frembød sig. Men Modet svigtede ham, og hans Haand vilde ikke lystre. Fortvivlet og rasende forsøgte han Gang paa Gang; men det var ham ikke muligt at røre sin Haand.

Saa faldt det ham ind, at det hele jo kun var en Drøm, og at det saaledes intet havde at sige, om

han dræbte Czaren nu — det skulde dog gøres om igen. Derved blev han atter helt let til Mode, gik hen til Czaren og hviskede ham ind i Øret: „De er fortabt, hvis De bliver genkendt her. Hvor i Alverden kan De, som lever, komme paa dette Sted?“

„Og De selv da?“ spurgte den anden ligeledes hviskende.

„Det er sandt, hvad har jeg her at gøre?“ tænkte Andrey. „Vi maa se at sagtne vore Skridt, saa at vi faar de andre foran os!“

Men næppe havde han faaet tænkt denne Tanke til Ende, førend hele Skaren kastede sig over ham med løftede Hænder og skummende af Harme. „Forræder!“ lød det fra alle Sider, og Czaren, som nu var bleven til Taras Kostrov, greb ham heftigt i Skulderen og rystede ham.

Andrey udstødte et Skrig og vaagnede.

I det svage Morgenlys saa han Georg staa bøjet over sig med et ængsteligt Udtryk i Ansigtet.

„Hvad er det? Hvad vil du mig?“ raabte Andrey endnu halvt under Indtrykket af sin Drøm.

„Jeg var bange for, at du var syg — du har uafbrudt stønnet og jamret dig i Søvn!“ svarede Georg. „Jeg syntes, det var bedst at vække dig.“

„Aa ja, jeg har haft en rædsom Drøm!“ sagde Andrey, som nu var helt vaagen. „Jeg saa Boris og Vasily, og de kaldte mig for en Forræder — og det frygtelige var, at jeg fortjente det.“ „Det var netop det Ord, du raabte højt, idet jeg kom hen til din Seng!“ svarede Georg.

„Gjorde jeg? Naa, saa er Fornærmelsen jo ikke saa stor,“ svarede Andrey smilende og fortalte Vennen sin Drøm.

181

VI. KAPITEL.

Afsked og Slutning.

De sammensvornes Arbejde nærmede sig sin Fuldendelse, og den skæbnesvangre Dag stod for Døren.

Dagen efter, at Tania havde været til Stede ved Mødet i Hovedkvarteret, hændte det, at Andrey ved at rense og pudse sin Revolver — den, han skulde bruge til Attentatet — kom til at knække en Fjeder. Der vilde ikke blive Tid til at faa den repareret; thi der paafulgte nu flere Helligdage. En Ven tilbød ham sin og anbefalede den som en i alle Maader paalidelig og sikker Revolver. Andrey stoledes paa hans Ord uden at gøre sig den Ulejlighed at prøve Vaabnet ude paa aaben Mark eller i et Skydelokale.

Han vilde ikke have været saa ligegyldig, hvis dette Uheld var hændet paa et tidligere Tidspunkt; men efterhaanden som den afgørende Dag nærmede sig, var alle hans sjælelige Evner koncentrerede om selve det afgørende Øjeblik.

Rædslen for Døden er saa dybt rodfæstet i ethvert Menneske, at vist kun meget faa kan overvinde den helt endog i Øjeblikke af den højeste sjælelige Spænding. Men absolut ingen kan Dag for Dag, Uge for Uge leve under et saa stærkt aandeligt Tryk uden til Tider at slappes.

Andrey skyede med jernhaard Energi alt, som kunde indvirke svækkende paa hans Nerver og Vilje. Han følte godt, at et Møde med Tania vilde koste ham en frygtelig Kamp, og han vilde helst have undgaet det; men han kunde ikke bringe det over sit Hjerte at skuffe hende saa frygteligt. Bevæbnet med al den Kulde og Haardhed, han raadede over, begav han sig en Formiddag af Sted til deres fælles Bolig.

Tania sprang op og løb ham i Møde, da hun saa ham komme, men fo'r pludselig forskrækket tilbage ved at se hans forstenede, iskolde Udtryk. Dog allerede i næste Nu laa hun om hans Hals. Hvad kom hans Kulde hende ved? Med sine Kærtegn og ved sin Ømhed skulde hun nok faa forjaget Skyerne paa hans Pande.

„Hvorfor er du ikke kommen før“ spurgte hun mildt bebrejdende. „Jeg har ventet saadan paa dig.“

Andrey nænnede ikke at sige hende, hvor haardt han havde kæmpet med sig selv for at ruste sig til denne Gang.

„Du har vel haft saa meget at gøre?“ spurgte hun.

Han nikkede tavst, og saa stod det pludselig klart for hende, at Sagen nærmede sig sin Afslutning, og at dette var deres sidste Møde. Hun bøjede Hovedet og tav stille; men Andrey begyndte nu i en rolig forretningsmæssig Tone at fortælle alle Enkeltheder ved Attentatet, som om det var det mest naturlige og behagelige Samtale-Emne for dem begge. Han forklarede, hvorledes de ved Hjælp af en Mængde fiffige Kneb vilde forsøge, at komme inden for den Kæde af Spioner, som omgav Czaren paa hans daglige Morgentur.

Tania hørte ikke efter hans Ord — hun saa i Forbavselse paa ham — hvorfor fortalte han hende alt dette? Han selv syntes at være træt af det hele; han talte med en monoton, klangløs Stemme, og hans Ansigt havde det samme forstenede Udtryk, som da han kom.

Det var jo ikke mer hendes Andrey! Det var en fremmed Mand! Ikke et ømt Ord, ikke et Blik havde han tilovers for hende ved denne sidste Sammenkomst!

182

„Aa Gud, de har jo helt forvandlet ham! — det er ikke min Andrey!“ skreg det inden i hende. Til sidst kunde hun ikke længer udholde at høre paa denne lidenskabsløse, kolde Stemme.

„Ti stille!“ raabte hun. „Hvad kommer Czaren og alle jeres Lumskerier mig ved?“

„Tania dog!“ udbrød han i maalløs Forbavselse.

Hun slog fortvivlet Hænderne sammen over Hovedet. Hvor kunde hun dog være saa grusom at tale saaledes til ham i et Øjeblik som dette?

„Tilgiv mig!“ sagde hun, greb hans Haand og kastede sig heftigt ned over den. „Jeg véd ikke selv, hvad jeg siger!“

Hun blev liggende en Stund i denne Stilling med Hovedet hvilende paa Armen af den Stol, paa hvilken han sad — hendes Haar faldt i Uorden ned over hende og skjulte Ansigtet — hun aandede tungt og hastigt.

Andrey troede, hun græd, og Synet af denne kære, brudte Skikkelse søndersled hans Hjerte. Men hvad Trøst kunde han give hende? Hvad kunde han sige, som ikke lød tomt og intetsigende i dette Øjeblik? Tavst kærtegnede han hendes Haar og søgte at stryge det til Side. Da løftede hun sit Hoved, og han saa, at hendes Øjne var taareløse og skinnede som i Feber. Med et haardt Blik saa hun paa ham og vendte sig saa bort, idet hun fortvivlet vred sine Hænder.

183

Hun vidste, at han var lige ved at gaa, og at hun — selv om hun døde her paa Stedet foran hans Fod eller forsøgte at knuse sit Hoved mod Muren der — ikke vilde kunne holde ham tilbage. En Sten vilde have mere Medfølelse end han nu! Han vilde kun føle Foragt for hendes Svaghed — — Hvorfor — hvorfor var han dog kommen — —?

Andrey rejste sig meget rigtigt for at gaa.

„Farvel, min elskede!“ sagde han stille og rakte Hænderne ud imod hende.

Hun fo'r sammen, som om det var noget ganske uventet, der hændte.

„Nej — nej, endnu ikke!“ raabte hun angst — „aa, gaa endnu ikke!“ tilføjede hun bønligt.

Han trak hende ind til sig og tog hende i sine Arme.

„Jeg maa gaa! — Jeg tør ikke blive længer!“ sagde han. „Farvel, Tania, min egen, min elskede!“

Hun saa ind i hans Øjne, og nu — endelig genkendte hun sin Andrey! — og nu vilde han forlade hende!

Smerten overvældede hende. Det var alt for grusomt — — Det kunde ikke være sandt! Han maatte ikke gaa for at lade sig dræbe! — Hun kunde ikke leve uden ham! Han var hendes — og det var ikke hendes Skyld, at han var bleven alt for hende — —!

„Andrey!“ raabte hun ude af sig selv — „du er min! — Jeg slipper dig ikke — du maa ikke gaa fra mig! — Hører du, Andrey — du maa ikke!“

Men i næste Øjeblik løsnedes hendes Fingre under deres krampagtige Greb — hun bøjede Hovedet og lod sig falde ned i en Stol. — Bleg, tilintetgjort og med lukkede Øjne vinkede hun til ham, at han skulde gaa.

Der var noget større — noget, for hvilket de begge havde lovet at ofre alt: Liv, Lykke og Elskov.

Men det var tungere for ham at gaa nu, da han saa hendes stille, selvfornægtende Sorg, og han gik hen til hende, kastede sig paa Knæ for hende og bedækkede hendes Ansigt, hendes Hænder, hendes Øjne med hede, brændende Kys.

„Gaa!“ hviskede hun. „Jeg holder det ikke ud længer! Skynd dig — gaa! Jeg er roligere nu!“

184

Han rev sig løs med Magt og stormede ned ad Trappen, som om alle Helvedes Furier var efter ham. Der laa en Taage for hans Øjne, hans Hoved svimlede, og Gaden gyngede op og ned, som om han var beruset.

Tania havde ikke hørt ham gaa; men hun hørte Gadedøren smække i. Som brændt af et glødende Jern sprang hun i Vejret ved denne Lyd og løb hen til Vinduet for endnu at faa et sidste Glimt af ham at se. Men han var allerede borte — borte for bestandig! Endnu levede han — for hende var han allerede tabt! — Nu kæmpede hun ikke længer imod sin Sorg. Fuldstændig knækket, med Haanden for Øjnene lod hun sig falde ned paa Sofaen og brast ud i brændende, smertende Taarer. — Hun syntes, hun maatte kunne græde sig ihjel — hendes Hænder, Kinder og Sofaen, hun laa i, var vædet af hendes Taarer; det var, som om der ikke var Ende paa dem, og alt imedens skælvede hendes Legeme som i Krampe, og det sled og skar i hendes Bryst. — Hendes Kærlighed, hendes Liv, hendes Lykke — alt var med et Slag tilintetgjort! Den store Sag — det dyrebare Fædreland eksisterede ikke for hende i dette Øjeblik — alt forsvandt for hendes egen grænseløse Fortvivlelse — som var uden Ende, uden Lindring og først vilde holde op, naar hendes eget Hjerte ophørte at slaa. — —

Men lad os drage et Slør for hendes Sorg. Den vil mildnes lidt efter lidt — hverken i Dag eller i Morgen, — men i Tidens Løb, og den vil lade hende tilbage som en helt anden Kvinde. Hvis hendes Skæbne havde mødt hende nogle Aar senere, vilde den ikke have knækket hende saa fuldstændig som nu. Men det blev hendes Lod at skulle begynde med det tungeste straks.

* * *

Den store og frygtelige Dag var kommen.

Fra det første Morgengry laa Andrey kun i en Døs, hvoraf han hvert Øjeblik fo'r op for at se paa

sit Ur.

Længe før Tiden klædte han sig paa. Han var i en ganske egen Sindstilstand denne Morgen, lige langt fra haabløs Resignation og fra begejstret Eksaltation. Der var en lidenskabsløs, absolut indre Ro over ham som over en Mand, der har opgjort sit Regnskab med Livet, som intet har at vente, intet at frygte og intet mere at give bort. Vistnok havde han endnu den ene Gerning — hans Livs største — for sig; men der var allerede arbejdet saa meget paa den, at det forekom ham, at det, der var tilbage, næsten allerede var udført.

185

Uagtet han endnu levede, var i fuld Besiddelse af sin aandelige og fysiske Kraft, havde han en besynderlig, næsten haandgribelig Følelse af at være en død Mand. Det var med en fremmeds rolige, lidt medlidende Overlegenhed, at han tænkte paa alle dem, der stod ham nær, og paa alt omkring sig.

Hele hans Liv laa i dets mindste Enkeltheder saa mærkværdig klart for ham. Han tænkte paa Tania, paa Vennerne, paa Partiet og paa Fædrelandet — paa en fuldstændig lidenskabsløs Maade, som om det alt var noget, der laa ham saa uhyre fjernt.

Da Vatajko noget senere kom ind, traf han Andrey fuldt paaklædt og rede.

Den unge Mand saa paafaldende alvorlig og bedrøvet ud; men Andrey lagde næppe Mærke til ham; for ham var han kun en Skygge.

„Der er en af dine Vagtposter her udenfor, som gerne vilde hilse paa dig, hvis du ikke har noget imod det,“ sagde Vatajko stille.

For Andrey var det fuldstændig ligegyldigt, om han hilste paa nogen eller ej; men som god Kammerat svarede han dog venligt, at det selvfølgelig vilde glæde ham, og spurgte om Mandens Navn.

„Det er Sazepin,“ svarede den anden. „Husker du ikke, at du traf ham ved Grænsen forrige Aar, da du vendte tilbage, og han rejste bort?“

Aa jo, Andrey huskede godt dette Møde i det lille tyske Gæstgiversted og den livlige Debat, de førte; men hvor uendelig fjernt var det ham ikke nu!

Sazepin kom ind, i Begyndelsen noget trykket af de egne Forhold, hvorunder de atter mødtes; men han genvandt snart sin sædvanlige, lidt støjende, ungdommelige Maade at være paa.

I Andreys Væsen og Tale laa der intet, der opfordrede til Højtidelighed; han var, som han altid plejede at være — maaske kun lidt aandsfraværende.

De talte om deres Møde ved Grænsen — om Annie Vulitch, David og Ostrogorsky.

Sazepin var for tre Maaneder siden vendt tilbage til Rusland over Sydgrænsen og havde i Odessa truffet Klein og Levshin. Andrey spurgte til dem alle, endskønt han næppe selv forstod hvorfor. — Hvad vedrørte alt dette ham nu?

186

Ikke én Gang, ikke med et eneste Ord berørte de den forestaaende Handling. Ved Tebordet — Andrey tvang sig til at nyde noget — fortalte Sazepin en fornøjelig Historie om, hvorledes han en Gang af en af deres egne Forposten var bleven tagen for en Politispion.

Pludselig afbrød Andrey ham midt i en Sætning ved at sige: „Nu er det Tid!“ Alle rejste sig øjeblikkelig i dybeste Alvor.

Afskeden var kort og uden mange Ord — de to unge Mænd omfavnede og kyskede Andrey paa russisk Vis og gik derpaa bort ad en Bagtrappe, ad hvilken de uset kunde slippe ud paa Gaden. Andrey skulde — som den, der sidst viste sig paa Scenen — først gaa tyve Minutter senere.

Præcis paa det aftalte Klokkeslæt forlod Andrey Huset. Udenfor var det en herlig Foraarsmorgen med klart Solskin og stille mild Luft. — Czaren vilde sikkert ikke undlade i Dag at foretage sin sædvanlige Spadseretur.

Vejen til Slotspladsen, hvor Attentatet skulde finde Sted, var meget lang og skulde tilbagelægges til Fods, da en Vogn vilde vække mere Opmærksomhed end en enlig Fodgænger. Andrey gik med sædvanlig jævn Gang, han havde beregnet Tiden saaledes, at han vilde kunne være paa Stedet i det afgørende Øjeblik. — Han gik roligt fremad — Gade efter Gade, uden at se eller ænse, hvad der foregik omkring ham. Men ved Hjørnet af Taurida Parken hændte der ham noget, der med ét Slag bragte ham ud af hans Ro.

Et ungt Par kom gaaende ham i Møde; det var tydeligt, at det var to elskende; de havde hinanden under Armen, og den unge Mand talte; det maatte være noget meget ømt; thi den unge Pige blussede, og begges Ansigter straaledede i inderlig Lykke.

Andrey kunde ikke faa sine Øjne fra den unge Pige — hun lignede saa paafaldende hans egen Tania, kun var hun lidt højere, og hendes Underansigt var bredere; men hendes Hudfarve, den Maade, hun bar sit Hoved paa, og de lange, mørke Øjenvipper var aldeles Tanias. Ja selv den Kjole, hun var iført, mindede om Tania.

Han vilde have givet meget for at se Blikket i hendes Øjne, han var vis paa, at de ogsaa maatte være som Tanias; men den unge Pige var saa optaget af at se paa sin Ledsager, at han hele Tiden kun havde hende i Profil. Parret gik videre, drejede om et Hjørne og forsvandt.

Hos Andrey havde dette Møde vakt Følelser og Minder, som han troede for stedse var stedte til Hvile i hans Bryst. Tanias Billede stod ikke længer for ham som en fjern Skygge, men som en varm, ung og levende Kvinde — fuld af Æmhed, Skønhed og hjertesløende Sorg.

187

— — Hvorledes mon det stakkels Barn havde det? Og hvorledes vilde det gaa hende i Nat, naar

hun vidste, at den store Daad var overstaaet, og at han sad i Fængselscellen? Hvorledes vilde hun bære dette Slag? — — —

Den ene Tanke mere sørgmodig end den anden jog igennem hans Hjerne. Hvorfor havde de ogsaa truffet hinanden? Hvis han ikke var kommen, vilde hun rimeligvis have giftet sig med Georg, og de vilde have levet lykkeligt sammen i mange Aar! —

— — Medens hun nu maatte betale nogle faa Maaneders Lykke med en saa uhyre Pris. — — —

Billeder fra deres korte Samliv stod ét for ét klart for ham — lokkende og smertende. Han saa dette kære Ansigt smile i Lykke og overstrømmende Ømhed — — og han saa det atter — som ved det sidste Møde — fortrukket af Sorg og Smerte.

Andrey gik mekanisk videre den rigtige Vej; men hans Tanker var ikke mere ved hans Gerning, og han havde uvilkaarlig sagtnet sine Skridt.

Pludselig, da han kom ud for Panteleimon Kirken, mindedes han, hvorfor han gik her, han saa paa sit Ur og blev bleg af Skræk; han vilde rimeligvis ikke kunne naa at være paa Stedet i rette Tid.

Elskov, Sorg, Minder og Længsel var med ét Slag som bortvejret, og uden at bryde sig om den Opmærksomhed, han rimeligvis vakte, gav han sig til at gaa saa hurtigt, som det var muligt, uden ligefrem at løbe.

Idet han drejede ind i en lille Sidegade nær ved Slottet, hvor Vatajko skulde vente paa ham, saa han den unge Mand komme imod sig — hans Ansigt var paafaldende blegt og forstyrret. Der var ingen Tvivl om det — han kom for sent — — —!

„Nej!“ svarede Vatajko paa hans ængstelige Spørgsmaal. „Du kommer tidsnok; men jeg var angst for, at du ikke vilde komme. Heldigvis har Czaren i Dag gjort en længere Tur end ellers!“

Andrey sukkede lettet.

„Der er vel intet særligt hændet dig undervejs?“ spurgte Vatajko.

„Nej, ikke det ringeste,“ svarede Andrey. „Jeg venter her paa denne Bænk, gaa saa du og sæt vore Folk i Bevægelse!“

188

Da Andrey var bleven alene, løftede han sin Haand op imod Luften for at se, om den var ganske rolig.

Nej! Fingrene rystede ubetydeligt! — — Han ventede nogle Minutter, saa løftede han den igen — denne Gang var den ganske rolig.

Et Øjeblik efter saa han Sazepins høje Skikkelse vise sig for Enden af Gaden. Det var Signalet; han rejste sig og gik ham i Møde.

Sazepins Ansigt var højtideligt — næsten sørgmodigt; idet Andrey nærmede sig, saa han med et betegnende, ærbødigt Blik paa ham og gjorde en Bevægelse med Hovedet, som nærmest lignede et Buk.

„Tal!“ sagde Andrey.

„Czaren kommer den sædvanlige Vej,“ hviskede han.

Andrey fortsatte sin Vej og vinkede med Haanden, som om han vilde betyde den anden at forsvinde. Nu var Turen til ham alene.

Omtrent i fem Hundrede Alens Afstand fra Slotspladsen befandt Andrey sig pludselig midt inde i den Skare af Spioner og Skildvagter, som gaaende eller posterede har at vogte over Czarens Vej med Ordre til at holde enhver fremmed borte, Mand eller Kvinde, og om fornødent at foretage Arrestation.

En ældre, graahaaret, distingveret udseende Herre — som Andrey aldrig i sit Liv vilde have taget for en Spion — traadte hen til ham og sagde i en høflig, men bydende Tone:

„Vær saa god, min Herre, at gaa en anden Vej!“

„Af hvilken Grund?“ spurgte Andrey forbavset, idet han samtidig vedblev at gaa fremad.

Den anden fulgte tæt efter ham.

„Det er strengt forbudt enhver at gaa denne Vej. Vær saa venlig at vende om, eller De vil faa Ubehageligheder!“ sagde han bestemt.

Andrey trak paa Skuldrene.

„Jeg begriber ikke, hvorfor Folk ikke maa gaa paa Gaden,“ sagde han, idet han stadig gik videre.

Herren vinkede med Haanden, og i samme Nu kom to lange, civilklædte Fyre, som havde staaet i nogen Afstand, hen imod Andrey i den synlige Hensigt at føre ham bort med Magt. Hans Stilling var uhyre kritisk, og han standsede for om muligt at vinde nogle Minutters Tid ved at skændes med sine to Angribere. Men de sammensvorne havde beregnet Tiden godt; thi i samme Øjeblik viste Czarens Hund sig for Enden af Gaden, og i næste Nu vilde Czaren selv komme, og Spionerne var nødte til at have Vejen fri.

189

Andrey gik roligt videre og naaede uhindret Gadehjørnet.

I dette Øjeblik var Czaren nogle Skridt foran Alexander den Førstes Monument, med Ansigtet imod Slottet.

I et Vindue i et af Husene lige overfor iagttog to unge Mænd i spændt Opmærksomhed og med bankende Hjerter denne Scene.

Den ene af dem var Georg. Han havde set Andreys Konflikt med Spionerne og havde allerede opgivet ham som fortabt. Men i samme Øjeblik saa han Czaren, Selvherskeren over alle Russere, dreje omkring Hjørnet og Andrey, rolig og alvorlig som Skæbnen selv, skride hen imod ham.

Det gav et uvilkaarligt Ryk i Czaren, da han saa en fremmed paa sin Vej; men han vedblev desuagtet at gaa videre.

I aandeløs Spænding saa Georg Afstanden mellem de to Mænd blive mindre og mindre, indtil den havde indskrænket sig til en tyve Alen. Efter Reglementet skulde Andrey nu standse, tage Hatten af og staa barhovedet, indtil hans Kejser og Herre var passeret.

Men i Stedet for at opfylde sin Underdanighedspligt fo'r Andrey med Haanden i Lommen, trak sin Revolver frem, sigtede og fyrede.

Kuglen traf i Muren bag Czarens Ryg, omtrent i tresindstyve Alens Frastand.

Revolveren stødte stærkt — der maatte tages Sigte langt nede, for at Kuglen kunde ramme det skæbnesvangre Sted.

Andrey opdagede dette for sent og stod et Sekund som lammet med begge Hænder hængende ned. I næste Nu løb han fremad med rynket Pande og ligbleg, affyrende Skud efter Skud.

Czaren — ligeledes bleg — løb, alt hvad han kunde, idet han med begge Hænder samlede de lange Skøder af sin Overfrakke sammen. Men han mistede ikke Aandsnærværelsen, han løb uafbrudt i Zigzag og gjorde det derved vanskeligt for sin Forfølger at sigte. Dette frelste ham; kun ét af Skuddene trængte igennem Slaget paa hans Frakke — alle de andre fo'r forbi.

I mindre end et Minut havde Andrey affyret de seks Skud, som Revolveren indeholdt.

Spionerne, som først havde gjort sig usynlige, kom nu ilende til fra alle Sider. Georg saa, hvorledes Andrey pludselig var omringet af hele Skarer af dem. Et Øjeblik holdt de sig ængsteligt tilbage; men da de saa ham vaabenløs og uden Tegn til at ville gøre Modstand, kastede de sig som vilde Dyr over ham.

Georg hørte deres Raab og Skrig; men han saa intet, thi han havde skjult Ansigtet i sine Hænder.

Halvt sønderrevet blev Andrey kastet i Fængsel. Saa snart han blot nogenlunde var kommen sig, blev han forhørt, dømt og hængt.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EN NIHILIST ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in

any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be

interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.